

**YAVUZ BAHADIR O LU'NUN ÇOCUK
ROMANLARI VE H KÂYELER NDE
YER ALAN DE ERLER**

Bahadır GÜLDEN

Yüksek Lisans Tezi

Danı man: Yrd. Doç. Dr. Bayram ÇET NKAYA

Haziran, 2014

Afyonkarahisar

**T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**YAVUZ BAHADİROĞLU'NUN
ÇOCUK ROMANLARI VE HİKÂYESLERİNDE
YER ALAN DEĞERLER**

Hazırlayan

Bahadır GÜLDEN

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Bayram ÇETİNKAYA

AFYONKARAHİSAR 2014

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Yavuz Bahadıroğlu’nun Çocuk Roman ve Hikâyelerinde Yer Alan Değerler” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmamı olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2014

Bahadır GÜLDEN

mza

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Bayram ÇETİNKAYA

Jüri Üyeleri : Doç. Dr. Mehmet Hilmi UÇAN

: Yrd. Doç. Dr. İmdat DEMİR

İmza

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Bahadır GÜLDEN'in "Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Romanları ve Hikâyelerinde Yer Alan Değerler" başlıklı tezi, 19.06.2014 günü saat 14:00'te Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Selçuk AKÇAY
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ÖZET

YAVUZ BAHADİRO LU'NUN ÇOCUK ROMANLARI VE H KÂYELER NDE YER ALAN DE ERLER

Bahadır GÜLDEN

**AFYON KOCATEPE ÜN VERS TES
SOSYAL B L MLER ENST TÜSÜ
TÜRKÇE E T M ANAB L M DALI**

Haziran 2014

Tez Danı manı: Yrd. Doç. Dr. Bayram ÇET NKAYA

De erler, sosyal hayatın ve kültürün temel ta larıdır. Bireylerin içinde ya adıkları topluma uyum sa lamaları ve sa lıklı bir toplum yapısının olu abilmesi için de erlerimizden ku aklararası aktarımı büyük önem arz etmektedir. Edebiyat, bu de erlerimizden çocuklara aktarılması; çocuklarımızın bili sel, duyu sal ve dilsel becerilerinin geli tirilmesi açısından çok önemli ve i levsel bir vasıta dır. Son yıllarda çocuk edebiyatı sahasında pek çok yazar, eserler ortaya koymu tur. Bu yazarlardan biri de tarihî romanları ba ta olmak üzere çok sayıda eser kaleme almı olan Yavuz Bahadıro lu'dur. Bahadıro lu, mevcut de erlerin korunması ve yeni de erlerin üretimi için topluma örnek olabilecek “gerçek kahramanlar” ortaya çıkmasının toplumsal bütünle menin ve millî kültürün korunması açısından çok gerekli oldu una inanan bir aydındır. Eserlerinin büyük bir bölümünde de hitap edilen ya kitlesine uygun olarak millî ve kültürel de erlerimizi bünyesinde barındıran örnek kahramanlar mevcuttur.

Bu çalı manın amacı, Yavuz Bahadıro lu'nun 9-15 ya grubuna yönelik kaleme aldı ı çocuk roman ve hikâyelerinin hangi de erleri ilette ini tespit etmek ve bu de erlerin kitaplara göre da ılımlarını belirlemektir. Bu amaçla Bahadıro lu'na ait on altı roman ile be hikâye kitabı incelenmiştir. Metinlerin incelenmesi sırasında en çok tespit edilen de erler; iyilik, yardımseverlik (75), dinî de erler (70) olurken vefa (1), temizlik (2), kom uluk (4) ve mertlik (4) en az yer verilen de erlerdir.

Anahtar Kelimeler: Yavuz Bahadıro lu, çocuk edebiyatı, hikâye, roman, de er e itimi.

ABSTRACT

VALUES IN CHILDREN’S NOVELS AND STORIES OF YAVUZ BAHADIRO LU

Bahadır GÜLDEN

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE TEACHING**

June 2014

Advisor: Asst. Prof. Dr. Bayram ÇET NKAYA

Values are key elements of social life and culture. Intergenerational transfer of our values is of vital importance in order that individuals adapt themselves to the society in which they live and there can be a steady society. In terms of transfer of these values to children, development of cognitive, affective, psychomotor and linguistic skills of children, literature is an important and functional means. In recent years, many authors produced works in the field of children’s literature. One of these authors is Yavuz Bahadıro lu who has written a great number of works, historical novels in particular. Bahadıro lu is an intellectual who believes that occurrence of real heroes who can set the society an example to preserve the present values and to generate new ones are very essential in terms of preservation social integration and national culture. For a large portion of his works, there are sample heroes who incorporate our national and cultural values in accordance with addressee group of age.

The aim of this work is to set which values Bahadıro lu's children novels and stories which he has written oriented to group of age between 9 and 15 convey and to specify the distribution of these values according to books. For this purpose, sixteen novels and five storybooks of Bahadıro lu have been reviewed. During the review, while the most identified values are goodness, helpfulness (75), religious (70), the least included ones are loyalty (1), cleanliness (2), neighborhood values (2), manliness (2).

Key Words: Yavuz Bahadıro lu, children's literature, story, novel, value education

ÖN SÖZ

Değer ve değer aktarımının önemi, dünyada ve ülkemizde özellikle son yıllarda daha iyi algılanmaya başlandı ; ancak ülkemizde bu alanda yapılan çalışmalar henüz ulaşması gereken seviyeye gelememiştir. Edebiyatın ve edebî ürünlerin bu amaca hizmet etmedeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Toplumsal değerlerin benimsetildiği bir birey, hayatta ne kadar güçlüklerle karşılaşsa karşılaşmasın suçla yönelme eğiliminde olmayacaktır. Ancak ki ilginç, bu değerlerle donatılmamış bir bireyde bu boşluk toplumun değer yargılarıyla çelişen birçok tutumla dolacak, bireyin hem aile hem de toplum huzurunu bozması yönünde çok küçük bir neden bile yeterli olacaktır. Özellikle eski kuşakların, yeni kuşakların tutum ve davranışlarına (saygı, hoşgörü...) yönelik olarak yaptıkları eleştiriler bu durumu çok güzel özetleyen bir örnektir. Söz konusu değerlerin bireylere aktarımının hem başarılı bir şekilde gerçekleşebilmesi hem de bireylere tam olarak benimsetilebilmesi için eserlerde de birtakım niteliklerin olması gerekmektedir. Bu niteliklerin en başında eserin gerek biçim, gerekse öz yönünden ilgi çekici olabilmesini söylemek mümkündür. Teknolojik unsurların son derece yaygınlaşması ve insanları kendisine bağımlı bıraktığı günümüzde yetkinlere göre çok daha savunmasız olan çocuğun, bunca cezbedici unsurdan sıyrılarak, hikâye ve roman okumayı tercih edebilmesi daha da güçleşmiştir. Bu da kitapların nitel anlamda daha da ilgi çekici olması zorunluluğunu doğurmuştur.

Edebiyatımızda ilk örneklerine Tanzimat Döneminde çocuklara yönelik çeviri eserlerinde rastladığımız eserler, olumlu nitelikleri aktarmadaki eksiklikleri sebebiyle, çocuk edebiyatının hedeflerine tam olarak hizmet edememiştir. Cumhuriyet Döneminden itibaren çocuğa ve çocuk edebiyatına verilen önem artmaya başlamış, günümüze kadar pek çok yazar da çocukların gelişimine katkı sağlaması amacıyla eserler ortaya koymuştur. Özellikle 90'lı yıllardan itibaren çocuklara yönelik yazılan eserlerin sayısında belirgin oranda bir artış meydana gelmiştir.

Hikâye ve romanların sanatsal yönünün yanı sıra estetik yönünün de olması gereklidir. Salt estetik ya da salt sanatsal olan bir eserin ne tercih edilirliliğinin artması ne de estetik-entirelendirici görevini yerine getirebilmesi pek mümkün değildir. Okunduğunda çocuğun kalbinde ve beyninde derinlik hazırlar uyandırmayan bir kitabın çocuğun içinden gelen bir dürtü ile okunmasını beklemek hayalcilik olur. Bu hazırları çocukta uyandırabilen ancak kitabın sonuna gelindiğinde çocuğa herhangi bir estetik-entirelendirici nitelik kazandıramayan bir kitap da işlevini tam olarak yerine getirememiştir demektir.

Bu türlerde yazılan eserlerin bir diler işlevi de asırlardan beri varlığını sürdürmüştür, dünyanın en zengin ve etkili dillerinden biri olan Türkçenin gerek zenginliklerini gerekse de Türkçeyi etkili kullanabilme becerisini çocuğa kazandırabilmesidir.

Yavuz Bahadıroğlu, tarihî romanlarının yanı sıra çocuklara yönelik kaleme aldığı roman, hikâye ve masal türündeki eserleriyle de çocuk edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Çalı mamızda Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuklara yönelik roman ve hikâye türündeki eserlerinde derinlik ve derinlik estetik üzerine bir çalı ma yapılmıştır.

Bu çalı manın planlanmasında ve yürütülmesinde bana rehberlik eden danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Bayram ÇETNKAYA'ya, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Estetik Anabilim Dalı'nda gördüğüm lisansüstü estetik derslerinde bu çalı manın alt yapısını sağlayan hocalarım Sayın Doç. Dr. Celal DEMİR, Sayın Doç. Dr. M. Hilmi UÇAN ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Mahmut BABACAN'a teşekkür ederim.

Yüksek lisans estetikim boyunca manevi desteklerini benden esirgemeyen anneme, babama, kardeşlerime ve bütün meslektaşlarıma teşekkür borç bilirim.

Bahadır GÜLDEN

Ç NDEK LER

Sayfa

YEM N METN	
TEZ JÜR S KARARI VE ENST TÜ MÜDÜRLÜ Ü ONAYI.....	
ÖZET.....	
ABSTRACT.....	V
ÖN SÖZ.....	V
Ç NDEK LER	X
KISALTMALAR D Z N	X
G R	1

B R NC BÖLÜM

ÇOCUK EDEB YATI VE YAVUZ BAHADIRO LU

1.2. ÇOCUK KAVRAMI VE ÇOCUK EDEB YATI.....	7
1.2.1. ÇOCU UN TANIMI.....	7
1.2.2. ÇOCUK EDEB YATI.....	8
1.3. ÇOCUK VE EDEB YAT L K S	13
1.4. ÇOCUK EDEB YATI TÜRLER	15
1.4.1. FABL	15
1.4.2. MASAL	16
1.4.3. DESTAN.....	17
1.4.4. EFSANE	18
1.4.5. ANI.....	19
1.4.6. GEZ YAZISI.....	19

1.4.7.	B YOGRAF	20
1.4.8.	ÇOCUK RLER	21
1.4.9.	ROMAN VE H KÂYE.....	22
1.4.10.	ÇOCU UN GEL M NE ROMAN VE H KÂYEN N KATKISI	23
1.4.11.	ÇOCUK H KÂYE VE ROMANLARINDA BULUNMASI GEREKEN ÖZELL KLER.....	23
1.5.	ÇOCU UN GEL M	26
1.5.1.	B L SEL GEL M.....	26
1.5.2.	DUYU SAL GEL M.....	27
1.5.3.	DEV N SEL GEL M.....	29
1.5.4.	D L GEL M	29
1.5.5.	ÇOCU UN D L GEL M NE ROMAN VE H KÂYEN N KATKISI	30
1.6.	YAVUZ BAHADIRO LU'NUN HAYATI VE EDEBÎ K L	31
1.6.1.	YAVUZ BAHADIRO LU'NUN HAYATI.....	31
1.6.2.	YAVUZ BAHADIRO LU'NUN EDEBÎ K L	31
1.6.3.	YAVUZ BAHADIRO LU'NUN ESERLER	35

K NC BÖLÜM

DE ERLER VE DE ERLERE T M

2.1.	DE ER NED R?	41
2.2.	DE ERLER N SINIFLANDIRILMASI	42
2.3.	DE ERLERE T M	44
2.4.	DE ER AKTARIMINDA D KKAT ED LMES GEREKENLER.....	46

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YAVUZ BAHADIRO LU'NUN

ÇOCUK ROMANLARI VE H KÂYELER N N ÖZETLER

3.1.	ÇOCUK ROMANLARININ ÖZETLER	50
3.1.1.	DOKTOR OLACA IM	50
3.1.2.	B Z M CAN.....	52

3.1.3.	CAN'IN HATIRA DEFTER	53
3.1.4.	HEYECANLI YOLCULUK.....	55
3.1.5.	EHZADE MURAT.....	57
3.1.6.	SULAR ALTINDA B R ÜLKE	59
3.1.7.	ÜÇ KAÇAK YOLCU.....	61
3.1.8.	YARAMAZ AYI Z RZOP	62
3.1.9.	VATAN Ç N.....	65
3.1.10.	CANAVAR ROBOT	66
3.1.11.	YET M ÇOCUK.....	67
3.1.12.	KARINCALAR SAVA I.....	69
3.1.13.	KÜÇÜK KAHRAMAN.....	70
3.1.14.	TUHAF ÇOCUK	72
3.1.15.	UZAY ÇOCU U	74
3.1.16.	KÖY ÇOCU U.....	75
3.2.	ÇOCUK H KÂYELER N N ÖZETLER	77
3.2.1.	HARAM YEMEN N SONU	77
3.2.2.	MEMLEKET M	80
3.2.3.	K KARDE	85
3.2.4.	ZENG N OLAN D LENC	89
3.2.5.	FEDAKÂR ANNEM.....	92

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YAVUZ BAHADIRO LU'NUN

ÇOCUK ROMANLARI VE H KÂYELER NDE DE ER E T M

4.1.	OLUMLU ÖRNEKLER ÇERÇEVES NDE DE ERLER	98
4.1.1.	ACIMAK	98
4.1.2.	A LE SEVG S	109
4.1.3.	ARKADA LIK	114
4.1.4.	AZ M VE KARARLILIK	117
4.1.5.	BARI VE KARDE L K.....	119
4.1.6.	ÇALI MAK VE ÜRETMEK.....	123
4.1.7.	DAYANI MA.....	127
4.1.8.	D ERGAMLIK	132
4.1.9.	D NÎ DE ERLER	136
4.1.10.	DO A SEVG S	148

4.1.11.	DÜRÜSTLÜK	150
4.1.12.	HATADAN P MANLIK DUYMAK.....	154
4.1.13.	HAYVAN SEVG S	166
4.1.14.	L M Ö RENMEK	170
4.1.15.	NSAN SEVG S VE HO GÖRÜ	174
4.1.16.	Y L K, YARDIMSEVERL K.....	183
4.1.17.	KOM ULUK.....	207
4.1.18.	ÖZVER L OLMAK	209
4.1.19.	MERTL K.....	217
4.1.20.	ÜKRETME VE KANAATKÂRLIK.....	218
4.1.21.	TAR H B L NC , YURT SEVG S	223
4.1.22.	TEM ZL K.....	234
4.1.23.	TUTUMLU OLMAK	235
4.1.24.	VEFALI OLMAK.....	238
4.2.	OLUMSUZ ÖRNEKLER ÇERÇEVES NDE DE ERLER.....	238
4.2.1.	ACELEC L K.....	239
4.2.2.	AÇGÖZLÜLÜK	240
4.2.3.	BENC LL K	242
4.2.4.	BÜYÜK SÖZÜ D NLEMEMEK.....	245
4.2.5.	KÜÇÜMSEME VE ALAYCILIK.....	247
4.2.6.	ÖN YARGILI OLMAK.....	252
4.2.7.	YALANCILIK VE SAHTEKÂRLIK	257
4.2.8.	KÖTÜ HUY VE ALI KANLIKLAR	266
	SONUÇ VE ÖNER LER.....	272
	KAYNAKÇA	282
	EKLER.....	289

KISALTMALAR D Z N

akt.	: aktaran
Ans.	: Ansiklopedi
BC	: Bizim Can
C.	: Cilt
CHD	: Can'ın Hatıra Defteri
CR	: Canavar Robot
DO	: Doktor Olaca ım
Doç.	: Doçent
DTPM	:De er Toplamı
FA	: Fedakâr Annem
HY	: Heyecanlı Yolculuk
HYS	: Haram Yemenin Sonu
K	: ki Karde
KÇ	: Köy Çocu u
KH	: Küçük Kahraman
KS	: Karıncalar Sava ı
M	:Memleketim
MEB	: Millî E itim Bakanlı ı
Prof.	: Profesör
s.	: sayfa
S.	: Sayı
SABÜ	: Sular Altında Bir Ülke

M	: ehzade Murat
TÇ	: Tuhaf Çocuk
TDK	: Türk Dil Kurumu
UÇ	: Uzay Çocu u
ÜKY	: Üç Kaçak Yolcu
V	: Vatan çin
YAZ	: Yaramaz Ayı Zirzop
YÇ	: Yetim Çocuk
ZOD	: Zengin Olan Dilenci

G R

Çocukluk döneminde bilişsel, duyuşsal, dilsel becerilerini geliştirmeye çalışan insan, bu süreçte çevresinde örnek modeller tespit etme çabasıdır. Kendi karakterini oluştururken benliğini kazanan bütün bireyler onun modeli olur ve onlar gibi olmaya, yani onları örnek almaya gayret gösterir.

Çocuk, gerçek hayatla olan ilişkisi yanında izlediği, dinlediği, okuduğu kurgusal yapıdaki çalışmalarla da şekillenebilmektedir. Eserlerdeki kahramanların olaylar ve durumlar karşısındaki tavırları, söylemleri çocuğa olumlu ya da olumsuz anlamda örnek teşkil edebilmekte; çocuğun kendi hayatında benzer hareketleri sergilemelerine sebep olabilmektedir.

Eğitsel metin yazarlarının pek çoğu, eserlerinde olumlu karaktere sahip kahramanları, nitelikleri ve eylemleri sebebiyle ödüllendirerek, çocuğu bu kahramanlar gibi olmaya teşvik ederler. Olumsuz nitelikler taşıyan kahramanları ise genellikle cezalandırarak çocuğun bu olumsuz niteliklerden ve eylemlerden uzak durmasını sağlamayı amaçladıkları görülür. Bu yolla çocuk, bilişsel ve duyuşsal becerilerini geliştirirken aynı zamanda içinde bulunduğu toplumun, kültürün ve hayatın özelliklerini öğrenir. Bu açılarından eğitsel metinlerin, çocukların gelişiminde çok önemli rolü vardır. Adler (2013: 156), “Yetkinlerin çocuğa vereceği şey, çocuğun doğarken birlikte getirdiği bütün içgüdülere, tepkilere, yeteneklere biçim ve renk verebilmektir.” der. Bu yüzden en değerli varlık olan insanın eğitilmesinde bu türlerin çok önemi olmasının yanında olumlu nitelikleri aktarabilmesi için eserlerin birtakım vasıfları bünyesinde bulundurması da gerekmektedir. Bu vasıflardan bir tanesi de eserlerin içeriklerinde millî ve evrensel değerleri taşımalarıdır. Millî ve evrensel değerlerin aktarımının başarılı bir şekilde gerçekleşmesiyle, bireylerin hem içinde yaşadıkları topluma hem de çağdaş dünyaya uyum sağlamaları kolaylaşacaktır.

PROBLEM DURUMU

Özellikle ya ad ımız zaman itibariyle hayatın her alanında hızlı bir de i im söz konusudur. Teknolojinin, ileti im imkânlarını ve hızını muazzam bir hızla geli tirdi i günümüzde kilometrelerce uzaklıktaki bir olay gündelik hayatımızda önemli de i ikliklerin meydana gelmesine sebebiyet verebilmekte, olu an yeni ko ullara kar ı gerek birey olarak gerekse de toplum olarak de er yargılarımızda ve hayata bakı açımızda birtakım de i iklikler meydana gelebilmektedir. Bu durum dilimizi ve kültürümüzü de çok hızlı etkiledi i gibi kültürümüzün âdeta hüviyetini olu turan, bizi biz yapan de erlerin hem muhafazasını hem de nesiller arası aktarımını daha hayatı kılmakta, yazın dünyamızda bu amaca hizmet edecek nitelikleri bünyesinde barındıran eserlerin ihtiyacını daha da artırmaktadır.

PROBLEM TÖMCES

Çocu u hayata hazırlayabilmek, ya ad ı ı kültürün uyumlu bir ferdi olabilmesi için kültürün çe itli alanlarında yer alan de erleri ona aktarabilmek çok önemlidir. Fakat bu aktarımları salt söylemle çocu a benimsetmek de mümkün de ildir. Bu aktarımların çocu a kazandırılmasıyla çocu un dünyasına girebilmek, hayata onun penceresinden bakıp ilgi ve beklentilerine kar ılıklı verebilmek arasında do ru bir orantı söz konusudur. Çocuk, dikkate almak için önce dikkate alınmak ister; anlayabilmek içinse önce anla ılabilmek... Bireylerin içselle tirme eylemini yalnızca iste e ba lı bir ekilde gerçekle tirdiklerini dü ünürsek çocu a de er aktarımının en iyi yolunun da edebiyattan geçti i sonucuna ula mamız pek zor olmayacaktır. Çünkü çocuk do ru ve uygun nitelikli edebî ürünlerle bulu turuldu unda hem eserden estetik bir haz duyacak hem de kendisine telkin edilenleri benimseyecektir. Mevlana, “Oyun, görünü te akla uymaz ama çocuk oyunla akıllanır.” diyerek aslında söylemek istediklerimizin özünü vermi tir. Çocuk bir edebî metni okurken e lenmeli ancak geli im dönemine uygun de erleri de içselle tirebilmelidir. Zaten çocu un akıllanması da ö rendikleriyle alakalıdır. Neyin

do ru, neyin yanlı oldu u bilgisini edinen bir çocuk, kar ıla tı ı sorunlar kar ısında, ö rendi i bilgiler ı ında aklına gelen pek çok çözümün arasından toplumsal, ahlâkî, millî ve evrensel de erlere en uygun olan çözümü bularak ba aracaktır.

“Yavuz Bahadıro lu’nun eserlerinin de er aktarımına katkısı var mıdır?” ve “Eserlerinde hangi de erlere a ırlıklı olarak yer verilmiştir?” soruları bu çalı manın cevabını aradı ı temel sorulardır.

ALT PROBLEMLER

- a) Yavuz Bahadıro lu’nun çocuklara yönelik eserlerinde de erlere yakla ımı nasıldır?
- b) Çocuklara yönelik eserlerinde de erlerin aktarımı nasıl gerçekleştirilmektedir?
- c) Çocuklara yönelik eserlerinde en çok hangi de erler görülmektedir?

ARA TIRMANIN AMACI

De er ve ahlâk e itimi, duyu sal alana hitap eder ve öğrencilerde tutum de i ikli ini hedefler. Bu açıdan bili sel alana yönelik derslerden farklı bir yapıdadır. Tutum de i ikli ini gerçekle tirebilmek için öğrencinin, kendisine verilen bilgileri içselle tirmesi önemlidir. Bu da bilgiyi kabullenme, kendine mâl etme ve sahiplenme süreçleri ile ilgilidir. (Yılmaz, 2007: 121).

Bu çalı manın temel amacı Yavuz Bahadıro lu’nun; çocukların bili sel, duyu sal, devini sel ve dil geli imlerine katkıda bulunmak amacıyla kaleme aldı ı çocuk roman ve hikâyelerinin a ırlıklı olarak hangi de erleri kazandırmayı amaçladı ı ve bu de erlerin eserlerde ne sıklıkta yer buldu unun tespit edilmesidir. Aynı zamanda kazandırılması hedeflenen de erlerin okuyucuya aktarımında hangi yöntemlerin benimsendi i ve bu yöntemlerin kullanılmasının ortaya çıkaraca ı olumlu ya da olumsuz yanları tespit edebilmektir. Bir de erin edebî bir eser vasıtasıyla okuyucuya aktarımında olumlu davranı ya da tutumların ödüllendirilmesi, olumsuz davranı ve tutumların ise

cezalandırılarak ortaya konulmasının yanı sıra eserin okuyucuya mevcut olay ve durumları muhakeme ederek içselle tirebilmesine uygun zemini hazırlayabilmesi olması da de erin bireye benimsetilmesinde önemli rol oynar. Bu açıdan bakıldığında Bahadıro lu'nun eserlerinde okuyucunun, sunulan de erleri içselle tirebilmesi için ne oranda sorgulamaya ve duyguda lık kurmaya te vik edildi inin tespit edilmesi de çalı manın amaçları arasındadır.

ARA TIRMANIN ÖNEM

nsanın özellikle çocukluk döneminde bili sel, duyu sal, ahlâki ve dilsel alanlarda ya antıları yoluyla geli ime çok elveri li olu u, çocu un bu beceri alanlarında ona katkı sa layacak nitelikli kaynak ihtiyacını ortaya çıkarmı tır. Özellikle 90'lı yıllardan itibaren çocuk edebiyatı eserlerinin sayısında görülmeye ba layan hızlı artı , günümüze kadar çocukların ilgi ve be enisine sunulan çok fazla eserin meydana gelmesini sa lamı tır. Bu durum çocukların yukarıda bahsetti imiz alanlarda geli imlerine olumlu katkı sa layacak eserlerin tespit edilip bunların hangi alanlarda ne gibi katkı sa ladıklarının incelenmesi gereklili ini ortaya çıkarmı tır.

Bu çalı mayla, ba ta tarihî konularda yazdı ı eserlerle adını yazın dünyasına duyuran; okul öncesi dönemden 10-15 ya grubu geli im evresindeki çocukların masal, hikâye ve roman gibi çe itli türler vasıtasıyla geli imlerine katkıda bulunmayı amaç edinmi olan Yavuz Bahadıro lu'nun çocuk roman ve hikâyelerinin içerdi i de erlerin nicelik ve nitelik zenginlikleri ortaya konulmaya çalı ılmı tır. Böylelikle e itim camiasının bütün kademelerinde yer alan bireylerin ö renim ve ö retim amaçlarına göre yapaca ı kaynak seçimlerine ı ık tutmak amaçlanmı tır.

SINIRLILIKLAR

Bu çalı mada Yavuz Bahadı ro lu'nun, Nesil Çocuk Yayınevi tarafından “Çocuk Romanları” ba lı ı altında yayımladı ı on altı eser ile “Çocuk Hikâyeleri” ba lı ı altında yayımladı ı be eser esas alınmı tır.

ARA TIRMANIN YÖNTEM

Ara tırmanın Modeli

Bu çalı manın ba langıç evresinde tarama modeli esas alınarak Yavuz Bahadı ro lu'nun çocuk kitapları, çocuk edebiyatı ve de erler e itimi üzerine yazılmı kitap, tez, makale ve dergilerde taramalar ve içerik analizleri yapılmı tır. Daha sonra elde edilen veriler do rultusunda Yavuz Bahadı ro lu'nun eserleri fi leme yöntemi ile incelenerek de er tespiti yapılmı , elde edilen bilgiler de anlamlandırılmaya çalı ılmı tır. Problem durumuna yönelik çözüm üretmek için izlenecek yol ve i lem sırası belirlendikten sonra sonuca ula ılmaya çalı ılmı ve de erlendirmeler yapılmı tır.

Ara tırma Evreni ve Örneklemi

Ara tırma evrenini Yavuz Bahadı ro lu'nun çocuklar için yazmı oldu u roman ve hikâyeleri olu turmaktadır.

Yavuz Bahadı ro lu'nun çocuklar için hazırlamı oldu u pek çok kitap vardır. Bu kitaplardan incelememize esas olu turan toplam on altı roman ve be hikâye kitabında bulunan otuz altı hikâyedir.

Veri Toplama

Çocuk edebiyatı ve de erler e itimi alanları hakkında yurt içinde ve dı nda yapılan akademik çalı malar incelenerek çalı manın temeli olu turulmu tur.

ncelenen yirmi bir kitabın tamamı yayınevinden tedarik edilmi tir. Ayrıca Yavuz Bahadı ro lu'nun de er, çocuk edebiyatı ve çocuk üzerine dü ünceleri, kendisi ile yapılan görü melerle elde edilmi tir. Ula ılan veriler ı ı nda kitaplardaki hikâye ve romanların temel unsurlarını olu turan ki iler, olay örgüsü, zaman ve mekân unsurlarının da ifade edildi i özetler ortaya konulmu tur. Ara tırmanın verileri kaynak taraması yoluyla belirlenerek eserlerde de er aktarımı sa ladı ı dü ünülen olay ve durumlar fi leme yapılarak tespit edilmi tir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Çalı manın veri analizinde incelenen on altı roman ve otuz altı hikâyenin özetleri çıkarılarak roman ve hikâyelerdeki karakter ve olaylar analiz edilmi tir. Eserler taranarak de erlerin tespiti yapılmı ve bu de erler yorumlanmı tir.

“De erlerin tanımlanması noktasındaki çok görü lülük de erlerin sınıflandırılması noktasında da etkisini göstermi tir. Farklı ki iler tarafından farklı de er sınıflamaları yapılmı tir. Dolayısıyla herkes tarafından kabul edilen bir de er sınıflamasından bahsedilememektedir” (Aslan, 2011: 1462). Sınıflandırmada, de erleri i levsell e ya da içeri e dayalı olarak ele almak mümkündür. Bu nedenle çalı mamızda metne dayalı olarak sınıflandırma yapılmı olup tespit edilen olay ve durumlar olumlu ve olumsuz nitelik ta ımlarına göre iki gruba ayrıldıktan sonra çocu un, o olay veya durumdan hangi de er ve kazanımı elde edebilece i ba lıklar hâlinde belirtilmi tir.

B R NC BÖLÜM

ÇOCUK EDEB YATI ve YAVUZ BAHADIRO LU

1.2. ÇOCUK KAVRAMI ve ÇOCUK EDEB YATI

1.2.1. Çocu un Tanımı

Sınırları pek çok disiplinin içine giren “çocuk” kavramı pek çok çerçeveden bakılarak tanımlanabilecek, bakıldı ı yere göre de çok çe itli ekillerde ifade edilebilecek bir kavramdır. Bu ba lamda çocuk, sınırlarına dâhil oldu u disiplinlerin uzmanları tarafından tanımlanarak anlamlandırılmaya çalı ılmı tır.

“Çocuklar, dünyayı ve çevreyi kendi öznel de erlendirmeleriyle algılayan ve bu gözlükle dünya ile ili ki kuran varlıklardır. Onlar için dünya önce bir yı n, birbiriyle ili kisi olmayan da ınık bir kaostur. Çocuklar yeti kinler gibi akla uygun ve nesnel dü ünceler üretmezler. Kendilerine ait dünyalarında her de er onlar için mutlakır. Yani do ru mu yanlı mı diye dü ünüp karar vermek yerine, kendi dünyalarında alabildi ine özgür ve kendi hayalleri ile ya arlar” (Dilidüzgün, 2003: 41).

Çocuk kavramını Sezai Karakoç bir benzetme ile ifade ederken bu benzetmeyle di er tanımların çizgisinden biraz çıkıp farklı bir renk tonunda çocu u tanımlar. Karakoç, çocu u “Ötelerden gelen müjdeli bir haber”e benzetir (Akkaya: 5-6). Hilmi Uçan da çocu un saflı ına vurgu yaparak “Çocuk denilince ilk akla gelen safiyettir, temizliktir. Çocuk temiz bir cevherdir.” (2005:18) diyerek onu i lenmemi bir cevhere benzetmektedir. Ciravo lu da çocu u “Gün gün, adım adım olgunla an, büyüyen, bu amaçla e itilmesi gereken bir insan, bir yurtta ” olarak tanımlamı tır (Ciravo lu, 2000: 11).

“ ki ya ından ergenlik ça ına kadar büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu, henüz ergenlik dönemine eri memi kız ve erkek.” (Yalçın ve Ayta , 2008: 13)

“Yasal açıdan da çocuk kavramı, henüz re it sayılmamı ergenler, 11-18 ya grubu kastedilmektedir” (Yavuzer, 1993: 21).

TDK *Türkçe Sözlük*'te “çocuk” sözcü ü insanın geli im evreleri göz önünde bulundurularak “bebeklik ile erginlik arasındaki geli me döneminde bulunan o lan veya kız, u ak” ekinde tanımlanmı tır (2011:556). Çocuk kavramı üzerine yapılan bir di er tanımlamada da “ ki ya ından ergenlik ça ına kadar büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu; henüz ergenlik dönemine eri memi kız ve erkek” ekinde bahsedilir (O uzkan, 2001: 2). irin ise daha genel bir tanım yapmaktadır: “Çocuk denilince; dünya hayatının süsü, ziyneti ve bir de yeti kin insanda yeniden dirili i müjdeleyen bir küçük varlık, korunması gereken büyük bir dünya anla ılmalıdır” (irin, 1998: 29).

Sosyolojik açıdan bakarak bir tanımlama yapacak olursak, “(Çocuk) Bir toplumun kalkınıp huzurlu ve müreffeh bir noktaya gelmesinde ya da gelece inin karanlıklar altında kalmasında en etkin rol oynayan kilit bir faktör, bir anahtardır.” diyebiliriz.

1.2.2. Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatının varlı ı konusunda yazın dünyası ikiye bölünmü olmasına kar ın edebiyatın, çocuklar üzerindeki etkisi kimsenin inkâr edemeyece i bir gerçektir. Geçmi i çok eskiye dayanmayan (yakla ık iki asır) ancak sorunları da bir o kadar fazla olan çocuk edebiyatı hak etti i ilgiyi özellikle 1970'lerden itibaren görmeye ba layan bir edebiyattır. “Dünya edebiyatına çok de erli dü ün ve sanat eserleri kazandıran ülkelere baktı ımız zaman, salt çocuklara özgü kitapların yazımına ve yayımına oldukça gecikerek ba lanmı oldu u görülür. Bu konuda ilk bilinçli ve önemli giri imlerde bulunan ülkeler arasında ba ta ngiltere olmak üzere Fransa, Almanya, ABD ile skandinav ülkeleri sayılabilir” (irin, 1998:58).

Dünyaya geldi i andan itibaren hayata kar ı her anlamda donanımsız olan çocu un en temel gereksinimleri arasında çocuk edebiyatı ürünlerini saymak gerekir. Çocu un, içinde ya adı ı dünyadaki çarkların i leyi ini, mevcut sistemi anlamlandırabilmesini kısa sürede sa layacak en etkin yol masal, hikâye, roman vb. edebî türlerle aydınlatma yoludur. Çocu un, okudu u bir eserde olumlu karakterlerle kar ıla ıp olayların sonunda bu karakterlerin ödüllendirilmesi, çocu u o karakterin dü ünçe yapısını ve eylemlerini benimsemesini te vik edecektir. Edebiyat, karakter geli imini dı baskılar yerine çocu un olguları ve davranı ları akıl süzgecinden geçirip kendi fikirlerini olu turmasını sa layarak gerçekle tirmesini sa lar. Yani çocuk ki ili inde birtakım de i ikliklere gitmek için gerekli baskıyı kendi içinde hisseder. Bu açıdan edebiyatın, karakter geli imini daha etkili destekleyen bir alan oldu u söylenebilir.

Açlık bir sorun olarak görüldü ünde insan, bu sorunu çözüme kavu turabilmek için pek çok çözüm geli tirebilir. Bu çözümler arasında çalı mak ve hırsızlık yapmak di erlerine göre daha ön sıralarda yer alır. Aç bir insan karnını hırsızlık yaparak da alını teri dökerek de doyurabilir. Çocuk edebiyatının i levi ve önemi burada devreye girer ve çocu a hırsızlık yapmanın kolay ancak ne denli tasvip edilmeyen bir çözüm oldu unun; çalı manın ise daha çok emek isteyen ancak erdemli insanlara ait bir davranı oldu unun telkini çocuk edebiyatıyla yapılarak çocu a hayat yolunda do ru bir rehberlik yapılabilir. Örne in, Ömer Seyfettin'in *Diyet* adlı hikâyesiyle insanların kanaatkâr olmaları, az ama emek sarf edilerek elde edilen kazancın, emek sarf edilmeden ve ba kalarının hakları yenilerek elde edilen çok kazançtan daha kutsal oldu u vurgulanır. Yapılan iyilikleri ba a kakmanın yanlı oldu u ve kötü sonuçlar do urabilece i, insan onurunun yeryüzündeki her menfaatin önünde gelmesi gerekti i okuyucuya telkin edilir. Çocuk edebiyatının bu amaçlara hizmet edi teki etkinli inin gerek kendi edebiyatımızda gerekse de dünya edebiyatlarında geç fark edili i çocuk edebiyatının hak etti i de eri geç görmesine ve bugün ula ması gereken asıl noktaya henüz gelememesine neden olmu tur.

“Çocuk edebiyatı” insanlığın var oluşuyla birlikte gündemde olan, kim bilir insan kadar eski bir konudur. Ancak bugünkü çocuk edebiyatı, insanın toplumsal ve bireysel yönleriyle ilgili bilgilerin bağımsız bilim dallarına dönüşmesiyle birlikte gerçek anlamda gündeme gelmiştir. Bunun sonucu olarak, çocuk edebiyatındaki arayışlarda insanları “Çocuk Edebiyatı”yla tanımlamıştır (Kıbrıs, 2000:1).

“Çocuk edebiyatı” deyimini tanımlayabilmek için çocuk kavramının yanı sıra kavramı oluşturan “edebiyat” sözcüğünün anlamı üzerinde de durmak gerekecektir. Birçok ders kitabı ile çeşitli baskı kitaplarında “edebiyat”ın tanımı yapılmış, yine birçok yazar ve eleştirmen de bu sözcüğün anlamıyla ilgili kişisel açıklamalarda bulunmuşlardır. *Türkçe Sözlük*'te “edebiyat”, “Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın” ifadeleriyle tanımlanmıştır. (*Türkçe Sözlük*, 2011: 754) Edebiyat bize, sanatçı duyarlılığı ile kurgulanmış bir yaşam sunar. Yaşamımıza yeni anlamlar katar. İnsan ve yaşam gerçekliğini sanatçı duyarlılığı ile kavramamıza ve gerçekliğe sanatçının penceresinden bakmamıza olanak sağlar. Her yeni pencere, yaşam ve insana ilişkin deneyimlerimizi zenginleştirir; onlara derinlik katar. Dilin en yetkin kullanım örnekleriyle bizleri başkalarının deneyimlerine ortak eder (Sever, 2003:3). Genç, (2006: 31) edebiyat kavramının geniş ve dar kapsamda ne anlama geldiğini ifade etmiş, geniş anlamıyla, bir milletin kültürel nitelikteki bütün eserleri için kullanıldığını, dar anlamıyla ise; olay, duygu, düşünce ve hayallerin, şekil ve içerik bakımından sanatçılara bir amaç gözetilerek vücuda getirildiği, ayrıca okuyucuya zevk ve heyecan vererek duyguyu yoğunlaştıran sözlü ve yazılı eserler bütünü” şeklinde tanımlamıştır.

Örneğin, (2007: 19) edebiyatı “Duygu, düşünce ve hayallerin dil aracılığıyla yazılı ve sözlü olarak etkili bir tarzda ifade edilmesi” olarak tanımlarken Güleryüz de edebiyatın sentez boyutuna vurgu yaparak edebiyatı “yeniden biçimlendirme, yorumlama ve yaratma sanatı” olarak tanımlar. (Güleryüz, 2006: 23)

Çocuk ve edebiyat kavramlarının tanımlamaları hakkında çocuk edebiyatı hakkında yapılan tanımlamalara yer verebiliriz. “Çocuk edebiyatı”, *Türkçe Sözlük*'te “Çocukların hayatı kavramasına yardımcı olacak, hayal gücünü geliştirici, okuma

sevgisini a ılayan, e itici bir edebiyat türü, çocuk yazını” olarak tanımlanmıştır (2011:557).

irin, çocuk edebiyatını “Temel kayna ı çocuk ve çocukluk olan; çocu un algı, ilgi, dikkat, duygu, dü ünçe ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakı nını ve çocuk gerçekli ini yansıtan; ölçüde, dilde, dü ünçede ve tiplerde çocu a göre içeri i yalın biçimde ve içtenlikle gerçekle tiren; çocu a okuma alı kanlı ı kazandırılması yanında edebiyat, sanat ve estetik yönden gelişmesine katkı sa layan, çocu u duyarlı biçimde yeti kinli e hazırlayan bir geçi dönemi edebiyatı” ekinde tanımlayarak çocuk edebiyatının i levine, kayna ına ve üslubuna atıfta bulunmu tur. O uzkan (2001:3) çocuk edebiyatını “Usta yazarlar tarafından özellikle çocuklar için yazılmış olan üstün sanat nitelikleri ta ryan eserlere verilen genel ad.” olarak tanımlar. Yalçın ve Ayta ise çocuk edebiyatının çocuk üzerindeki i levselli ini ön plâna çıkararak “Edebiyatın bütün alanlarında ve söz sanatlarında bulunan niteliklerin tamamını içinde barındırabilen ancak kendisine seçti i hedef kitlenin özelliklerini yeti kinler için yazılan edebî türlere göre daha fazla göz önünde bulunduran; hayata, ahlâka ve yüksek de erlerle çocu un gelişimine ait unsurlara daha çok önem vererek, bunların ön plâna çıkmasına dayanan bir olay” ekinde ifade etmiştir (2008: 18).

Sedat Sever, çocuk edebiyatı tanımlamasına çocuklu un sınırlarını çizerek ba lar ve çocu un gelişiminde edebiyatın sa laması beklenen faydayı u ekinde ifade eder. “Çocuk yazını, erken çocukluk döneminden ba layıp ergenlik dönemini de kapsayan bir ya am evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu, dü ünçe dünyalarını sanatsal niteli i olan dilsel ve görsel iletilerle zenginle tiren, be eni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.” (Sever, 2003: 9).

“Çocuk edebiyatı deyimiyle 2-14 ya ları arasındaki kimselerin ihtiyacını kar ılayan bir edebiyat alanı anlatılmak istenir. ‘Çocuk edebiyatı’ deyimi, çocukluk ça ında bulunan kimselerin hayal, duygu ve dü üncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar. Masallar, hikâyeler, romanlar, anılar, biyografik eserler, gezi yazıları, iirler, fen ve do a olaylarını anlatan yazılar vb. hep bu çerçeve içine girebilir. ” (O uzkan, 1979: 12)

Yalçın ve Ayta 'a göre ise çocuk edebiyatı; “Çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine, estetik ve eğitimsel gelişmelerine katkıda bulunmak amacıyla gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyat”tır. (Yalçın & Ayta , 2002: 56)

Tuncer ve Yardımcı çocuk edebiyatının çocuğa sağladığı faydaları daha genel bir ifade ile şu şekilde tanımlar: “Okul öncesi ve okul çağındaki çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulan edebiyata çocuk edebiyatı denir.” (Tuncer ve Yardımcı, 2002: 9)

“Çocuk edebiyatı, üç yaşla ergenlik çağı arasındaki çocukların bilişsel, devinimsel ve duygusal dünyasını ‘sözlü’ ve ‘yazılı’ sanat ürünleriyle buluşturma ve oluşturma etkinlikleridir.” (Güleryüz, 2002: 33)

Çocuk edebiyatı üzerine yapılan bütün tanımlamaların keskin temel noktasının ise bu edebiyatın çocuklar üzerinde gerçekleştirilmeyi hedeflediği amaçların oluşturulduğunu söylemek mümkündür. Tanımlamaların genelinde çocuğun içinde bulunduğu gelişim çağının özelliklerine göre onun bilişsel, duyuşsal, devinimsel ve dilsel gelişimine katkıda bulunulmasının temel amaçlar olarak benimsendiği söylenebilir. Bu amaç doğrultusunda çocuk edebiyatının diğer edebiyat türlerinden farklarını belirginleştirmek, çocuk edebiyatının niteliklerinin daha kolay ortaya konmasını sağlayacaktır.

Çocuklara yönelik yazılan eserler belirli bir yaş topluluğunu hedef aldığı için bu sahanın pek çok açıdan daha titizlik ve hassasiyet gerektirdiği söylenebilir. Çocuk edebiyatı, hitap ettiği yaş grubuna göre farklı niteliklerde eserlerin sunulması gereken bir alandır. Söz konusu gelişim evrelerinde bir yılda hatta altı ayda dahi çocuk gelişiminde büyük değişiklikler meydana gelebildiği bir gerçektir. Bu durumun sonucunda da çocuklar arasında bilişsel, duyuşsal ve dilsel alanlarda büyük farklılıklar gözlemlenebilmektedir. Dolayısıyla bir kitleye uygun niteliklerde eserler sunulabilmesi, eserin kaleme alınma sürecinde çok dikkatli olmayı mecbur kılar. Oysa edebiyatın hiçbir çeşidinde okur kitlesinin gelişim özellikleri bu oranda bir hassasiyetle dikkate alınmayı gerektirmez. Edebiyatın hitap ettiği okur yelpazesi çok geniştir.

Çocuk edebiyatının bu özgün nitelikleri çerçevesinde tanımlamasını şu şekilde yapmak mümkündür: “Çocuk edebiyatı, çocuğun her bir gelişim alanında (bilimsel, duyuşsal, dilsel, psikomotor) yaşamın gerektirdiği gelişim safhalarına ulaşabilmesi için gerekli katkıları yapmayı amaç edinmiş, çocukların içinde buldukları toplum ve küresel dünyayı tanımlarına yardımcı olan, yazarlarının “çocuk” kavramının önemine ve yüklenmiş sorumluluğuna ağırlık vermiş olan edebiyattır.

1.3. ÇOCUK ve EDEBİYAT LİKLERİ

Çocuk ile edebiyat arasındaki ilişkinin daha iyi açıklanabilmesi, edebiyatın; çocuğun bilimsel, duyuşsal, devinimsel ve dil gelişimine sağladığı önemli katkıları ifade etmekle daha iyi anlaşılacaktır. Edebiyat, bir sanattır ve temelinde dil vardır. Dil ise en temel iletişim aracıdır. O halde edebiyatla tanışan ve edebî ürünlerle etkileşime giren bir çocuğun hem dilsel hem de bilimsel alanlarında gelişimlerin meydana gelmesi kaçınılmazdır. Bunun yanı sıra gerek millî kültüre gerekse de evrensel kültüre ait edebî ürünlerden çocuğun istifade etmesi onda hem millî ve evrensel kültüre karşı bilgi ve birikim oluşturmamasını hem de yaşamı dünyayı tanıyarak yaşamını anlamlandırmasını ve kendisini daha donanımlı kılmasını sağlayacaktır. “Merak duygusu son derece baskın olan çocuk, karşılaştığı yazınsal ürünlerle yeni nesnelere, yeni insanları, yeni bakış açıları tanır, gördüklerini, dinlediklerini, okuduklarını yorumlamaya çalışır.” (Uçan, 2005: 22) Bunun yanı sıra edebiyatla ilgilenen bireyler duydukları estetik hazlar sayesinde bu alanda estetik bir olgunlaşma ve seçicilikleri geliştirirler. Bu da bireylerin her konuda eleştirel bir bakış açısı olgunlaşmalarını ve bu sayede bireylerin hep daha güzeli, iyiyi arama çabasının artmasını sağlayacaktır.

“Hikâye ve romanlar, çocukların sınırlı hayat tecrübelerini zenginleştirir; türlü insan tipleri üzerinde düşüncelerine imkân sağlar; gelişmekte olan değer yargılarının daha açıklık kazanmasına yardımcı olur. Böylece çocukların içinde yaşadıkları toplumsal ve kültürel ortama uymalarını büyük ölçüde kolaylaştırır. Bunun dışında hikâye ve romanlar, çocukların kendi ülkelerindeki insanları geçmişleriyle tanımlarını kolaylaştıracağı gibi onlara başka ülkelerde yaşayan insanlar üzerine bilgi ve görüş de kazandırır” (Özkan F., 2010, s. 100)

Bu özellikleri ya amının henüz ba larında edebiyat sayesinde edinmi olan bir çocuk da ara tırmacı, akla önem veren bir hayat görü üne sahip olacaktır. Böyle bir birey, dayatılanla ya da söylenenlerle de il; ara tırıp edindi i verilerle olayları ve durumları analiz edebilecek yetiye sahip olur. Kalabalı ın bir parçası olmak yerine, bu anlamdaki özgünlü üyle kalabalıktan sıyrılmayı ba arabilmi , kısacası kendini gerçekle tirmi bir birey olabilmede önemli mesafeler kat edecektir.

Edebiyatla insan arasındaki bir di er etkile im ba ı da duygudur. Duygu insanı insan yapan ba lıca nitelikler arasındadır. Duygulardan yoksun bir insanı hayal edebilmek güçtür. Edebiyat, duygulara da hitap eder. Çocuk okudu u edebî ürünler sayesinde duyu sal niteliklerini de geli tirir. Böylelikle edebiyat bireyin akıl eksenine kalp ve ruh boyutunu da katabilmesine yardımcı olur.

Bu yüzden çocuklar edebiyatın en seçkin örnekleriyle erken ya larda bulu turulmalı, kendilerine rehberlik edecek olan aile ve ö retmenlerin de çocu a faydalı olacak nitelikli eserler hakkında aydınlatılarak çocuk için uygun edebî eserlerin temini sa lanmalıdır.

Çocuk edebiyatçılarından Jacob, çocu un edebiyata gereksinim duyma sebeplerini altı maddede izah eder:

a) Edebiyat ho vakit geçirtici, e lendirici bir eydir. Ho vakit geçirtmeyi e itimin ba lıca amaçlarından biri olarak dü ünmemekten çekinilmemelidir. Elbette radyonun, resimli dergilerin, sinemanın ve televizyonun yanında okumaya da bir yer ayrılması gerekir. E er çocuklar okulda okumayı sevmeyi, okumaktan sadece okumak için zevk almayı ö renmezler ise ho ça vakit geçirten bir unsurdan yoksun kalırlar. Bu bakımdan, edebiyatı, bir ho vakit geçirme aracı olarak ö retim programına alınacak de erli unsurlardan biri biçiminde pekala dü ünebiliriz.

b) Edebiyat ruha canlılık verir, ya ama gücünü artırır. Edebiyat kimi zaman bizi, hayatın çok ciddi ve üzücü durumlarından uzakla tırır, götürür. Güzel bir düzyazı veya iir okumanın kazandırdı ı ya antularla bir insan kısa zamanda bugünkü tasalarından kurtulma olana ı bulur ve sonra da bu tasarıların kar ısına daha güçlü, daha dinlenmi halde çıkmanın yollarını ö renir. Çocuklara okulda bu gibi ya antular edinmek için birtakım olanaklar verilmedi i sürece onlar ruhun canlanıp güçlenmesinde edebiyatın bu a irtıcı, ola anüstü de erini hiç bir vakit ö renemeyeceklerdir.

c) Edebiyat ya amı tanımaya yardım eder. Çocuklar ya amı ve ya ama yollarını ö renmek için edebi eserlere gereksinim duyarlar. Ba ka bir kimsenin ya amını ilgilendiren durumları ö renmek için edebiyat aracılı ıyla elde edilen pek ilginç ya antuları -televizyon, radyo vb.- hiçbir araç kazandıramaz. Kimi durumlarda ki isel ya antulardan daha iyisi yoktur; ama bazı ya antular vardır ki bunlar türlü edebiyat

eserlerinin okunmasıyla birer rastlantı sonucu kazanılır. Kısaca, çocuklar ya amı tanımak için edebiyata gereksinim duyarlar.

ç) **Edebiyat bir rehberlik kayna ıdır.** Edebiyat bir kimsenin kendini tanıyarak davranı larını de i tirmeye yarayacak olanaklar hazırladı ı için bir rehberlik kayna ı olarak da hizmet edebilir. üphesiz, bütün edebiyat eserleri böyle bir hizmeti görmez ve bu hizmet de her zaman klasik ölçüler içinde yerine getirilemez. Fakat, her birimizin ya amında gereksinim duydu umuz vakit bize kendimizi anlamak konusunda yardımcı olan en az bir kitap bulunmu tur.

d) **Edebiyat yaratıcı etkinlikleri özendirir.** Çocuklar, ba ka alanlardaki yaratıcı etkinliklere geçmek için bir sıçrama tahtası olarak edebiyata gereksinim duyarlar. Ba ka sanatlarla ili kileri bulunan zengin bir programın e li inde yaratıcılı a yönelten okuma etkinlikleri sayesinde bir sanat, ba ka bir sanatı desteklemi , beslemi olur. Okuma, çocu u resim çizmeye ve dramatik sanat alanlarında ritmik yorumlamalar yapmaya özendirir. Çocuklar okuma ve dramatik sanat alanlarında ne kadar zengin ya antılar edinirlerse ya amın öteki yaratıcı alanlarında da o kadar zengin bir ki ili e sahip olurlar.

e) **Edebiyat güzel bir dil demektir.** Çocuklar kendi dillerini geli tirmek için edebiyat eserlerine gereksinim duyarlar. Edebiyat güzel bir dildir ve içimizde, çocukların anadillerinin güzelli ini en iyi biçimde ö renmelerini istemeyecek kimse var mıdır?"(Leland, Jacob, Akt, O uzkan, 2010: 6-7)

1.4. ÇOCUK EDEBİYATI TÜRLERİ

Çocuk edebiyatı türlerini dokuz grupta ele alabiliriz. Bunlar masallar, fabl, destanlar, anı, gezi yazısı, efsaneler, çocuk iirleri, çocuk gazete ve dergileri, biyografi, çocuk hikâye ve romanları olarak sayılabilir:

1.4.1. Fabl

Temelinde “ola anüstülük” olan ve buradan hareketle çocukların ilgisini çekmeyi amaçlayan, onlara belirli bir konuda ders vermeyi amaç edinen bir türdür. Fabl’da verilmek istenen ana dü ünçe çözüm bölümünde de atasözü ya da bir vecize ile açıkça ifade edilir. Fabl’da kahramanlar insan dı nda bütün varlıklar olabilmesine ra men genellikle kahramanlar hayvanlardan seçilir; zaman ve mekânda ise hep belirsizlik söz konusudur. Kahramanların hayvan ve di er varlıklardan seçilmesi, bu türün çocukların ilgisini çekmede önemli rol oynar. Do rudan verilen ö ütler çocuklar açısından rahatsız edicidir. Fabl türünde ise verilmek istenen ö üt do rudan verilmez.

Bu yönü de fablı çocuklar açısından çekici kılar. Hacim olarak çok uzun olmayan fabllar, çocukların sıkılmalarına neden olmadıkları gibi olaylar arasında sebep- sonuç ili kilerinin kurulmasını sa layarak çocu un yorumlama becerisini geli tirebilen bir türdür (Demirel, Çeçen, Seven, Tozlu, & Uluda , 2010 : 174). “Fabl” sözcü ü köken itibariyle Latince “hikâye” anlamına gelen “fabula” sözcü ünden gelmektedir. Fabllar dört bölümden oluşur: (1) Olayın ve kahramanların tanıtıldığı giriş bölümü; (2) olayların entrikalarla dü ümlendi i geli me bölümü; (3) dü ümün çözüldü ü sonuç bölümü ve (4) olay veya olayların arkasında yatan ana fikrin açıklandığı ders bölümü, eski deyişleriyle “kıssadan hisse bölümü” (O uzkan, 2010: 65).

Edebiyatımızda ise fabl, örneklerine sık rastlanan bir türdür. Gazali’ye ait olduğu ihtilaflı olan Risaletü’l-Tayr adlı eser ile başlayıp Feridüddîn Attar’ın Mantuku’t-Tayr ve bunun tercümesi olan Gül enî’nin Gül en-nâme’si, Ali şir Nevai’nin Lisanu’t-Tayr’ı, Mehmed Arif’in Ravzatu’t-Tevhid’i, Zâîfî’nin Gül en-i Simurg’u, Fedaî Dede’nin Mantuku’l-Esrar’ı, İsmâeddin-i Sivasî’nin Deh-Murg’u, Güvahî’nin Pend-nâme’si ile devam eden fabl örneklerini içeren eserler vardır. Bunların yanı sıra Seyyidî’nin Harnâme’si ve Ahmet Mithat Efendi’nin Kıssadan Hisse adlı eserini de hem Ezop ve La Fontaine’den yaptığı olduğu eserler hem de fabl türünde kendisinin kaleme aldığı eserler açısından bu tarz eserler arasında saymak mümkündür. (Demirel, Çeçen, Seven, Tozlu, & Uluda , 2010 : 171).

1.4.2. Masal

Arapça “mesel” kelimesinden gelen masal, zamanı, mekânı, kahramanları ve olaylarında ola anüstülüklerin olduğu hikâyeye benzeyen türdür. Dolayısıyla da masal unsurları hayal ürünüdür. Masalların yaratıcıları da belli değildir. Türk toplumunun anlatı ihtiyacını romandan önce büyük ölçüde masal karşılıyordu (Çetin, 2005: 33). “Arapça’da ‘misal verme, örnek gösterme’ demek olan masal, ki ileri gerçek ve gerçek dışı varlıklardan oluşur, yeri ve zamanı belirsiz, belli bir kişiye mâl edilemeyen halkın ortak malı olan, sözlü gelenek ürünü, halk anlatısıdır” *Türkçe Sözlük*’te “masal”ın tanımı “Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaygın, ço unlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların bağından

geçen ola anüstü olayları anlatan edebî tür.” ekinde verilmi tir (2011: 1630). “Folklor ürünü anonim masalların ilk çıkı yerleri olarak genellikle Hindistan, Çin ve Yunanistan gibi ülke ve hatta kıta sınırlarını a an, birçok de i ik kültürleri yansıtan ortak özellikleri varsa da her toplum bu masallara kurgu ve anlatım bakımından kendi ahlâk ve din anlayı ı ile insan ili kilerindeki tutumuna, e itimine ve zevk seviyesine göre ulusal bir damga basmı durumdadır” (O uzkan, 2010: 18-19). Masalların en belirgin özelliklerinden biri de masalların ba langıçlarında ortalarında ve sonlarında çocukların dikkatini yeniden toplayabilmek için söylenen tekerlemelerdir.

Masallar insano lunun bilinçaltı korkularını hem ortaya koymu ; hem de rehabilite i levini yerine getirmi tir. Masalı dinlerken, masalın içinde var olan korkulara e lik eden çocuk ya da yeti kin dinleyici, masalın sonunda iyilerin zaferiyle iç rahatlı ına kavu ur. Masalı dinleme sürecinde kötüyü özde le mi se, masalın sonunda içindeki kötüyü yok etmenin rahatlı ını, iyiyü özde le mi se zafer kazanmanın ho nutlu unu duyar. (Neydim, 2003: 85)

Demirel vd. masalarda aranması gereken nitelikleri u ekinde sıralarlar:

- a) Masalarda olaylar canlı ve hareketli olmalıdır.
- b) Dil, sade, anlatım akıcı olmalıdır.
- c) Dü üm noktası ustaca i lenmeli, olaylar beklenmedik ekinde sonuçlandırılmalıdır.
- d) Tasvirleri, kahramanların davranı ları çocuklarda iyilik ve güzellik duygusunun geli mesini sa lamalıdır.
- e) Anlatılanlar zaman zaman çocukları ne elendirmeli güldürmeli ve e lendirmelidir.
- f) Konusu ve kahramanları bakımından çocukları korkutmaktan ve üzmeten uzak olmalıdır.
- g) Masalda çocukları, uyu uklu a, bo inançlara yazgıcılı a yönelten telkinler bulunmamalıdır (Demirel, Çeçen, Seven, Tozlu, & Uluda , 2010 : 151).

1.4.3. Destan

En eski edebî türlerden biri olan destanın ça rı ım yaptı ı kavram ise “kahramanlık”tır. Ulusların ba ından geçmi göç, sava , do al afet gibi çok önemli olaylara kar ın ulusların mücadelesinin konuyu olu turdu u, zamanla da olayların ki iler ve vasıflarının ola anüstülük kazanarak efsanele ti i edebî bir türdür. “Destan türü a ırlıklı olarak yazı öncesi döneme dayanır. Ancak yazılı edebiyat ürünleri de

mevcuttur. Destanlar, genel olarak manzum tarzda söylenir. Yazıya geçirilmesi de bu biçimdedir. Ancak, destanların kimi bölümleri düz anlatıma sahip olabilir” (Ciravo lu, 2000: 69). Destanlarda belli bir ulusun veya ulusun ırkın yücelikleri, belli ki ilerin kahramanlıkları mübala alı bir biçimde anlatılırsa da yi itlik, güçlü ve sürekli a k, acıma, yardımseverlik, yurt sevgisi, cesaret gibi kavramlara geni ölçüde yer verildi i için bu tür eserlerin çocuklar için önemi büyüktür (O uzkan, 2010: 70).

Edebiyatımızdaki ilk Türk destanları O uz Ka an Destanı, Ergenekon Destanı, Alp Er Tunga Destanı, Yakut-Yaratılı Destanı, u Destanı, Bozkurt Destanı, Türeyi Destanı, Göç Destanı’dır. slamiyet’in kabulünden sonra ise Satuk Bu ra Han, Manas (Kazak- Kırgız kültürüne ait), Cengiz-name, Selçuklu Dönemine ait olarak da Seyyid Battal Gazi, Dani mend Gazi ve Köro lu destanları sayılabilir. Mitolojik ve menkıbevi olmak üzere iki gruba ayrılan destanlardan mitolojik destanlar, inanılması mümkün olmayan, tamamen hayalî figür ve olayları konu edinir. Menkıbevi destanlar ise esas itibariyle gerçek tarihî olay ve ki ilere dayanırsa da zamanla gerçekliklerini büyük ölçüde kaybetmi olan unsurlara yer verir.

1.4.4. Efsane

Efsaneler sözlü gelene in ürünü olan bir anlatım türüdür. Temelinde inanç unsuru vardır. Bu ba lamda dinî, kısa, inandırıcı, nesir ekindeki halk anlatımlarına efsane denir (Demirel, Çeçen, Seven, Tozlu, & Uluda , 2010 : 180). Efsane türü de destana benzer bir nitelikte bir milletin ba ından geçmi tarihsel, do al ya da ba ka önemli bir olayla vücut bulmaya ba lar. Ancak efsaneler, ola anüstülüklerini nesilden nesile, kulaktan kula a yayıldıkça kazanırlar. Aktarım sürecinde ya anımı olaylar, kar ıla ılan güçlükler ve kahramanların bu güçlüklerle kar ı verdikleri mücadele abartılarak aktarılır.

Efsane türü hakkında uzmanların yaptıkları tanımlamalara baktı ımızda: O uzkan, efsaneyi “Tarih, toplum ve do a olaylarının ola anüstü ve akıl dı ı açıklama ve yorumlarla anlatıldı ı hikâyeler” olarak ifade eder (O uzkan, 2010 : 71). Ciravo lu ise (2000: 74) efsanenin, destanların bir ölçüde hem tamamlayıcısı hem de bir parçası oldu unu vurgulayıp efsanelerin belli bir ki iyle veya yerle ilgili olarak halkın hayal

gücünden do an mitolojik ögeler içeren, yüzyıllarca a ızdan a ıza dola ıp olgunla an; tabiat, tarih, din ve ola anüstü varlıkların yarattı ı olayları konu edindiklerini ifade eder.

“Her yörenin kendine özgü efsanesi vardır. Konularına göre efsaneler dünyanın yaratılı ı ile ilgili efsaneler, do aüstü varlıklarla ilgili efsaneler, gök cisimleriyle ilgili efsaneler, dini efsaneler, ermi kimselerle ilgili efsaneler, kahramanlıkla ilgili efsaneler, da , gol, ırmak vs. ile ilgili efsaneler, hayvanlarla ilgili efsaneler ekinde ayrılır” (Temizyürek, 2003:161-167).

1.4.5. Anı

Ba ta bilim, sanat, spor ve siyaset alanları olmak üzere bir alanda uzmanla mı bir ki inin ya adı ı ya da ahit oldu u bir olayı ifade etti i türe anı denir. Anı türü çocukların ilgiyle okudukları bir türdür. Özellikle kendilerine çe itli sahalarda model aldıkları ki ilerın hayatları ve ya adıkları olaylara kar ı tutumlarının bu türlerde yer alması, anı türünün çocuklar tarafından ilgiyle ve merakla okunmasını sa lar. “Konu bakımından hikâye ve roman türlerine benzeyebilmelerine kar ın gerçek olaylara dayanmaları bakımından bu iki türden ayrılırlar. Roman ve hikâye, gerçek veya gerçek yakın olayları ele almaktadır.” (Ciravo lu, 2000: 121)

Eski Yunan Edebiyatında Ksenophon’un (M.Ö 3. yy) Anabasis adlı eseri, bu türün ilk örneklerinden sayılır. Eski Türk edebiyatında ise bu türün ilk önemli örne i Babür ah’ın (1480-1530) anılarını içeren Babür-nâme’dir (Demirel, Çeçen, Seven, Tozlu, & Uluda , 2010 : 250).

1.4.6. Gezi Yazısı

Geziliş görülen yerlerin ba ta co rafî, tarihî, kültürel ve pek çok özelli inin edebî bir üslûpla konu edildi i yazılara gezi yazısı adı verilir. Bu türün önceki adı seyahatnamedir ve Evliya Çelebi (1611- 1682) bu türün en bilinen yazarları arasındadır. ranlı air ve din adamı Nasır Hüsrev’in hac maksadıyla yaptığı ı Mekke gezisini ve Mısır ve Anadolu’nun do usunda gördüklerini anlatan Sefername, ilk gezi kitapları arasında sayılabilir. Bu türün en önemli örneklerini veren ki iler arasında ise Venedikli gezgin Marco Polo ile ünlü Arap gezgini bn-i Batuta’yı saymak gerekir (Demirel, Çeçen, Seven, Tozlu, & Uluda , 2010 : 244).

O uzkan (2010: 205), gezi yazılarının çocukların gelişimleri açısından çok faydalı olabilecek bir tür olmasına karşın dil ve anlatım olarak sadeleştirilmesi gerekliliğini vurgular. Gezi yazılarında güncel ve doğruluğundan emin olunan bilgiler verilmelidir. Bunun yanı sıra içerikle uygun görsellere yer verilmesi de gezi yazılarının işlevselliğini artıracak bir başka noktadır.

1.4.7. Biyografi

Belli bir alanda ün yapmış önemli kişilerin hayatlarını belgelere dayandırarak konu edinen yazılara biyografi denir. Biyografiler, çocukların ufukunu genişletmek, onların yaşamları boyunca karşılaştıkları sorunlara karşı ilham verici ve yol gösterici olmaları yönlerinden çok faydalı yazılardır. Çocuk, sevip benimsediği ünlü bir kişinin hayatıyla ilgili önemli kesitlere ulaşılarak kendi yaşamına dair çıkarımlarda bulunabilir, kişinin örnek vasıflarını benimseyebilir. Bunun yanı sıra çocuk, biyografiye konu olan kişinin yaşamı döneme ait şartlar ve özellikler hakkında da biyografi sayesinde bilgi edinme fırsatı bulur. Biyografiler çocuklarla buluşturulurken biyografi örneklerine konu edinilen kişilerin yaşamları ve yaptıklarıyla çocuklara çok uygun modeller olması gözden kaçırılmaması gereken bir durumdur. Demirel vd. biyografi türünün özelliklerini ve bu türde dikkat edilmesi gereken noktaları şu şekilde sıralar:

- a) Yaşamı yazılan kişinin kendisi tarafından değil, onunla ilgili araştırma yapan, bilgi ve belgelere ulaşan veya onun yaşamına yakından tanıklık etmiş kişiler tarafından kaleme alınır.
- b) Tarafsız ve gerçekçi olunmalıdır.
- c) Bilgi, belge, tanık ve kanıtlara dayandırılmalıdır.
- d) Kronolojik sıra izlenebilir.
- e) İyi tüm yönleriyle tanıtır. Kişinin önemi, de eri, benzerlerinden farklı belirlenmelidir.
- f) Öznel bir tutum izlenmemeli, kişinin yaşamına aşırı yerme ve övmelerden uzak tutulmalıdır.
- g) Açık, sade bir dil kullanılır.
- h) Divan edebiyatında kişileri anlatan bu eserlere 'Tezkire' denirdi.
- i) Türün ünlüleri; Mithat Cemal Kuntay, Evket Süreyya Aydemir (Demirel, Çeçen, Seven, Tozlu, & Uludağ, 2010 : 233).

1.4.8. Çocuk iirleri

Gerek ahenkli ve ritmik yapısının kulağa hoş gelmesi yönüyle gerekse de ezberlenmesi çok zor olmaması açısından çocuk iirleri, çocukların ilgi alanına kolaylıkla girmeyi başarmı bir türdür. “ iir”in herkesçe kabul edilecek bir tanımını yapmak güç olsa da *Türkçe Sözlük*’te “Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından den ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi, manzume, nazım, koşuk.” şeklinde tanımlanmıştır (2011: 2224). Çocukların iirle ilgili kisi dinlemekle başlar. Sonraları kendileri okuyarak ve ezberleyip söyleyerek bu ilgiyi sürdürürler (Özkan, 2010: 257). Çocuğuna uygun iirlerle buluşturularak başta duyuşsal gelişimi olmak üzere diğer gelişim alanlarında da gelişimin sağlanması için ebeveynlerin ve öğretmenlerin sorumluluğubüyüktür. Çocuklar yaşlarına uygun dil, üslup ve temalara sahip iirlerle tanıştırılmalıdır. Çocuklara hitap eden iirlerde doğa, yurt, yaşama, anne, baba sevgisi başta olmak üzere diğer sevgi temalarına yer verilmesi ve çocukların hayal dünyalarının kapılarını aralayacak imgelere yer verilmesi çocukların gelişimine katkı sağlayacaktır.

Türk edebiyatında Nabi’nin “Hayriye” adlı mesnevisi ile Sümbülzade Vehbi’nin “Lütfiyye” adlı mesnevisi çocuklara öğütler vermesi açısından çocuklara yönelik nitelikleri bulunan ilk yazılı eserler olarak bilinir.

Yirminci yüzyılın başlarından itibaren çocuklara yönelik iirlerin artışı görülmektedir. Başta Millî Edebiyatçıların (Ziya Gökalp, Faruk Nafiz Çamlıbel, Enis Behiç Koryürek, Yusuf Ziya Ortaç) ve kimi başımsız adların (Ali Ulvi Elöve, Ali Ekrek Bolayır, Sıracettin Hasırcıoğlu, Ahmet Cevat Emre vb.) çabalarıyla kendine özgü bir çocuk iiri Türk Edebiyatında yerini almıştır. Cumhuriyet döneminde Hasan Ali Yücel, Mehmet Necati Öngay, Mehmet Faruk Gürünca gibi ozanlar öğretici nitelikte iirler ortaya koyarken 1940’lı yıllardan sonra ise Smail Sunat, Smail Hakkı Talas, İbrahim Zeki Burdurlu gibi öğretmen ozanların çocuksu iir örnekleri verdiği görülmür. 1980 ve sonrasında ise Hasan Latif Sarıyüce, Mustafa Ruhi İrin, Mevlana İdris’in yanı sıra Ali Püsküllüoğlu, Ülkü Tamer, Kemal Özer, İhan Geçer, Mümtaz Zeki Taşkın, Smail Uyaroğlu, Fazıl Hüsnü Dağlarca ve Yalvaç Ural çocuklara yönelik iirler yazmaya devam etmişlerdir (Kıbrıs, 2000: 94).

1.4.9. Roman ve Hikâye

Hikâye ve roman türleri birbirlerinden hacim geniliği yönünden ayrılmalarına karşın konu olarak her ikisi de ya anımı ya da ya anması muhtemel olan olayları ele alan düz yazı türleridir. “Roman” kelimesi Latince bir kelime olan “Romanice” den gelmektedir ve anlam olarak Romalıların tarzında, Latince, Latin diline göre, Latin dilinde” anlamlarına gelmektedir (Çetin, 2005: 63). Hayatın içinde var olan her unsur roman ve öyküde kendisine yer bulabilir. Kaplan (2004: 11), romanın kapsam geniliğini ve gerçekçiliğini Stendhal’dan örnek vererek vurgular. Stendhal, romanı cadde üzerinde gezdirilen bir aynaya benzetmiştir. Çağdaş romancılar, eserlerinde umumiyetle hayatı aksettirmeyi gaye edinmişlerdir. Böyle olunca hayatta ne varsa, romana bunların hepsi girer. Hatta bir romanın güzelliği, aksettirdiği hayatın zenginliği ile ölçülür. Çetin (2005: 64), romanı “romancının beş duyusu yoluyla doğrudan doğruya veya dolaylı olarak hayatında yankı bulmuş ya antı, bilinç, zekâ, hayal düünce, duygu gibi öğeleri sanatsal bir bağlam içinde yeniden kurduğu yapay bir alem” olarak tanımlamasına karşın romanın kapsayıcı bir tanımının olmadığına da dikkat çeker. Bu durumun sebebi ise sanatın sürekli bir değişim içinde olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü kaleme alınan her yeni roman, yeni teknikleri, yeni anlayışları, yeni üslupları, yeni özellikleri beraberinde getirmektedir.

Hikâye hakkında yapılacak tanımlamalara bakacak olursak; Arseven (2005: 42), hikâyeleri çocukların ve yetkinlerin ya ama farklı yönlerden bakmasını sağlayan, insanı tüm acılarıyla ve gerçekliğiyle olduğu gibi tanımak, kabul etmek ve sevmek gerektiği mesajlarıyla yorulmuş çarpıcı nitelikte” olan bir tür olarak tanımlamaktadır.

Hikâye, olmuş ya da olabilecek olayları anlatan insan yaşamından derinlik kesitler sunan, bunu yere ve zamana bağlayarak yapan, olayları ve kişileri tek yönüyle ele alıp anlatan, romandan daha kısa yazılardır (Kavcar, Ouzkan, & Aksoy, 2002, s. 88).

Türkçe Sözlük’te hikâyenin tanımı “Gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düzyazı türü, öykü.” şeklinde verilmiştir. (2011: 1100).

1.4.10. Çocu un Geli imine Roman ve Hikâyenin Katkısı

Hikâyeler, çocukların sınırlı hayat tecrübelerini zenginleştirir; türlü insan tipleri üzerinde düşünmelerine imkân sağlar; geli tirmekte oldukları değer yargılarının daha açıklık kazanmasına yardımcı olur; böylece çocukların içinde yaşadıkları toplumsal ve kültürel ortama uymalarını büyük ölçüde kolaylaştırır. Bunun dışında hikâyeler çocukların kendi ülkelerindeki insanları geçmişleriyle tanımasını kolaylaştıracağı gibi onlara başka kıta ve ülkelerde yaşayan insanlar hakkında da bilgi ve görüş kazandırır. (Özkan, 2010: 100) Romanlar çocukları geleceğe hazırladığı gibi onlara geçmişe dair bilgiler de kazandırabilir. Tarihî romanlar aracılığıyla çocuklar, milletlerinin geçimini ve bu süreçte yaşadıkları toplumsal ve kültürel dönüşümü görebilir. Romanların çocuklara tarihsel ve toplumsal olayların zihniyetini ve atmosferini yaşatabileceğini ifade eden Uçan (2006: 28), Küçük Aya'da Devlet Ana'daki olayların bir kurgu, karakterlerin ise kâğıttan varlıklar olduğunu; buna rağmen okuyucunun Küçük Aya'da Kurtuluş Savaşı'nın sıkıntılı günlerini, Devlet Ana'da Osmanlıyı kurtaran zihniyeti çok iyi hissedebileceğini belirtmiştir. Üstelik bu hissedici çocuklara kuru bilgi vermekten çok daha etkilidir. Kıbrıs, çocukların okudukları metinlerin onlara bilgi sunma, bakış açısı sunma ve estetik yaşantılar sunarak yararlı olabileceğini ifade etmiştir. Ancak roman ve öykü türlerinde daha ağır basan düzey üçüncüsüdür. Çünkü bu iki türün duygusal yönü daha ağır bastığı gibi doğrudan didaktik bir hedef gütmeyizler (Kıbrıs, 2000: 123).

1.4.11. Çocuk Hikâye ve Romanlarında Bulunması Gereken Özellikler

Çocuk hikâyeleri yazılırken millî kültür değerleri, toplumun ahlâk kuralları, gelenekleri göz önünde tutulmalıdır. Kurmaca bir tür olan hikâyeler, çocuklara Atatürk, yurt, doğa, aile sevgisi; dürüstlük, iyilikseverlik çalı kanlık a ılamalıdır. Kitap içinde yer alan resimler, teknik ve üslup açısından farklılık göstermemeli, özenle seçilmelidir. Kaya'ya göre "Çocuklara edebiyat, başlangıçta ancak görsel dünya aracılığıyla verilebilir" (2000: 179).

"Çocu a hitap eden eserlerin yazımında soyut kavramlardan olabildi ince kaçınılmalı somut kavramlara yer verilmelidir. Çünkü çocu un anlama seviyesini zorlamak onun kitaba karşı ilgisini azaltır, okuma alışkanlığını"

köreltir. yi kitaplar, çocu un somut dü ünme biçiminden, soyut kavramlara do ru geli mesine, gerçeikle hayal dünyası arasında köprüler kurmasına yardım eder (O uzkan, 2001: 385).

irin'in (2007: 24) ifade etti i gibi ileti im araçları, dinlemeyi ve izlemeyi yaygınla tırır. Yazının egemenli ini azaltan, özellikle de görsel medya, okuma etkinli ini izleme etkinli ine dönü türür. Aksi hâlde ilgi çekmeyen ya da ele alındı nda çocu un kendisine ait eyleri bulamadı ı, okurken ho vakit geçiremedi i bir kitap birkaç sayfa sonra kapatılacak ya da çocukta kitapların sıkıcı olduklarına dair bir kanı olu turarak bütün kitaplara kar ı bir ön yargının olu masına sebep olacaktır.

Tanınmı e itimci ve yazarlar (Demiray, 1958: 26; O uzkan, 2001: 109; Kıbrıs, 2000: 124; Bozda , 2000: 372, Akt. Gökçe: 2008), çocuk hikâyelerinde u özelliklerin bulunması gerekti i görü ündedirler:

- a) Hikâye çocukta gerçek hissi uyandırmalı, ahısların karakterleri iyi belirtilmelidir. Bu karakterlerin çocu u olumlu etkilemesi son derece önemlidir.
- b) lenen tema ve konu çocu un ilgili bulundu u unsur, obje ve varlıklardan seçilmeli; kavrama düzeyine uygunluk ta ımalıdır.
- c) Öyküde olay basit, anla ılabilir, hareketli ve sürükleyici olmalıdır.
- d) Zaman ve mekân geçi leri kopukluk göstermemelidir.
- e) Kısa cümle ve paragraflardan olu an, bol konu malı, canlı bir dil ve anlatım tercih edilmelidir.
- f) Giri , geli me ve sonuç bölümleri mantı a uygun biçimde planlanmalıdır.
- g) Uzun, karma ık tasvirlerle, ayrıntılı ruh çözümlemelerine yer verilmemelidir. Tasvirle çocu un anlayabilece i seviyeye indirgenmelidir
- h) A ırılı a kaçmamak kaydıyla güldürü ö esinden de yararlanılmalıdır.
- i) Metinler çocu un ya ve ilgi alanları do rultusunda biçimlendirilmeli; a ırı politik, ideolojik ve cinsel ça rı ımlara meydan verilmemelidir.
- j) Öyküyü süslemek, açıklamak ya da tamamlamak üzere çizilen resimlerin, çocu un ya düzeyine uygun nitelikte ve miktarda olmasına özen gösterilmelidir
- k) Anlatılan ki i, olay ve durumlar, çocu un iç dünyasında çeli kilere neden olmamalı; karamsarlı a, ümitsizli e ve yılgınlı a yol açmamalıdır.
- l) Metnin sa lam yapısı kadar, uygun kelime seçimi de metin örgüsü bakımından önemlidir.
- m) Metne yönelik heyecanı ve ilgiyi canlı tutan ayrıntılara da yer verilmi olmalıdır.

“Roman, temel niteli i itibariyle ‘kurmaca’ bir özellik ta ır. Bir anlamda hayattan aldı nı, kendi mantı na göre kurar, kurgular. Bu ba lamda romanın, biri hayata, di eri edebiyata açılan kapıları vardır. Roman, bu iki de erin; hayatla edebiyatın, mutlu bir sentezinden do ar.” (Tekin, 2004: 9)

“Okuma etkinli iyle bireyi, insanlı ın ortak olan evrensel de erlerinden yararlanabilir. Geli mi dü ünçe gücüne ula an okur, üst düzey zihinsel i lemlerle içinde ya adı ı topluma üreterek, yaratarak, dahası sorunlarını çözümlerle katkıda bulunur.” (Güleryüz, 2006: 29)

Kendine özgü atmosferiyle, zaman ve mekân zenginli iyle, kendi yönlendirdi i, büyütüp geli tirdi i okuyucu kitlesiyle, diliyle farklı bir dünyadır (Tekin, 2004: 7).

Normal bir geli me sergileyen çocu un birincil ihtiyaçları yanında ruhsal birtakım ihtiyaçları da vardır ki bunlar öz bakımından hiç de i meden sürüp gidecektir. te bu ihtiyaçların gerekti i ekilde kar ılanmasında sözlü ve yazılı edebiyat ürünlerinin payı büyük olacaktır (O uzkan, 1979: 14).

E itim açısından ele alındı ında, roman çocu un hayatı için önemli bir yönlendiricidir. Örne in; okunan bir roman, bir iir, bir masal e lendirici, dinlendirici nitelikleri yanında, kahraman ve karakterlerin davranı larına öykünme, onların iyi yönlerini benimseme gibi özellikleriyle bireyi ekillendirir (O uzkan, 1979: 22).

“ iir, roman, öykü, vb. türlerde; atasözlerinde, özdeyi llerde, sloganlarda gerçekle en söylemlerden olu an edebî ürünler imgeler, benzetmeler, vurgular, yinelemeler, çokanlamlı sözcükler okuyucuyu ba ka bir evrene götürür” (Uçan, 2008: 44-45).

“Bir roman, insan tabiatının gerçeklerini aksettirebildi i ölçüde de er ta ır. Böylece bir romancının ba ki isi, romancının bir insanda görmek istedi i de erlerin bir sembolüdür.” (Kantarçio lu, 2004: 27)

Kitaplar çocuklara içinde ya adıkları dünyayı, ülkeyi sevmeyi ö retmelidir. Ya am güzelliklerin yanında zorluklarla da bezenmi tir. Hep olumsuzlukları i lemek, çocu un ya am sevincini azaltır. Bu yüzden çocuk edebiyatı ürünlerinde, ya amı sevmeyi, onun sundu u olanakların tadına varmayı, eksikliklerin giderilmesini sa layacak duyguları ve becerileri kazandırmayı amaç edinmek önemlidir. Ortaya konan eserler çocu un üretme ve ürettiklerini payla ma becerisini geli tirmelidir; çocu un giri imci ve katılımcı olmasını sa lamalıdır. Çocuk edebiyatı ürünlerinde, zaman zaman ele tirinin ne oldu u ve nasıl yapılması gerekti i, tepki koymanın ölçüleri gibi konularda

bilgi aktarımı yapılmalıdır. En önemlisi çocuğa toplum içinde değerli bir varlık olduğu hissettirilmelidir (Yalçın ve Ayta, 2005: 50-51).

1.5. ÇOCUĞUN GELİŞİMİ

1.5.1. Bilişsel Gelişim

Bilişsel sözcüğü, saklama, akıl yürütme, anımsama, unutma, sorun çözme, gibi zekânın işlevleriyle ilgili olarak kullanılmaktadır (Yeilyaprak, 2002: 77). Budak (2003: 134-135), *biliş* kavramını “Bireyin çevresindeki dünya hakkında bilgi edinme ve bu bilgileri dünyayı anlama ve problem çözme doğrultusunda kullanma süreci veya süreçleri; insan beyninin düşünme, anlama, konuşma, yorumlama, hesaplama, tasarlama, planlama, problem çözme, bellek, algılama, muhakeme gibi yüksek zihinsel işlevleri için kullanılan ortak, genel bir isim” olarak tanımlar.

Piaget, bilişsel gelişimi kalıtım ve çevre arasındaki etkileşiminden hareketle ifade eder. Kalıtım bireyin doğuştan getirdiği özelliklerdir ve birey bu özellikleri ölçüsünde yaşamı boyunca değişen çevrelere uyum sağlamak için çabası içindedir. Kişinin sürekli değişen çevreye uyum sağlayabilme hızı da onun bilişsel gücünü gösterir. Birey, bilişsel yönünü geliştirebilmek için aktif olmalıdır. Bu nedenle bireyin yaşantılarının miktarı ile bilişsel gelişimi arasında doğru bir orantı vardır.

1.5.1.1. Çocuğun Bilişsel Gelişimine Roman ve Hikâyenin Katkısı

Demirel'e (1999: 59) göre okuma, bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla, yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliktir.

“Çocuklarda bilişsel gelişimi desteklemek için ve öretimi zenginleştirmek için resimli hikâye kitaplarından yararlanabiliriz. Resimli kitaplar, kavramları kelimeler ve fikirleri resmeder ve çocukların teori ve pratik arasında bağlantılar kurmasına yardımcı olur. Hikâyeler, teoriler için doğal bir araçtır ve resimler gelişimdeki ikiliyi görselleştirir. Çocuklar resimlerdeki sevimli karakterler yardımıyla kavramları ve olayları zihninde canlandırabilir” (Hansen ve Zambo, Akt. Haktanır, 2005: 207).

Romanlar ve öyküler hayatın her alanına dair olay ve durumları konu edinebilen edebî türlerdir. “Roman çocuklara, olayların neden ve niçinleri üzerinde geni dü ünme, olaylar arası ba kurma, olayları bütün, bütün içinde ayrıntılara inerek görme fırsatı verir. Çocuk romanla hayal gücünü, dü ünce ufkunu ve yaratıcı gücünü geli tirebilir” (Demirel, Çeçen, Seven, Tozlu, & Uluda , 2010: 279).

O uzkan (2010:100-110), roman ve hikâyeleri konularına göre yakın çevreyi konu alan, hayvanları konu alan, mizahi, serüven, duygusal, tarihî ve gezi roman ve hikâyeleri olarak gruplandırmı tır. Bu gruplandırmadan da anla ılaca ı gibi roman ve hikâye türleri sayesinde çocuk, hayatın pek çok alanı hakkında bilgi sahibi olma imkânına sahiptir. Romanlar ve hikâyeler kurmaca metinlerdir. Ki i ve varlık kadroları, olay örgüleri, zaman ve mekânları bakımından gerçek ya amı yansıtabilme özellikleri sayesinde okurun var olan ya antılarını zenginle tirmesine imkân sa larlar.

Bili sel geli imin temel kavramları zekâ, ema, özümleme, dengesizlik ve dengeleme gibi kavramlardır. Birey ilk kez kar ıla tı ı bir olgu kar ısında dengesizli e dü er ve onu anlamlandırmaya çalı arak dengelemeyi gerçekle tirir. Dengesizlik hâli bireyi ö renmeye sevk eder. Birey, zekâsı ile içinde bulundu u çevreye tam olarak uyum sa lamaya çalı ır ve çevreyi kendisi için anlamlı hâle getirir.

Roman ve hikâye türleri de ahıslar, olaylar, mekânlar bakımından günlük ya amın içinde bulunan pek çok unsuru bünyesinde barındırdı ı için çocu un bu unsurları tanınmasına, onlar hakkında bilgi edinmesine katkı sa lamaktadır. Yani çocuk roman ve hikâye aracılı ıyla ya amdaki olguları ö renip hayatı anlamlandırmaktadır. Çocuk böylelikle henüz ya antıları yoluyla tanı ıp zihninde emalarını olu turmadı ı kavramları olu turmaya roman ve hikâyeler aracılı ıyla fırsat bulabilir. Olaylar arasındaki sebep ve sonuçları tespit ederek anlamlandırır. Bu da onun çevreye hem daha kolay hem de daha çabuk uyum sa lamasını sa layacak, onu hayat kar ısında daha donanımlı kılacaktır.

1.5.2. Duyu sal Geli im

“Duyu sal alan insanın duygularını içeren davranı ları ifade eder. Daha geni bir deyi le; insana kazandırılmak istenen duygular, tercihler, de erler, ahlaki kurallar, istek ve arzular, güdüler, yönelimler duyu sal alanın kapsamına girer.” (Sönmez, 1986)

Söze dönü meyen sorunlar saldırganlık olarak ortaya çıkmaktadır. Bu saldırganlık ya dı a dönük olmakta ki sonucu ölümcül iddete dönü mekte ya da zararlı alı kanlıklara kapılarak zamana yayılmı bir ölüme hazırlanma olmaktadır veya bütün bunların dı nda bilinçaltına atılmı ve ne zaman ortaya çıkaca ı belli olmayan sorunlar birikimine yol açmaktadır. (Neydim, 2003: 87)

1.5.2.1. Çocu un Duyu sal Geli imine Roman ve Hikâyenin Katkısı

“Edebiyat e itiminin hedeflerinden birisi, ö renciye sadece rasyonel bir dü ünçe sistemi kazandırmak de il, bunun yanı ba nda sezgisel bir yetenek edindirmektir. Edebiyat, insan ruhuna ilk elden seslenen bir sanat dalıdır. yi bir edebiyat e itimi, okuyucu/ö rencinin insanî, entelektüel, toplumsal bir davranı modeli, meslekî bir ustalık ve beceri kazanmasına katkıda bulunacaktır. Konu makta, hatta yazmakta güçlük yoktur. güçlük hissedebilmekte, hissettirebilmektedir. nsanı insan yapan, güzelli i, acıyı, sevinci kuru bir bilgi olarak de il, içerde, gönülde duyabilmektir. Bu duyguyu, bu hissedici de ancak iyi sanat ürünleri, yazımsal ürünler kazandırabilmektedir.”(Uçan, 2008 : 62-63)

Edebiyatın duygulara hitap edip onları, ula ması gereken olgunlu a eri tirebilme potansiyelinden hareketle roman ve hikâye türlerinin de bu anlamdaki i levlerinin aynı ekseninde oldu unu söylemek mümkündür. nsan, duyguları sayesinde gerçek anlamda “insan” kelimesinin hakkını verebilir. nsanı duygularından arınmı bir canlı olarak hayal edersek o hâliyle sadece “varlık sahası”na indirgenmi bir canlı hâline gelir. Sadece mantık, sebep-sonuç ili kilerine dayalı bir ya antı insanın benimsemesi gereken bir ya antı de ildir. Bu anlayı ça ımızda pek çok insanda peydah olmu , hastalıklı bir anlayı tır. Örne in akıl, payla ma eylemini reddedebilir. Çünkü payla ılan ey azalır ve bireyin payla ılana duydu u ihtiyacın artması ihtimalinde de birey, o ihtiyacından yoksun kalabilir. Dolayısıyla da bencil olmak, bu mantıkta en do ru olandır. Oysa ki duyusal e i i yüksek bir birey için bu mantık kabul edilebilir de ildir. nsan yaptı ı eylemleri, duyusal terazisinde de tartmalı, yorumlamalı ve daha sonra eyleme

dönü türmelidir. Bu anlamda belki de insanın di er geli im alanlarında gösterdi i ilerlemelerin anlamlı olabilmesi, ki inin duyu sal geli imine ba lıdır.

Roman ve hikâye türünün bireyin duyu sal (sezgisel) geli imine katkılarını somut olarak ifade etmek gerekirse bu türlerde yer alan ki i, olay ve durumlar okuyucuyu sadece mantıksal bir dü ünmeye de il, duygusal bir dü ünmeye de sevk eder. Okuyucu metin ki ileriyle özde im kurarak kendi sezgilerini olaylar etrafında yoklar. Belki de hayatı boyunca hiç kar ıla mayaca ı bir ya antıyla, ki iyle ya da mekânla okudu u eser sayesinde bulu ur. Okuyucu, böylelikle empati ve di ergamlık yönlerini de geli tirecektir. Bu dü ünü , kahramanların davranı larının okuyucu tarafından sorgulanması ile ki inin ele tirel dü ünme becerisinin de geli imine katkı sa layacaktır.

1.5.3. Devini sel Geli im

“Çocu un kol ve bacakları ile tüm organlarını kullanmada güç ve hız kazanmasına, beden organları arasında e güdüm sa lanmasına ve onları denetim altına almada becerikli duruma gelmesine psikomotor geli im denir” (Ye ilyaprak, 2002: 55). Hareket geli imi (motor geli im), fizikî büyüme ve merkezî sinir sisteminin geli mesine paralel olarak organizmanın isteme ba lı hareketlilik kazanmasıdır. Çocu un hareket geli imi refleksler ile ba layan ve üst düzeyde koordine motor becerilerle sonuçlanan bir süreci takip eder (Sarı, Akt. Haktanır, 2005: 202).

1.5.4. Dil Geli imi

Çocuk edebiyatı, çocu un ili kilerini düzenleyen ya grubuna göre duygu ve dü üncelerini eksiksiz olarak anlatmasını sa layan bir edebiyattır. Çocukların büyüme ve geli imlerine, hayal, duygu, dü ünçe ve duyarlılıklarına, zevklerine, e itilirken e lenmelerine katkıda bulunmak amacıyla gerçekleştirilen çocuk edebiyatı özellikle çocukta dil geli imini sa layan önemli unsurlardan biridir. Çocu un hayal dünyasını geli tirip, kendinde ve etrafında olup bitenleri fark etmesini sa lar. yi bir çocuk edebiyatının e itici ve ö retici olması, ahlaki de er yargıları içermesi, edebî de er

ta iması gerekir (Yalçın, Ayta , 2002: 5-6).

Kitap, çocu un zihinsel, duygusal ve sosyal geli iminde önemli bir uyarandır. Geli im süreci içinde çocuk, kendine özgü bir ki ili e sahip olan bir bireydir. Çocuk, “eksik bir yeti kin” de il, fakat zihinsel, duygusal ve sosyal gereksinimlerini tamamlamak isteyen, kelimenin tam anlamıyla bir ki idir (Yavuzer, 2005: 186). Bundan dolayıdır ki geli im süreci içinde olan çocu a okuma becerisini kazandırmak için ona hitap eden nitelikli kitaplara ihtiyaç vardır.

Okuma e itimi çocu un 15 ya ına kadar düzenli ve sürekli olarak yapılmalı, bu sürecin sonunda okuma alı kanlı ı ve zevki kazandırılarak; okuyan, dü ünen ve ele tiren bireyler ortaya çıkmalıdır (Yalçın, 2002: 54). Bu ya grubuna (9-10) hitap edecek eserler bütünden parçaya gitmelidir. Ele tiri törenler ho landıkları arasındadır. Bu dönemde hayal ve imgelere yeterince yer verilmezse çocukta hayal etme eksikli i ba lar. Tarihî olaylara kar ı ilgi artar. Ola anüstü bilgilerden çok gerçekçi bilgiler önemlidir onlar için (Yalçın, Ayta , 2002: 26).

1.5.5. Çocu un Dil Geli imine Roman ve Hikâyenin Katkısı

Ça ımızda, duygu ve dü ünçe boyutuyla e itilmi , ileti im becerileri yetkin, yaratıcı ve duyarlı bireylere gereksinim duyulmaktadır (Sever, 2006: 21). Çocukta okuma e itimi 15 ya ın sonuna kadar plânlı ve sürekli yapıldıktan sonra okuma alı kanlı ı olu ur (Yalçın, 2002: 54).

Çocu un kitaplara duydu u ilgi, okul öncesi dönemde dil a ırlıklı etkinliklerin çe itlili ince ve zenginle tirilmi deneyimlerle, ya amın ilk yıllarında ba lar. Ona okunan öyküler, mırıldanılan çocuk iirlerinin tümü, çocu un konu ma ve yazma diline duydu u ilginin geli mesine yardımcı olur. Bu tür etkinlikler de ileriki okuma becerisinin temellerini olu turur (Yavuzer, 2001: 45). “Bu anlamda iyi bir çocuk kitabı çocu un ana dilini geli tirmesine büyük ölçüde yardımcı olur. Türkçenin gücünü ve güzelli ini çocuklarımız, ancak edebî de er ta ıyan kitapları okuya okuya kavrayabilir” (O uzkan, 1999: 21).

Roman ve hikâye türleri ile çocuğun hayal gücünü, söz varlığını, belleğini geliştirmek mümkündür. Çocuk basit yapıdaki cümlelere sahip resimli kitaplardan daha karmaşık yapıdaki cümleler içeren roman ve hikâye türlerine geçerken dilin daha üst düzey beceri gerektiren özelliklerini içselleştirir ve zamanla bu özellikte cümleler kullanmaya başlar.

1.6. YAVUZ BAHADİROĞLU'NUN HAYATI ve EDEBİ KİMLİĞİ

1.6.1. Yavuz Bahadıroğlu'nun Hayatı

1945 yılı başında Pazar (Rize) kazasına bağlı Hisarlı köyünde dünyaya geldi. 1971'de İstanbul'da gazeteciliğe başladı. Muhabirlik, araştırma-inceleme, röportaj ve fıkra yazarlığı yaptı. Gazete, dergi ve şirket yöneticisi olarak çalıştı. Gazeteciliğini muhabir ve röportajcı olarak sürdürürken, Niyazi Birinci adıyla çocuklara yönelik eserler üretti. Yüzlerce çocuk romanı, hikâye yayınladı. Asıl çıkışını tarihî romanlarıyla yaptı. İlk romanı *Sunguroğlu* ve ardından yazdığı *Buhara Yanıyor* ülkenin en çok satan romanlarından oldu. Genelde Osmanlı'nın çeşitli dönemlerini ele alan otuz altı roman yazdı. Hâlen ulusal yayın yapan Moral FM radyosunda günlük yorumlar yapıyor ve günlük yayın yapan ulusal bir gazetede köşe yazarlığını sürdürüyor. Yazar, evli ve üç çocuk babasıdır. (<http://www.nesilyayinlari.com/yazar.php?id=54>, 12.02.2014)

1.6.2. Yavuz Bahadıroğlu'nun Edebî Kişiliği

Yazın hayatındaki ilk tecrübesi ilkökul yıllarına dayanan Bahadıroğlu'nun ilkökul yıllarında duvar gazetesi için yazdığı yazı, o dönemki adıyla okul bahar özetmeni tarafından dönemin siyasi olaylarını ele tirdiği gerekçesiyle kaldırılır ve bu ilk deneyimin yayın ömrü sadece on beş dakika sürer. Yolda yürürken Victor Hugo'nun *Sefiller* romanına ait dört sayfada yazılanlardan etkilenen yazar kitabın tamamını bulup okuyabilmek için çok uğraşır. Victor Hugo'yu ve diğer eserlerini de merak eden yazar, *Sefiller* romanını temin eder. Babasının tevlîkiyle Osmanlıcaya ve

Osmanlıca eserlere merak salan Bahadıro lu, Osmanlıca'yı hem okumayı hem de yazmayı öğrenir. Osmanlıca'ya duyduğu ilgi yazarın çocukluk döneminde başına pek çok işi açar. Osmanlıca metinler yazdığı için jandarmaya ihbar edilen yazar, ya ananlardan çok korkmasına rağmen yazmaktan vazgeçmez. Çevresindeki insanların ona destek olmaları bir yana en yakınları bile yazmadan önce elinin ekme tutabilmesinin gerektiği söylenerek yazmaktan vazgeçmesi talep edilmiştir.

Bahadıro lu'nu yazmaya iten en büyük neden ise tarih alanında hissettiği ıceli kilerdir. Ders kitaplarıyla amcasının ona aktardığı tarihî bilgiler birbiriyle örtüşmek yerine keskin farklılıklar göstermektedir. “Ona göre tarih ibretti; tarih istikâmetti, tarih köktü, tarih mayaydı. Öncelikle, aslından koparılmak istenen bir millete aslını göstermek gerekiyordu. Bunun için çok okudu ve yazdı. Gözü yazarlıktaydı, bilhassa romancılıktaydı” (Ceylan, 2000: 38). Çocukluk yıllarında öğrenicilere sürekli yapılan telkinler onu düşünmeye ve meraka itmiştir. Söylenenleri bir yandan anlamaya anlamlandırmaya çalışırken Bahadıro lu, bir yandan da kendisinin söylenenlerden öte bir kimliğe sahip olduğunu düşünür; ancak dönemin kendi ifadesiyle tek sesliliği, yani diğer bir deyişle farklı seslere karşı acımasız tahammülsüzlük onu sessiz kalmaya iter. Belki de onun belleğinde hoş görü ve saygı kavramlarının temelleri çocukluk yıllarındaki bu atmosfer sayesinde atılmıştır. Bu nedendir ki Bahadıro lu pek çok defa salt doğrunun, salt yanlıının ya da her yönüyle iyi ya da her yönüyle kötünün olamayacağını dile getirir. Ona göre her insanın kendince iyi tarafları olduğu gibi bünyesinde kötü tarafları da vardır. Çünkü insanın fitratında iyi ve kötü giriftir bir hâldedir. Ona göre romandaki karakterler tekdüze olmamalı, iyi tarafların yanı sıra kötü taraflara da yer vermek gerekir. “Romandaki insanlar ‘insan’ olmalı. İnsan hata eden, yanlı yapan, zaman zaman günah işleyebilen bir varlıktır. Bir yanı iyi, bir yanı kötüdür. Eytanı da meleği de bünyesinde barındırır. Genç yazarların düştüğü en büyük hata insanlarını tekdüze olarak oluşturmalarıdır: Ya iyi, ya kötü. Oysa her şeyiyle iyi, ya da tümüyle kötü insan yoktur.” (Sinan, 2008)

Bahadıro lu, yazmanın yazara büyük bir sorumluluk getirdiğini ve yazmaya başlamadan önce sorumluluk bilinciyle kâğıt ve kalemi ele almanın en başlıca gereklilik olduğunu sözlerle ifade eder:

“Sorumluluk birinci basamak. Tarihe, topluma ve insanla karı derin bir sorumluluk hissi. Çünkü dünya tarihi iç içe dairelerden oluşur. Birini bozmak tümüne birden haksızlık etmek anlamına gelir. Bunun hem dünyevî, hem uhrevî sorumluluğu vardır. Hele de benim yazdığım insanlar sıradan insanlar değil, her birinin yerküremizde ayak izi, yüreğimizde yürek izi vardır. Yapmadıklarını yaptırmak, söylemediklerini söyletmek vebaldır. Bu yüzden romancı öncelikle konusuna hâkim olmak ve yazdığı tarihî ilişkilerle karı sorumluluk hissetmek zorundadır” (Sinan, 2008.)

Bunların yanı sıra Bahadıro lu’na göre yazma isteği yazarın içinden gelmelidir. Çünkü ancak o zaman içine yazarın yüreği karır. Hiçbir zaman da parmağıyla yazanlar yüreğiyle yazanlar kadar etkili olamazlar.

Bahadıro lu’nun yazmaktaki temel amaçlarından biri bildiklerini, öğrendiklerini; dostlarıyla, insanlarla paylaşmaktır. Bu bağlamda onun elde ettiği en büyük mükâfat onlardan gördüğü teveccühtür. Ona göre bu bilgi paylaşımı yazarlığının bir görevidir. Aydın toplumu aydınlatmalı, ona yol göstermelidir. Bunu da öğreterek yapar:

“Kitaplarımda hedeflediğimi, bildiklerimi dostlarımla paylaşmak, bir anlamda ‘bilme’nin zekâtı, başka bir anlamda yazarın varlık sebebi, arkadaşları, ahdamaları tarih benim vazgeçilmezimdir. Edebiyat ve fikir de öyle. Seviyorum, sevdiğimi yapıyorum, yazıyorum. Dünyanın her yerinde binlerce, yüz binlerce dostum birikti. İnternet denen nimet (iyi kullanıldığında takdirde nimettir) uzağı yakın etti; dünyanın her yerinden selam ve dua geliyor. Dünyanın neresine gidersem gideyim, dostlarım tarafından kucaklanıyorum. Bu Allah’ın bir lütfü. Yazarın da mükâfatı. Umarım asıl mükâfatı, Allah’ın rahmetiyle ahirette alırız.” (Sinan, 2008.)

Bahadıro lu, hem romancı, hem gazeteci hem de radyo yorumcusudur. Ancak bunların içinde romanlar onun gönlünde ayrı bir yer oluşturur. İnsanın bir isteğe bağlı olabilmesi için ilk şartın o isteği sevmek olduğu unu dile getiren yazar, gazetecilik ve radyo yorumculuğunda olduğu gibi roman yazmasının temelinde de sevginin yattığını ifade eder. Ona göre yazmak sevgi üretmektir. Sevgi sayesinde insan bıkmaz, yorulmaz ve üzülmez. Kaleme alınan bir yazının gerçek manada “edebî eser” sıfatını kazanabilmesi için belli bir zümrenin onayından geçmesi yerine halk tarafından benimsenmesinin bu sıfatın en belirgin niteliği olacaktır. İsteği dile getiren Bahadıro lu, bu noktada aydınları da ele tirmekten geri durmaz. Çünkü aydınlar halkla örtüşmek yerine onlarla zıt düşmeyi tercih etmektedir:

“Halkla aydın, farklı değerlere sahipler. Bir bakıma aralarında “kıble uyu mazlığı” var. Bu da sosyal hayatı keşmeğe çeviriyor. Çünkü hayat, aydın kesimin dinamik desteğinden mahrum yaşanıyor. Artık kendimize gelmemiz lâzım. Neticir

çekirde ini doldurmayan meselelerle u ra mayı, bu yüzden kavga etmeyi hepimiz bırakmalıyız...” Okumayı, ara tırmayı ve dü ünmeyi ö renmemiz gerekiyor... “Edebiyatımız sizin tabirinizle "edebiyat baronları"nın tekelinde hâlâ. Bir eserin "edebî eser" olarak tanımlanması için baronlardan icazet alması gerekiyor. Bu kıskacı kırmak zor! Aslına bakarsanız çok da umurumda de il. Halkım ne yaptı mı görüyor. Kadr-ü kıymet biliyor. Sevdi i yazarı okuyarak ödüllendiriyor. ükran-ı nimet olarak belirteyim ki, "edebiyatçı", "sanatçı", "dü ünür" filan gibi unvanlar altında lanse edilen yazarların konferanslarını kimse dinlemezken, benim konferanslarım, sohbetlerim izdihama dönü üyor. Onların imza gününe üç-be ki iden ba ka kimse gitmezken, benim imza günlerimde uzun kuyuklar olu uyor. Geçti imiz günlerde Bursa’da düzenlenen “TÜYAP Kitap Fuarı”nda da böyle oldu. Herkes farkı gördü. Bir zümrenin yazarı olabilirsiniz, hatta devletin yazarı da olabilirsiniz; önemli olan milletin yazarı olabilmektir. Ben milletin yazarıyım! Bunu söylemek ho uma gidiyor” (Sinan, 2008).

Yavuz Bahadıro lu, edebiyat ve toplum ekseninde yıllarca çizgileri, miktarları tartı ilan hala da tartı ılmakta olan “ça da lık ve geçmi e bakı ” kavramaları hakkındaki dü üncelerini de u sözlerle ifade eder.

“Geçmi inin uza ina dü en, ‘zamane’nin tuza ina dü er. Biz ‘ça da lık’ zannetti imiz ‘zamane’nin tuza ina dü tük. Ne kendimizi (tabii geçmi imizle birlikte) ke fedebildik, ne ba kalarımı (Avrupa filan) kavrayabildik. Ne ‘biz’ kalabildik, ne ‘Avrupalı’ olabildik. Hedefsizli imiz tereddütlerimizi, tereddütlerimiz ku kularımızı, ku kularımız korkularımızı, korkularımız güvensizli imizi besledi. Sonunda hiç bir i e yaramayaca ımıza inandık (u me hur, ‘biz adam olmayız’ sendromu). O gün bugündür bir kısır döngü (eskilerimiz ‘fasit daire’ derlerdi) içinde dönüp duruyoruz. Kısır döngünün bir yerde kırılmasını ve o yerde ‘yeniden dirili ’ in ba lamasını istiyorsak, önce geçmi imizi ‘övgü’ ve ‘sövgü’ dı ında, ‘olgu’ olarak ele alıp irdelememiz lâzım” (Sinan, 2013).

Bahadıro lu’nun çocuklara yönelik eserler vermeye ba laması ise kızı Aynur’a uygun okuma kitapları bulamamasıyla ba lar. Kızının hem okuma ihtiyacını kar ılayacak hem de geli imine katkı sa layacak eserler yoktur. Piyasada ya yabancı men eli eser uyarlamaları ya da melankolik eserler mevcuttur. Bunun üzerine kızı için çocuk eserleri yazmayı dü ünen Bahadıro lu ilk olarak “Yaramaz Piti” adlı romanı yazar. Matbaacılıkla u ra an yakın dostu Galip Gigin, bu eseri tesadüfen fark ederek okur. Gigin, sadece Aynur için kaleme alınan bu eserden bütün çocukların istifade etmesi gerekti ini söyleyerek Bahadıro lu’nu eserin basımı için ikna eder. Böylelikle Bahadıro lu, çocuk yazın dünyasına ilk adımını atmı olur. Ardından da di er çocuk eserlerini yazmaya ba lar. Yazdı ı eserler 1970’lerde okuyucu kitlesi tarafından büyük bir ilgi do urur.

Yavuz Bahadıro lu, türlü takma adlarla farklı konularda yazılar yazmı tır. Döneminin siyasi ve sosyal olaylarına kayıtsız kalmayarak Veysel Akpınar adıyla kö e yazıları yazarken eref Baysal adıyla da hiciv yazıları ne rediyordu. Bunların yanı sıra N Emينو lu ve A ık Ma durî isimleriyle tarihî roman ve pehlivan tefrikaları yazar (Ceylan, 2000: 43).

1.6.3. Yavuz Bahadıro lu'nun Eserleri

1. *4. Murat* (1. Cilt), Nesil Yayınları, stanbul, 1998.
2. *4. Murat* (2. Cilt), Nesil Yayınları, stanbul, 2000.
3. *40 Geceye 40 Masal*, Nesil Yayınları, stanbul, 2008.
4. *Adil Olan Kazanır*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
5. *A alar Saltanatı*, Nesil Yayınları, stanbul, 2007.
6. *Akıllı Kaplumba a*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
7. *Akvaryum Güzeli*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
8. *Alaycı Balık*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
9. *Alican ile Ercan*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
10. *Arpacı Kumrusu*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
11. *Avukat Bekir Berk*, Nesil Yayınları, stanbul, 2007.
12. *Barla'da Dirili* , Nesil Yayınları, stanbul, 1997.
13. *Bediüzzaman Said Nursi*, Nesil Yayınları, stanbul, 2011.
14. *Binatlı*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.
15. *Biz Osmanlıyız*, Nesil Yayınları, stanbul, 2006.
16. *Bizi Kimler Dinliyor?* , Nesil Yayınları, stanbul, 2008.
17. *Bizim Can*, Nesil Yayınları, stanbul, 2011.
18. *Bo lukta Yürüme*k, Nesil Yayınları, stanbul, 1997.
19. *Buhara Yanıyor*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.
20. *Can'ın Hatıra Defteri*, Nesil Yayınları, stanbul, 2011.
21. *Canavar Robot*, Nesil Yayınları, stanbul, 2011.

22. *Canım Peygamberim*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
23. *Cem Sultan* (1. Cilt), Nesil Yayınları, stanbul, 1997.
24. *Cem Sultan* (2. Cilt), Nesil Yayınları, stanbul, 1997.
25. *Cengaver*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.
26. *Cihan Sultanları*, stanbul, Nakka Yapım, 2011.
27. *Cingöz ile Camgöz*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
28. *Çakabey*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.
29. *Çalı kan Mehmet*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
30. *Çalı kanlık çeri, Tembellik Dı arı*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
31. *Çamurdan Meyve Olur mu?*, Nesil Yayınları, stanbul, 2008.
32. *Çanakkale Kıyameti*, stanbul, Nakka Yayınları, 2012.
33. *Çelebi Mehmet*, Nesil Yayınları, stanbul, 2011.
34. *Çevre Bize Emanet*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
35. *Çıtır Çıtır Masallar*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
36. *Çizgili Zürafalar*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
37. *Çocu un Ramazanı*, Nesil Yayınları, stanbul, 1991.
38. *Da lı*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.
39. *Dayanı ma En Büyük Güçtür*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
40. *Dertli Alp Keçisi*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
41. *Doktor Olaca um*, Nesil Yayınları, stanbul, 2011.
42. *Dördüncü Murad*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı, 1997.
43. *Dürüst Ol ki Mutlu Olasın*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
44. *Efe'nin Zavallı Midesi*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
45. *Elveda Buhara*, Nesil Yayınları, stanbul, 2000.
46. *Endülüs'e Veda*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.
47. *E im Çocu um Ve Ben*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.
48. *Fare ile Fil*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
49. *Fatih Sultan Mehmet*, Nesil Yayınları, stanbul, 2011.
50. *Fedakâr Annem*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.

51. *Gizli Kameralar*, Nesil Yayınları, stanbul, 2008.
52. *Güülü Arayan Adam*, Nesil Yayınları, stanbul, 2002.
53. *Ha Gayret, Ba aracaksın!*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
54. *Haram Yemenin Sonu*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
55. *Hayat Yardımla inca Güzel*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
56. *Hayata Dair Öyküler*, Nesil Yayınları, stanbul, 2004.
57. *Hayata Dilekçe*, Nesil Yayınları, stanbul, 2003.
58. *Hayatı A kla Ya amak*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.
59. *Her eyin Bir Ustası Var*, Nesil Yayınları, stanbul, 2008.
60. *Heyecanlı Yolculuk*, Nesil Yayınları, stanbul, 2011.
61. *Hikâye Kutusu*, Nesil Yayınları, stanbul, 2013.
62. *I. Murat*, Nesil Yayınları, stanbul, 2011.
63. *II. Murat*, Nesil Yayınları, stanbul, 2011.
64. *Issız Orman- a kın Leylek*, Nesil Yayınları, stanbul, 2000.
65. *ki Karde*, Nesil Yayınları, stanbul, 2011.
66. *ki Kirazın Sohbeti*, Nesil Yayınları, stanbul, 2008.
67. *Kanuni Sultan Süleyman*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
68. *Kara övalye*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.
69. *Kararlı Balıklar*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
70. *Karde Böcekler*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
71. *Karınca Birli i*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
72. *Karıncalar Sava ı*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
73. *Kayıtdı ı Tarihimiz*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
74. *Kedi Olan Köpek*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
75. *Kendini Be enemeyen A aç*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
76. *Ke meke*, Nesil Yayınları, stanbul, 2010.
77. *Kır Gezisi*, Nesil Yayınları, stanbul, 2008.
78. *Kırım Kan A lıyor*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.
79. *Kim Demi Fedakârlık Zor Diye*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
80. *Kirazlumescit Soka ı*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.

81. *Köprübaşı*, Nesil Yayınları, İstanbul, 1998.
82. *Kötü Huylu Tilki*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
83. *Köy Çocu*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
84. *Kurnaz Tilki*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
85. *Küçük Çoban*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
86. *Küçük Kahraman*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2011.
87. *Mahmut Dede'nin Terazisi*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2008.
88. *Malazgirt'te Bir Cuma Sabahı*, Nesil Yayınları, İstanbul, 1999.
89. *Masal Masal Cuppala*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
90. *Masal Masal Hoppala*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
91. *Mavi Yıldız*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2001.
92. *Memleketim*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2011.
93. *Merhaba Söüt*, Nesil Yayınları, İstanbul, 1999.
94. *Mısır'a Doru*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2000.
95. *Muhteem Kanuni Sultan Süleyman ve Hürrem Sultan*, İstanbul, Paradoks Yayınları, 2012.
96. *Orhan Gazi*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2011.
97. *Oruç Tuttum Sevinçten Uçtum*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
98. *Osman Gazi*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2011.
99. *Osmanlı Demokrasısından Türkiye Cumhuriyetine*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2011.
100. *Osmanlı Sarayları, Saray Hayatı ve Harem*, İstanbul, BSR Yayın Grubu, 2012.
101. *Osmanlı'nın Yazılmamış Tarihi*, Granada Yayınları, 2012.
102. *Ördek Vakvaka*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
103. *Rabbimi Tanıdım Mutlu Oldum*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
104. *Resimli Osmanlı Tarihi*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2007.
105. *Sabırsız Tavan*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
106. *Saf Kuzucuk*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
107. *Sahipsiz Saltanat*, Nesil Yayınları, İstanbul, 1994.

108. *Saksıdaki Fabrikalar*, Nesil Yayınları, stanbul, 2008.
109. *Sel*, Nesil Yayınları, stanbul, 1998.
110. *Selahattin Eyyubi*, Nesil Yayınları, stanbul, 2000.
111. *Sevgi Ne Güzel ey*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
112. *Sular Altında Bir Ülke*, Nesil Yayınları, stanbul, 2011.
113. *Sunguro lu Baskın*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.
114. *Sunguro lu Çalınan Hazine*, Nesil Yayınları, stanbul, 2002.
115. *Sunguro lu Gemide syan*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.
116. *Sunguro lu I*, Nesil Yayınları, stanbul, 2000.
117. *Sunguro lu II*, Nesil Yayınları, stanbul, 2000.
118. *Sunguro lu III*, Nesil Yayınları, stanbul, 2000.
119. *Sunguro lu Kaçırılan Prenses*, Nesil Yayınları, stanbul, 2002.
120. *Sunguro lu Kaybolan Elçiler*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.
121. *Sunguro lu Tuzak*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
122. *ehzade Murat*, Nesil Yayınları, stanbul, 2011.
123. *ehzade Selim*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.
124. *ıfalı Kedi*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
125. *irin Kedi*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
126. *irpençe*, Nesil Yayınları, stanbul, 2000.
127. *Tarih Cesaretle Yazılır*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
128. *Tarihimizin Gizli Odaları*, Hayat Yayınları, 2012.
129. *Tarihimizden Ya anmı Öyküler*, Nesil Yayınları, stanbul, 2003.
130. *Tav ancık ve Gökyüzü*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.
131. *Tekir ile Joli*, Nesil Yayınları, stanbul, 2001.
132. *Te ekkür Ederim Allah'um*, Nesil Yayınları, stanbul, 2008.
133. *Topal Kasırga*, Nesil Yayınları, stanbul, 1996.
134. *Tuhaf Çocuk*, Nesil Yayınları, stanbul, 2011.
135. *Turgut Alp*, Nesil Yayınları, stanbul, 1998.
136. *Uyanık Geyik*, Nesil Yayınları, stanbul, 2012.

137. *Uzaklar Yakındır*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı, 1997.
138. *Uzay Çocu u*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2011.
139. *Üç Kaçak Yolcu*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2011.
140. *Var mı Arkadaşlık Gibisi*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
141. *Vatan için*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2011.
142. *Vatanını Kim Sevmez ki!*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
143. *Yaramaz Ayı Zirzop*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2011.
144. *Yaramaz Piti*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2001.
145. *Yaşam Bir Avuç Gül Bir Tutam Diken*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2002.
146. *Yavru Kuşlar*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
147. *Yavru Pelikan*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
148. *Yavuz Sultan Selim*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2011.
149. *Yetim Çocuk*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
150. *Yıldırım Bayezid*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2011.
151. *Yolbaşı*, Nesil Yayınları, İstanbul, 1997.
152. *Yürek Seferi*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2001.
153. *Zengin Olan Dilenci*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012.
154. *Zikir Fikir ükür*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2008.
155. *Zindanda ahlânı*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2001.

K NC BÖLÜM

DE ERLER ve DE ERLERE T M

2.1.DE ER NED R?

De er kavramı, gerek ortaya çıkı ı çok eskiye dayanması bakımından gerekse de pek çok alanın ara tırma-inceleme sınırlarına girmesi bakımından üzerine çok fazla tanımlamanın yapıldı ı bir kavramdır. De erler; genelde inanılan, arzu edilen ve davranı lar için ölçek olarak kullanılan olgulardır. İlk defa Znaniecki tarafından sosyal bilimlere kazandırılan de er kavramı, Latince “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” anlamlarına gelen “valere” kökünden türetilmi tir (Bilgin, 1995: 83).

Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan *Türkçe Sözlük*'te ise “de er” kavramının ilk tanımı, “Bir eynin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir eynin de di i kar ılık, kıymet” olarak ifade edilmi tir (2011: 607).

De erler, Çiftçi'ye göre “toplumun üyeleri tarafından payla ılan, toplumun gereksinimlerinin kar ılanması açısından yararlı görülen ve duygularla yakından ili kili olan ölçüler”dir. (1999: 112).

Güngör'e göre ise de er kavramı “bir eynin arzu edilebilir veya edilemez oldu u hakkındaki inanç” olarak ifade edilir (2000: 279). Felsefe alanına bakıldı ında ise “de er” kavramının ilk olarak Platon tarafından MÖ 4. yüzyılda anlamlandırılmaya çalı ıldı ı görülür. Felsefede de erlerle birlikte anılan iki kavram vardır: Erdem ve iyi. yi, birçok filozofa göre (Platon, Aristoteles, Kant, M. Scheler, N. Hartman) ba de erdir. “yi”, bir de er yargısı yüklemi olarak da kullanılmaktadır. (Tepe, 2002). De erler, sürekli olarak ba vurdu umuz içsel referanslar olarak, kararlarımıza ve dolayısıyla hayatımıza etki etmektedir. nsanların veya toplulukların ne kadar ahlâklı ve yeterli oldu unu sorgularken ve kıyaslamalar yaparken sahip oldu umuz bir takım de er standartlarına ba vurur, inandı ımız ve önem verdi imiz de erlerden yola çıkarak,

ba kalarının ne tür bir de er ve davranı biçimine sahip olmaları gerekti i konusunda yargılarda bulunuruz. (Turgut, 1998: 35).

Genel olarak toplumlarda ön plâna çıkarılan, önemsenen de erler benzerlik gösterir. Toplumun tarih içerisindeki ya adıkları olaylar, ba ka topluluklarla olan etkileimleri, inançlar toplumun de erlerini etkiler. Türk halkının da binlerce yıldan beri ya attı ı de erler vardır. Kaplan, (2004: 46-47) Türk halkının özellikle “yi itlik”, “a k”, “din”, ve “iyilik” kavramlarına çok yüksek bir de er verdi ini belirterek onları asla maddî menfaat ve ihtiraslarla karı tırmamamız gerekti ini ifade eder.

Özbay da (2002: 114) de erlerin kültürle olan ili kisine dikkat çekmi , de erleri toplumun ço unlu u tarafından kabul gören, inanılan ve korunmaya çalı ılan davranı ekilleri olarak tanımlayıp bu nitelikleri bakımından bir milleti ba ka milletlere kar ı açıklayan bir bütün olarak parçası oldu unu ifade eder.

2.2. DE ERLER N SINIFLANDIRILMASI

De erlerin sınıflandırılmasında ara tırmacıların tam birlik içerisinde olmadı ı görülür. Rokeach (1979: 48), de erleri temel de erler (terminal/end) ve yardımcı-araç de erler (instrumental) olmak üzere iki gruba ayırır. Birincisi (mutluluk ve bilgelik gibi) insanın hayattaki nihai hedefleri veya arzu edilen son durumu ile ilgili inançlara veya dü üncelere ba lı olan de erler; ikincisi ise (dürüst ve sorumlu davranma gibi) arzu edilen nihai durumların kazanılmasına yardımcı nitelikteki tutum ekilleri ile ilgili inançlara veya dü üncelere ba lı olan de erlerdir.

Schwartz (1994: 22), de erleri tasnif ederken de erleri harekete geçirici/güdüleyici unsurları göz önünde bulundurarak bir tasnif yapmı tır. Güç, ba arı, hazcılık, te vik, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, gelenek, itaat-uyumluluk, emniyet ekinde on adet belirledi i güdüleyici unsurlar, ki inin biyolojik bir *organizma* olarak ihtiyaçları, *sosyal etkile im* içindeki zaruriyetler ve *grubun* hayatta kalması ve düzgün i leyebilmesi için gereksinimleri ekinde üç evrensel ihtiyaca göre ekillendi ini belirtir.

Tablo 1: Schwartz'a göre değerlerin sınıflandırılması

Güdüleyici Unsurlar ve Tanımları	Örnek Değerler	Evrensel İhtiyaçlar/Kaynaklar
Güç (Power): Sosyal statü, prestij, insanlar ve kaynaklar üzerindeki kontrolü ve hakimiyeti	Toplumda nüfuz sahibi olma, zenginlik	Sosyal etkileşim Grup
Başarı (Achievement): Toplumsal standartlara göre ekilenen yeterliliklerde kişisel başarı	Başarılı, yetkin, hırslı	Sosyal etkileşim Grup
Hazcılık (Hedonism): Kendisine yönelik zevk, duygusal haz	Hayattan tat ve zevk alma	Organizma
Teşvik (Stimulation): Hayatta heyecan, yenilik arayışı, mücadele	Cesaret, hareketli bir hayat yaşamaya, coşkulu bir yaşam	Organizma
Öz yönelim (Self-direction): Özgürce düşünme ve eylemde bulunma, yaratma, keşfetme.	Yaratıcılık, meraklılık, özgürlük	Organizma Sosyal etkileşim
Evrenselcilik (Universalism): Anlayış, takdir, hoşgörü ve tüm insanların refahı için ve doğaya için koruma.	Geni fikirlilik, sosyal adalet, etiklik, çevreyi koruma	Grup Organizma
Yılgınlık (Benevolence): Sık temasta olunan kişilerin iyiliği refahını koruma ve artırma	Yardımsızlık, dürüstlük, başlıca iyilik	Organizma Sosyal etkileşim Grup
Gelenek (Tradition): Kültüre ve dine ait esaslara saygılı olma, bağlılık	Mütevazilik, dindarlık; hayatta payına düşene razı olmak, kanaatkârlık	Grup
İtaat-uyumluluk (Conformity): Beklentileri, onlara zarar verebilecek, toplumsal beklentilere ve normlara ters düşebilecek hareketleri, eylemleri dürtüleri kısıtlama	Kibarlık, itaatkâr olmak; anne-babasına ve büyüklerine saygı, onları onurlandırma	Sosyal etkileşim Grup
Emniyet (Security): Kendisinin, ailesinin, ülkesinin ve toplumun istikrarı, ahengi ve güvenliği	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek; temiz olmak,	Organizma Sosyal etkileşim Grup

Kaynak: Schwartz, 1994:22.

2.3. DE ERLER E T M

De erler toplumun kültürel unsurlarının tamamını anlamlı hâle getiren ölçütlerdir. Bu yönüyle toplumu anlama ve de erlendirmenin de hareket noktasıdır (Özenel, 2003:220). De erler, sürekli olarak ba vurdu umuz içsel referanslar olarak, kararlarımıza ve dolayısıyla hayatımıza etki etmektedir. İnsanların veya toplulukların ne kadar ahlâklı ve yeterli oldu unu sorgularken ve kıyaslamalar yaparken sahip oldu umuz birtakım de er standartlarına ba vurur, inandı mız ve önem verdi imiz de erlerden yola çıkarak, ba kalarının ne tür bir de er ve davranı biçimine sahip olmaları gerekti i konusunda yargılarda bulunuruz (Turgut, 1998:35). De erler e itimi geçmi inin 1920’li yıllarda Amerika’da karakter e itimi adı altında yapılan çalı malara dayandı ı görülür. De erler e itimi ile ilgili yapılan çalı malar 1970’li yılların ortalarından sonra yayımlanmı tır. De erler e itimiyle ilgili yapılan bu yayın ve çalı malarda Rokeach, Simon, How, Raths, Harmin, Kirschenbaum, Kohlberg gibi isimler ön plana çıkmaktadır. 1990’lı yıllarda ise toplumsal ve ahlâki de erlere verilen önem azalırken, bireysel uyum de erleri ön plâna çıkmı tır. Bu dönem sonrası ortaya çıkan toplumsal sorunlar, de erler ve ahlâk e itimini tekrar gündeme getirmi tir. Aileler, e itimciler ve toplum liderleri bu olumsuz geli meler kar ısında okullarda ahlâk ve de erler e itimini tekrar vurgulamaya ba lamı lardır (Demircio lu & Tokdemir, 2008:73).

De erler içerik özelliklerine, i levselliklerine göre sınıflandırılabilir. Günümüze kadar birçok bilim adamı, birçok sınıflama yapmı tır. En çok kabul gören sınıflama Spranger tarafından yapılmı tır. Daha sonraki yıllarda bu sınıflandırma Allport, Verno, Lindzey tarafından ölçe e dönü türülmü tür (en, 2007:11). Winter ve Newton ise de erleri toplulu unun özelliklerine göre ailevi de erler, toplumsal de erler ve bireysel de erler olarak üç sınıfa ayırır (Winter, Newton & Kiripatrick, 1998:385-400). Ancak vurgulanması gereken bir nokta da udur ki de erler ve ait oldukları kültürler çok girift bir yapıda oldukları için kültürlerarası de er ölçütleri de büyük de i kenlik göstermektedir. Örne in, Amerikan toplumunda birisinin gözlerinin içine bakmak, bir güç belirtisiyken aynı davranı Arap kültüründe tevazu eksikli i olarak

yorumlanmaktadır (Ek i, Dündar, & Yıldız, 2008:106). Bu açıdan bir davranışın incelenmeye çalışılması da o davranışın değer sayılıp sayılmayacağı, niteliği ya da hangi değer grubuna gireceği incelemenin ait olduğu kültüre göre değişkenlik göstermektedir. Bu durumdan ötürü de uzmanların üzerinde hemfikir kalabildikleri bir değer tasnifi henüz oluşturulamamıştır.

Değerler bireyin toplumla uyumunu sağlamak ve birey değerleri aileden, yakın çevreden, yazılı ve görsel materyallerden taklit, model alma ya da okuma (dil) yolu ile öğrenir. Değer aktarımında kullanılan yollar ise şu şekilde sıralanabilir: Telkin etme, değerleri belirginleştirme (açıklama), değer analizi, ahlâki muhakeme, karakter eğitimi, örtük program, vatandaşlık eğitimi. Günlük yaşamda değerlerin aktarımı bir plân, program dâhilinde yapılmamaktadır. Değerlerin bir plân, program dâhilinde yapıldığı yerler örgün eğitim kurumlarıdır. Değerlerin aktarımında dil önemli bir role sahiptir. Dil bir toplumun anlaşılma vasıtası olduğu gibi aynı zamanda bir kültür taşıyıcısı ve kültür aktarıcısıdır (Özbay 2002:115).

Ancak söz konusu değer kavramının kendi öz kültürümüz içinde irdelenmesi ve bu değerlerin kuşaklara nasıl ve hangi amaçlarına göre aktarılacağı çok hayati bir öneme sahip olmasına karşın ülkemizde bu konular üzerine çok fazla yapılmış bir çalışma yoktur. Yapılan çalışmalar da genellikle yüksek lisans tezi düzeyinde kalmıştır. Elbir ve Başı'nın yaptığı çalışmaya göre 1999-2011 yılları arası değerler hakkında ulusal tez merkezinde kayıtlı 21 teze ulaşılmıştır; bunların 16 tanesinin yüksek lisans tez çalışması, 5 tanesinin ise doktora tez çalışması olduğu tespit edilmiştir (Elbir & Baş, 2013: 5).

Değerlerle ilgili olarak Türk Millî Eğitiminin Temel Amaçlarının ilk maddesinde Türk milletinin millî, ahlâki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen bireylerin yetiştirilmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir (Millî Eğitim Temel Kanunu, 1973).

İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programında (MEB, 2005: 4) genel amaçlardan 9. 10. ve 11. maddelerde program ile hangi değerlerin aktarımının amaçlandığı şu şekilde ifade edilmiştir:

9. Madde Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları,
10. Madde: Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri,
11. Madde: Millî, manevi ve ahlaki değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır.

“Değerler; davranışa rehberlik eden temel ilkeler, karar vermede, inanç ve eylemlerdeki referans noktaları, bireysel bütünlük ve bireysel kimlik ile yakından ilişkili ilkeler, temel inançlar, idealler, standartlar veya hayat durumlarıdır”(Halstead & Taylor; Akt. Aslan, 2011: 53). Değer olarak kabul edilen durum ya da davranışlar ise toplumdan topluma değişkenlik göstermektedir. Bu açıdan pek çok bilim insanı değerlerin ne olduğunu konusunda tanımlama yapmış olsa da üzerinde fikir birliğine varılmı bir tanım ya da değer sınıflandırması yoktur. Değerler bireysel, ister ailevi, isterse de toplumsal olarak gruplandırılmış olan değerlerin bütünü bir toplumun kültürünün önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu nedenle değerlerin kuşaklara aktarılması da kültürün devamlılığı ve zenginliği açısından çok büyük önem arz etmektedir.

2.4. DEĞER AKTARIMINDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

Anonim bir söz “Malını kaybettiğinde hiçbir şey kaybetmezsin; sağlığını kaybettiğinde bir şeyler kaybolur; ama karakterini kaybettiğinde her şeyini kaybedersin.” der. Bu söz aslında değerlerin ediniminin özelinde de çocukların karakterlerinin edinilmesinin ne kadar önemli olduğunu vurgulamak için yeterlidir. Bu önemden hareketle değerlerin edinimi konusunun geçmişinin çok eskiye dayandığı ve filozofların konu hakkında yüzyıllar önceden görüşleri bildirdiği ifade edilmiştir.

Kıbrıs, “Çocuk henüz okumanın yararına inanmıyor, tadına varmı değildir. Bu nedenle çocuğa vereceğimiz kitap, tıpkı bir oyuncak gibi onun ilgisini çekebilmelidir.” (2006: 25) der.

Gökdere ve Çepni’ye göre değerlerin öğrenciye zoraki kazandırılmaya çalışılması hâlinde öğrenci bu zorlamaya ters yönde tepki gösterecek hatta kazandırılmak istenen özelliğe tepki olarak olumsuz, zıt bir tutumu dahi benimsemeye

yönelecektir. Dolayısıyla de er e itiminde hedeflenen istendik davranı ların ö renciye kazandırılması zorla acaktır (Gökdere & Çepni, 2003:99).

Dünya genelinde de de erler ve de erler e itimi konusuna dair pek çok ara tırma yapılmı , gerek de er aktarımı gerekse de de erlerin sınıflandırılması hususlarında çe itli görü ler ortaya konulmu tur. Ülkemizde ise de erlerin çe itli dersler vasıtasıyla bireylere aktarılması hedeflenmi tir. Hedeflenen bu de erler genellikle 2005 yılından önce örtük bir ekilde ifade edilirken 2005 ö retim programıyla birlikte daha da somutla tırıldı ı ve e itim politikası olarak da de erler e itimine verilen önemin artırıldı ı gözlemlenir. Söz konusu programlardan örne in, Türkçe dersi ile bireyin dü üncelerini nezaket kurallarına göre açıklaması ve bireyin konu malarına yapılan ele tirileri ho görü ile kar ılayabilmesi gibi de erlerin aktarılması amaçlanırken Sosyal Bilgiler dersi ile iyi bir vatanda olabilmenin gerektirdi i de erlerin aktarılması amaçlanmaktadır.

Kaplan (2004: 46-47) binlerce yıldan beri birikerek “Türk” kimli inin temelini olu turan de erlerimizi, “halis ayar altın”a benzetip büyük bir hassasiyetle muhafaza edildi ini ve bu de erlere yabancı milletlerin kültürel de erlerini kar ı tırarak bozmaktan kaçınmamız gerekti ine dikkat çeker. Bununla birlikte Türkler kendi millî kültür de erlerini ça da teknik ve üslûba göre i leyebilirlerse, insanlı a faydalı olabilmeleri söz konusu olacaktır.

Anderson’a (2000: 139-142) göre karakter e itimi fast-food tarzı sabit bir program olarak dü ünülmemeli, daha ziyade okul ya amının bir parçası olmalıdır. Sınıf günlük bazda olumlu karakter de erlerinin peki tirildi i, modellendi i ve uygulandı ı bir mekân olabilmeli, ö retmen de asıl görevin kendi omuzlarına yüklendi inin farkında olmalıdır. (Akt. Ek i, 2003: 81)

Uçan (2006: 29), edebî eserlerin bireylere de er aktarımındaki ta ıdı ı önemli rolü u sözlerle vurgulamı tır. “ nsanın soyut yanını, ruhsal yapısını, insanı ilgilendiren soyut kavramları, efkat veya sevgiyi, acımasızlı ı veya merhameti yazınsal ürünlerden ö renebilir, hissedebiliriz. Cimrili i Grandet Baba’dan, çocuklarına kar ı efkati Goriot Baba’dan, acımasızlı ı ve entrikayı Dostoyevski’den, do a sevgisini Mustafa Kutlu’nun *Beyhude Ömrüm*’deki oyuncusu Yâdigâr’dan, yalnızlı ı *Kaldırımlar* iirinden

örenebiliriz. Yazınsal metindeki bir cümle, bir sözcük bize beklenmedik ufuklar açabilir; yeni, hissedip de anlatamadığımız, dile getiremediğimiz ya da farkına varamadığımız bir duyguyu, bir düşünceyi akla getirebilir, yaatabilir.”

Çocuğun model aldığı kişiler kendisine yakınlığından uzaklığına doğru sıralayacak olursak anne, baba, öğretmen, arkadaş gibi kişilerin sosyal değer yapılarıyla donanmış olmaları çok büyük önem taşıyacaktır. Çocuğun aldığı örnekleri gösterdiği diğer insanların pekiştirilmesi ya da olumsuz örneklerin ise aynada verilen dönütlerle yanıtlanması vurgulanarak değer aktarımının hızlandırılması mümkündür. Ancak çocuk sadece az önce sayılan bireyleri rol model görmekle kalmayıp bambaşka televizyon ve internet gibi kültür iletişim araçları sayesinde de pek çok rol modelle karşılaşabilmektedir. Bu açıdan söz konusu iletişim kanallarında da gerekli devlet-aile koordinasyonu sağlanarak çeşitli tedbirlerin alınmasıyla bu araçların bir sorun kaynağı olmasından ziyade belirlenecek eğitimci politika ve denetimler ışığında değer aktarımına olumlu hizmet edecek bir kaynak olmaları da kolaylıkla sağlanacaktır. Örneğin; çocukların Türkçe öğretim programında belirtilen millî, manevî ve evrensel değerlerle yolculuğu masal, öykü gibi edebî türlerle bir radyo programı vasıtasıyla buluşturulmasıyla, bu değerlerin çocuklara aktarımı sağlanabilir. Böylelikle çocuk hem eğlenip hoş vakit geçirecek, hem edebî ürünlerle tanışıp estetik hazlar duyacak hem de değerlerin aktarımı konusunda belirli oranda kazanım sağlanacaktır.

Benzer örnekler televizyon yayınlarında örnek kahraman modelleriyle hatta bilgisayar oyunları ile dahi çoğaltılabilir. Özellikle günümüzde çocukların karakterlerini şekillendirmelerinde canlı örneklerden ziyade baskın kültürün etkisi altında kalan film, dizi ve oyun kahramanlarının daha etkin şekilde rol aldıkları yadsınamaz bir gerçektir. Hatta çocuklar, eğitim-öğretim zamanları içinde okullarını terk ederek olumsuz örneklerle karşılaşmış çeşitli oyunları oynayabilecekleri ortamları okullara tercih edecek noktalara kadar gelebilmektedir. Çerçevesi iddet sahnesi ve eylemleriyle insanlara zarar vermeyi hatta öldürmeyi sıradan bir eylem gibi çocuğa kanıksatan bir oyun, çocuğun ait olduğu toplumun geleceği için büyük bir tehlike arz etmektedir. Bu açıdan bakıldığında değer eğitiminde izlenilmesi gereken politikalar hem kapsamlı açılardan

de erlendirilmeli hem de bu kapsamlara yönelik sadece düne dair tedbirler yerine bugüne ve yarına yönelik bir vizyon geli tirilmelidir.

De erler e itiminin aktarımında bireyci bir anlayı yerine toplumcu bir anlayı benimsenmesi de de er aktarımının ba arısına olumlu katkı sa layacaktır. Bu açıdan de er e itimi i inde okul, en önemli kurum olarak kar ımıza çıkar. Anderson'a göre (2000, s. 139-142) okul içinde ö retmenden, müdüre, veliden di er yardımcı personele kadar herkesin karakter e itimine katkıda bulunması ve bu ba lamda bu ki ilerini e itimler görerak bilinçlendirilmesi gereklidir. Bunun yanında okul içerisinde çocuk; payla mayı, ba armak için i birli ine gitmeyi, çevresindekilere saygı duymayı da ço ulcu bir anlayı ile kazanacaktır.

Lickona (1991), karakter geli iminin toplum yapısına uygun olarak gerçekte tirilebilmesi için devlet organlarının ve toplumu meydana getiren çe itli kesimlerin üstlenmesi gereken i levleri ve karakter geli im sürecinde izlenmesi gereken yol ve yöntemler hakkında u bilgileri verir:

- a) Özgür ve demokratik bir toplumda, her vatanda feragat edilemez haklar kadar ki isel ve toplumsal sorumluluklara da sahiptir.
- b) Sadece erdemli insanlar özgür ve demokratik bir iktidarın muhafazasına muktedir olabilirler.
- c) yi karakter otomatik olarak olu maz; ö retme, model olma, ö renme ve uygulama içeren süreçler vasıtasıyla zamanla geli ir.
- ç) Çocuklarda iyi karakter geli tirmek temelde ailenin sorumlulu u olmakla birlikte, aynı zamanda toplumun, okulların, dinî kurumların ve gençli e hizmet veren ki i, grup ve kurumların payla ılmı sorumlulu undadır.
- d) Medeni ve özen sahibi okulları vücuda getirmek ö rencilerde iyi karakter geli tirmek ve etkili e itim-ö retim için zorunludur (Ek i (akt), 2003: 84).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YAVUZ BAHADIRO LU'NUN

ÇOCUK ROMANLARI ve H KÂYELER N N ÖZETLER

3.1. ÇOCUK ROMANLARININ ÖZETLER

3.1.1. Doktor Olacım

Adil, çok akıllı ve irin bir çocuktur. Hayatından memnundur ve her eyiyle kendini çok seven annesi ile babası vardır. Adil henüz sekiz ya ındadır. Koruyucu Hamdi bir gün kendilerine kötü bir haber getirir. Adil'in annesine, kocasının bir kaza geçirdi ini söyler. Adil, annesinin zor zamanlarında yaptı ı gibi elini alnına götürdü ünü görünce tela lanır. Koruyucu önde, onlar arkada kasaba yolunu tutarlar. Hastaneye vardıklarında babası henüz ölmemi tir; ancak çok geçmeden hayatını kaybeder. Adil, ilk defa bir yakınıni kaybeder ve günlerce yemeden, içmeden kesilir, oyun oynamaz hâle gelir. Artık Adil'e ne çikolata getiren vardır ne de kumbarasına para atan... Çalı maları, yoksul dü memek için çırpınmaları gerekti ini annesi ve Adil çok iyi bilir. Günler geçer ve her geçen gün Adil ile annesi bir parça daha yoksulla ırlar. Bir gün Adil'in annesi hastalanır. Üstelik hastalık oldukça ilerlemi tir. Annesinin kurtulu ümidi ise çok zayıftır.

Adil on ya ına girmi tir. Ne yapaca ını acı acı dü ünürken Korucu çıkıp gelir. Adil bu adamı babası gibi sever. Koruyucu, Adil'e annesine bakabilmesi için bir i bulur. Bir eczacının yetim kalmı çocu una bakmakla görevlidir. Eczacının o lu Ümit'in annesini kaybetti ini ö renen Adil, Ümit'e daha çok ba lanır. Çok merhametli ve yardımsever bir insan olan Eczacı eref Bey, Adil'e evinin bo oldu unu ve annesiyle orada kalabileceklerini söyler. Bunun üzerine Adil, annesini razı ederek kasabaya götürür. Ümit'in babası eref Bey hemen doktor ça ırıp Adil'in annesini muayene ettirir. Doktor, hastanın yakında ölece ini söyler; fakat bu kötü haberi eref

Bey, Adil'den gizler. Aradan günler geçer. İkbaharla beraber Adil'in annesi bir parça iyileşir. Hatta yataktan çıkarak bahçeye inmeye başlar. Ancak kötü olaylar annesini peşine yine bırakmaz.

Şeref Bey, eczanesinde ilaçları yerle tirirken merdivenden düşer ve başını betona çarparak hayatını kaybeder. Şeref Bey'in yakınları, mirasa konmanın sevinci içindedir. Adil ve annesinden hiç hazzetmeyen akrabalar onları evden kovarlar. Adil ile annesi köye dönmeye mecbur kalırlar. Köye vardıklarında ise evlerinin fırtınadan dolayı yerle bir olduğunu gören annesini ikinci bir sıkıntıyla karşı karşıya kalır. Bu durumda da yardımlarına koşan tek kişi, köy korucusu olur. Korucu, evlerini yeniden kurar ve onları evlerine yerleştirir. Ancak köyde Adil'in annesinin sağlık durumu yine kötüye gitmeye başlamıştır. O sırada kasabaya annesinin hastalığında ihtisas yapmış yeni bir doktor geldiğini duyan Adil hemen annesini doktora götürür. Doktor Adil'in annesini muayene eder ve yurtdışında olan çok pahalı bir ilacın alınması gerektiğini söyler. Adil ilk önce çok sevinir ve gözleri parlar.

İlacı getirmek için ekonomik durumlarının uygun olmamasına aldırmayan Adil, çocuk aklıyla kendini satılığa çıkarmak ister. İlacın parası karlıyken, parayı veren kişinin ömür boyu kölesi olacağını söyleyince doktor, Adil'in annesini ne kadar sevdiğine şahit olup onlara yardım etmeye karar verir. Adil'in bu teklifini önce kabul edip ona yurtdışından annesi için gerekli olan ilacı getireceğini söyler. Adil'in aldığı kölelik kararını, annesi hiçbir şekilde kabul etmez. Ancak doktorun da Adil'i köle yapmak gibi bir niyeti zaten yoktur. Doktorun tek niyeti annesine yardımcı olabilmektir. Bu yüzden de kölesi olan Adil'i azat edip annesine teslim ettiğini söyler.

Doktorun iyilikleri bununla da kalmaz. Doktor, Adil'i evlatlık alıp okutarak kendisi gibi doktor yapma emeli içindedir. Böylelikle hem memleketi hem de halkı için yaptığı iyilikleri kendisinden sonra da sürdüreceği birisi olacaktır.

3.1.2. Bizim Can

Can, ailesine çok ba lı ve dü kün bir çocuktur. Okulunda da gerek ö retmenleri gerekse arkada ları tarafından sevilen bir çocuktur. Babasının saçları zamanla dökülmü tür ve Can küçüklü ünden beri, babasının sırtına çıkıp saçlarının olmadığı yerleri öpmeyi sever. Bir gün babası sırtından alıp onu uyarır ve Can da artık büyüdü ü için bu davranı ın kendisine yakı madı ını kabullenir. Annesi uysal ve sessizdir. Annesi yerinde hiç durmayıp çalı mayı ilke edinmi bir kadındır. Sürekli ev i leriyle me gul olur. Can, babaannesinin çok sevimli ve iyi bir insan olması sebebiyle onu “cennet ku u gibi biri” olarak tanımlar. Dedesi Çanakkale Sava ı’nda ehit olmu tur. Babaannesi hep dedesinin Çanakkale Sava ı hatıralarını Can’a anlatır.

Canların evi iki kattan olu maktadır. Can’ın babası kaç kez satmak istemi se de babaannesi buna izin vermemi tir. Can’ın okul hayatı Çipil Bülent olarak adlandırılan sınıf arkada ından ötürü çok hareketli geçmektedir. Sınıfın en yaramaz çocu u Çipil Bülent’tir. Kendine verdi i zararlar bir yana zevk için arkada larının ne kadar zarar görece ini hiç dü ünmemesinin onlara da zarar verebilecek bir yapısı olan Çipil Bülent, bir seferinde arkada ının sırasına i ne koyar. enin arkada ına batması sonucu ameliyatla çıkarılması gerekir. Can’ın erdem sahibi arkada ları da yok de ildir. Bunlardan birisi Bilâl’dir. Bilâl fakir bir ailenin çocu udur. Babası hamallık yapmaktadır. Çok fedakâr olan Bilâl, babasına i lerinde yardımcı olmak isterken hastalanıp a ır nöbetler geçirir. Okula gelememesinden ötürü meraklanan sınıf arkada ları durumu ö rendiklerinde çok üzülmüşler ve onu rencide etmeden yardımcı olabilmek için seferber olurlar. Bunun üzerine sınıftan iki ki i seçilir ve Can ile Mürsel, Bilâl’in evine gidip sınıfı temsilen üzüntülerini dile getirirler. Can ile Mürsel, Bilâl’in evine gittiklerinde Bilâl çok utanır. Çünkü Mürsel, Bilâl’in fakirli i ile daha önceden sürekli olarak alay etmi tir. Ancak bu sefer alay etmek için de il, aksine Bilâl’den özür dileyip hatasını telafi etmek için kar ısındadır.

Can’ın sınıfındaki bir di er arkada ı da Ersin’dir. Ersin’in ahlâkında son zamanlarda bir bozulma meydana gelir. Eskisi gibi efendi ve saygılı bir çocuk olmaktan çok uzakla mı , bu özelliklerinin yerini kaba tavırlar ve ifadeler almı tır. Ö retmenleri

Ersin'deki bu olumsuz deneyimin sebeplerini öğrenmek için ara tırma yaptı ında Ersin'in babasının evlerinde arkadaşlarıyla beraber içki içti ini, Ersin'in de onların yanında olmasından ötürü babasının ve onun arkadaşlarının olumsuzluklarını benimsedi ini öğrenmiştir.

Can, annesi, babası ve küçük kardeşi ile beraber amcalarına gitmek için otobüse binerler. Otobüste bir adamın sigara yakması üzerine otobüs görevlileri ile adam arasında münakaşalar. Adamın pıkinliği ve çevresine karşı saygısızlığı karşısında ortamın daha da gerildiğini fark eden Can'ın babası, çocuklarının bu tarz manzaralara alışık olup olumsuz etkilenmelerini istemez ve otobüsten inmeyi tercih eder.

3.1.3. Can'ın Hatıra Defteri

Can yaz tatilini dedesinin köyünde geçirir. Babası, Can'ın dede ve ninesini yanlarına almak ister; ancak onları bir türlü ikna edemez.

Can ve kardeşi Cem İstanbul'da doğmuşturlar. Fakat kendilerini “köylü” olarak tanıtır ve bundan da gurur duyarlar. Köy insanı daha bir cana yakındır. Birbirlerine yardım ederler buna da imence denmektedir. Şehirde ise insanlar bencildirler. Genellikle bakalarının sorunlarına duyarsız kalırlar.

Canların köyü denize yakındır. Köy küçük bir yer olduğu için çabuk arkadaş olunur. Can, yeni tanıştığı arkadaşlarıyla can kurtarmaca oynadığı bir gün yere düştü. Kimse aldırmaz. Sinirleri bozulur ve yanına birinin geldiğini hisseder; bu kişi Murat'tır. Böylece Murat ile tanışır. Murat onu eski, neredeyse yıkılacak olan evlerine götürür. Can burayı daha önce gördüğünde ahır sanır ve buranın bir ev olduğunu görünce ağırır. Babası da yatalak bir adamdır. Can, daha önce bütün köy çocuklarının kibirli birisi olarak algıladığı Murat'ın esasında öyle olmadığını, ağırba lılığının ve durgunluğunun omuzlarında yüklü olan ağır sorumluluklardan kaynaklandığını görür. Murat'ın babası bir gece yarısı felç geçirir. Tedavisi için ellerinde avuçlarında ne varsa tüketirler. Fakat yine de yetmez. Bu sırada annesinin vefatı onu ve babasını iyice sarsmıştır. Murat da babasına bakabilmek için okulu bırakmak zorunda kalır. Can, Murat'ı tanıdıktan sonra kendisinin çok şanslı bir çocuk olduğunu düşünür. Çünkü

babası annesi, ninesi, dedesi ve karde i vardır. Onların kıymetini anlar. Ba ka çocuklara özendi i için utanır.

Can uzun bir süre Murat'ı ortalarda göremez. Bunun üzerine Murat'ın evine gitmeye karar verir. Eve gitti inde Murat'ın babasına ilaç alabilmek için Ahmet A a'nın tarlasında çalı tı nı ö renir. Can, do ruca Ahmet A a'nın evine gider. Murat'ın durumundan iyice etkilenen Can, dedesinin köylüye ön ayak olarak Murat'a ve babasına yardımcı olmalarını sa lar. Can, Murat'ın babasına tekrar gitti inde ilaçları alınmı tır. Adam eskisine göre daha iyi görünür.

Can'ın köyde halletmesi gereken bir meselesi daha vardır. O da tepede gördü ü bir evde ya adı nı ö rendi i göçmen bir ihtiyarla ilgilidir. Murat çok korkarak orada ihtiyar göçmenin ya adı nı ve oranın perili oldu unu söyler. Can, ihtiyar göçmeni merak eder. Murat o evi Amerika'dan gelen bir arkeolo un yaptırdı nı, i i bitince burayı ihtiyar göçmenin aldı nı söyler. Can, bu esrarengiz adamı merak edip adamın kapısını çalar. Kapıyı açan ihtiyar göçmenle içeri geçerler. Can'ın etrafa baktı nı gören ihtiyar göçmen burada köylülerin anlattı ı gibi ne cinlerin ne de ola an dı ı ba ka varlıkların olmadı nı söyler ve olayın aslını anlatmaya ba lar.

htiyar göçmen Birinci Dünya Sava ında ngilizlere esir dü mü ve daha sonra serbest bırakılmı bir adamdır. Londra'da Pakistanlı bir tüccar onu görüp, be enir. Pakistanlı tüccarın yanında çalı maya ba lar, zengin olur. Fakat sonra memleketini özleyince geri dönmeye karar verir. Memleketine geldi inde buranın ne kadar çok de i ti ini dü ünür. Yıllarca gezer ve sonunda bu köye ta nır. Fakat köylüler onu sevmez ve ona sihirbaz, eytan gibi lakaplar takarlar. Bunun sebebi de ihtiyar göçmenin filmlere olan merakının yanlı anla ılmasından kaynaklanmaktadır. Can'a korku filmlerine meraklı oldu unu ve canı sıkıldı ında korku filmi izlemeyi sevdi ini söyler. ngiltere'den gelirken yanında sinema makinesi getirdi ini ve bunları izleyerek yalnızlı nı gidermeye çalı tı nı, köylülerin de bu sırada evin yanından geçerken duydukları bu seslerden ötürü korktuklarını söyler. Can, eve gitti inde dede ve ninesine bunları anlatır ve onu ziyaret etmelerini ister. Onlar da bunu kabul eder ve Can buna çok sevinir.

Can'ın köydeki tatili sona erer. Buradan ayrılmak ona çok zor gelir. Murat'la ayrılırken kendini tutamaz ve ağlar. Okullar açılır. Okul başladığı için çok sevinçli olan Can, okuldan geldiğinde arkadaşlarıyla dışarıda top oynar. Can, köydeki yaşamı ve arkadaşlarını da unutmaz. Murat'la sürekli olarak mektuplaşmaya devam eder. Aldığı iyi haberlerden dolayı sevinirken kötü haberler karşısında da üzülür.

3.1.4. Heyecanlı Yolculuk

Ahmet ile Mehmet dürüst, akıllı ve yardımsever ikiz kardeşlerdir. Fatma Hanım ve Ali Bey çocuklarını çok iyi bir şekilde yetiştirmişlerdir. Karnelerinin iyi olması kardeşlerinde babaları onlara bir söz vermiştir. Eğer karneleri iyi gelirse amcalarının yanına gönderileceklerdir. Babasının işi nedeniyle ailecek gidemezler. Çocuklar, “Biz yalnız da gidebiliriz.” deseler de anne ve babaları onları önce yollamak istemez. Ancak babası onları göndermediği takdirde verdiği sözde durmamı olacağı ve bu da çocukları için olumlu bir örnek teşkil etmeyeceği için yalnız babalarına bu yolculuğa çıkmalarına izin verir.

Kızlar gemiye binerler. Kamaralarında kendilerinin haricinde iki yatak daha vardır. Bu da kamarada iki yolcu daha olacağı anlamına gelir. Kızların oda arkadaşları Yako ve Marko'dur. Kızlar, bu adamlara sıcak davranmak isteseler de aynı tepkiyi onlardan göremezler. Çünkü bu adamların gemi içerisindeki altınları çalmak için planları vardır. Bu işi de yakalanmadan halledebilmeleri arttırır. Böyle bir ortamda etraflarında iki tane akıllı çocuğun bulunması onlar için risk teşkil etmektedir. Bu yüzden ikizlerden hiç hazzetmezler.

Bu iki haydut altınları bulup çalmak için planlarını da hazırlamışlardır. Altınların bulunduğu yerde polisler durmaktadır. Onları takip ederek önce altınların bulunduğu kamarayı tespit edecek, daha sonra da geminin diğer ucuna dinamit yerleştirip bir süre sonra patlatacaklardır. Patlama gemiye çok hasar vermeyecek şekilde olacak ve sesi duyan herkes o tarafa yönelecektir. Buna polisler de dahildir. Böylelikle altınlar kısa süreli

ba ıbo kalacak ve Yako ile Marko altınları ele geçirecektir. Ancak altınları gemiden nasıl çıkartacaklarına karar vermemi lerdir.

Ertesi gün Mehmet, kamarada sıkılıp güverteye çıkmak ister. Karde i Ahmet ise ona e lik etmek istemez ve sabah kamarada göremedi i Marko ve Yako'nun nerelerde oldu unu ö renmeye çalı ır. Mehmet ise güvertede gökyüzüne bakmayı tercih eder.

Ahmet haydutları takip eder. Yako'nun elinde dinamit görür. Bunu kaptana anlatmaya giderken aya ı takılınca Yako ve Marko'ya yakalanır. Marko Ahmet'i kimsenin u ramadı ı bir kamaraya götürüp elini, aya ını ba lar. Ancak bir süre sonra ortaya çıkan bir fare Ahmet'in el ve ayaklarındaki ipleri kemirmeye ba lar. Ona di er fareler de e lik eder ve Ahmet kısa sürede iplerden kurtulur.

Bu sırada Mehmet karde ini her yerde aramaktadır. Ancak hiçbir yerde bulamaz. Bunun üzerine kaptanla konu up olanlar hakkında bilgi vermeye karar verir. Kaptan Ahmet'in özelliklerini ö renip kayıp anonsu yaptıraca ını söyler.

Mehmet'in kendisi için yaptırdı ı anonsu duyan Ahmet, hemen harekete geçse de kapının kilitli olması sebebiyle dı arıya çıkamaz. Arkasından bir patlama sesi duydu unda haydutları durdurmak için geç kaldı ını anlar. Kapıdan Yako ve Marko'nun seslerini i iten Ahmet, kapının arkasında tetikte bekler. Kapı açılır açılmaz haydutların arasından kaçarak kamaraya do ru ko ar. Haydutlar ise önce altınları saklamanın derdindedir ve Ahmet'in icabına daha sonra bakmayı planlarlar.

Kaptanı bulan Ahmet, neler oldu unu anlatır ancak kaptan onun söylediklerine ihtimal vermeyip yalan söyledi ini dü ünür. O esnada kapı açılır. ki polis altınların çalındı ını ve hemen harekete geçmeleri gerekti ini söyler.

Bu sırada altınlarla beraber Yako ve Marko'nun da ortalarda olmayı ı Ahmet'i haklı çıkarmaya ba lamı , bütün üpheler iki haydudun üstünde toplanmaya ba lamı tır. ki haydut, altınları, gemi limana yana tı nda geri almayı planlayarak, kamaralarında bulunan yatakların içine saklayıp gemide bırakırlar ve bir botla kaçarlar.

Yako ve Marko aralarında tartırlarken birden bot devrilir. Yako yüzme bilmedi i için çırpınır ve ölür. Marko onu kurtarmak istemez. Böylelikle altınlar tek başına sahip olacaktır. Kaptan, telsizdeki arıza sebebiyle durumu sahil güvenlik polislerine ancak sabah haber verir. Marko botla karaya çıkıp botu gömer. Hamal kılında gizlice gemiye girer ve kamaradan aldığı yatakları dışarı çıkarır. Saklandığı yerde bütün yatakları açar; ancak kamaralardaki yataklar tesadüfen de i tirildi i için bir tane bile altın bulamaz. Marko büyük a kınlık ve üzüntü içerisinde tekrar limana gelir ve altınları için başı ırıp durur. Davranı larından üphelenen bir bekçi onu görür ve karakola götürür. Marko, altınları yerinde bulamayınca aklını oynatır ve akıl hastanesine yatırılır.

kızlar amcalarında kalıyorlardır. ki ay sonra okullar açılacaktır. Fatma Hanım ve Ali Bey de çiftli e gelmi lerdir. Altınların çalınmasının üzerinden çok geçmemi tir ki gemideki yatak ve di er e yaların açık artırma ile satılacağı haberi duyulmu tur. kızlerin dayısının burada satılacak e yalara çok ihtiyacı vardır ve kızlerin babasından kendisi olmadı ı için açık artırmaya katılıp alabildi i kadar e ya almasını ister. Alınan yataklar ve di er e yalar çiftli e getirilir. kızler yatakların üzerinde zıplarken bir yata ın sert oldu unu fark ederler. Yata ı e elediklerinde çalınan altınları bulurlar. Babalarına altınları buldukları haberini verirler. Babaları da a kınlıkla polise haber verir. Polisler altınların eksik oldu unu fark edip açık arttırmada yatak alan di er ki ilere de ula ırlar ve böylece kaybolan altınların tamamını bulunmu olur. kızler altınların bulunmasında pay sahibi oldukları için mutludurlar.

3.1.5. ehzade Murat

Vaktin birinde bir ülkede padi ahın birbirinden yakı ıklı üç o lu vardır. Padi ah üçünü de sever ve korur. Tek iste i, çocuklarını dürüst, terbiyeli, bilgili insanlar olarak yeti tirip padi ahlı ı içlerinden birine bırakmaktır. Günlerden bir gün padi ahın bir

çocu u daha olur. Bebe i padi ahın huzuruna götüren ebe kadın bekledi i sevinç ifadesini padi ahtan alamaz. Çünkü çocuk, yüzüne bakılmayacak derecede çirkindir.

“Murat” adını alan dördüncü ehzade günler, aylar, yıllar geçmesine rağmen saray e rafının sevgisini kazanamaz. Babası da dâhil olmak üzere hiç kimse di er ehzadelere gösterdikleri sevgiyi ve ilgiyi ona göstermezler. ehzade Murat da bu duruma çok içerler. Elinden geldi i kadar bu duruma takılmayan ehzade büyür, büyüdükçe kendini her alanda geli tirmeye çalı ır. Sürekli kitap okur, her gün yeni eyler ö renir ve ilmin her çe idine merak sarar. Fakat en çok üstünde durdu u ders, memleket idaresi ve sava sanatı olur. On be ya ına geldi inde müthi kabiliyetleri olan bir sava çı olur. Ama bütün bunlara rağmen yine de kendisini kimseye sevdiremez.

Günlerden bir gün kom u ülkelerden birinin hükümdarı, ehzade Murat’ın babasına sava ilan eder. Ordusu çok güçlü olan bu krala kar ı, padi ahın üç o lu da bu sava a girmeyi mantıklı bulmaz ve kralın istedi ini sava madan vermenin mantıklı oldu unu savunurlar. Babaları tam ikna olmu ken ehzade Murat gelir ve bir ehzade olarak kendi fikirlerinin de dinlenmesinin gerekti ini söyleyip a abeylerinin fikirlerine kar ı çıkar. Sava madan teslim olmanın devlet adabına yakı mayaca ını ve böyle bir adım atmaları hâlinde padi ahın, halkın gözündeki itibarını kaybedece ini babasına söyleyen ehzade Murat, babasının gelen sava teklifine olumlu yanıt vermesini sa lar. Padi ah orduların hazırlanmasını, kom u ülkeye haber gönderilmesini emreder. Sava hazırlıkları kısa zamanda tamamlanır. ehzade Murat 500 ki iyi kendisi için ayırır. Bunları kendisi kumanda edecektir. Bütün askerlerini sava ın yapılaca ı bölgenin yakınındaki ormana götürür ve onları bekletir.

Bir sabah ordu Padi ah’ın kumandasında yola çıkar. Padi ahın üç o lu da orduyla beraberdir; ancak ehzade Murat ortalarda yoktur. Di er karde ler de babaları gibi Murat’ın korkup kaçtı ını dü ünür. Padi ah ve ordusu sava ın yapılaca ı yere yerle ir. Dü man ordusu da gelip sava yapılacak meydana yerle meye ba lar. Gece oldu unda herkes ovada uyumu tur. ehzade Murat ordusuyla gelir ve dü mana baskın yapar. ehzade Murat, sayıca üstün olan dü man ordusunu böylelikle hazırlıksız yakalayıp

yıpratmı tır. Sabah oldu unda ehzade Murat, yüzünü peçe ile kapatarak meydana iner. Sava ın ba laması için her iki taraftan birer askerin çıkıp teke tek, vuru ması gerekir. Dü manın çıkardı ı asker, iki askeri art arda yenmi ve çıkmaya cesaret edecek bir asker kalmamı tır. Bu sırada ehzade Murat meydana çıkmak için padi ahtan izin ister ve meydana çıkıp kar ı tarafın askerini alt eder. Daha sonra sava ba lar ve kar ı taraf yenilir. Dü manın yenilmesinde ehzade Murat büyük pay sahibi olmu , türlü türlü kahramanlıklar yapmı tır. Padi ah yüzü peçeli askerin yanına gider ve kim oldu unu sorar. ehzade Murat da peçesini açıp kendisini gösterir. Babası onunla gurur duyar ve padi ahlı ı ona vermek ister; fakat Murat bunu kabul etmez ve padi ahlı ı büyük a abeyinin almasını ister. Çünkü kendisinin makamda mevkide gözü yoktur.

3.1.6. Sular Altında Bir Ülke

Hikâyenin ana kahramanı Kılıç adlı bir balıktır. Kılıç'ın be karde i vardır. Bunların adları Tintin, Puma, Kar, Simli ve Mini'dir. Kılıç balıklarının keskin, kılıç gibi gagalarından, ço u balık korkar ve onlara yakla amaz. Bu yüzden kılıç balıkları, di er balıklarla 1 yıllık bir antla ma imzalar. Bu süre içerisinde kimse kimseye zarar vermeyecek, herkes birbiriyle uyum içerisinde ya ayacaktır. Ancak sularda huzurun sa lanması için bu antla ma tek ba ına yeterli de ildir. Bir fener balı ı, kılıç balıklarının yanına gelerek ahtapotlar ve büyük köpek balı ının, bütün balıklara sava açıp onları kendilerine esir etmek için i birli i yaptı ını söyler. Bu haberi hemen Ba kan Amca'larına iletir kılıç balıkları tüm kabilenin toplanmasını sa larlar. Köpek balı ının, ahtapotları kı kırttı ını, kılıç balıklarının keskin gagaları sayesinde avcılara bile yem olmadıkları konusunda ahtapotları hırslandırıp kızdırdı ını ve bu sayede onları kendi yanına çekmeyi ba ardı ını söyleyen Ba kan Amca, köpek balı ıyla konu mak ve onunla anla mak için iki lüfer balı ını göndermeye karar verir. Barı teklifi kabul edilmedi i takdirde ise sava hazırlıkları ba latılacaktır. Ba kan Amca'nın köpek balıklarıyla konu mak için yolladı ı elçiler bir türlü geri dönmez ve onlardan haber almaları için Ba kan Amca, Kılıç ve Mini'yi görevlendirir.

Arkada larını aramak için köpek balıklarının ülkesine giden Kılıç ve Mini çok heyecanlıdırlar. Köpek balıkları ülkesinde bir sürü ahtapot, yüzleri asık ekilde beklemektedir. Kılıç ve Mini bir ara kendileri gibi bir kılıç balı ı görürler ve ona etrafta iki tane lüfer balı ı görüp görmedi ini sorarlar. Kılıç balı ı, köpek balı mın emrindeki ahtapotların iki lüfer balı mını esir aldı mını ve kayalıkların arkasındaki mahzende tutulduklarını söyleyince Mini ve Kılıç, harekete geçip kayalıklara do ru ilerlerler. Kılıç ve Mini, bir süre sonra mahzeni bulur ve mahzenin önündeki ahtapotları alt etmenin yollarını dü ünürler. Bu sırada bir ahtapot di eriyle tartı maya ba layınca Mini ve Kılıç, bunu fırsat bilerek mahzenin sert kapısını keskin burunlarıyla açarlar. Fakat Kılıç, bir ahtapotun geldi ini görünce lüfer balıklarıyla beraber mahzene girmek zorunda kalır. Mini, Kılıç'ı fark edip saldırmaya hazırlanan ahtapotun arkasından gizlice gelir, hareket etmesi hâlinde kılıcını ona saplayaca mını söyleyerek ahtapotu etkisiz hâle getirir. Ardından da ahtaptan, köpek balı na gidip kendisiyle sava mak istemediklerini söylemesini ister.

Ahtapot, köpek balı mının yanına; Kılıç ve Mini ise arkadaş larının ve Ba kan Amca'nın yanına giderler.

Balıklar ba larına gelenleri tek tek Ba kan Amca'ya anlatır ve sava ma kararı alınır. Kısa zaman sonra herkes silahlanır ve sava hazırlıkları tamamlanır.

Balıklar da Kılıç'la birlikte toplanır. Sava ba lamı tır. Ahtapotlar ve köpek balı ı saldırıya geçmi tir. Kılıç, sava mın kendi lehlerine sonuçlanması için muhakkak köpek balı mının devre dı ı kalması gerekti ini dü ünerek karde leri ile birlikte bir plan yapar. Kılıç ve karde leri, köpek balı mını kızdırıp a lara do ru hızla yüzerek onu da arkalarından getireceklerdir. Kendileri küçük oldukları için a ların aralarındaki deliklerden sıyrılacaklar, köpek balı ı ise insanların kurdu u bu tuzaklara takılarak sava ta saf dı ı kalacaktır. Her ey planladıkları gibi gider ve köpek balı ı tahrik olup onlara do ru hızla ilerler. Bu sırada Puma'nın gücü kesilir ve artık hızlı yüzemez. Kılıç, köpek balı mının gelmesini önemsemeden hızla geri yüzer ve köpek balı mının Puma'nın pe ine dü mesini engelleyip onu kendi pe ine takar. Plânlanıldı ı gibi kılıç, a lara do ru

yüzer ve kendisini a lardan kurtarır. Köpek balı ı ise iri vücuduyla bunu ba aramaz ve a lara takılır. Böylelikle sava ın seyri de i mi olur.

Sava alanında kan gövdeyi götürür. Ba kanlarının öldürüldü ü haberi ahtapotlar arasında yayılır. Bir süre sonra da ahtapotlar barı maya razı olmak zorunda kalırlar. Fakat bu barı a uymayan on ahtapot sava ı sürdürmekte kararlıdır. Bu on ahtapot, çete kurup gizlendikleri yerden zaman zaman çıkararak balıklara saldırırlar. Çetenin bir üyesini yakalayan Kılıç ve arkada ları, ahtapotların saklandı ı yeri ahtapota bir türlü söyletmezler. Bunun üzerine Kılıç, ahtapotun serbest bırakılmasını emreder. Herkes a kın gözlerle Kılıç'a bakarken Kılıç akıllıca davranır ve ahtapotun takip edilmesi için Mini'yi görevlendirir. Mini, Kılıç'a ahtapot çetesinin yerini buldu unu söyler. Tüm kılıç balıkları Mini'yi takip ederler ve gövdesi yosun tutmu bir gemiye gelirler. Orada bir baskın yaparlar ve en sonunda ahtapotlar teslim olur. Böylece denizler yeniden huzura kavu ur.

3.1.7. Üç Kaçak Yolcu

Fazıl, Adil ve Zeki adında üç çocuk çok yakın arkada tır. Bu çocuklar Rize'nin bir köyünde ya amaktadırlar. Fazıl, makinelere çok meraklıdır ve büyüyünce bir mühendis olmak ister. Adil çok üçkâ ıtçıdır ve çevresindekileri hep kandırır. Zeki ise bir denizci olmak istemektedir.

Adil hep stanbul'u görmek istemektedir. Arkada ları ve akrabaları ona hep stanbul'u övmü tür. Adil bir gün Fazıl ve Zeki ile konu up köyden kaçmayı ve stanbul'a gitmeyi önerir. kisi de ba ta istemezler; fakat Adil uyanıklık yapar ve Fazıl'ı stanbul'da her yerin makine ve makine parçalarıyla dolu bir yer oldu unu söyleyerek ikna eder. Gece yola çıkacakları sırada Zeki de onlarla gelmek ister ve yola birlikte çıkarlar. Yolda birçok ki iyi kandırarak yolculuk ederler. Öncelikle bir tekneciye kandırarak gölden geçerler, daha sonra Rize'ye gitmek için bir minibüsçüyü Adil'in hasta oldu unu söyleyerek kandırırlar. Türlü maceralardan sonra limana ula ırlar. Hangi

geminin stanbul'a gideceğini öğrendikten sonra yolcuların emellerini tahmin etmesiyle gemiye sızmayı başarırlar. Fakat Zeki onlardan ayrı kalır ve o da başka bir yolcunun emelini tahmin ederek gemiye binmeye çalışır. Gemiye bindikten bir süre sonra emelini tahmin eden adamın, geminin kaptanı olduğunu öğrenen Zeki, ona hayran olur ve her şeyi öğrenmek ister. Yardımsever ve anlayışlı bir insan olan kaptan da Zeki'yi kırmayıp merak ettiklerini öğrenmesini sağlar. Bir süre sonra Zeki evden kaçtıklarından kaptana bahsetmek zorunda kalır.

Bu sırada Zeki'yi limanda bırakmanın üzüntüsünü duyan Fazıl, çıktıkları bu yolculuktan yeterince pişman olmuştur; ancak babalarını iyice belaya girdiği için saklanmaya devam etmek mecburiyetinde kalmıştır. Gemiye kaçak bindiklerinin anlaşılması için Adil ile yemek bölümündeki patates çuvallarının içine saklanırlar. Açıbaşı, iki elemanından iki patates çuvalı getirmelerini ister ve onlar da Adil ve Fazıl'ın saklandığı çuvalları kucaklayıp götürürler. Ancak bu iki kişi gemideki erzakların bir kısmını depoya girdikçe daha önceden anlaşlıkları mütevilere götürüp satmaktadırlar. Fazıl ile Adil'in oldukları çuvalları da satmak için dışarı çıkardıklarında yakayı ele verirler. Kaptan bu olaydan haberdar olur. Bu sayede Zeki, Fazıl ve Adil yeniden bir araya gelirler.

Kaptan bu üç gencin yaptıklarını hoş görür ve onlara kızmak yerine onları uyarıp doğruyu göstermeyi uygun bulur. Zaten çocukların bindiği bu gemi de stanbul'a gitmemektedir. Kaptan onlara bir iyilik daha yapar ve üç gencin köyelerine yakın bir bölgede onları kayıba bindirerek evlerine varmalarını sağlar.

3.1.8. Yaramaz Ayı Zirzop

Orulu doğduğunda zaman anne ayı, öğle sevinir ki ağızlarına aldırmadan zıp zıp zıplar. Bir an evvel büyümesi için yavrusunu sık sık emzirir. Aradan bir ay geçmeden yavru ayı, annesinin memesini ısırıp kanatır. Yavrusunun hata yaptığını düşünerek onu affeder. Küçük ayı buna benzer ımarık davranışlar yapmaya devam edince annenin

tavrı de i ir ve uyarılarda bulunur. Fakat annesinin uyarılarından ve ba ına gelenlerden ders çıkarmaz. Yaramazlıklarından dolayı annesi ona Zirzop adını takar.

Zirzop, yava yava büyür ve annesi ile ava çıkmaya ba lar. Acelecili i yüzünden suya zamansız dalı lar yapar. Bu yüzden bo ulma tehlikesi bile geçirir. Anne ayı, yavrusunun gelecekteki hâminden endi e duyar. Özellikle de insanlardan kendisini koruyabilmesi için böyle ımarıklıklar yapmaması gerekti ini söyler. Çünkü insanlar çok güçlüdür ve yapacaklarına akıl sır ermez. Bu yüzden de çok tehlikeli olabilmektedirler. Zirzop ise kendisinin çok güçlü oldu unu, de il ormandaki hayvanların, insanların bile kendisine güç yetiremeyece ini iddia eder. Zirzop kendine çok güvenir, hiçbir eyden korkmaz. Arkada larıyla güre e tutu ur, hepsinin sırtını yere getirir. Kendine olan özgüveni çok yüksek oldu u için annesinin uyarıları onu sıkır ve ini terk edip bir daha dönmemeye karar verir.

Zirzop tek ba ına kırlara do ru yürür. Annesinden ayrıldı ına memnundur. Bazen üzülür. Fakat sonra alabildi ine uzanan ye illi e, a açların yüksek tepelerine baktı ı zaman bu sızı da hafifler. Uzun süre ba ıbo bir ekilde da larda dola ıp durur. Karnı acıkır. Yaslandı ı a acın üstünde bir bayku durur. Bayku u yanına ça ırır. Bayku , böbürlenen yavru ayıya iyi bir ders vermek ister. Bulundu u a aca çıkan ayıdan uçarak kaçar. Zirzop ne kadar u ra sa da bayku u yakalamayı ba aramaz ve vazgeçer. Aldı ı yenilgiyi ise kendine dahi itiraf edemez.

Bir süre yürüdükten sonra bir dereye ula an Zirzop, derenin biraz ilerisinde bir geyik görür. Onu yemek ister. Bir çalının arkasına saklanır. Birden de i ik sesler duyar. Bu sesler insano lunun sesidir. Geyi i vururlar. Zirzop aç kalır. Uyandı ı zaman gün do mu tur. Karnı hâlâ açtır. A acın hemen kar ısında bir arı kovanı görür. Bal yemek için elini kovana sokar. Balı yer ancak arılar çok öfkelenmi , Zirzop'a saldırmaya ba lamı lardır. En sonunda bir suya girerek arılardan kurtulsa da tüm vücudu acı içindedir.

Zirzop insanlardan nefret etmeye ba lar. nsanlar yüzünden avlamak üzeri oldu u geyi i kaçırmı tır. Geyi i elinden kaçıınca a aç köklerini kemirmek zorunda kalmı tır.

Bütün ya adıkları için insanları suçlu bulur. Ya adı ı tüm olaylardan insanları sorumlu tutan Zirzop, insanlardan intikam almak ister. Yakınlarda insan sesi duyunca sese do ru yakla ır. Bir çocuk görüp onu aldı ı gibi inine kaırır. Çocu un adı eref'tir. Çocuk, ayının kendisini yiyece ini zannederken Zirzop onunla oyun oynamak ister. Çocuk ve Zirzop beraber oynar. Bu sırada eref'in ailesi de eref'i merak edip aramaya çoktan koyulmu lardır. Köylüler eref'i aramaya çıkar. Babası, eref'i ve ayıyı görür. Tüfe ini ate leyecekken eref, babasına ate etmemesi için ba ırır. Ama çok geçtir. Zirzop vurulmu tur.

Aradan 15 gün geçer. Zirzop'un yaraları kapanır. Yeniden eref'le oynamaya ba lar. Ancak artık ormanı özlemi tir. Arkada ını bırakıp ormana do ru yola koyulur. Yola çıkmasıyla bir kapana sıkı ması bir olur. Tuza ı kuran adamlar Zirzop'u evlerine götürürler. Zirzop baygındır. Uyandı nda burnunda bir acı hisseder. Onu tuza a dü ürenler burnuna bir halka takmı tır. Onu yakalayanların niyeti onu oynatarak para kazanmaktır. Uzun zaman Zirzop'u oynatmaya çalı malarına ra men o oynamamaya kararlıdır. nsanların oyunca ı olmayacaktır. Zirzop'tan umudunu kesen insanlar, bir sirke küçük bir ayı arandı ını ö renince para kazanmak için Zirzop'u sirke götürürler. Uzun bir aradan sonra karnı doypup yıkanan Zirzop, bu duruma a ırıp anlam veremez. Sirkte insanlara gösterilen küçük ayı hayatından iyice sıkılmı tır ve geçmi te yaptı ı hatalardan pi manlık duymaktadır.

Günlerden bir gün eref, babasıyla sirke gelir ve Zirzop'u görür. Ayısına kavu abilmesi için babası sirkin sahibine bir miktar para verir ve Zirzop'u özgürlü üne kavu tururlar. Yeniden eref'in evine dönen Zirzop, eref ile geçirdi i mutlu günlere tekrar dönmü tür. Ancak bir süre sonra yine ormanı ve annesini özleyince eref babasıyla birlikte, onu ormana bırakır. Zirzop, ayda bir eref'in yanına gelip onu ziyaret ederek minnet duygusunu gösterir ve hasret giderirler.

3.1.9. Vatan için

Dedeleri Kurtulu Sava ında sava mı olan bir aile vardır. ki torunu olan dede Millî Mücadele yıllarında ba ına gelen olayları her gece torunlarına anlatır. Bir gece torunları yine ondan ba ından geçen bir olayı anlatmasını ister. Kasım Dede anlatmaya ba lar. Yunanlar, Bursa'yı i gal ederler ve kimseye nefes aldırılmazlar. Bazı gençler ve vatanseverler da lara çıkar, ülkelerini kurtarmaya çalı ırlar. Kasım Dede'nin babası bir sava ta ehit dü er ve anasıyla birlikte kötü bir evde ya amlarını sürdürürler. Dü manın bu kadar ilerlemesine tahammül edemeyen Kasım Dede de da a çıkıp efelere katılmaya karar verir. Yolda bir efenin kızanları ile kar ıla ır. Kızanlar onun genç, mert ve güçlü bir genç olmasından da etkilenip onu Bodur Hamdi Efe'nin yanına götürürler. Artık Kasım Dede, Bodur Hamdi Efe'nin kızanı olur ve onlarla birlikte yeri gelince çatı maya girer. Bodur Hamdi'nin kızanlarından olan Memi Efe, Kasım Dede'nin babasının en iyi arkada ıdır; hatta Kasım Dede'nin babası onun kollarında ehit dü mü tür. Kasım Dede bunu ö renir ve Memi Efe ile çok yakınla ır. Bir gece ko a ko a gelen bir asker Yunanların bir evde Türk kızlarını esir tutarak e lendiklerini söyler. Bunu duyan efeler, bacılarına, kızlarına bunu yapanlardan intikam almak isterler. Hemen yola koyulurlar.

Karakolun etrafını ku atan efeler karakolu basarlar. Oradaki dü manların bazılarını öldürür, bazılarını da iple ba larlar. Bunu duyan köy halkı o evin önüne gelir ve efelere te ekkür edip minnet duygularını gösterirler. ki gün sonra nöbetçilerden biri yaralı bir ekilde gelir ve Yunanların geldiklerini söyler. Yunanlar karakol baskının intikamını almak için yola dü mü lerdir. Bunu duyan Hamdi Efe ve kızanları hazırlık yaparlar. Bir da ın ardına saklanıp beklemeye ba larlar ve Yunanların geldiklerini görünce hemen bir plan kurarlar.

Dü manlar, alt geçitten geçti i vakit her iki taraftan sıkı tırırlar ve onları çapraz ate e alırlar. Bu arada dü manın elinde olan çok kuvvetli bir makineli tüfek vardır ve bu tüfek efelere çok kayıp verdirmektedir. Tüfe i susturmak için Memi Efe atılır ve dü man saflarına yakla arak elindeki bombayı, makineli tüfe e do ru atar. Fakat el bombası tüfe e isabet etmez. Bu sırada Memi Efe'yi fark eden Yunan askerleri Memi Efe'yi orada ehit eder. Bunu gören Kasım Dede, Memi Efe'nin bitiremedi i i i

bitirmek için atılır ve makineli tüfeğe iyice yaklaşıp el bombasını atar. Tüfek çalıamaz hâle gelir; ama Kasım Dede de bu sırada vurulmuştur. Arkadaşları onu en yakın köyegötürürler ve yaralarını tedavi ettirmeye çalışırlar. Biraz kendine gelen Kasım Dede, bir süre sonra sıkılır ve arkadaşlarının yanına dönmek için ayaklanır.

Alınan bir habere göre düman Bursa'ya erzak sevk etmek istemektedir. Bunu duyan Bodur Hamdi Efe kızanlarına hemen yola koyulacaklarını söyler. Çok geçmeden dümanla karılaan efeler yine çatı mayaya girer. Bodur Hamdi Efe sipere saklanmadan aya a kalkarak ateder ve sonunda vurulur. Kasım Dede onun yanına gider. Ancak Bodur Hamdi Efe ehit olur. Kasım Dede savaşı yönetmeye başlar ve çatı mayaya kazanılır. Kasım Dede diğer kızanlar tarafından reis seçilir.

Dede torunlarına duygulu gözlerle bakar. Bu vatanın çok zor kazanıldığını, nice emekler verildiğini ve her karında bir ehit yattığını söyleyerek vatani her zaman sevip koruyacaklarına dair onlardan söz alır. Çocuklar da dedelerine söz verirler.

3.1.10. Canavar Robot

Davut, teknolojiye çok meraklı, aynı zamanda da zeki bir çocuktur. Köyde ya amaktadır. Okulu, faydasız ve gereksiz olduğu düşünceyle bırakmış ve bir elektrikçinin yanında işe girmiştir. Davut'un en büyük hayali bir robot yapmaktır. Uzun uğraşları sonunda da gerçekten bir robot meydana getirir. Ancak onun böyle bir şey yapabileceğine başta akrabaları olmak üzere köyde kimse inanmaz. Üstelik bu fikrinden ötürü arkadaşları arasında alay konusu da olur. Evdeki elektronik eşyaların parçalarını söküp robotu için parça temin etmeye çalışın Davut, sürekli olarak babasının da hımnına uğrar. Kendisinin kimse tarafından sevilip değer verilmediğini düşünen Davut, çevresindeki insanlara karşı bu yüzden hırs ve intikam gibi duygularla dolmuştur.

Davut'un söylediklerini sadece bir arkadaşını merak edip araştırmaya gereğini hisseder. Davut ile beraber robotunu yaptığı ma araya giren çocuğu Davut, robotuna kovalattırır. Çocuk çok korkar.

Aylar sonra köyün çobanı olan Musa Emmi'nin arkasından bir canavar geliyormu çasına kaçtı ı görülür. Musa Emmi'nin iddiaları da bu yöndedir. Kendisini bir canavarın uzun süre kovaladı ını söyleyen Musa Emmi, az kalsın hayatını kaybedecektir. Köy ahalisi Musa Emmi'nin ya adıklarının gerçek olaca ına pek ihtimal vermez. Ancak, Muhtar Emmi'nin de ba ına benzer bir olay gelince köy halkı, bu durumu ciddiye almaya ba lar.

Bütün olanların ne anlama geldi ini ve köydeki insanları kovalayan esrarengiz canavarın ne oldu unu bilen tek ki i Davut'un arkada ıdır. O da bu olanlar hakkında Davut ile konu up olaylara bir son vermesini ister. Davut'u ikna edemeyen arkada ı onun aslında çok güzel bir ey yaptı ını, bu icadıyla tüm dünyanın onu tanıyaca ını; ancak bu icadını insanları korkutmak için kullanarak bu fırsatı de erlendiremedi ini söyleyince Davut, arkada ının ne demek istedi ini tam olarak ö renmek ister. Arkada ı da söz konusu robot hakkında televizyon kanallarına mektuplar göndererek kendisi ve robotu hakkında bir haber yapılmasını sa larsa tüm dünyanın kendisinden bahsedeci ini söyler. Bu fikir Davut'un aklına yatar. Ancak bu sırada köy ahalisi de ya anan olayların içinde Davut'un parma ı oldu unu ö renir ve Davut'u dövmek için ayaklanırlar. Davut da onların üzerine robotunu salmaya hazırlanır.

Köy ahalisiyle Davut arasında kalan çocuk, köy muhtarı ile konu ur ve köy ahalisinin Davut'a zarar vermesini engeller. Çocuk, Davut'a söz verdi i üzere, televizyon kanallarına mektup yazarak bazılarının konuyu merak etmesini sa lar. Köye gelen televizyoncular robot ve Davut hakkında ö rendikleri bilgileri haberle tirirler. Davut da bu olaydan sonra kin ve intikam duygularından arınmı ; aksine insanlara faydalı olmaya gayret göstermeye ba lamı tır. Köy halkı da Davut'un yaramaz bir çocuk oldu u ön yargısından kurtulmu tur.

3.1.11. Yetim Çocuk

Metin, annesini kaybetmi , ninesi ve babasıyla birlikte köyde ya ayan bir çocuktur. Annesinin vefatı onu çok üzmektedir. Balık tutmak için gitti i gölün kenarında

arkada ı Lütüü onu evde bir misafirin bekledi ini söyler; ancak o buna inanamaz. Çünkü bahsetti i misafir bir üvey annedir. Babasının böyle bir eyi kendisinin fikrini almadan yapaca ına pek ihtimal vermez; ancak içinde de bir korku olu masına engel olamaz. Arkada ı Lütüü bu sırada göle dü er; Metin, kendisini kızdırmasına ra men Lütüü'yü gölden kurtarmakta tereddüt etmez ve onu göle atlayıp kurtarır.

Eve do ru giderken bir di er arkada ı olan Arif ile kar ıla ır. Arif onun içinde bulundu u ruh hâlini bilerek ona yol boyunca e lik etmek ister. Metin, evine gitti inde yabancı bir kadın ve bir çocukla kar ıla ır. Babası, kar ısındakinin yeni annesi oldu unu söyleyip ona sarılmasını ister. Ancak arkada ını kurtarmak için göle atladı ndan Metin'in üstü sırlıklamdır ve üvey annesi ona bu haldeyken sarılmak istemez. Üvey karde i de ona kar ı pek sıcak de ildir.

Metin, annesi öldü ünden beri babasının sinirli ve gergin hâllerinden ikâyetçidir. Babası onu sürekli olarak sudan sebeplerle dövmetedir. Öz annesinin yerini bir ba kasının almasını hazmedemeyen Metin, o gece mezarlı a annesinin yanına gider. Tüm köy ahalisi onu merak edip aramaya koyulur. Onu bulduklarında babasından bir kez daha dayak yer. Üvey annesi de böyle durumlarda babasını teskin edici de il aksine tahrik edici bir tutumda bulunarak Metin'in babasından daha fazla dayak yemesine sebep olmaktadır.

Metin için günler sürekli dayak yemekle ve ruhsal anlamda yalnızlıkla geçerken bir gece rüyasında annesini görür ve onunla dertle ir. Rüyası biter bitmez çocukça bir hisle annesinin dı arı do ru uzakla aca ını dü ünerek bahçeye göz atar. Bahçede bu ölen annesi de il bilmedi i bir adamla üvey annesine benzetti i iki ki i görür. Üvey anne elindeki bir çıkını adama verir ve adam hemen oradan uzakla ır. Ertesi sabah Metin annesinin altınlarını çaldı ı zannıyla babası tarafından tekrar dövülmeye ba lar.

Köyde cezaevinden kaçan bir katilin dedikodusu yayılmaya ba lamı tır. Metin üvey annesini daha sık bir ekilde ve üpheyle gözetlemeye ba lar. Geçen gece gördü ü adam ile tekrar bulu an üvey annesi, adama bu sefer de para vermi tir. Metin olanları babasına anlatmaktan çekinmektedir. Çünkü annesinin bunları yapabilece ine babasını inandırması neredeyse imkânsızdır. Ertesi gün de babası, Metin'i cüzdanındaki paraları çaldı ı gerekçesiyle döver. Bunun üzerine bir eyler yapma zorunlulu u hisseden Metin,

en yakın arkadaşları olan Arif ve Erif'e olanları anlatır ve ne yapacaklarını tartırırlar. Erif, bir plân yaparak Metin'e, Metin'in üvey annesini dağdaki bir mağarada bir adamın beklediğini ve kendisiyle haber yolladığını söylemesini ister. Böylelikle kadın, Erif'in tarif ettiği yere gider ve adamla buluşur. Metin onları gözetlemeye başlarken yanlışlıkla gürültü çıkarır ve adam üphelenip etrafı kolaçan etmek için dolaşır. Bu sırada Metin, eline aldığı bir sopayla adamı alt ederek silahını alır. Üvey annesi kaçarken o da adamı etkisiz hâle getirmeye çalışır. Arkadaşları köydekilere ve jandarmaya haber vermiştir. Tam onlar Metin'i bulmak üzereyken adam Metin'in elinden silahı almaya çalışır. Fakat jandarma yeti errek Metin'e bir zarar gelmeden adamı etkisiz hâle getirir. Metin, katil olan bir hapislane kaçaklarının yakalanmasını sağladığı için kahraman ilân edilir. Babası da ona yaptığı haksızlıkların farkına varmıştır. Üvey annesini yollamış ve Metin'i hırsızlıkla itham ettiği için özür dilemiştir.

Metin, ninesinin önerisiyle köylerinde yaayan ve kendisinin de çok sevdiği Fadime ablasının babasıyla evlenmesine sıcak bakar ve babası da evlenir. Böylelikle aileye tekrar huzur gelmiş; Metin'in babasından haksız yere dayak yediği günler geride kalmıştır.

3.1.12. Karıncalar Savaşı

Karael, Alev Karınca Kabilesi'ne mensup olan küçük bir karıncadır. Kabile içinde çalı kanlık, saygı, sevgi ve hoş görü hâkimdir. Herkes çok mutludur. Ancak kabile üyeleri sürekli olarak başka bir kabile olan Kızıl Karınca Kabilesi'nin üyelerince sebepsiz yere saldırılara uğramaktadırlar. Meclisi toplayan büyük karıncalar savaşın çok kötü bir felaket olması nedeniyle sıcak bakmayıp bir süre sabretme yoluna gitmeyi kararlaştırırlar. Ancak saldırıların ardı arkası kesilmez ve Alev Karınca Kabilesi'ne savaşmaktan başka seçenek kalmaz. Çok daha fazla çalıp savaş için her türlü hazırlığı yaparlar. Çünkü vatanları ve üzerinde yaayan bütün karıncalar tehdit edilmektedir. Ölme pahasına vatanlarını korumak zorundadırlar.

Karael de bu sava a katılıp katkı sa lamak ister ancak çok küçüktür. Bu yüzden ona cephe gerisinde görev verirler. Böylelikle hem canı tehlikeye atılmamı olacak hem de kabilesine katkıda bulunmu olacaktır. Kendisine ve arkadaş ı Parlakgöz'e sava ta yaralanan karıncaları güvenli bir yere ta ıma görevi verilir.

Sava ba lamı tır. Karael ve Parlakgöz, yaralıları ta ımaya çalı ırlar ancak güçleri yetmez. Bu sırada tanı tıkları bir çekirge onlara yardım eder. Ak ama do ru kabile çekilmeye ba lamı tır. Karael kendisini yaralı askerlerle me gul olmaya kaptırınca ordunun geri çekildi inin farkına varmamı tır. Ba ında durdu u yaralı askerleri de orada bırakmamı tır. Bir anda kızıl karıncalar etrafını sarar ve esir dü er. Karael, esir dü tü ü yerdeki nöbetçi askerlerle konu arak kızıl karıncaların zalim bir kralın boyunduru u altında çok sıkıntı çektiklerini ancak ellerinden bir ey gelmedi ini ö renir. Onları haksızlı a, zulme kar ı sava ma konusunda örgütlemeye çalı an Karael amacına yava yava ula maya ba lar. Kızıl karıncalar ona hak vermeye ba larlar. Kızıl karıncalar içinde bir bölünmeye yol açmı tır. Hem krala sadık kalan hem de onun zulmünden korkan karıncalar ile Karael'e hak verip bu gidi e bir son vermenin gereklili ine inanan karıncalar çatı maya ba lamı tır. Kale içerisinde bunlar olurken dı arıda da Karael'in kabilesi üstünlü ü ele almaya ba lar.

En sonunda Kral ve ona sadık kalan muhafızlardan ba ka direnen kimse ortada kalmaz. Kral, di erleri gibi karınca de il, kocaman bir akreptir. birli iyle onu da alt ederler. Kızıl Karınca Kabilesi demokratik bir yönetimi benimser ve kabile liderini belirlemek için seçime giderler. Ardından da barı ortamı sa lanır ve iki kabile dostça geçinir.

3.1.13. Küçük Kahraman

Memi henüz on iki ya ında bir çocuktur. Okulu zmir'de olmasına ra men kendisi zmir'e iki saat uzaklıkta olan bir köyde ya ar. Ya adı ı dönem Yunan i galinin Batı Anadolu'da yayıldı ı dönemdir. Yunanlar zmir'i de i gal etmi tir. Memi , bu durum kar ısında çok üzgündür; ancak elinden bir ey gelmemektedir. Köyelerine kadar

gelen Yunan askerleri kıt kanaat geçinebilen köy halkından yirmi tane inek ister. Köy muhtarı inekleri vermeleri hâlinde kendilerinin tamamen aç kalacağını ileri sürerek bu isteği geri çevirir. Yunan askerlerinin bu cevaba tepkisi çok sert olur ve muhtarı meydanda dövmeye başlarlar. Bu duruma daha fazla kayıtsız kalamayan Memi, sapanıyla bir Yunan askerini başından yaralar. Memi kaçır; ancak Yunanlar çok öfkelenmiş ve bütün halkı kırbaçtan geçirirler. Halk daha fazla eziyet çekmesin diye Memi'nin babası, sapanla taştan çocuğun kendi evladı olduğunu söyler. Babası öldüresiye bir dayak yer. Memi Yunan askerinin ayak bastığı yerde durmak istemez, o yüzden dağa çıkar. Dağda bir efe olan Kör Musa ile karşılaşır. Olanları anlatır ve Kör Musa'nın takdirini alır. Kör Musa, Memi'nin babasının aynı zamanda dostudur. Onu hem köyüne bırakıp hem de babasını ziyaret etmek için köye doğru yola koyulur.

Kör Musa, Memi'yi teslim edip köyden ayrılır. Birkaç gün sonra da Memi'nin babası iyile emeyip ölür. Memi'nin Yunanlara olan öfkesi daha da kabarır; ancak elinden bir şey gelmiyor olması onu iyiden iyiye kahreder. Bir şeyler yapmak için kara kara düşünen Memi, İzmir'e okulunun olduğu yere gitmeye karar verir. Orada gördüğü manzara kendisini daha da üzer. Düman, Memi'nin okulunu cephanelik olarak kullanmaya başlar. Memi, okul yıllarında sürekli vakit geçirdikleri Bakkal Hasan Emmi'nin yanında soluğu alır. Onunla epey konu tuktan sonra ertesi gün buluşup dağa çıkmayı kararlaştırırlar. Ancak Bakkal Hasan Emmi, sözle tikleri yere gelmemiştir. Memi bir kez daha hayal kırıklığına uğrar. Sonra öğrenir ki Yunan askerleri onu cephaneliği uçurma planları yaptığı gerekçesiyle katletmişlerdir.

Cephaneliğin havaya uçurulması fikri Memi'nin çok hoşuna gider ve arkadaşları Sait'e bu fikri açıp plan yapmaya koyulurlar. Plana göre bir süre okul civarında ayrı ayrı satın Yunan askerlerinin üphelenmemesini sağlayacaklardır. Dinamiti ise yalvarıp yakararak Ali Dayı'dan tedarik edeceklerdir. Memi, Ali Dayı ile konuşup bu dinamiti Kör Musa Efe'nin istediğini söyleyerek dinamiti almaya ikna eder. Bir ay boyunca ayrı ayrı satan Memi ve Sait, Yunan askerlerinin gözünde sıradanla tıkları gibi sürekli olarak kendilerine ikram edilen ayrandan askerler büyük mutluluk duymaya başlarlar. Günlerden bir gün planlarını uygulamak için fırsat bulan Memi, Sait askerlere ön tarafta ayrı ayrı ikram ederken kendisi arkadan dolaşıp dinamitin fitilini ateşler. Memi ve Sait

dikkat çekmeden oradan hızlı adımlarla uzakla ırken büyük bir patlama gerçekleşir ve Yunan cephaneli i havaya uçar. Memi , bu olayın ardından babasının tüfe ini alarak da a çıkıp direni e katılacağını Sait'e söyler. Sait'in silah yerine sadece sapanı vardır ancak o da direni faaliyetlerine katılmak ister ve iki arkada yola koyulur. Solu u Kör Musa Efe'nin yanında alırlar.

Tüm ehir patlama haberiyle çalkalanırken Musa Efe, Memi ve Sait'in çok fazla şey bilmelerinden üphelenir ve onları sıkı tutar. Dinamitleri almak için Ali Dayı'ya yalan söylediklerini ve cephaneli i kendilerinin havaya uçurdu unu itiraf ederler. Musa Efe yalan söylemenin Müslüman insana yakı mayacağı nı söyler; fakat yaptıklarından ötürü de kendileriyle gurur duyar.

Anadolu'da verilen mücadele de meyvelerini vermeye başlamı , birçok yerde Yunan askeri bozguna u ratılmış tır. Memi de bu bozgunlarda tüfe iyle pay sahibi olmu tur. Nihayet karanlık günler geride kalmı , 26 A ustos 1922'de Büyük Taarruz ile birlikte Yunan askeri gemiye binmeye fırsat dahi bulamadan denize dökülmü tür.

3.1.14. Tuhaf Çocuk

Tuhaf Çocuk, saçları omzuna kadar uzun, di leri çıkmı bir ekilde dünyaya gelir. Do an bütün çocukların a lamasının aksine o, do unca gülmeye başlamı tır. Bu ilginçliklerden ötürü onu do urtan ebe tarafından kendisine “Tuhaf Çocuk” adı verilmi tir. Babası asker olan Tuhaf Çocuk, ço unlukla annesi ile zaman geçirmektedir. Ancak babasına ve askerli e hep özenir. Asker olup babası gibi vatanına hizmet etmek istemektedir. Ancak ya adı ı dönem büyük sava ların Buhara ve Semerkant civarında Cengizhan ve askerlerinin zulümlerinin sürdü ü bir dönemdir. Tuhaf Çocuk'un babası da gitti i bu sava ların birinden dönemez. Tuhaf Çocuk da babasını kaybetti ini anlar. Fakat annesi de çok hastadır ve annesinden ba ka kimsesi yoktur. Annesi bu hastalıktan kurtulamaz. Annesi de ölünce onu dedesi yanına alır.

Tuhaf Çocuk'un önünde iki seçenek vardır: Asker olmak ya da ilim ö renip âlim olmak. Dedesine gönlünün askerlikten yana oldu unu söylese de bu tercihi dedesi

tarafından kabul görmez. Çünkü iyi asker olabilmek için de öncelikle ilim görmek gerekir. O da âlim olmayı mantıklı bulur ve dedesinin sözünden çıkmaz. Ancak Cengizhan ve adamları köyleri basmaya, herkesi öldürüp köyleri ya malamaya balamı tır. Sıra kendi köylerine gelince Mahmut Dede köy ahalisini koordine ederek hazırlıklı bir şekilde Mo ol askerlerinin gelmesini pusu kurarak beklerler. Ummadıkları anda ummadıkları bir baskına maruz kalan Mo ol askerleri çekilmek zorunda kalır. Ba larındaki kumandan Noyan, çok öfkelenir ve daha fazla askerle dönmek üzere çekilir. Bu sırada halk, zafer sarho u olup sonradan olabilecekleri dikkate almaz. Hatta bu zaferin Allah'ın yardımıyla de il, tamamen kendi iradeleriyle gerçekleştirilir. Bu tutum ve dü ünneyi tasvip etmeyen Mahmut Dede, Tuhaf Çocuk'la beraber köyün yoluna do ru iner. Mo olların tekrar geldi ini görüp saklanırlar. Köyü yakıp türlü i kencelerle halkı katlederler. Mahmut Dede mantıklı bir insan olmasına kar ın bu manzara kar ısında hislerine engel olamaz ve askerlerin kar ısına çıkar. Mahmut Dede'yi öldüren askerler Noyan'ın emriyle Tuhaf çocu u da Cengizhan'a esir olarak sunarlar. Çocu un çok güçlü oldu u söylenince Cengizhan meraklanır ve onun aslanlar ile nasıl bir mücadele edeceğini merak eder. Tuhaf Çocuk, tercüman ile Cengizhan'la iletişim kurup kendisine bir hançer verilmesini ve aslanları öldürmesini hâlinde de özgürlü üne kavu turulmasını talep eder. Aslanları alt edebilece ine hiç ihtimal vermeyen Cengizhan teklifi kabul eder. Hatta bir aslanı öldürmesinin bile bu iste ine yeteceğini söyler. Tuhaf Çocuk, aslanı zor da olsa yener. Serbest bırakılır. Ancak Noyan ve adamları onun pe ine dü er. Ormanda onu ararlar. Güçlkle kendini saklar ve kaçmanın yolunu arar. Askerin bulunmadı ı tek yer sarp kayalıklardır. Tekrar esir dü mektense bu tehlikeli yola girmeyi ye ler. Orada buldu u bir sarma ıkla ırma ı geçmeye çalı ır; ama sarma ı ın boyu yetmeyince kendisini akıntılı sularda bulan Tuhaf Çocuk, gözlerini açtı ında etrafında birçok asker görür, korkar. Ancak bu askerler Mo ollara benzememektedir. Bunlar ço unlukla gördü ü ve babasından türlü türlü cengâverliklerini i itti i Celaleddin Harzem ah'ın askerleridir. Onu iyile tirip ona efkat gösterirler. Celaleddin Harzem ah'ın kumandalarından Temür Melih, Tuhaf Çocuk'u evlat edinir. Adını da Aslan Bey olarak de i tirir.

3.1.15. Uzay ocu u

Serdar, oyun oynamayı çok seven bir çocuktur. Anne ve babası da ona kar ı çok anlayı lıdır. Bir ak am ailecek film izlemek için televizyonun kar ısına geçerler. zledikleri film, uzay maceralarını konu alan bir bilimkurgu filmidir. Serdar filmdeki yaratıklardan ve ya anan olaylardan çok etkilenir. Ancak yatma saati de gelmi tir. Filmi yarıda kalır ve uyumak için odasına götürülür. Uykusunda birtakım sesler duyarak uyanır. Gelen sesler ne annesine ne de babasına aittir. Odasına giren bir ki i onu alıp kaçırır.

Gtrld ü yerde dilini anlamadı ı ki iler vardır. Serdar çok korkmaktadır. Ancak onu kaçıranlar ona iyi davranmaktadırlar. Bir süre sonra getirildi i yerin bir uzay gemisi oldu unu anlar. Mürettebat içerisinden Doktor De adlı ki i Serdar'ın dilini bilen tek ki idir ve onunla ileti im kurup gezegenlerinin d man gezegen olan Dördüncü Galaksi Gezegeni tarafından saldırıya u radı ını, aslında Serdar'ın kendi gezegenlerinin ehzadesi oldu unu ancak u radıkları bu saldırı sonucunda Serdar'ın Dünya'ya gönderildi ini anlatmı tir. Doktorun anlattıklarına göre Serdar, kendini yeti tirme yurdunda bulmu , buradan da anne ve babası onu evlat edinmi tir. Serdar bunlara inanmaz ama elinden de hiçbir ey gelmez. Bilmedi i insanlarla birlikte uzayın derinliklerinde "Zerden" adlı bir gezegene do ru gitmektedir.

Maceralı bir yolculuktan sonra Zerden gezegenine inen gemi co kuyla kar ılanır. Doktorun demesine göre Serdar'ın babası d man gezegenin saldırılarından birinde ölmü tür ve Serdar'ın sadece annesi kalmı tir. Bu yüzden de gezegenin yönetimi artık Serdar'a kalmı tir. Serdar da bu durumdan epey ho nuttur. Geldi i günün gecesinde d man gezegenin askerleri saldırıya geçmi ve Zerden gezegenini i gal etmeye ba lamı lardır. Onları püskürtmek de kullanımını sadece Serdar'ın babasının bildi i çok etkili bir silahın kullanımıyla mümkün olacaktır. Serdar bu silahı kullanmanın yolunu bulmak ister ancak bir yandan da çekinir. Çünkü silahı kullanınca vurdu u gezegende birçok suçsuz ve günahsız canlı da ölmek zorunda kalacaktır.

Uzun süren çatı maların ardından Serdar, zekâsını kullanır ve bu silahı kullanma tehdidiyle dü man gezegenini barı a razı eder. Bu mücadeleler sırasında attı ı çı lıklardan uyanan anne ve babası Serdar'ın ba ucuna gelir ve onu uyandırır.

3.1.16. Köy Çocu u

Orhan; annesi, babası ve kız karde i Ay e ile köylerinde mutlu bir ya am sürmektedir. “Çırpma” adındaki kuzuları, kedileri, horozları ve daha birçok hayvanları ile köy hayatının olumlu ve olumsuz bütün özelliklerini benimseyip ya ıyor olmalarına ra men babası büyük bir hevesle ehirden ya amayı arzular. Bu yüzden de gerekli hazırlıkları yapmaya ba lamı tır. stanbul'dan bir ev alıp ta ınma hazırlıklarına giri mi tir. Artık Orhan ve ailesi ehirden ya amının kurallarına adapte olacak, köydeki samimiyeti ve arkadaş lıkların yanı sıra köye ait bir çok simgeyi de köyde bırakmak zorunda kalacaklardır. Öyle ki babası dedelerinden yadigâr olan duvar halısını dahi stanbul'a götürmelerine kar ı çıkmı tır. Çünkü ehirden hayatında bunlara yer yoktur ve ehirden kom uları bunları gördüklerinde yadırgayacaklardır. Orhan do ayı ve ye ili seven bir çocuktur. Kendi elleriyle dikti i ve gözü gibi baktı ı a aç fidanı bu yüzden onun için çok de erlidir. Ancak ne bu a aç fidanına ne birlikte saklambaç oynadıkları kuzuları Çırpma'ya ne de besledikleri di er hayvanlara yeni hayatlarında yer yoktur. stanbul'da ne koyunlar ne meralar ne de köydeki gibi özgürce hareket edebilecekleri bir ortam vardır. Üstelik ehirden birçok eyi yapmak tehlikeli oldu u için yasaktır.

ehre ta ınmalarının ilk anlarında ya adıkları olumsuzluklar zaten isteksiz bir ekilde gelmelerinin verdi i moral bozuklu unu daha da artırmı tır. Kom uları onların ta ındı ını görünce yardım etmek bir yana onların köylü olduklarını söyleyip a a ılayan ifadelerle onları küçümsemi lerdir. Orhan, çarpılma endi esiyle, evdeki elektronik e yalardan korkar. Ancak yeni hayatına da alı mak zorunda oldu unu artık kabullenmi tir. Karde i de ondan farklı bir durumda de ildir. Bu yüzden bir a abey olarak ona destek olması gerekti ini dü ünür. Okula gittiklerinde de sorunlar yakalarını bırakmaz. ehirden çocuklar da tıpkı kom uları gibi onlara “köylü” olduklarını söyleyerek

küçümseyip onlarla oyun dahi oynamak istemezler. Arkada edinmekte sorun ya ayan iki karde zamanla i lerin yoluna girdi ini görür. Artık onlara iyi davranan ve onlarla arkada lık yapan çocuklar da olmaya ba lamı tır.

ehir ya amına yava yava alı maya ba layan Orhan ve Ay e'nin hayatı normale dönmeye ba larken bir okul dönü ünde köyden getirmek için babalarını güçlükle razı edebildikleri tek hayvan olan kara kedinin hareketsiz bir ekilde kaldırımında yattı ını gördüklerinde moralleri tekrar bozulur. Orhan a layarak kediyi eve getirir. Öldü ünü dü ündükleri sırada babaları eve gelir ve kedinin henüz ölmedi ini fark eder. Hemen veterinere götürülen kedinin zehirlendi i anla ılır. Tedavi sonucunda ölmekten kurtulan kedi, Orhan'ın elindeyken gözlerini açar. Buna çok sevinen Orhan ve Ay e'ye babalarının bir güzel haberi daha vardır. Babalarının i i çok güzel gitmektedir ve yaz tatilini bütün aile köyde geçireceklerdir.

3.2. ÇOCUK H KÂYELER N N ÖZETLER

3.2.1. Haram Yemenin Sonu

3.2.1.1. Hasta Çocuk

Orhan, ya ıtlarına göre çok güçlü ve sırtı yere getirilemeyen bir çocuktur. Kemal ise cılız ve fakir bir çocuktur. Orhan, bir gün Kemal'in mahalle çocukları tarafından dövüldü üne ahit olur ve yardımına ko ar. Aralarında iyi bir dostluk ba lar. Kemal, çok çalı kan ve ba arılı bir çocuktur. Orhan da onu örnek alır; çalı maya, derslerine özen göstermeye ba lar. Ancak Kemal bir süre sonra gelmemeye ba lamı tır. Onu merak eden Orhan da evlerine gidip ne oldu unu ö renmeyi ister. Eve gidince Kemal'i eski bir battaniyeye sarılı bir ekilde, hasta vaziyette yatakta bulur. Zavallı çocu un sadece annesi vardır. O da çama ır yıkayarak sadece karınlarını doyuracak kadar kazanç sa layabilmektedir. Doktora ve ilaca verilecek paraları bulunmamaktadır. Orhan, hemen durumu babasına anlatır ve babasının doktor olan arkada ıyla Kemal'in evine giderler. Doktor, Orhan'ın iyilikseverli inden etkilenip muayene ücreti almaz. Orhan da kumbarasında biriktirdi i paralarla Kemal'e ilaç alır. Yaptı ı i onu çok mutlu ve huzurlu kılmaya yetmi tir.

3.2.1.2. Kasabaya Gelen Panayır

Fakir bir ailenin çocu u olan Can'ın ya adı ı kasabaya panayır gelmi tir. Bütün kasabanın ilgisi oradadır. Can da panayıra gitmeye çok heveslidir. Ancak ailesinin bütçesinden onun e lenmesi için ayırabilece i bir para yoktur. Can yine de panayıra boynunu bükük bir ekilde gider. E lenenleri gıpta ederek seyrederken yerde kabarık bir cüzdan bulur. ç i para doludur. Panayırdaki gönölünce e lenme fırsatı aya ına gelmi tir.

Ancak o parayı harcamayı do ru bulmaz ve cüzdanı yetkililere teslim eder. Cüzdanın sahibi büyük bir tesadüfle panayırın da sahibi çıkar. Can'ın bu dürüstlü ünden dolayı onu mükâfatlandırmak ister. Artık Can, panayır kasabadan gidene kadar diledi ince e lenebilecektir.

3.2.1.3. Sarho un Pi manlı ı

Cemil'in babası ofördür. Ancak alkol kullanmaktan kendini alamaz, ailesini dü ünmeyip evinin rızkını da alkole harcayan babaya “kaza yapar” endi esiyle kimse i vermeye cesaret edemez. Böylelikle ailenin ekonomik durumu da her geçen gün daha kötüye gider. Bu duruma daha fazla tahammül edemeyen Cemil, babasını kar ısına alıp kamyonu kendisinin sürmek istedi ini söyler. Babası okulunun henüz bitmedi ini söyleyince de parasızlıktan okulu bırakmak zorunda kaldı ını söyler. Cemil'in babası o lunu ve e ini dü ürdü ü durumdan utanç duyup alkolü bırakaca ına dair ailesine söz verir.

3.2.1.4. Haram Yemenin Sonu

Karabayır köyünde halk genellikle hayvancılıkla geçinir. Köye sonradan Yengeç Kemal isimli bir ki i yerle ir ve kısa zamanda toprak ve mal sahibi olur. Kimseye bir kötülü ü görünmemi olsa da kimse onun kısa zamanda bu kadar zenginle mesine akıl erdiremez. Yengeç Kemal, zenginleyince bir kasap dükkânı açmı tır. Bir gün köy ahalisinden Sülü Dayı, danalarından biri rahatsızlanınca Yengeç Kemal'in bakıp tedavi etmesi için onu ahırına ça ırır. Danayı öylesine muayene eden Yengeç Kemal yalana ba vurarak hayvanın önemli bir rahatsızlı ı olmamasına ra men hayvanın ölmek üzere oldu unu ve etinin de yenilemeyece ini söyler. Hayvanına kıyamayan Sülü Dayı, kesip gömmesi için Yengeç Kemal'e teslim eder. Yengeç Kemal de hayvanı kesip peyderpey

kasap dükkânına ta ır. Etin bir kısmını da evinde ailesi ile yemek için götürür. Ak am ailecek ziyafet çekerler. Ancak kısa bir süre sonra Yengeç Kemal'in o lu rahatsızlanır. Çaresiz kalan Yengeç Kemal hemen Sülü Dayı'ya ko ar. Buna benzer bir rahatsızlı ı kısa süre önce kendisi de geçiren Sülü Dayı i nelerinden birini çocu a vurarak onu kurtarır. Yengeç Kemal, yaptı ı yanlı ı saklamaya daha fazla dayanamaz ve Sülü Dayı'nın ayaklarına kapanır. O da Yengeç Kemal'i kesilen danasının bedeli olarak bir miktar para alarak affeder. O günden sonra Yengeç Kemal çok de i ir. Herkesin yardımına ko an bir insan hâline gelir.

3.2.1.5. Bizim ükrü

ükrü, kendisini çok öven ve övündü ü konularda da yalana ba vuran bir çocuktur. Arkada ları ona inanmazlar; ancak ükrü kendilerinden büyük oldu u için dayak yemekten korkup ses çıkartamazlar. ükrü'nün yalanları tahammül edilemeyecek seviyeye gelince çocuklar ona bir ders vererek haddini bildirmek isterler. Hep birlikte dereye yüzmeye gideceklerini söyleyen çocuklar ükrü'yü de davet ederler. Çok iyi yüzücü oldu unu iddia eden ükrü çocuklar bo ulma tehlikesi ya arsa onları kurtaracaktır. Plan uygulanır, ükrü dereye gelir ama yüzme bilmedi i için bahane uydurup suya girmez. Çocukların e lencelerine daha fazla dayanamayan ükrü suya girer. Bu sırada bo ulma tehlikesi geçirir. Yardımına yakında bulunan yeti kinler ko ar. Bo ulmaktan kurtulan ükrü, palavra atmaktan, çocuklar ise az kalsın ükrü'nün bo ulmasına sebebiyet vermekten ders çıkarırlar.

3.2.1.6. mparator

Fatma Ninenin annesinden emanet olan büyük bir çınar a acı vardır. Ancak ya anan kuraklıklar a acı kuruma riskiyle kar ı kar ıya getirir. Üstelik a aç köye de

uzaktadır. Bunun üzerine Fatma Nine, yüklendi i su kovalarıyla her gün bir defa güçlükle su ta ır. Yine böyle bir gün bir otomobil Fatma Ninenin yanında durur. Otomobilden inen adam Fatma Ninenin a acı için yaptı ı fedakârlı ı ö renir. Onu arabasıyla a acın yanına götürür. Ertesi gün yine su kovalarıyla yola dü en Fatma Nine a acının yanına varınca bir kamyon ve yabancı insanları görerek endi elenir. A acın yanına korkuyla yakla ınca bu insanların a acı her gün sulamayla görevlendirildiklerini ö renir. Bu görevi veren ise Fatma Nineyi evvelki gün otomobille a acına götüren adamdan ba kası de ildir.

3.2.2. Memleketim

3.2.2.1. Memleketim

Nesrin, annesiyle birlikte ya amaktadır. Babası ise Almanya'da çalı ıp para kazanır. Bu yüzden Nesrin, babasına kar ı özlem duymaktadır. Bir gün babası arar ve onu annesiyle birlikte Almanya'ya getirmek istedi ini söyler. Nesrin bu durumda babasına kavu up içindeki özlemi dindirecektir. Ancak bu sefer de vatanından ve sevdi i insanlardan ayrı kalacaktır. Annesi de kendisi gibi dü ünmektedir. Nesrin, vatan özlemi çekmektense baba özlemi çekmeye razı olur. Çünkü bu durum onun için daha çekilmez olacaktır. Annesi ile birlikte Almanya'ya gitmeme kararı aldıklarından bir süre sonra Nesrin'in babası çıkagelir. Artık Almanya'ya da gitmeyecektir. Böylelikle Nesrin, hem vatanından ayrılmamı hem de babasına kavu mu tur.

3.2.2.2. Arkada ım Fatih

Mustafa ve arkada ları yarıyıl tatilini bitirip okullarına dönmü lerdir. Herkes birbirine tatilde nerelere gitti ini sorup yorumlar yaparken sıra önce Mustafa'ya sonra da

Fatih'e gelir. Mustafa bir yere gitmedi ini, tatilini evde geçirdi ini söyleyince kendini be enmi arkada larından birkaçı ona burun kıvrarak on be gün boyunca evde oturmanın çok sıkıcı olaca mı söylerler. Sıra Fatih'e gelmi tir. Fatih'in üstü ba ı arkada larına göre çok döküktür. Ailesi fakirdir. Babası sıvacılıkla geçimlerini sürdürür. Fatih de tatilde babasına i lerinde yardımcı oldu unu söyleyince Mustafa haricinde bütün arkada ları ona katıla katıla gülüp onunla alay etmi lerdir.

Fatih arkada larından ayrılıp bir kö ede a lamaya ba lar. Mustafa, arkada mı teselli etmek için yanına gider ve konu maya ba larlar. Bu sırada Mustafa, Fatih'in a lamasının az önce arkada larının kendisi ile alay etmesinden de il, çok kısa zaman önce annesini kaybetmesinden kaynaklandı mı ö renir. Bu duruma kayıtsız kalmak istemez ve alay eden arkada larına olaydan bahseder. Alay eden herkes yaptıklarından pi manlık duyup Fatih'ten özür dilemek için Fatih'in kapısını çalarlar. Fatih de arkada larının hatalarını anlayıp pi manlık duymasından bir nebze teselli bulur.

3.2.2.3. Benekli Atın Ruhü

Ya ar on ya ına geldi inde babası ona Benekli adında bir tay arma an eder. Tay çiftlikteki atların içinde en iyisidir. Ya ar ile de çok iyi anla ırlar. Ya ar onu o kadar sever ki ondan ayrılmamak için okula dahi gitmek istemez. Bir keresinde Benekli, Ya ar'ın sınıfına kadar gelir ve onu alıp götürür. Ancak çok geçmeden Benekli bir hastalı a yakalanır ve kısa bir süre sonra ölür. Ya ar bu durumu kolay kabullenemez ve sürekli atının gömüldü ü yeri ziyaret eder. Bir gece Benekli'nin ki nemesine benzer bir ses duyarak uyanır. Kar ısında Benekli durmaktadır. Gördü üne inanamaz ancak bu durumu umursamaz da. Atına biner ve hızla karanlı a do ru yol alır. Bir süre sonra “ mdat” sesleri duymaya ba lar. Sesin geldi i yerde kaybolmu bir çocuk vardır. Çocu u Benekli ile çocu un evine getirir. Uyandı nda Benekli kaybolmu tur. Olanları anne ve babasına anlatır; ancak anne ve babası ona inanmazlar.

3.2.2.4. Balıkçılar Kralı

Osman sekiz ya ında bir çocuktur. Babası balıkçılıkla geçimlerini sa lar. Osman da babasıyla ava çıkıp ona yardımcı olmak ister. Yaz tatili oldu u için anne ve babası bu i e olumlu yakla ır ve Osman, babasına avlanırken e lik etmeye ba lar. in inceliklerini babasından ö renmeye ba layarak kendisi de balık tutmaya ba layan Osman, önceleri tuttu u balıklara acısa da daha sonra olması gerekenin bu oldu unu zihnine yerle tirir.

Balık tutmaya çıktıkları bir gün hem Osman hem de babası çok heyecanlıdır. Çünkü o gün balıkçılar arasında yarı ma vardır ve en büyük balı ı tutan, balıkçıların kralı olacaktır. ans eseri Osman'ın oltasına çekemeyece i kadar büyük bir balık takılır. Osman, balı ı tekneye çekmekte zorlanmasına ra men babası ona yardım etmez. Çünkü kurallar gere i balı ı tutan ki i kimseden yardım almamalıdır. Osman sabreder ve balı ı epey yorduktan sonra tekneye çekmeyi ba arır. Tuttu u balık o gün balıkçılar arasında tutulmu en büyük balıktır. Bu nedenle kendisini “Balıkçılar Kralı” ilân ederler.

3.2.2.5. Büyük Yangın

Mücahit, ailesi ile birlikte köyde ya ar. Kıt kanaat geçinen ailenin az miktarda tarlası vardır. O yıl çok ya mur ya ar ve tarlalar sular altında kalarak verimsizle ir. Kendilerine yetecek bu dayı elde edemezler. Bir ki i haricinde herkes aynı durumdadır. Sadece Hilmi Efendi kimseye muhtaç de ildir. O da çok cimridir. Mücahit'in babası, yüzünü kızartıp Hilmi Efendi'den borç istemekten ba ka çaresi kalmamı tır. Borç istemesiyle Hilmi Efendi'nin onu a ılayıp evinden kovması da bir olur.

Mücahit ve ailesi karınları aç bir ekilde uyumak zorunda kalırlar. Ancak açlıktan Mücahit'i uyku tutmaz. Bu sırada çı lıklar duyar ve pencereye ko ar. Hilmi Efendi'nin evi yanmakta ve ailesi, yardım gelmesi için feryat etmektedirler. Hemen anne ve babasını uyandıran Mücahit, do ruca yardım etmeye ko ar. Evden herkesin

çıkmasına yardım ederler. Ancak Hilmi Efendi'nin kızı hâlâ evde mahsurdur. Mücahit'in babası canını kaybetme pahasına alevlerin içine atlar ve kızı kurtarır. Ancak Mücahit'in babasının vücudunda ağır dereceli yanıklar meydana gelmiştir. Hilmi Efendi, bu durum karşısında yaptığı hatayı anladığı gibi derin bir mahcubiyet de hissetmiştir. Hatasını telafi etmek için babası Mücahit'in ailesi olmak üzere bütün köylüye ambarlarını açar ve bu dayılarını da ıtır. Bununla da kalmayarak Mücahit'in babasının iyilemesi için ne gerekiyorsa yapar.

3.2.2.6. Kartopu

Ayhan'ın babasının gözleri ileri derecede bozuktur. Bu yüzden görmekte güçlük çeker. Bu rahatsızlıktan ötürü de i ten atılmıştır. Görmeyi çok arzulamasına karşın ameliyat olmak için yeterli parası mevcut değildir.

Bir gün Ayhan, arkadaşları ile kar topu oynarken atılan kar toplarından biri oradan geçmekte olan Ayhan'ın babasının gözüne isabet eder. Adam olduğu yere yıkılır. Çocuklar ile birlikte bekçi de oraya koşar. Adamın canı çok yanmasına karşın bunun bir kaza olduğunu ve kimseden ikâyetçi olmayacağını bekçiye söyler. Kar topunu yanlışlıkla Ayhan'ın babasına atan kişi ise Melih'tir. Melih'in içi, Ayhan'ın babası ikâyetçi olmamasına karşın rahat etmez ve olanları babasına anlatır. Babası Cemil Bey, hem çok zengin hem de çok merhametli bir insan olduğu için tanıdığı bir göz doktorunu yanına alarak Ayhan'ın babasını muayene ettirmeye götürür. Muayene sonunda Ayhan'ın babasının ameliyat olması hâlinde gözlerinin görece iyileştiğinde Cemil Bey ameliyat masraflarını üstlenerek adamın gözlerinin açılmasını sağlar. Böylelikle onun kaza ile de olsa yarattığı zararı telafi etmiş olur.

3.2.2.7. Sünnet Dn

Ömer, yedi yaşına basması ve ailesi onun artık sünnet olması gerektiğine karar verip dn hazırlıklarına başlamışlardır. Sünnet olacak olmanın yanında giyecekleri süslü elbiseler ve alınacak hediyeler de mer'i mutlu etmeye imdiden yeter. Ancak biraz dndkten sonra yüreği burkular. Çünkü aklına Yavuz ile Selim gelmiştir. Bu iki kardeş, babalarını kaybetmiştir. Anneleri de onlara bakabilmek için evlere temizli eğitmektedir; ancak kazandı para evdekilerin karnını doyurmaktan başka bir ihtiyaçlarına yetmemektedir. Yavuz ve Selim'in kendi yaşadığı mutluluğu yeterince yaşayamayacağını dnerek hevesi kursağında kalır. Bunun zerine babası onları da sünnet ettirip süslü elbiselerden onlara da giydirme sözü verir. Böylelikle mer'in keyfi tekrar yerine gelir.

3.2.2.8. Hızlı Sami'nin Yıldırımı

Osman Bey, torunu Hakan'ı İstanbul'a götürmeye söz vermiştir. Yola çıkacaklardır. Ancak otobüs, önünde yazan "Yıldırım" isminin aksine çok dökük bir hâlde dir. Otobüsün bir de lakayt kabin görevlisi vardır. Kendisine iletilen taleplere ciddiyetsiz bir üslupla cevap vermektedir. frn de ondan geri kalır yanı yoktur. Bu yüzden otobüs, kalkması gereken saatten iki saat sonra hareket etmiştir. Ancak bu durumu yolculardan başka sıkıntı eden de yoktur. Otobüs hareket ettiğinde ise çok srat yapmaya başlar. Başta Osman Bey olmak üzere pek çok yolcu, otobüsün fr Hızlı Sami'yi uyarsa da Hızlı Sami uyarılara kulak asmak bir yana onlarla alay eder. Bir süre sonra da araç kontrolden çıkar ve kaza yaşar. Bütün yolcular araziye adeta saçılmıştır. Ancak kans eseri ölen kimse olmaz.

3.2.3. ki Karde

3.2.3.1. ki Karde

efik ile Hüsni on iki ya larında ikiz karde tirler. Babası onları dayılarının çiftli ine göndermek ister. Bu amaçla da ikisinin cebine yüzer lira para koyar ve o ullarına paralarını lüzum oldukça harcayıp gereksiz yere harcamalarını; böyle yaparlarsa dönü biletleri için bile paralarının kalabilece ini söyler. ki karde yola çıkarlar. efik ne kadar savurgan bir çocuksa karde i Hüsni de o kadar tutumlu ve ileriye dü ünerek hareket eden bir çocuktur. Bu nedenle efik, cebindeki parayı çok kısa sürede ihtiyacı olmayan eylere harçayarak tüketir. Cebinde sadece tren biletini almaya yetecek kadar para kalır. Yaptı ı bütün gereksiz harcamalarda efik'i uyaran Hüsni, parasının çok azını harcamı tır. efik, karde inin uyarılarını yine dinlemeyerek bilet parasının bir kısmını da bir topaca harçayınca biletsiz kalır; utancından babasının yanına da dönemez ve hatasının farkına varır. Karde inin bu pi manlı ma ahit olan Hüsni, karde i için önceden aldı ı tren biletini çıkartıp verir. efik yaptı ı savurganlıklardan ders çıkarır ve karde i sayesinde güç duruma dü mekten kurtulur.

3.2.3.2. Aslan Çocuk

Mehmet, ailesinin tek çocu udur. Açgözlü bir çocuk olması onun ba ını sürekli belaya sokmasına neden olmaktadır. Babasının odun kesmek için ormana gitti i bir gün Mehmet de babasına e lik eder. Bir ara gördü ü bir tav anın pe ine takılır ve bir süre sonra geldi i yolu karı tırarak ormanda kaybolur. Ormanda çok sayıda yabani hayvan vardır. Mehmet bunların seslerinden korkarak uykuya dalar. Uyandı nda kendisini bir ma aranın içinde bir aslan ile bulur. Aslan ona zarar vermez ancak gitmesine de müsaade etmez. Yabani ya ama zamanla uyum sa layan Mehmet, yabani hayvanların da adeta lideri olmu , onları istedi i gibi yönlendirmeye ba lamı tır.

Bir gün ormanın yakınlarında iki topluluğun savaşa tuttuğuna şahitlik eder. Savaşın ordulardan biri, kendi ülkesinin ordusudur ve Mehmet bunu anlayınca bütün yabancı hayvanları toplayıp diğer orduya karşı taarruza geçirir. Savaş kendi ülkesinin ordusu kazanınca sultanları bu olaya hayret eder. Daha sonra Mehmet'le konuşup işin aslını öğrenir. Bunun üzerine Mehmet'e bir iyilikte bulunmak ister. Mehmet de babasına kavuşmak ister. Tesadüf olur ki Mehmet'in babası da ordunun içindedir. Mehmet ormandaki dostlarından ayrılırken Sultan'a kimsenin ormandaki hayvanları öldürmemesi rica eder. Sultan da kabul eder. Bu antlaşma uzun yıllar devam eder. Ancak Sultan öldükten sonra verilen söz de unutulur.

3.2.3.3. Babamın Balıkları

Ömer ile Selim üvey kardeşlerdir. Selim bir türlü Ömer'i ve annesini kabullenemez. Bu yüzden de kardeşine kötü davranır.

Selim'in babasının kendisi için çok değerli balıkları vardır. Selim, Ömer ile yalnız kaldığı bir gün can sıkılır ve balıkların suyunu değiştirmeye kalkar. Balıkları başka bir kaba aktardığı sırada Selim'in arkadaşı Asım onu oyun oynamak için davet eder. Asım'ın elindeki bilyelerin ve oyun oynamanın tılsımına kapılan Selim, balıkları kabın içinde unutur. Bir süre sonra da balıklar ölür. Selim eve geldiğinde ne yapacağını ve babasına ne cevap vereceğini bilemez. Akşam babası geldiğinde balıkların öldüğünü görünce çok öfkelenir ve balıkları kimin öldürdüğünü Selim'e sorar. Selim cevap vermekte zorlandığı sırada kardeşi Ömer, üvey babasının karısına geçip kendisinin öldürdüğünü söyler. Ömer, ancak abeyi Selim'in babasından azarlanmaması için suçu üstlenmiştir. Selim, söylediği suçu kardeşinin üstlenmesine razı gelmez ve ne pahasına olursa olsun doğruyu söylemesi gerektiğini düşünür. Babasına söylediği suçu itiraf eder. Kardeşinin birbirlerini korumak için yaptıkları fedakârlığı ve dayanılmaz gören babalarının da bu manzara karşısında öfkeleri geçmişi, aksine içini sevinç sarmıştır.

Babası, i lenilen suçu affeder. Bu olay Selim'in Ömer'e kar ı hissetti i so uklu u da yok eder ve birbirlerini hep sevip sayarlar.

3.2.3.4. Balıkçının O lu

Ahmet, bir balıkçının o ludur. Babası küçük bir tekne ile sürekli denize açılıp ailesini geçindirmeye çalı ır.

Ahmet'in babası bir gün fırtınaya yakalanır. Fırtına çok iddetlidir. Ahmet ve annesi tedirgin bir ekilde sahile inip Ahmet'in babasının dönmesini beklerler. Bu sırada bir gürültü daha kopar. Ahmetlerin evi çok eski oldu u için kopan bu büyük fırtınaya daha fazla dayanamaz ve yıkılır. Babasının hayatı tehlikede oldu u yetmezmi gibi artık evleri de yoktur. Ancak her ikisi de metanetini korur ve hâllerine ükretmeye devam ederler. Bir süre sonra babasının teknesine ait tahta parçaları sahile vurur. Babasının hayatından iyice endi elenen Ahmet ve annesi, babanın sesini duyarlar. Adam kendini sa salim kıyıya atmayı ba armı tır.

Fırtına onlara babalarını ba ı lamı fakat hem teknelerini hem de evlerini almı tır. Ancak onlar için önemli olan bir arada ve sa lıklı olabilmektir. Yakınlarından borç para ve destek alıp yeni bir ev ve tekne yaparak hayatlarını tekrar normale döndürmeyi ba arırlar.

3.2.3.5. Damlaya Damlaya Göl Olur

kiz karde olan Ali ile Veli, her sabah okula giderken babalarından harçlık alırlar. Ali aldı ı harçlıkların yarısını harcayıp yarısını ise biriktirmeye ba lar. Biriktirdi i paraları babasına verip ona bu paralarla bir kumbara almasını rica eder.

Ancak babası bu kadar parayı o lunun elinde görünce hırsızlık yapmı olabilece ini dü ünerek endi elenir. in aslını ö renince de o luyla gurur duyar.

Çocuklarına hediye olarak iki kumbara alan baba, kumbaraları çocuklarına vererek iktisatlı olmaları için tavsiyede bulunur ve onlara kumbaralarına atmaları için her gün para verece ini söyler. Ali bu tavsiyelere uyararak babasının verdi i paraları biriktirmeye ba lar; ancak karde i Veli, ne babasının ne de karde inin tutumlu olma tavsiyelerine kulak asmaz. Aksine karde i ile dalga geçip babasının verdi i paraları harcar.

Sene sonunda kumbaraları açmak için toplanırlar. Ali büyük bir gurur ve hevesle kumbarasını babasına teslim ederken Veli, mahcubiyet içindedir. Ali'nin kumbarasından tam yüz lira çıkmı ken kendi kumbarasından sadece be lira çıkmı tır. Ali'nin biriktirdi i parayla kendisine bir elbise almaya karar vermi lerdir. Hep beraber alı veri e giderler. Ancak Ali, yolda elbise alınmasından vazgeçer. Çünkü karde i Veli'ye elbise alınmayaca ndan ötürü mahcubiyet içindedir. Babası, Ali'nin bu derece olgun ve hassas dü ünmesinden etkilenir ve Veli'ye de elbise almaya karar verir. Zaten Veli de yaptı ı müsriflikten yeterince utanıp ders çıkarmı tır. Böylelikle iki karde kendilerine alınan elbiselerle mutlu olurlar.

3.2.3.6. Papa an Nuri

Nuri, sınıfın en ezberci çocu u oldu u için kendisine “Papa an” lakabı takılmı tır. Öyle ki i ledikleri ders kitaplarını noktasına, virgülüne kadar ezberlerdi. Bu durum da arkada ları arasında dalga konusu olmu tur.

Tarih derslerine okul müdürü gelmektedir. Ciddi ve sert tavırlarıyla bilinen okul müdürünün dersinde çıt dahi çıkmazdı. O gün derse çalı mı bir ki iyi tahtaya kaldırmak isteyen okul müdürü kimseden yanıt alamaz. Sadece ince bir ses “Çalı tık” der. Ancak bu ki i Nuri de ildir. Okul müdürü çalı tı nı söyleyen ki inin Nuri oldu unu sanıp onu

tahtaya kaldırır. Nuri ise kitabın yarısını ezberleyip diğer yarısını henüz ezberlemediği için huzursuzdur. Az önce konunun kendisi olmadığını iddia etmesi bir işe yaramadığı gibi müdürü de iyice sinirlendirmiştir.

Nuri, kalkıp kalkmamakta tereddüt ederken sınıfın içinde “Sıktın ama” diye çıkan ses Nuri’yi daha güç duruma düşürmüştür, okul müdürünü iyice öfkelenmiştir. Daha sonra işinin aslı anlatılır. Bu sözleri söyleyen, Doğan’ın o gün sınıfa getirdiği papa anıdır ve söylenenleri tekrar etmektedir. Gerçeğin anlaşılmasıyla sınıftaki gergin atmosfer dağılır ve yerini kahkahalara bırakır.

3.2.4. Zengin Olan Dilenci

3.2.4.1. Memi ’in Rüyası

Memi ’in annesi, Memi ’i doğurduktan üç gün sonra vefat etmiştir. Annesini hiç tanımayan çocuk, hep anne hasreti çekmektedir. Bu eksikliği ninesiyle gidermeye çalışmaktadır. Öksüz çocuk, hiç görmediği annesini merak etmekle birlikte ölmüş olmasına rağmen ona iyilik edebileceğini düşünür. Ramazan ayında bulunulması sebebiyle Memi de annesi için yalına bakmadan namaz kılıp oruç tutmaya niyetlenir. Uykuya dalar dalmaz annesini rüyasında görür. Onunla vakit geçirir ve belli belirsiz duyduğu anne kokusunu tam olarak duyup doyana kadar içine çeker.

3.2.4.2. Seyyar Satıcının Oğlu

Osman, ilkokuldan sonra hem meslek öğrenir hem de ailesinin bütçesine katkıda bulunmak için ayakkabıcının yanında çıraklık yapar. En büyük hayali de usta olup kendi işini açacağı günlerin gelmesidir. Ustası biraz sert bir adamdır. Ona bu işi

ö renemeyece ini söyleyip durarak onun moralini bozmaktadır. Osman'ın babası seyyar satıcılık yapmaktadır.

Osman, usta oldu unu hayal etti i bir gün dalgınlıkla falçatayı parma ına batırır. Ustası görürse kızacaktır. Ancak kan bir türlü durmaz. Nihayet ustası fark eder ve ona tekrar kızmaya ba lar. Osman'ın ileri gidip cevap vermesine daha da öfkelenen ustası onu döver. Osman dayanamayıp ustasına neden iyilikle söylemedi ini sorar. ten atılmakla tehdit edilen Osman, buna aldırtı etmez ve i ten çıkar. Osman, yeteri kadar stresli olan babasının, e er eve salatalıkların hepsini satmadan ya da tezgâhını zabıtalara kaptırmı bir ekilde gelirse kendisine daha çok kızaca ını dü ünür, korkar. Ancak babası güzel ve kazançlı bir gün geçirmi tir. Osman'ın i i bıraktı ını duyunca kızmaz ona sabrederek i in inceliklerini ustasından ö renmesini tavsiye eder. Hayat sabır ve mücadele gerektirir. Osman'ın da sabretmesi ve çalı ması en mantıklı olan seçenektir. Osman da sabah erkenden dükkâna gidip ustasından özür diler ve i ine tekrar döner.

3.2.4.3. Zengin Olan Dilenci

Ali, küçük ya ta ailesini kaybetmi , okulunu yarıda bırakmak zorunda kalıp büyük bir ma azada i e ba lamı tır. Ma azanın sahibi Osman Bey; çok cimri, kötü bir adamdır. Bir gün ma azaya dilenci gelir ve Osman Bey, adama yardım etmedi i gibi ona a ır sözler sarf ederek dükkândan kovar. Ali'nin merhamet duygusu bunun üzerine iyice kabırır ve istem dı ı olarak adamın pe inden ko up kendisine bile zor yetecek parasını dilenciyle payla ır. Bunu duyan Osman Bey, iyice küplere biner ve öfkesini Ali'den çıkarır. Onu i ten atar. Uzun u ra lar sonunda bir bakkalda kendisine i bulabilen Ali be yıl sonra büyük bir ma azada çalı maya ba lar. Buraya gelen ya lı bir mü teri Ali'ye i teklifinde bulunur. Ali, patronunun izniyle bu teklifi kabul eder. Ya lı adam ma azanın bütün sorumlulu unu Ali'ye devredece ini söyler. Daha sonra ya lı adam kendisini tanımayan Ali'ye vaktiyle Osman Bey'in dükkânına gelen dilenci oldu unu ve kendisine kalan bir mirasla çok zenginle ti ini açıklar. Ali, yeni i ine dört

elle sarılır. Tıpkı Osman Bey'in ma azasında kar ıla tı ı gibi bir dilenciyle kar ıla ır. Adama acıyıp karnını güzelce doyurup cebine de bir miktar para koyar. Ali'nin yardım etti i bu ki i ise ilk patronu Osman Bey'den ba kası de ildir. Ancak Ali, bu gerçe i ö rendi inde Osman Bey'e az önce yaptı ı iyiliklerden ötürü pi manlık duymaz.

3.2.4.4. Bayram Hediyesi

Samet'in babası ehit olmu tur. Hayatında annesinden ba ka kimsesi kalmamı bir çocuktur. Annesi geçimlerini gece gündüz diki dikmekle sürdürmeye çalı maktadır. O gün arife günüdür. Samet babasızlı ı o gün daha yo un hisseder. Her çocuk gibi o da bayram hediyeleri beklemektedir. Ancak annesinin hediye alacak parası bulunmamaktadır. Köy halkı ise muhtar önderli inde onlar için seferber olup bayramda Samet ve annesini biraz teselli edebilmek amacıyla çe itli hediyeler ile bayram ziyaretinde bulunurlar.

3.2.4.5. Bugünün ini Yarına Bırakma

Sadık ile Ömer iki karde tir. Sadık, Ömer'den bir ya büyük olmasına kar ın Sadık'ın tembelli i bir kere sınıfta kalmasına sebep oldu u için karde i ile aynı sınıfa gitmektedir. Ömer, a abeyinin aksine, sorumluluklarını zamanında yerine getiren ve çalı mayı çok seven bir çocuktur. Babaları sene sonunda sadece birini ortaokula gönderebilece ini, kimi gönderece ine de karnelerine bakarak karar verece ini söyler. Sadık, ödev ve sorumluluklarını önemsemez, kendini oyun oynamaya verirken okumayı sadece i bulma vasıtası olarak görür. Ömer'in bütün nasihatlerine duyarsız kalan Sadık, üstüne bir de Ömer'i tersler. Sene sonunda Ömer ortaokula gitmeye hak kazanırken a abeyi Sadık, be inci sınıfı önlük giyerek tekrar okumak zorundadır. Bu durum Sadık'a iyi bir ders olur ve sorumsuzlu undan dolayı pi manlık duyar.

3.2.4.6. İki ko Tekin

Tekin sürekli bir şeyler yiyen obur bir çocuktur. İdrarını kontrol etmekte güçlük çeker. Sürekli yemeyle mide guldür. Bağırsakları sindirim sistemi organları mide, safra kesesi, bağırsaklar ve yemek borusu bu durumdan çok etkilenmiştir. Sonunda daha fazla dayanamayan diğer organlarda da sancılanma meydana gelir. Acıdan duramayan Tekin hastaneye kaldırılır. Tedavi altına alınan Tekin bir hafta derslerinden geri kalmasının yanında acı çekmeye devam edip yemek yiyemediği için iştahını kaybetmeye başlar.

3.2.5. Fedakâr Annem

3.2.5.1. Fedakâr Annem

Aynur'un babası çalışmak için Almanya'ya gitmiştir. Annesi ile yalnız yaşamaktadır. Babası para kazandıkça onlara yollayacağına söz vermiştir ve Almanya'dan döndüğünde ona ailesiyle beraber bir bebek getirecektir. Ancak babasından ne bir para ne de bir haber gelmektedir. Annesi de kimseye muhtaç olmamak için çalışmaya başlamıştır. Komşularının çamaşırlarını yıkayarak kısıtlı gelir elde etmektedir; ancak bu para sadece karınlarını doyurmaya yetmektedir. Aynur, bir gün hastalanır. Canı portakal istemektedir, annesi ise çok aciz durumdadır. Kendisi de üç gün boyunca çok hasta olduğu için çamaşır yıkayamamıştır. Dermanı olmamasına rağmen ayaklanıp yıkayacak çamaşır bulmak için komşuları dolaşmaya başlar. Ancak komşularından Hasene Hanım kendisi üç gündür çamaşır almaya gelmediği için yıkatma işini başkasına vermiştir. Aynur'un annesi çaresiz geri döner. Yolda manavın önünden geçerken Aynur'un portakal istediğini aklına gelir. Manav, kadını küçümseyerek onun portakal yemeye hakkının olmadığını söyler. Mahalle çocukları da çok arsızdır. Kadınlara alay etmeye başlarlar. Çocuklarından en iri olanları ise bu durum karşısında bütün

mahalle çocuklarına karşı sert bir tavır takınarak böyle davranışlar yapmalarını konusunda onları sindirir ve kadının yardımına koşar. Çocuğun adı Tosun'dur ve onun da annesi tıpkı Aynur'un babası gibi Almanya'ya gitmiş ancak oradan dönmemiştir. Tosun'a ise annesinin orada öldüğü söylenir.

Aynur'un annesi ise bu sırada başka bir kapıyı çalma hazırlamaktadır. Çok merhametli bir kadın olan Hatice Hanım'dan yıkınacak çamaşırlarının olup olmadığını sorarken Hatice Hanım, kadının hasta hâlini görünce hemen seferber olur. Ancak sadece o değil Aynur da hastadır. Hatice Hanım bir kese kâğıdı içindeki portakalları kadının eline tutuşturur, Tosun'a da hasta kadını hemen evine götürmesini tembihler. Bu sırada Hatice Hanım bir doktor bularak Aynur'u muayene ettirmek için evlerine gidecektir. Bir doktorla birlikte kapıda görünen Hatice Hanım, Aynur'un annesinin duyduğu mahcubiyet karşısında kendisinin üzerlerinde çok hakkı bulunduğunu ayrıca sonra yine çalıp bu iyiliğe karşılık verebileceğini söyleyerek kadına karşı yaptığı iyiliğin rencide edici olmamasına dikkat eder.

Aynur'un babası, bu olaydan bir sene sonra ailesini yüzüstü bırakmanın pişmanlığıyla geri döner ve kendini affettirmek ister. Aynur da büyük bir olgunluk göstererek babasına kin duymaz ve onu kucaklar.

3.2.5.2. Anne Sözü

Sermet, evin tek çocuğu olması sebebiyle her istediği yapılan bir çocuktur. Bu durum, onun sürekli keyfi davranmasını pekiştiren bir etken olmuştur. Gerek ev içerisinde eylemleri kırıp dökmeye gerekse de ev dışında hayvanlara ve insanlara eziyet etme konusunda sınır tanımamaktadır. Hastalanınca içinde bir parça pişmanlık duysa da iyileşmesiyle birlikte bu his de ortadan kaybolmaktadır. Anne ve babasının onun yaptıklarına üzülmeleri onun için bir anlam ifade etmemektedir. Annesi ile yolda ilerlerken yine bu ruh hâli ile yaramazlıklarına devam eden Sermet, akan yolumun trafiği ve annesinin uyarılarını dikkate almaz ve kendisini yola atar. Yoldan geçen bir araç

kendisine çarparak onu a ır yaralar. Hastaneye kaldırılan Sermet'e çok kan lazımdır. Annesi o lunun ya aması pahasına bütün kanını vermeye hazırdır. Doktorlar, gerekli kanı annesinden tedarik ederek Sermet'i hayata döndürürler. Sermet'in ya adı ı bu olay aklının ba ına gelmesini sa lamı , annesini ve babasını bu kadar üzmesi ve az daha canından oluyor olması ona iyi bir ders olmu tur. O günden sonra da bu davranı larına son vererek etrafına kar ı saygılı bir çocuk olmu tur.

3.2.5.3. Canım Anneci im

lyas'ın anne ve babası Almanya'da çalı maktadır. lyas ise Türkiye'de dayısının yanında okumaktadır. Sürekli olarak anne hasreti çeken lyas, annesini rüyalarında görür; ancak ona ne dokunabilir ne de koklayabilir. Bu durumu kendisine epey sorun etti i günlerden birinde ö retmenin anneler gününün yakla ması sebebiyle annelerden bahsetmesi lyas'ın yarasına tuz basmı tır. Ancak sınıfta bu konuda lyas'tan daha mustarip olan ba ka bir çocuk daha vardır. Ö retmen sırayla herkesin annesine aldı ı hediyeleri sorarken Rahmi, sıra kendisine geldi inde annesine “bir Fatiha” arma an etti ini söyler ve bütün sınıf a kınlık ya ar. Rahmi'nin annesi vefat etti i için o, annesine böyle bir hediye uygun bulmu tur. Bu durumu ö renen lyas, annesinden uzakta olmasına ra men onun hayatta olmasına ükreder. Rahmi'nin içinde bulundu u durumu biraz hafifletebilmek için onunla daha çok ilgilenmeye ba lar.

3.2.5.4. Otobüs Yolculu u

Said, yedi ya ına yeni girmi ve okula ba lamak üzere olan bir çocuktur. Ailesi onu babaannesi ile birlikte Bursa'ya gönderir. Bir süre sonra da anne ve babası Bursa'ya giderek ona sürpriz yaparlar. Birlikte bir süre Bursa'da kaldıktan sonra ya adıkları yere – stanbul'a- dönme vakti gelir. stanbul'a gitmek için bindikleri bir otobüste Said,

oförden alkol almayla ilgili argo ifadeler i tir. Bu sözlerin ne anlama geldi ini ö renmek için babasına sordu unda babası, Said'e bu sözleri kimden duydu unu sorar. oförün alkollü oldu unu anlayan baba, o otobüsle ailesinin ve kendinin yolculu a çıkmasına razı olmaz. Ancak ba ka otobüs yoktur ve firma da oförü de i tirmemektedir. Bunun üzerine Said'in babası e ini ve çocu unu otobüsten indirerek ba ka bir araç bulmaya çalı ır. Çok geçmeden stanbul'a giden bir araç tesadüf eder. Yola çıkarlar. Bir süre sonra yolda bir kaza oldu unu fark ettiklerinde kaza yapan aracın az önce binmedikleri otobüs oldu unu görürler.

3.2.5.5. Sultanlar Sultanı

Murat, hoş görülü ve dost canlısı bir çocuktur. Erol da Murat'ın arkadaşıdır. Murat, yürüyüş yaptı mı bir gün Erol ile karşılaşır. Birlikte yakındaki göle girmeyi kararlaştırırlar. Suyu girmeleriyle balıklarının dönmesi bir olur. Hemen kıyıya çıkarlar. Bu sırada etrafta her yerde iğneler vardır. Âdeti balıkla bir yere gelmeleri için iğnelerdir. Her yerde iğneli bir saray görürler. Oraya doğru hareket ettiklerinde birbirinden güzel birçok yiyecek gördükleri gibi dillerini bilmedikleri varlıklarla da karşılaşır. Erol kendini bu yiyeceklere kaptırırken Murat, buraya gelmelerinin tesadüf olmadığını ve bütün bunların sahibi her kim ise kendilerini bir görevle görevlendireceğini düşünür. Erol ise Murat'a kulak asmaz. Bu tartışma sürerken kendi dillerinde görkemli bir ses onlara cevap verir. Gördükleri her şeyin bir sahibi olduğunu, onun adının da "Sultanlar Sultanı" olduğunu söyler. Yarattığı her şeyi onların hizmetine sunduğunu ancak bunun karşılığında da onun emirlerine uymalarını, yasaklarından kaçınmalarını istediğini ifade eder. Murat bu söylenenleri dikkate alır ve harfiyen uyar. Ancak Erol, dilediği ince hareket eder ve söylenenlere kulak asmaz. Bir süre sonra her ikisi de silahlı askerler tarafından Sultanlar Sultanı'nın huzuruna çıkarılır. Murat, emir ve yasaklara uyduğunu için içi huzurludur. Erol ise zamanında söylenenleri dikkate almadığını için hem pişman hem de endişelidir.

3.2.5.6. Tembel Ali

Ali, etrafına tembelliyle ve ümitsizlikle nam salmış bir çocuktur. Öyle ki sabah kahvaltı yapmaya bile erinir. Bu özelliği yüzünden etrafında onunla arkadaşlık yapacak pek kimse olmamıştır. Zaten onun da içinden bir şeyler yapmak geçmediği için arkadaşına ihtiyaç duymaz. Parkta miskin miskin oturduğu bir gün ya da bir adamın güçlüğüyle yürüdüğünü fark eder. Önce adamın koluna girip yardımcı olmayı düşünür; ancak ümitsizliği burada da kendini gösterir ve ya da adama kayıtsız kalmak için uyuma numarası yapar. Bu sırada adam tökezleyip düşer ve gözlüğü Ali'nin

ayakucuna gelir. Ali, gözlü ü alıp ya lı adama vermeye dahi erinir. Adam merakla gözlü ünü Ali'ye sordu unda pi kin bir ifadeyle gözlü ünün, aya mın ucunda oldu u yanıtını alır ve Ali'den gözlü ü vermesini bekler. Ancak Ali oralı olmayınca ya lı adam “Bo una sava mı ız!” der. Ya lı adamın bir gazi oldu unu anlayan Ali, yaptı ından pi manlık duyarak özür diler. Böylelikle ya lı adamla dost olur. Bir süre sonra Ali, insanlara yardımcı ve faydalı olmanın hazzını içinde duyarak tembellikten sıyrılmaya karar verir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YAVUZ BAHADİRO LU'NUN

ÇOCUK ROMANLARI ve H KÂYELER NDE DE ER E T M

Eserlerini tarih, aile, Anadolu kültürü gibi yapı ta ları etrafında ekillendirme yoluna giden Bahadıro lu, karakterlerini de genellikle olumlu ve olumsuz niteliklerle donatarak iyi ve kötüyü, olması gerekeni ve olmaması gerekeni belirgin bir ekilde ayırıp okuyucuyu bu ekilde bilinçlendirmeyi amaçlamı tır. Bu nedenle Yavuz Bahadıro lu'nun eserlerindeki de erler, olumlu ve olumsuz örnekler çerçevesinde ele alınmaya çalı ılmı tır.

4.1. OLUMLU ÖRNEKLER ÇERÇEVES NDE DE ERLER

De erler, ait oldukları kültürün millî kimli ini muhafaza edebilmesi ve nesiller arası aktarımın sa lanıp kültürün özünü gelece e ta ıyabilmesi bakımından önemli unsurlardır. Sahip olunan de erlerin nicelik ve niteliklerinin yanı sıra gelecek ku aklara aktarım yöntemi de dikkat gerektiren önemli bir noktadır. Olumlu örnekler çerçevesindeki de erler yirmi dört ba lık altında toplanmı ve incelenmi tir:

4.1.1. Acımak

Acıma, yeryüzünde mutlak hâkim olarak kılınan insanın çevresindekilere duyarsız kalmaması ve dünyayı daha ya anabilir hâle getirebilmesi adına önemli bir erdemdir. Çocukların, bu de erle duygusal hassasiyetlerinin artırılması onların çevrelerindeki bireylere ve varlıklara kar ı duyarlılı mını artıracak ı gibi insanlar

arasındaki yardımseverlik, dayanışma babalarını da güçlendirecektir. Yavuz Bahadıro lu'nun eserlerinde acımaya yönelik otuz be adet bulgu tespit edilmiştir:

Yetim Çocuk adlı romanda asıl karakter Metin, babası eve üvey bir anne getirdi i için kendisiyle alay eden Lütfi göle dü er. Yüzme bilmeyen çocuk bo ulmak üzereyken ona yardım elini az önce alay etti i Metin uzatır. Metin, Lütfi'ye ne kadar öfkeleniyse de onun bo ulmasına kayıtsız kalamaz ve acıyıp yardımına ko ar:

“Metin dövme k istedi i çocu u kurtarmak zorunda oldu unu biliyordu. Onu hiç sevmiyordu, ama kurtarması lazımdı:

-Dayan, geliyorum, dedi.

Elbiseleriyle göle atladı. Bir kurba a kadar iyi yüzerdi. Onu kurtarması fazla zor olmadı. Sahile çekti. Lütfi a lıyordu. Belki utancından belki de korkusundan a lıyordu. Metin acımı tı çocu a. Böyleydi i te, dü manına bile acırdı. yi yürekli bir çocuktu Metin.” (YÇ, 2012: 12)

Yetim Çocuk adlı romanda babası ve üvey annesi tarafından dayaa ve hakaretlere maruz kalan Metin, son olarak hırsızlıkla itham edilir ve yine dayak yer. Bu durum kar ısında köyün imamı olan Mevlüt Hoca kendisine sı inan çocu a acır, onu teselli etmeye çalı ır:

“Kar ısında Metin'i görünce dikkatli dikkatli yüzüne baktı. ‘Vah, bu o lan peri an oldu yahu! Gözleri a lamaktan i , ne ettiler yine’ dedi içinden.

Mevlüt Hoca saçlarını ok adı Metin'in... yüre i sızlamı tı. Ama çocu un önünde a layamazdı. A larsa söylemek istediklerini söyleyemezdi:” (YÇ, 2012: 58-59)

Yetim Çocuk adlı romanda Metin, üvey annesinin ona yaptı ı bütün kötülöklere ra men kadının i ledi i suçtan dolayı mahkemedden hapis cezası almamasına sevinir. Çünkü kadın hapse girseydi Metin gibi onun o lu da annesiz kalacaktır. Annesizli in ne demek oldu unu bilerek üvey karde i Rıfkı'nın kendisine yaptı ı pek çok kötülü e ra men onun annesiz kalmasını acıyarak razı olmaz:

“-Canım anneci im benim, bak o lun kahraman oldu! Gazetelere geçti, benimle övünebilirsin. Ya ama gücümü senden alıyorum annem. Sarı kadını serbest bıraktılar anneci im, memnun oldum. Rıfkı anasız kalmadı diye sevindim.” (YÇ, 2012:102)

Uzay Çocu u adlı romanda Serdar, uzaylılar tarafından kaçırılmasına çok öfkelenir ancak Doktor De'nin o lunun da ba ka bir gezegendeki yaratıklar tarafından kaçırıldı nı ö renince kendini bir kenara bırakıp adamın durumuna üzülmeye ba lar:

“Serdar kendi halini unutmu , kaçırılan çocu a üzülmeye ba lamı tı:

-Çok üzüldüm gerçekten.

Serdar'ın aklına yine babası geldi. Derin bir nefes aldı ve devam etti konu maya:

-O lunuz kaçırıldı diye nasıl da a lıyorsunuz! Oysa siz de beni kaçırdınız. Babamın da sizin gibi üzüldü ünü hiç dü ünüyor musunuz?” (UÇ, 2011: 39)

Arkada m Fatih adlı öyküde Mustafa, arkada ı Fatih'in annesini birkaç gün önce kaybetti ini ö renince arkada ına acır. Acımak ve ba kalarının sıkıntılarına kar ı duyarlı olabilmek çok önemli bir de erdir. Özellikle günümüz toplum yapısında insanların çevrelerine kar ı duyarsız kalı ları ve sadece kendi dertleriyle me gul olmaları toplum içerisinde çok fazla yakınılan konuların ba nda gelmektedir:

“-Üzülme Fatih, a lamaya de mez. Onlar ımarık eyler. Ne söylediklerinin farkında de iller.

Fatih ba ını kaldırdı. Kızarmı gözlerini Mustafa'nın yüzüne dikti.

-O yüzden a lamıyorum ki, dedi. Dün sabah annemi gömdük.

Mustafa çok a ırmı tı:

-Öldü mü?

Gözleriyle “Evet” i areti yaptı. Mustafa zoraki konu arak:

-Allah rahmet eylesin, dedi.

Acısını anlıyordu. Annesizlik zordu. Geçenlerde annesi üç gün hastalanıp yatmı tı da bütün aile peri an olmu lardı. Mustafa, bir müddet Fatih'i teselli etti. Daha sonra di er arkada larının yanına gitti.” (M, 2011: 17)

Balıkçılar Kralı adlı öyküde babası ile balı a çıkan Osman'ın oltasına bir balık vurmu tur. Balı ı çekerken çok sevinmi tir ancak içi de burkulmu tur. Balı a kıyamamı , bir an balı ın yerine kendini koymu ve onu ya adı ı sulardan ve sevdiklerinden ayırmaya içi el vermemi tir. Ancak do anın kanunu bu ekildedir. Osman'ın babası balı ın avlanmaya uygun büyüklükte olmadığı na kanaat getirse hayvanı suya bırakacaktır. Ancak hayvan cinsine göre yeterince büyüktür. Osman'ın bu duyguları içinde hissetmesi okuyucuya hayvan sevgisini ve merhamet duygularını a ılamaktadır:

“ ç i içine sı mıyordu. Heyecandan yerinde duramıyor, bir an önce tuttu u balı ı kayı a çekmeye can atıyordu. Sonunda bu da oldu. Balı ı yakalamı tı. Oltanın ucunda çirpiniyordu. Birden acıdı.

-Ne oldu, diye sordu babası.

-Zavallı, dedi Osman. Arkada larından ayırıyoruz onu. Belki bizim gibi annesi vardır. Oysa ayırıyoruz. Baba bıraksak bu i i olmaz mı?”

....

“Osman, hem balıklara acıyor hem de tutmak istiyordu.” (M, 2011: 32)

Büyük Yangın adlı öyküde tarlalarını su basan ve mahsülleri zarar gördü ü için zor duruma dü en Mücahit ve ailesinin yardımına kom uları yeti ir. Her ne kadar kendi mahsülleri az olsa da onlarla bu daylarını olabildi ince payla ırlar:

“Ellerinde ne yiyecek bu dayları kalmı tı, ne ekecek. Kom ulardan borç isteyeceklerdi, ama herkes kıt kanaat geçiniyordu. Fazla bu dayları yoktu. Yine de ellerinden gelen yardımları yaptılar. (M, 2011: 37)

Damlaya Damlaya Göl Olur adlı öyküde babasının tavsiyesine uyup harçlıklarını kumbarasında biriktiren Ali, karde i Veli'nin tutumlu davranmayıp parasız kalması üzerine üzülür ve babası ile daha önce konu tukları gibi kumbarasındaki paralarla Necla Teyze'nin o lu Mehmet'in elbisesinden alınmasından vazgeçer. Karde i Veli daha fazla üzülmesin diye elbiseden feragat eden Ali, karde i Veli için iyi bir özveri örne i gösterir:

“Ali karde inin bu halinden çok duygulandı. Gitti babasına sokuldu.

-Babacı ım, dedi. Ben Necla Teyze'nin o lu Mehmet'in elbiselerinden istemiyorum artık.

-Niçin yavrum?

-Çünkü o elbiseler çok pahalı olsa gerek.

-Senin paranla alınır...

-Olsun, ben yine de istemiyorum.

Babası, Ali'nin birden vazgeçmesini anlayamadı.

-Ama niçin Ali diye sordu.

Ali, üzgün üzgün pe lerinden gelen karde ini i aret etti. Gözlerine ya lar hücum etmi ti.

-Çünkü babacı ım, dedi. Karde im böyle üzülürken ben cici elbiseleri giyemem. Ne olur paramdan ikimize de elbise alın. Zararı yok, cici olmasın elbiselerim. Karde im üzülmesin yeter.” (K, 2011: 51)

Fedakâr Annem adlı öyküde mahalle çocuklarının sözlü tacizine ve ta lı saldırısına u rayan Aynur'un annesine mahalle çocuklarından Tosun duyarsız kalmaz. Akranlarına göre daha güçlü ve iri oldu u için di er çocuklar ondan çekinir. Aynur'un annesini rahat bırakırlar. Tosun, Aynur hanıma yardımcı olur:

“-Durun çocuklar, diye ba ırdı. u kadına takılanın a zını kırarım. Adı Tosun'du herkesi korkutmu tu. Çocuklar ellerindeki ta ları yerlere bıraktılar. Yüzlerini buru turdular. Artık kadının pe inden gitmediler. Tosun bir ko uda Aynur'un annesine yeti ti.

-Size yardım edeyim, dedi.

Aynur'un annesi bitkindi. Dü tü, dü ecekti. Halsiz kollarıyla çocu un ba nı ok adı.

-Sa ol yavrum.” (FA, 2012: 14)

Fedakâr Annem adlı öyküde çama ırlarını Aynur'un annesine yıkatan Hatice Hanım, Aynur'un annesini bitkin ve rengi solmu bir ekilde görünce tela lanır, ona kar ı duyarsız kalmaz ve onunla ilgilenir:

“Aynur'un annesi zorla birinci kata çıktı. Kapıyı tıkdattı. Hatice Hanım, kapıyı açtı. O da Hasene Hanım gibi çok a ırdı.

-Aman bacım, bu ne hâl?

....

- çeri gel canım, sıcak çorba var.

Sıcak çorba burnunda tüttü. Ama aç oldu unu belli etmekten çekindi:

-Allah razı olsun Hatice Hanım, dedi. Çama ırları alıp gideyim.

-Bırakmam, dünyada bırakmam! Gel bacım, gel içeri; biz yabancı mıyız?

Kolundan tutup içeri çekti. Önüne sımsıcak bir tas çorba koydu. Taze ekmek sürdü sofraya.

-Kendi malın gibi yemezsen üzülürüm bak, ananın ak sütü gibi helal olsun.”

(FA, 2012: 17)

Daha sonra da Aynur'un hasta oldu unu ö renip Aynur'a götürmesi için annesine portakal yollar. Parasızlıktan doktor ça ıramadıklarını ö renince de yanına bir doktor alıp hem Aynur'u hem de annesini tedavi ettirir:

“-Aynur'um çok hasta Hatice Hanım, çok hasta yavrucu um.

-Doktora götürdün mü?

Aynur'un annesi ba nı iki yana salladı:

-Niçin götürmedin bacım, niçin?

Elini Aynur'un annesinin alına koydu. Ate e de mi gibi çekti hemen.

-Yanıyorsun kız, diye ba ırdı. Aman bu ne ate ! Sen de hastasın.

*Mutfak a girdi. Bir kese kâğıdı ile döndü geldi. Eline tuttu turdu hasta kadının .
-Al bunu, eve götür. Portakal var içinde. Yesin yavrucağ. Ben şimdi bir doktor
bulup getireceğim. Sana da kızına da bakar.” (FA, 2012: 17-18)*

Fedakâr Annem adlı öyküde Hatice Hanım, Aynur ve annesi için çamaşırları yıkatmak için doktorun ve alınması gereken ilaçların ücretini kendisi karşılar. Zaten Aynur’un annesinin parası yoktur. Hatice Hanım bu yardımı yaparken de Aynur’un annesini rencide etmemek için kendisinin bu zamana kadar çamaşırlarını yıkadığını ve hakkını tam olarak ödeyemediklerini söyler. Eğer isterse yine çamaşırları yıkayarak borcunu ödeyebileceğini söyleyerek onu rahatlatır:

“Doktor uzun uzun ana-kızı muayene etti. Aynur’un annesinin akli fikri doktor parasındaydı. Acaba ne kadar isteyecekti?

Muayene bitti. Doktor reçetesini yazıp çıktı. Aynur’un annesi:

-Para, diye mırıldandı arkasından. Hatice Hanım a zını tuttu:

-Para lafı etme yanımda. Bunca zamandır çamaşırlarımızı yıkarsın. Az bile verdik sana. Borçlu sayılırız.

-Olmaz ki Hatice Hanım.

-Öyle bir olur ki şimdi ilaçlarınızı alıp geleyim bir koku. Hiç tasalanma. Yiyeceğin olunca yine çamaşırlarımızı yıkar, borcunu ödersin.” (FA, 2012: 20)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Murat’ın babası geçmişte yaptığı fenalıklardan dolayı köylünün, duyarsız kaldığı bir insandır; ancak Can onların durumu acır, bu duruma razı gelmez ve dedesinin köy halkına örnek olması ve köyün yardım konusunda başı çekmesini ister. Dedesi torunun bu talebini haklı ve yerinde bulur. O yüzden Murat’ın babasına yardımcı olmayı kabul eder:

“-Onu ziyaret etmeyi düşünüyor musun dedeci im? Hasta ziyaretinin sevap oldu unu söylemi tin.

-Doğrudur, diye cevap verdi. Bir hastayı ziyaret etmek, ihtiyaçlarını sormak, yardımcı olmak büyük sevaptır. Ancak bilmem ki köylü ne der?

-Köylüye örnek olursun dedeci im, dedim heyecanla. Eskiden kusurluydu diye bir insanı cezalandırmak doğru değil. Ninem saçlarımı okudu:

-Merak etme, onu ziyarete gideceğiz, dedi.” (CHD, 2011: 30)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda mahallede top oynayan çocuklardan Serdar, Selime Hanım’ın camını yanlışlıkla kırar. Top oynayan bütün çocuklar kaçıp saklanırlar. Can ortada kalır. Selime Hanım, camı onun kırıp kırmadığını sorduğunda da Serdar’ın zayıf, çelimsiz bir çocuk olmasından hem de arkadaşını ele vermenin doğru olmayacağını düşünen Can, ona acıyıp camı kendisinin kırdığını söyler. Ancak Selime

Hanım onun kırdı na inanmaz ve Can'ın arkada nı korumak için suçu üstlenmesini takdir eder. Can'ı evine ça ırıp arkada nı korumasının mükâfatı olarak yaptı ı kabak tatlısından ikram eder:

“-Sen böyle eyi özellikle yapmazdın Can, dedi. Herhalde kaza oldu.

- ey, Selime Hanım Teyze, yani ey...

Hiç uzatmadan do rudan sordu:

-Camı sen mi kırdın?

Arkada larımdan kimse etrafta yoktu. Serdar'ı ele vermeye gönliüm razı de ildi.

Ufak, tefek, hastalıklı, çelimsiz bir çocuktu. Selime Hanım Teyze o iri cüssesiyle soka a dü üp çocu u kovalamaya kalkarsa korkusundan ölebilirdi zavallıcık.

-Evet, dedim. Özür dilerim.

Galiba inanmadı. Derin derin bana bakarak:

-Emin misin, diye tekrarladı.

-Evet, evet. Ben kırdım, dedim. Yüzümden mi okudu, yoksa utu çekenini gördü mü bilmem, tatlı bir sesle:

-Arkada nı korumana bayıldım, dedi. çeri gel de sana pi irdi im kabak tatlısından vereyim.” (CHD, 2011: 62)

“Selime Hanım Teyze, hiçbir ey olmamı gibi bir taba a kabak tatlısını tepeleme doldurdu. Beni masaya davet edip önüme koydu:

-Haydi afiyet olsun. Yalnız bu camı kırmanızın ödülü de il, arkada nı korumanın ödülü. Bunu böyle dü ün.” (CHD, 2011: 62-63)

Zengin Olan Dilenci adlı öyküde patronu tarafından terslenip kovulan dilenciye acıyan Ali, patronundan çekinmesine ra men dayanamaz ve kendisinin de çok ihtiyacı olmasına kar ın adama elindeki birkaç kuru u sıkı tırır:

“Ali bir bahane bularak pe inden çıktı. Dilenci henüz kö eyi dönmemi ti. Ardından yeti ti.

-Bir dakika, dedi.

-Adam dönüp çocu un yüzüne baktı:

-Buyur yavrurum.

Ali avucundaki paraları adamın eline tutu turdu.

Adam çok sevinmi ti.

-Allah razı olsun evladım. Sen iyi bir çocu a benziyorsun. Adın nedir?” (ZOD, 2012: 10)

Zengin Olan Dilenci adlı öyküde Ali, kapısına gelen bir dilencinin karnını doyurur; onun cebine para koyar. Sonradan ö renir ki o ki i kendisini bir dilenciye para verdi i için evire çevire dövüp i inden kovan eski patronudur. Ancak o, bunu önceden de bilseydi yine ona yemek yedirip cebine para koyaca nı ifader:

“Bir bahar sabahı dükkani yeni açmış , kasanın başına yeni oturmuştu. Para sayıyordu. Eli bastonlu, yırtık pırtık kıyafetli, yüzü sapsarı bir dilenci, güçlüğüyle içeri girdi.

....

Ali hiçbir şey sormadan köyedeki lokantaya gitti. Bir süreyi yemek ısmarladı. Gelen yemekleri adamın önüne koydu.

....

Ali bununla da kalmadı. Elini cebine attı. Çıkardı ı yüz lirayı adamın eline tuttu turdu.

....

-Yalnız bu kadar değil yavrum, dedi. İmdi para verdi in ve yemek yedirdi in adam da eski patronun Osman Bey'dir.

....

-Onun eski patronun oldu unu bilersen yine iyilik eder miydin Ali? Yine karnını doyurur, cebine para koyar mıydın?

Ali başını salladı:

-Evet dedi. Yine karnını doyurur, yine cebine para koyardım.” (ZOD, 2012: 17-18)

Yaramaz Ayı Zirzop adlı romanda Zirzop adlı ayı ormanda gördü ü küçük çocuğu kaçırıp inine götürür. Ancak daha sonra çocuğa ve ailesine acır. Zirzop'un insanlardan zarar gördü ü doğrudur, ancak ona zarar verenlerle bu çocuğun bir ilgisi yoktur:

“Bir çocuğu anasından babasından ayırmıştı. Kendisinin bir annesi oldu unagöre, çocuğun da mutlaka annesi vardı. İnsanları sevmiyordu. Avını elinden almışlardı. İyisi ama bu çocuk değil ki avını elinden alan... Gittikçe merhamete geliyordu. Çocuğa derin derin baktı.” (YAZ, 2011:43)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda yol kenarında bir çocuğun acı içinde kıvrandı ını gören bir oför, arabasını durdurur ve çocuğa acıyarak onu hastaneye götürür:

“Ama üçüncü durdu. Bu bir minibüstü. oför başını camdan çıkararak sordu:

-Ne oldu çocuklar?

Adil yalancıkandan a lıyordu:

- oför amca, dedi. Arkada ım birden hastalandı. Zavallıcı ın hali kötü, belki de ölecek.

Göz yaş larını sildi. oför merhametli bir insandı. Çocukların bu haline acıdı.

-Peki, dedi. Eviniz nerede?

Adil tepelerin ardını i aret etti:

-Çok uzak...

-Ne yapacaksınız öyleyse?

-Müsaade etseniz minibüse binsek, arkadaş ımızı bir doktora götürsek.

oförün neredeyse gözleri ya aracaktı:

-Arkadaşlık olunca böyle olacak işte, dedi sessizce. Çocuklara döndü:
-Atlayın minibüse çocuklar!” (ÜKY, 2011: 34)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda gemi kaptanı, Zafer’in çaresizliğine acır ve ona yardımcı olacağını söyler:

“Kaptan, Zeki’nin haline çok acımıştı. Kucaklayıp alnından öptü:

-Demek İstanbul’a gitmek istiyorsun...

Zeki gözyaşlarını elinin tersiyle sildi:

-Evet...

-Peki öyleyse gemide kal...

Zeki’nin kalbi hopladı. Sevinçle Kaptan’ın sırmalı kollarını tuttu. Ellerinden öptü:” (ÜKY, 2011: 50)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda Zeki’yi yalnız başına bırakıp gemiye valiz taşıma bahanesi ile giren Fazlı ve Adil’e karşı Zeki, kin gütmemez. Arkadaşları onu yalnız bırakmış olsalar da o, onların başına gelen olaylardan dolayı üzüntü duyar, yaşadıkları olaylar için onlara acır:

“Kendisini terk ettikleri için onlara çok kızgındı. Ancak şu perişan durumlarını görünce de acımıştı. Hemen yerinden fırladı. Kollarını Adil’in boynuna atıldı:

-Adil, kardeşim, ne yaptılar böyle sana?” (ÜKY, 2011: 68)

Canavar Robot adlı romanda Davut’un ağlamasına arkadaşları duyarsız kalmaz. Davut’un ağlaması onda acıma duygusunu uyandırır ve arkadaşlarının sorununa kayıtsız kalmaz. Onun derdini öğrenip ona yardımcı olmak ister:

“-Hayrola Davut, niye ağlıyorsun, dedim.

-Babam öyle bir dövüldü ki sorma!

Ellerimle omuzlarından tuttum. Gözlerini sildim arkadaşça:

-A lama tamam, dedim. Bir süre birlikte yürüdük. Sakinle mesini bekledim. Ormana doğru yol aldık. Hâlâ hızlı hızlı yürüyordu. Koluna girdim.” (CR, 2011: 12)

Canavar Robot adlı romanda anlatıcı, Musa Emmi’yi Davut’un robotunun kovalamasına şahit olunca yağılı adama acır. Çünkü aynı durum masarada kendisinin de başına gelmiş, ölmeye çok yaklaştığını hissetmiştir. Aynı korkuları Musa Emmi’nin de yaşadığını görmek onda acıma duygusunu uyandırır:

“İmdi Musa Emmi de aynı durumu yağılı amim. Zavallı adam bu yağılıta bu korku ile kalp krizi bile geçirebilirdi. Elindeki mendille alnındaki, yüzündeki terleri sildi.” (CR, 2011: 31)

Canavar Robot adlı romanda Davut, Musa Emmi'yi korkutur. Adam korkudan neredeyse ölecek noktaya gelir. Davut'un arkadaşı ise Musa Emmi'nin durumuna üzüldüğü acır:

“Çoban Musa Emmi'nin babasına gelenler, aklımdan çıkmıyordu bir türlü. Zavallılık az daha korkudan ölecekti.” (CR, 2011: 47)

Doktor Olca adlı romanda Adil, annesini kaybetmiş ve henüz çok küçük olan Ümit'in annesizliğine çok üzölmüş ve Ümit'e acımıştır:

“Ümit'in annesi bir yıl kadar önce bilinmeyen bir hastalıktan dolayı ölmüş, yavrusunu öksüz bırakmıştı. Adil, bunu öğrendikten sonra Ümit'e daha çok baktı. Kaderleri arasında bir benzetme kurmuştu.” (DO, 2011: 32)

Bizim Can adlı romanda Can ve Mürsel, hasta olan arkadaşları Bilâl'i ziyarete giderler. Bilâl'in içler acısı durumunu gören arkadaşları ona acırlar:

“Zavallıcının üstünde yalnız yamalı bir külot vardı. Üstünden kayan battaniyeyi alelacele alıp tekrar sarındı.” (BC, 2011: 43)

Bizim Can adlı romanda Ersin'in babasının alkole alışması ve onun sürekli içki içilen yerlere alışması Ersin'in bu ortamlarda ahlâkının bozulmasına sebep olur. Bu durum da öğretmeninin de Ersin'e karşı acıma hissi uyandırır:

“Ersin'in babası bir seneden beri oldukça zenginleşti. Sonra da içkili toplantılar düzenlemeye başladı. Yazık, çok yazık oldu. Çocuğunun terbiyesini üstlendi.” (BC, 2011: 66)

Bizim Can adlı romanda Can'ın babasının bir arkadaşının alkol müptelası olarak ailesine çektiği sıkıntıları Can'a anlatır. Arkadaşının eşi ve kızının durumu Can'ın babasının içini acıtır:

“Zavallı kadının yüzünün bir tarafı boydan boya yarılmış, dudakları kanamıştı. Küçük kızın da bir gözü küpürmüş, yanakları mosmordu. Kızını de kıyasıyla dövdü üzümlerim anladım. Çim nefretle doldu.” (BC, 2011: 72)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç, hamsilerin durumuna acır. Bütün balıklar bu küçük balı ı yemenin derdindedir:

“Hamsi var ya hamsi, zavallıcı a ben bile acıyorum. Küçücük bir balıktır. Öyle kolay kolay büyümez de ha!” (SABÜ, 2011: 8)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç, dinamitten ölen balıklara acır:

“Bunu söyledikten sonra hemen öldü zavallıcık. Yava yava su üstüne çıktı mı gördüm.” (SABÜ, 2011: 13)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda dinamitten ölen balıklar için balıkların ba kanı acır ve üzülür:

“Daha fazla üstelemedi. Sadece kendi kendime:

-Zavallılar, diye mırıldandı.” (SABÜ, 2011: 14)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç, karde i Simli'nin yaralanmasından dolayı ona acıyıp hâline üzülür:

“-Simli, kim seni bu hale soktu?

Zavallı Simli artık konu muyordu.” (SABÜ, 2011: 60)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Ba kan Amca, ahtapotların büyük köpek balı ı tarafından korkutuldu unu ve zorla sava tırdıklarını ö renince onların durumuna acır:

“-Arkada lar, ahtapotların ba kanı ile bir anla maya var mı bulunuyoruz. Zavallılar köpek balı ı korkusundan bize saldırmak zorunda kalmı lar.”(SABÜ, 2011: 78-79)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç, saldırıya u rayan pisi balı ına acır:

“Pisi balı ı birkaç ahtapotun saldırısına u ramı tı. Zavallıcık yanıma geldi inde korkudan bayılacak gibiydi.” (SABÜ, 2011: 81)

Haram Yemenin Sonu adlı hikâyede Sülü Dayı'nın danasının basit bir hastalı ı vardır. Dananın kesilmesi gerekti ini duyan Sülü Dayı, danasına acır:

“-Ba ka çare yok kesmeli bu danayı. Yazık olacak ama...” Sülü Dayı a lamaklı oldu. Bulanık gözlerini danaya dikti.” (HYS, 2012: 10)

4.1.2. Aile Sevgisi

Aile kavramının tanımlaması yapılırken genellikle toplumun en küçük ve en önemli parçası oldu una atıfta bulunulur. Aile birli inin önemi hakkında da özelden genele gidilerek bakılırsa aile fertleri arasında kurulan sa lam ve köklü ba lar sa lıklı bir aile yapısının olu masını, sa lıklı aile yapıları ise güçlü bir toplumsal yapıyı olu turacaktır. Özellikle millî kültürümüz çerçevesinden bakıldı ında, aile birli inin ve bütünlü ünün çocuklarımıza aktarımının ne oranda önemli oldu u anla ılmaktadır. Aile sevgisine dair eserlerde tespit edilen yirmi dört bulgu öyledir:

Tuhaf Çocuk adlı romanda annesi hastalanıp yata a dü en Tuhaf Çocuk, ya ıtları gibi oyun oynamak yerine annesinin herhangi bir ihtiyacı olursa kar ılamak için bir dakika bile ba ından ayrılmaz. “Anne” kavramı çocuklarımıza çok iyi kavratılması gereken bir kavramdır. Aile ba ları güçlü olan, büyü ünü, küçü ünü bilen bireyler yeti tirme ülküsü ile pek çok toplumsal sorun a ılabılır. Bu ba ların en kuvvetlisi de ku kusuz anne ve evlat arasındaki ba dır. Gerek tarihimiz boyunca gerekse slâm dininde annenin yeri çok önemli bir yer tutmu ve tutmaya devam etmektedir. Ba ta anne sevgisi olmak üzere aile sevgisini çocuklarımıza a ılamak de erler e itiminin en önemli sorumluluklarından olmalıdır. Romanda anne sevgisi de eri u ifadelerle aktarılmaya çalı ılmı tır:

“Tuhaf Çocuk annesinin yanından bir an olsun ayrılmıyordu. ‘Bir iste i olur, yapabilece im bir ey olur’dü üncesiyle hep annesinin yanında oturuyordu. Annesi ne kadar ısrar etmi , ya ıtlarıyla oynamasını istemi olsa da, o hep reddetmi ti. Tuhaf Çocuk için en büyük zevk, annesiyle birlikte oturmakta.” (TÇ, 2011:15-16)

Yetim Çocuk adlı romanda Metin, annesinin yerini ba ka birinin dolduracak olmasını kabullenemez ve eve gitmek yerine annesinin mezarı ba nda a lar.

“- *Anneci im, diye inledi. Bir tanecik anneci im benim. Neler oldu biliyor musun? Babam elin yabanını getirdi eve. ‘annen’ dedi bana. çimden ‘de il’ dedim, ama sarıldım yine de. Sana sarılmak isterdim anneci im, sımsıcak kollarında a lamak isterdim.*” (YÇ, 2012:36)

Balıkçının O lu adlı öyküde Ahmet hem derslerine çalı ıp ba arılı olur hem de ailesine ihtiyaç duyulan i lerde yardımcı olur. Çalı kanlı ı ve mütevazılı la örnek bir model olu turur:

“*Bu sene ilkokulu bitirecekti. Hiç kalmadan bu sınıfa kadar geçmi ti. Ailesine destek olmak için elinden geleni yapıyordu. Bir yandan annesine kıyidan odun topluyor bir yandan da babasının a larını tamir ediyordu. Bir yandan da derslerine çalı tıyordu.*” (K, 2011:32)

Canım Anneci im adlı öyküde Iyas, annesi gurbette oldu u için anneler gününü bilikte geçirememekten üzüntü duyar:

“ *te bir anneler günüünde daha onu kucaklayamayacak, sımsıkı sarılıp ‘Seni seviyorum anneci im, canım anneci im’ diyemeyecekti.*” (FA, 2012:31)

Canım Anneci im adlı öyküde Iyas’ın ö retmeni Anneler Günü sebebiyle annelerin kıymetinden ve onları hep mutlu edebilmenin öneminden bahseder. Anne sevgisinin sadece bir güne özgü olamayaca ını çocuklara kavratmak ister:

“*Ö retmen bir ders boyunca anneleri anlattı. Annelerin sevgisinden, fedakârlı ndan söz etti.*

-*Annelerimizi hatırlamak için ille de Anneler Günü’nü beklememeliyiz, dedi. Ashında her gün Anneler Günü’dür. Her zaman annelerimizi sevmeli, sözlerini tutmalı, onları üzmemek için elimizden geleni yapmalıyız. Anneler Günü’dür diye, ille pahalı hediyeler almaya gerek yok. Sevgi dolu bir söz, bir tatlı öpücük anneler için en büyük arma andır.*” (FA, 2012:33-34)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Can, tatilini bitirip stanbul’a döndü ünde köyü ve köydeki do al güzellikleri hemen özlemeye ba lar, ancak burada da anne ve babasının sıcak sevgileri onun için teselli olur:

“Kalabalıktan ba ım döndü, gürültüye a ırdım. Köyün ne kadar sessiz, sakın ve do al oldu unu bir kez daha dü ündüm. Her ey, her yer yabancı gibi geldi. Kolay alı aca ımı sanmıyordum. Ba langıçta böyle dü ündüm. Ama eve gelince annemin babamın sıcak sevgileri beni kendime getirdi. Me er onları ne kadar da özlemi im. Annemle babama öyle sarıldık ki anlatamam!” (CHD, 2011:58)

Bizim Can adlı romanda Can’ın babası evladı hastalandı ında iyile ebilmesi için fedakârlıklar yapmaktan, kendini sıkıntıya sokmaktan çekinmez:

“Geçen gün babam benim için gece yarısı soka a ko tu. Eczane eczane dola tı. Çünkü birden ate im yükselmi ti. Babacı ım eve döndü ü zaman yüzü benimkinden daha çok kızarmı tı. Hiç ikâyet etmedi. Karyolanın ba ucuna çöktü. Buz gibi so uk elini alnıma koydu.” (BC, 2011: 7)

“Babacı ım sabahın alaca karanlı ında i ine gitmek için evden çıkardı. Birkaç yıl önce kendisine sormu tum:

-Niçin bu kadar çok çalı ıyorsun babacı ım?

Kollarımdan tutmu , dizine oturtup saçlarımı ok amı tı:

-Sizi daha çok mutlu etmek için yavrucu um, demi ti.” (BC, 2011: 8)

Bizim Can adlı romanda Can’ın annesi, aile fertleri için gün boyu sürekli çalı arak onların daha mutlu olmasına çaba gösterir. Can’ın gündelik hayatındaki sorunları ile de sürekli ilgilenip onun mutlu ve ba arılı olmasını ister:

“Yemek yapar, bula ık yıkar, elbiselerimizi ütüler, evimizi her zaman temiz tutar. Anlayaca mız, evi i i olarak aklınıza ne geliyorsa hepsini anneci im yapar.” (BC, 2011: 12)

“Onun yanında kendimi hâlâ huzur içinde hissedirim. Arkada larımla bozu sam o teselli eder, bir eye kızsam o yatı tırır. Bütün can sıkıntılarımı onun kuca ında eritirim. Ku gibi hafiflerim onun yanında.” (BC, 2011: 13)

Bizim Can adlı romanda Can’ın babası saygıda ve sevgide annesine kusur etmez. bu yönüyle o luna da örnek te kil eder. O da babasını model alarak annesine saygıda ve sevgide kusur etmemeye çalı ır:

“Babam her ak am eve geldi inde mutlaka elini öper, hayır duasını alır. Herhalde annesini çok seviyor babam. Do rusu da bu oluyor zaten. nsan bunca emek vererek kendisini büyüten, hayata hazırlayan bir varlı ı sevmez olur mu hiç? Ben annemi nasıl seviyorsam, elbette o da annesini öyle seviyor.k m bilir kaç yıl önce, babam annesinin dizinin dibine nazlanarak çökerdi.” (BC, 2011: 16)

Bizim Can adlı romanda Can, derslerinde başarılı olmuştur, babası da onu daha önce ödüllendirmesine rağmen tatmin olmayıp onun için bir çanta almıştır. Can, okul döneminde çantası çok eskimiş olmasına rağmen babasını duyurup eski çantayla idare edip babasına bu ihtiyacını bildirmez. Yani aile bireyleri içinde fertler öncelikle kendilerini duyurmeyip birbirlerini duyürler:

“Bu ödül babamı tatmin etmemi ti. Ertesi gün büyükçe bir paketle geldi eve. Bana durumu uzatı:

-Bu senin, dedi. Heyecanla paketi açtım. Çantamdan kocaman bir çanta çıktı. Pırıl pırıl ve yepyenyeydi. Çantam çok eskimiş ti. Üzülmesin diye ne zamandır babama söylemiyordum.

-Bu senin Can, dedi. Gösterdi in babasının hediyesi...” (BC, 2011: 20)

Bizim Can adlı romanda Can'ın sınıf arkadaşı Bilal'in ailesine duyurduğu ve onlar için fedakârlıktan kaçınmamasından bahsedilir. Bilal babasına yardım edebilmek için hasta olmuştur:

“-Bilâl bütün gece babasına yardım etti ve sıırsıklam ıslandı. Çünkü babasının aldığı bir ilaç vardı. Sabah bitmeliydi.” (BC, 2011: 39)

“-Çok fena Bilal, dedi. Eğer çuvallarının üstünü örtmek gerek, ama yalnız yapılacak iş de il.

Bilal hiç tereddüt etmeden çalı makta oldu u ödevini kapadı. Babasına döndü:

-Ben hazırım babacı m, birlikte o işi yapabiliriz. Babası neredeyse a layacaktı. O lunu kucaklayarak babasına bastı.” (BC, 2011: 39)

“-Sen daha küçüksin çocuğum, dedi.

Bilâl itiraz etti:

-Hayır babacı m, sana yardım edebilecek kadar kuvvet var kollarımda.” (BC, 2011: 40)

Vatan için adlı romanda iki kardeş, dedelerine çok duyurdu. Dedeleri de onlara karşı aynı his ve bağlılık içindedir:

“Kardeşimle ben, dedemi çok severiz. Bir yere gittiği zaman dönene kadar yemeden içmeden kesiliriz. O da bize çok bağlıdır. Sık sık küçük kardeşimi dizine

oturtur, beni de karısına alır. Bizi okur sever. Eski hatıralarından uzun uzun bahseder.” (V , 2011: 7).

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç, köpek balığına karşı bir olup dayanması örneği göstererek bu beladan kurtulacaklarını arkadaşlarına anlatır:

“Durum tehlikeli olmaya başladı arkadaşlar! Bir köpek balığı geldi, rahatımızı kaçırdı. Ona karşı durabilmemiz için birlik ve beraberlik içinde olmamız gerek.” (SABÜ, 2011: 26)

“Köpek balığının ve ahtapotların esiri olmamak için savaşacağız. Hazır mısınız arkadaşlar?” (SABÜ, 2011: 26)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç ve Mini'yi tehlikeli bir göreve yollayan Bakan Amca, onlara iltifatta bulunarak moral verir. Böylelikle balıklar bir aile havası oluşturup dayanması içine girerler:

-Yolunuz açık olsun çocuklarım! Size güveniyorum ve bu güveni bozmayacağımınıza inanıyorum. Haydi göreyim sizi bir haber getirin.” (SABÜ, 2011: 33)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç ve arkadaşları savaş anlarında kardeşlerine destek olmak isteyerek dayanması örneği sergilerler:

“-Arkadaşlarımız ölürken, biz alçaklar gibi, gizlendik. Nedir bu, ne yapıyoruz böyle?”

Bir süre sonra Kar da ona katıldı:

-Beklenecek zaman mı şimdi? Arkadaşlarımıza yardıma koalmayalım.” (SABÜ, 2011: 64)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç, savaş sırasında ahtapotlarla mücadele eden kardeşlerinin yardımına koalmaları için etraftakileri harekete geçirmek ister:

“-Haydi kardeşlerim, zafer bizim olacaktır, diye bağırdım.” (SABÜ, 2011: 76)

Sarho un Pi manlı ı adlı hikâyede Cemil ve annesi alkolik olan babalarına destek olurlar:

“-Sana yardım edece iz, diyordu. Hepimiz sana yardım edece iz. çkiyi bırakman için ne lazımsa yapaca ız. Korkma ba aracaksın.” (HYS, 2012: 55)

Sarho un Pi manlı ı adlı hikâyede Cemil’in babası o lunu okutmak ve onun parlak bir gelece e sahip olabilmesi için destek olaca ını ifade eder:

“-Okuyacaksın o lum, diye devam etti. Ben çalı aca ım sen okuyacaksın. Yüksek okullarda okuyacaksın. ” (HYS, 2012: 55)

Canavar Robot adlı romanda Davut’un bir sıkıntısı vardır; ancak bunu kimseyle paylaşmak istemez. Kendisini yalnız hisseder. Bu sırada arkada ı ona destek olmak ve fikir vermek için sorunun ne oldu unu anlatmasını ister:

“Haydi güven bana anlat! Neler oldu? Gözleri ve burnu a lamaktan kızarmı tı, ama artık a lamıyordu. Dertle mek istedi i her halinden belli oluyordu.” (CR, 2011: 13)

4.1.3. Arkada lık

Arkada lık, özüne uygun olarak çocuklara benimsetilmesi gereken bir kavramdır. Özellikle ya adı ımız dönemde toplum içerisinde yo un olarak ya anılan, sürekli olarak ele tirilen bireyselle menin ve bencille menin önüne geçilebilmesi adına çocuklara hem arkada lı ın hem de arkada lı ın gereklerinin benimsetilmesi önemli bir noktadır. Arkada lık aynı zamanda “paylaşma” ile özde le mi bir kavramdır. Çünkü her arkada lık, bireyler arasında maddi ve manevi paylaşımı beraberinde getirerek insanların birbirleriyle dayanı ma içerisine girmesini gerektirir. Dayanı ma da güçlü toplumsal ba ları beraberinde getirecektir. Çünkü Eserlerde arkada lı a ve paylaşmaya dair sekiz adet bulgu vardır:

Damlaya Damlaya Göl Olur adlı öyküde babasının tavsiyesine uyup harçlıklarını kumbarasında biriktiren Ali, karde i Veli’nin tutumlu davranmayıp parasız kalması üzerine üzülür ve babası ile daha önce konu tukları gibi kumbarasındaki

paralarla Necla Teyze'nin o lu Mehmet'in elbisesinden alınmasından vazgeçer. Karde i Veli daha fazla üzülmeyin diye elbiseden feragat eden Ali, karde i Veli için iyi bir özveri örne i gösterir. Hem çok ho landı ı elbiselerden vazgeçer hem de kumbarasındaki para ile alınacakları karde i ile payla mak ister:

*“Ali karde inin bu halinden çok duygulandı. Gitti babasına sokuldu.
-Babacı ım, dedi. Ben Necla Teyze'nin o lu Mehmet'in elbiselerinden istemiyorum artık.
-Niçin yavrurum?
-Çünkü o elbiseler çok pahalı olsa gerek.
-Senin paranla alınır...
-Olsun, ben yine de istemiyorum.
Babası, Ali'nin birden vazgeçmesini anlayamadı.
-Ama niçin Ali diye sordu.
Ali, üzgün üzgün pe lerinden gelen karde ini i aret etti. Gözlerine ya lar hücum etmi ti.
-Çünkü babacı ım, dedi. Karde im böyle üzüldürken ben cici elbiseleri giyemem. Ne olur paramdan ikimize de elbise alın. Zararı yok, cici olmasın elbiselerim. Karde im üzülmeyin yeter.” (K, 2011: 51)*

Can'ın Hatıra Defteri adlı romanda Can, köydeki en yakın arkada ı Murat'ın çok çalı maktan hasta dü mesine duyarsız kalmaz. Murat'a yardımcı olacak kimse yoktur. Can da dedesinden yardımcı olmasını ister. Dedesiyle Murat'ı alıp kasabaya götürürler ve Murat'ın tifoya yakalandı ını ö renince ona iyi bakılması için kendi evlerinde ilgilenirler:

*“Hemen dedeme ko tum. Murat'ın durumunu anlattım.
-Geçer, merak etme, dedi.
-Ama kaç gündür iyile miyor dedeci im. Ne olur bir eyler yapalım!
Biraz dü ündükten sonra:
-Peki yapalım. Sen arabayı hazırla. Birlikte doktora götürelim Murat'ı.
Ku gibi uçtum. Atları arabaya ko up dedemi ça ırdım. Murat'ı almaya gittik. Gelmek istemedi ama direttim. Sonunda babasının da ısrarıyla razı oldu.” (CHD, 2011: 46)*

Can'ın Hatıra Defteri adlı romanda mahallede top oynayan çocuklardan Serdar, Selime Hanım'ın camını yanlışlıkla kırar. Top oynayan bütün çocuklar kaçı ıp saklanırlar. Can ortada kalır. Selime Hanım, camı onun kırıp kırmadı ını sordu unda da Serdar'ın zayıf, çelimsiz bir çocuk olmasından hem de arkada ını ele vermenin do ru olmayaca ını dü ünen Can, camı kendisinin kırdı ını söyler. Ancak Selime Hanım onun

kırdı ına inanmaz ve Can'ın arkada ını korumak için suçu üstlenmesini takdir eder. Can'ı evine ça ırıp arkada ını korumasının mükâfatı olarak yaptığı ı kabak tatlısından ikram eder:

“-Sen böyle eyi özellikle yapmazdın Can, dedi. Herhalde kaza oldu.

- ey, Selime Hanım Teyze, yani ey...

Hiç uzatmadan do rudan sordu:

-Camı sen mi kırdın?

Arkada larımdan kimse etrafta yoktu. Serdar'ı ele vermeye gönlüm razı de ildi. Ufak, tefek, hastalıklı, çelimsiz bir çocuktu. Selime Hanım Teyze o iri cüssesiyle soka a dü üp çocu u kovalamaya kalkarsa korkusundan ölebilirdi zavallıcık.

-Evet, dedim. Özür dilerim.

Galiba inanmadı. Derin derin bana bakarak:

-Emin misin, diye tekrarladı.

-Evet, evet. Ben kırdım, dedim. Yüzümden mi okudu, yoksa utu çekenini gördü mü bilmem, tatlı bir sesle:

-Arkada ını korumana bayıldım, dedi. çeri gel de sana pi irdi im kabak tatlısından vereyim.” (CHD, 2011: 62)

“Selime Hanım Teyze, hiçbir ey olmamı gibi bir taba a kabak tatlısını tepeleme doldurdu. Beni masaya davet edip önüme koydu:

-Haydi afiyet olsun. Yalnız bu camı kırmanızın ödülü de il, arkada ını korumanın ödülü. Bunu böyle dü ün.” (CHD, 2011: 62-63)

Bizim Can adlı romanda Can, eski arkada ı Talip'i unutmaz ve evinde arkada larıyla yapacağı toplantıya davet etmek ister:

“Talip, bizim okuldan ayrılıp ortaokula gitmeye ba layınca baya ı üzülmü tüm. Onu hâlâ da unutamadım. Arada bir görmeye gitti im olur. Bu vesile ile onu da davet edece im” (BC, 2011: 55)

Bizim Can adlı romanda Can, babasından rica ederek Bilâl için kıymetli olan bir foto rafı büyültüp çerçeveletmesini ister. Can böylelikle bu foto rafı arkada ına hediye edip onu mutlu etmek istemektedir:

“Niyetim bunu Bilâl'e hediye etmektir. Bu foto rafa ne kadar de er verdi ini biliyordum. Babam beni kırmamı , ne yapmak istedi imi de söyleyince de istedi imi hemen yapmı tı.” (BC, 2011: 57)

Bizim Can adlı romanda Çipil Bülent, arkadaşı Bilâl'e çelme takıp dü ürdü ü için ö retmeninden ceza alır. Bunun üzerine Bilâl'i tehdit eder. Can da Bilâl'e arka çıkıp onun yanında oldu unu ve Bülent'in ona herhangi bir zarar vermesine müsaade etmeyece ini söyleyerek arkadaşı nı iyi bir örne ini gösterir:

“Bir süre sonra Bülent yüzü kızarmı , gözlerinden alevler saçarak kapıda belirdi. Bakı larını önce bana, sonra Bilâl'e dikti. Parma nı salladı:

-Sana gününü gösterece im, diye tehdit etti. Bilâl'in yanına gittim:

-Korkma, dedim. Sana kimse bir ey yapamaz. Ölünceye kadar seninle beraberim.

Minnetle bana baktı:

-Zaten korkmuyorum, dedi. Ben yine de yanından hiç ayrılmamaya karar verdim. Bilâl'i çok seviyor ve takdir ediyordum.” (BC, 2011:95)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda Zeki'yi yalnız ba ına bırakıp gemiye valiz ta ıma bahanesi ile giren Fazlı ve Adil'e kar ı Zeki, kin gütmmez. Arkadaşları onu yalnız bırakmı olsa da o, onların ba ına gelen olaylardan dolayı üzüntü duyar:

“Kendisini terk ettikleri için onlara çok kızgındı. Ancak u peri an durumlarını görünce de acımı tı. Hemen yerinden fırladı. Ko tu Adil'in boynuna atıldı:

-Adil, karde im, ne yaptılar böyle sana?”(ÜKY, 2011: 68)

4.1.4. Azim ve Kararlılık

Özellikle çocukların ya amlarında pek çok alanda ba arıyı yakalamaları, kar ılarına çıkan güçlülere kar ı da mücadele edebilmeleri açısından azim ve kararlılı ın karakter gelişiminde önemli bir rolü bulunmaktadır. Edison'un (Er ahin, 2011, s. 147) “Hayattaki birçok ba arısızlık, insanların vazgeçtiklerinde ba arıya ne kadar yakın olduklarını fark etmemeleri sonucunda olu mu tur.” sözü hayatın her alanında ve her döneminde insanların ba arıya ulaşmalarının azimli olabilmekle mümkün olabilece ini vurgular. Bahadıro lu, eserlerinde bu de ere de be kez atıfta bulunarak okuyucu kitlesinin bu de eri benimsemesini amaçlamı tır:

Küçük Kahraman adlı romanda ana karakter Memi , Rum cephanesini havaya uçurarak vatanının özgürlüğüne kavuşmasına katkıda bulunmak ister. Bir çocuktan beklenmeyecek bir plân yapmasının yanı sıra bu plânı da çok güzel bir şekilde yürütür. Sonunda da amacına ulaşır. Bu başarısının en büyük payını ise onca imkânsızlıklara ve olumsuz şartlara rağmen kararlı olmasına borçludur. Eseri okuyan çocuklara bu yolla hayatta karşılaşılan zorluklara karşı kararlı ve azimli yaklaşması gerektiği örnek olarak sunulmuştur. Memi 'le kendini özdeşleştiren bir çocuk hayatında karşılaştığı bir soruna karşı daha mücadeleci bir tavır takınabilir:

“Ne haber, diye sordu heyecanla. Memi gülerek arkadaşına baktı:

-Sıkla tır adımlarını, dedi. Az sonra burası cehenneme dönecek. Adımlarını hızlandırdılar. Şehre girmişlerdi Tam Hasan Emmi'nin kapalı dükkanı önünden geçerken kulakları sağır edici bir patlama duyular.” (KK, 2011:130-131)

Küçük Kahraman adlı romanda memleketin düman askerince işgali ile umutsuzluk ve karamsarlık dolu günler hiç bitmeyecekmi gibi görünse de Türk milleti yedisinden yetmişine azmi ve fedakârlıklarıyla bu kara bulutları dağıttı ve dümanı denize dökmeyi başardı. Kurtuluş mücadelemizi konu edinen bu romanın son bölümünde milletimizin gösterdiği azim ve kararlılık okuyuculara örnek olarak gösterilir:

“Memi ile Sait hep dağ başlarında Kılıçolu Efe'nin birer küçük kızını olarak dolaşırlar. Baskından baskına, mücadeleden mücadeleye koşarlar. Nihayet savaş bitti. 26 Ağustos 1922'de yapılan Büyük Taarruz Savaşı ile dümanın bel kemiği kırıldı. Düman askerleri gemilerine binmeye bile fırsat bulamadan denize döküldüler.” (KK, 2011:141)

Canavar Robot adlı romanda Davut, başara için kimsenin inanmamasına, teknik imkânlarının çok yetersiz olmasına rağmen, azmedip inanarak hayalindeki robotu yapmayı başarır:

“-Çok güzel, çok yaratıcı olmuş gerçekten. Ama sen bunu nasıl başardın? Hangi zamanda yaptın? Tek başına nasıl böyle bir şey çıkardın ortaya hayret ettim, dedim.

- nanarak ve çalıarak, dedi. İnsan bir şeyi inanırsa ve başarmak için elinden gelen çaba ölçüsünde çalışırsa her şeyi başarır.” (CR, 2011: 21)

Canavar Robot adlı romanda Davut, çok zor şartlar altında da olsa yılmayarak robot yapma hayalini gerçeğe dönüştürür:

“Çalı ır halde hiçbir şey yoktu. Onları buraya getirdim. İstenen arta kalan zamanlarımda çalı ma mekânıma gelip o eski aletleri tamir ettim. Çalı ır duruma getirdim. Sonra senin de bildiğin gibi evdeki elektrikli aletlerin içlerini boğdum.” (CR, 2011: 23)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda kılıç balıkları savaş yapmak isteyen köpek balığı ve ahtapotları barışa ikna etmek için elçiler gönderirler. Bu görüşmeler esnasında kılıç balıklarının ne kadar azimli olduğunu barış elçisinin köpek balığına bildirmesini isterler:

“- İmdi arkada larımızdan ikisini köpek balığına elçi olarak göndereceğiz. Bu elçiler diyecekler ki: ‘Bizimle uğraşmayın. Biz haklı taraf olarak hakkımızı korumaya azimliyiz.’ (SABÜ, 2011:27)

4.1.5. Barış ve Kardeşlik

“Barış” sözcüğü hem bireyler arasında hem de toplumlar arasında meydana gelebilecek bir durumdur ve de gerek iç huzurun gerekse de toplumsal huzurun sağlanabilmesi açısından çok önemli bir faktördür. Barış ortamının sağlanmadığı bir ortamda insanlar kendilerini güvende hissetmeyecekleri gibi bu ortamın yarattığı olumsuz atmosfer de insanların kendilerini baskı altında hissedip duygularına, düğüncelerine ve davranışlarına ket vurmalarına sebep olacaktır. Toplumsal açıdan ise barışın olmadığı bir ortamda psikolojik, sosyolojik ve ekonomik alanlar başta olmak üzere hayatın pek çok alanında büyük bir yıkımın meydana gelmesi kaçınılmazdır. Bahadıro lu da eserleriyle hem bireysel hem de toplumsal barışın önemine değinmiş, her iki durumun da insanların hayatlarında ne denli öneme sahip olduğunu on adet tutumla vurgulamaya çalışmıştır:

Karıncalar Savaşı adlı romanda sava Karael'in kabilesinin lehine biter ve kızıl karınca kabilesinin karıncaları zalim akrep kraldan kurtulur. ki kabile arasında barı ve dostluk dolu günler ba lamı tır:

“Kalabalık içeriye dolu maya ba lamı tı. Kızıl Karıncalarla bizimkileri kol kola, karde çe görünce sevinçten neredeyse bayılacaktım.” (KS, 2012: 109)

Babamın Balıkları adlı öyküde babasının akvaryumdaki balıklarını öldüren Selim zor durumdadır. Babası çok öfkelenmi ve Selim'i neredeyse dövecektir. Üvey karde i Ömer a abeyinin dayak yemesine engel olmak için suçu üzerine alır ve balıkları kendisinin yanlı lıkla öldürdü ünü söyler. Ancak bu sefer de üvey karde inin babasının hı mına u ramasına göz yumamayan Selim, suçu kendisinin i ledi ini itiraf eder. O zamana kadar üvey oldu u Ömer'e hiç “Karde im” demeyen Selim, Ömer'in a abeyi için suçu üstlenmesinden etkilenerek ona ilk kez “Karde im” der:

“Selim çok korktu. Ömer'in kendisini hemen ele verece ini dü ündü. Fakat sandı ı çıkmadı. Ömer, kendi kö esinden usulca kalktı ve babasının kar ısına dikildi. Suçlu suçlu boynunu bükerek:

-Ben yaptım babacı ım, dedi. Suyunu de i tirmek istemi tim de...

Selim, babasının çok kızdı ını fark etti. Gözleri çakmak gibi yanıyordu. Ömer'i dövdü dövecekti. Do rusu Ömer'den bu fedakârlı ı beklemiyordu. a ır mı kalmı tı. Kendi yerine dayak yemesine göz yumamazdı.

-Hayır babacı ım, diye ba ırdı. Suçlu benim. Karde imin hiçbir suçu yok.

İk defa Ömer'e “Karde im” diyordu.” (K, 2011: 24)

Damlaya Damlaya Göl Olur hikâyesinde Ali, çevresiyle uyumlu, barı çıl bir çocuktur:

“Ali kavgadan nefret ederdi. Üstü ba ı kirlenir korkusuyla kimseyle dövü mez, okul arkada larıyla iti ip kakı mazdı.” (K, 2011: 46)

Damlaya Damlaya Göl Olur adlı öyküde babasının tavsiyesine uyup harçlıklarını kumbarasında biriktiren Ali, karde i Veli'nin tutumlu davranmayıp parasız kalması üzerine üzülür ve babası ile daha önce konu tukları gibi kumbarasındaki paralarla Necla Teyze'nin o lu Mehmet'in elbisesinden alınmasından vazgeçer. Karde i Veli daha fazla üzülmeyin diye elbiseden feragat eden Ali, karde i Veli için iyi bir özveri

örne i gösterir. Karde inin dü tü ü duruma kar ı kayıtsız kalmaz. Çok be endi i elbisenin gösteri ine aldamp karde inin duydu u üzüntüyü unutmaz. yi bir karde lik dayanı ması sergiler:

“Ali karde inin bu halinden çok duygulandı. Gitti babasına sokuldu.

-Babacı ım, dedi. Ben Necla Teyze'nin o lu Mehmet'in elbiselerinden istemiyorum artık.

-Niçin yavrum?

-Çünkü o elbiseler çok pahalı olsa gerek.

-Senin paranla alınır...

-Olsun, ben yine de istemiyorum.

Babası, Ali'nin birden vazgeçmesini anlayamadı.

-Ama niçin Ali diye sordu.

Ali, üzgün üzgün pe lerinden gelen karde ini i aret etti. Gözlerine ya lar hücum etmi ti.

-Çünkü babacı ım, dedi. Karde im böyle üzülürken ben cici elbiseleri giyemem. Ne olur paramdan ikimize de elbise alın. Zararı yok, cici olmasın elbiselerim. Karde im üzülmesin yeter.” (K, 2011: 24)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda di er balıkları esir etmek için ittifak yapan köpek balı ı ve ahtapotların sava isteklerinden hareketle sava kötülenir, barı ise yüceltilir:

“-Niçin birle iyolarlar, diye sordum.

-Niçin olacak; siz barı yaptınız ya, onlar da yapıyorlar i te!

Birkaç kulaç yüzüp kanatlarımı çırdım.

- te bu çok iyi!

Fener balı ı benimle aynı fikirde de ildi.

-Hayır, aksine çok kötü, dedi. Ne demek istedi ini anlayamamı tum:

-Niçin kötü olsun?

-Çünkü onlar, sizin gibi barı içinde ya amak için birle miyorlar. Sava mak için birle iyolarlar. Buna canım sıkıldı biraz. Üzülmü bir ses tonuyla:

-Sava ha, diyebildim.

-Sava için tabii ki. Hepimizin rahatı bozulacak yine! Deniz Altı Ülkesi'nde huzur kalmayacak. Oysa ne kadar güzel bir hayatımız vardı.” (SABÜ, 2011:23-24)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda kılıç balıkları sava yapmak isteyen köpek balığı ve ahtapotları barına ikna etmek için elçiler gönderirler. Çünkü savaın sonucu her iki taraf için de yıkıcı olur:

“- imdi arkadaşlarımızdan ikisini köpek balığına elçi olarak göndereceğiz. Bu elçiler diyecekler ki: ‘Bizimle uğraşmayın. Biz haklı taraf olarak hakkımızı korumaya azimliyiz. Bu yola canını koyan binlerce arkadaşımız var. Gelin bu sevdadan vazgeçin. Hepimiz için kötü sonuçlar getirecek böyle bir maceraya atılmayın!’ (SABÜ, 2011:27)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda ahtapotlarla balıklar arasındaki savaşta barınca ortaya korkunç bir manzara çıkar. Bunu gören Kılıç ve kardeşi savaın ne kadar acı bir olay olduğunu fark ettikleri gibi barının deşerini de anlarlar:

“-Ne korkunç bir şey bu savaş, diye mırıldandı. Bütün kardeşlerim aynı fikirdeydi. Hepsi savaşın korkunç olduğunu birleştiremiyorlardı. Buna rağmen, savaşta katılmaktan başka çaremiz yoktu.” (SABÜ, 2011:76)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda savaş için bilenen ahtapotlar arasında da savaş ve barın arasında fikir ayrılıkları yaşanmaktadır. Bazı ahtapotlar savaşmak için bir nedenin olmadığını, suların herkesin mutlu olması için yeterli imkânlarla dolu olduğunu savunur:

“Üçüncü ahtapot aynı fikirde değildir:

-Canım dövüldü de ne olacak? Açık mı kaldık koca denizde? Kardeş kardeş ya amak hepsinden iyi bana sorarsanız.” (SABÜ, 2011:42)

Uzay Çocu adlı romanda Serdar'ı kaçıran uzaylılar düman gezegenin uzay gemisini yok ederler. Bütün mürettebat bu olayı sevinçle karşılarken Serdar, yananlardan dolayı üzüntü duyar. Çünkü savaş iyi bir şey değildir ve her zaman kaybedeni de tahribatı da çok fazladır.

“Uzay gemisi erimişti. Serdar bakanı salladı:

-Korkunç, diye mırıldandı.

Kaptan Li ona döndü.

-Hakkınız var ehzadem, gerçekten sava çok korkunç. Onlar sava mak için ne mümkünse yapıyorlar. Dünyada da öyle de il mi? Devletler küçük menfaatleri için birbirlerinin çukurunu kazıyorlar” (UÇ, 2011: 70)

Karıncalar Sava 1 adlı romanda Kerim’i barı a ikna eden Karael, onun sadece kendini dü ünmesine kızar. Sadece kendi canları için de il, bütün karıncaların canı için de kaygılanması gerekir:

“- imdilik zindana kapattılar. Yakında da öldüreceklerine eminim. Yenilgilerinin intikamını bu zavallılardan alacaklardır.

-Onları da kurtarmak lazım. Elini omzuma koyup bastırdı:

-Bana bak küçük karınca, dedi. unu bunu kurtarmayı dü ünürken kendimizi kurtarmayı unutuyoruz. Bizim de kurtulmamız lazım, bunu unutma!

-Unutmuyorum, ama bizim tek ba ımıza kurtulmamız kimsenin i ine yaramaz ki!

-Kendimize faydası dokunur.

Kerim’i azarladım:

-Hâlâ bir Kızıl Karınca gibi dü ünüyorsun. yi bir karınca ba kalarını kendinden çok dü ünmelidir.” (KS, 2012: 69)

4.1.6. Çalı mak ve Üretmek

Çalı mak, toplumun kalkınması, refah seviyesinin artması ve memleketin yararı için olmazsa olmaz bir eylemdir. Çocuklara çalı manın, kendilerine ve çevrelerine faydalı olabilmenin büyük bir erdem oldu u bilincinin erken ya larda a ılanması; onların ya amları boyunca çalı mayı, üretmeyi, faydalı olmayı prensip edinmelerini sa layacaktır. Çalı kan bir birey olması çe itli yollarla peki tirilen bir çocu un, tembellik ve miskinlik gibi aksi davranı lara yönelmesinin önüne geçilecektir. Bu nedenlerle çocuklara, ya larına uygun güçlükte sorumluluklar verilerek harcadıkları emek takdir edilmelidir. Onların birey olarak karakterlerini geli tirme ve ekillendirme süreçlerinde çalı kanlı ın ve eme in de bir yapı ta ı olarak yer almasını desteklemek onlara kazandırılması gereken iletilerdendir. Bahadıro lu, bu hususta da çalı kanlı ı övücü, tembelli i ve emek harcamadan fayda elde etmeyi yerici bir üslupla ifade ederek

çocukların bu de eri içselle tirmesini amaçlamı tır. ncelenen roman ve hikâyelerde çalı ma ve üretmeyi te vik edici on bir adet bulgu tespit edilmi tir:

Tuhaf Çocuk adlı romanda Tuhaf Çocuk karakteri dedesi ve ninesine tarlada ve çe itli i lerde yardımcı olur. Onlara yaptı ı bu yardımlar onu mutlu etmektedir.Roman bu bölümde okuyucuya yardımsever olmayı telkin etti i gibi çalı manın ve alınteri ile kazanmanın erdemlerinden de bahsederek okuyucuyu böyle olmaya özendirilmektedir:

“Hendek üstüne hendek açmamak için biraz dikkat yeterliydi. Zaman zaman da tembelle en öküzleri dürtmek gerekiyordu.

Tuhaf Çocuk’a bu i çok zevkli geliyordu. Bir yandan da Mahmut Dede’ye ve Hasret Nine’ye yardım edebildi i için çok mutluydu. Elleri köy erkeklerinin elleri gibi nasır tutmu tu. O bu nasırlarla gurur duyuyordu. Nasırlı el çalı an insanın süsüydü. ‘nsan ba kasına yük olmamalı; ekme ini elleriyle çıkarmalı’ diye dü ünüyordu.” (TÇ, 2011: 26).

Balıkçılar Kralı adlı öyküde Osman balık tutma yarı masında en küçük ve en tecrübesiz yarı macı olmasına ra men çok gayret gösterir. Talihinin yardımıyla oltasına çok büyük bir balık takılmı tır. Ancak balı ı kayı a çekmeye gücü yetmez. Yarı ma ko ullarına göre de kimseden destek almaması gereken Osman, kocaman balıkla bir mücadele içine giri mi tir. Uzun süren mücadelede yılmayan taraf Osman olur ve çalı kanlı ının ve gayretlerinin kar ılı ını “Balıkçılar Kralı” unvanını kazanarak alır. Osman, hayatın mücadele ve çalı mayı gerektirdi ini idrak eder ve buradan hareketle derslerinde ba arılı olmak için anahtar kuralın çalı mak oldu una kanaat getirir:

“Yarım saat kadar u ra tı. Çok yoruldu ama sonunda balı ı da yordu. Artık eskisi kadar kuvvetle asılamıyordu.

-Ha gayret Osman, gayret o lum, ba arıyorsun!

Sonunda boyu kadar bir orkinos balı ını su yüzüne çekti. Gözlerini kocaman açmı tı. Öteye, beriye atılıyordu. Babası ellerine çırptı.

-Ba ardın Osman, ba ardın!

....

-Osman, Balıkçılar Kralı seçilmi tir!

Önce babası alnından öptü Osman’ı, ba arısı için onu kutladı.

-Seni hep ba arılı görmek isterim Osman, dedi. Bütün hayatın boyunca çalı ve ba ar. Unutma ki: Çalı an kazanır, çalı mayan aldanır.

....

Osman herkese te ekkür etti. Çok iyi anlıyordu imdi. Ba armak için çalı mak lazımdı. Öyleyse derslerine de çok çalı acak ve ba aracaktı.” (M, 2011: 34-35)

Büyük Yangın adlı öyküde bir köy çocu u olan Mücahit, çok çalı kan bir çocuktur. Hem tarlada ailesine yardım edip ne yapılması gerekiyorsa ko turur hem de okul zamanlarında derslerine çalı ır. Bu çalı kanlı ı etrafın da takdirini toplar:

“Daha dokuz ya ında bir çocuktı. Ama her i i çok iyi ö renmi ti. Tohum atıyordu, çift sürüyordu, tırmık sallıyordu. Görenler:

-Ma allah; ne çalı kan çocuk; diyorlardı.” (M, 2011: 34-36)

Balıkçının O lu adlı öyküde Ahmet hem derslerine çalı ıp ba arılır olur hem de ailesine ihtiyaç duyulan i lerde yardımcı olur. Çalı kanlı ı ve mütevazili le örnek bir model olu turur:

“Bu sene ilkokulu bitirecekti. Hiç kalmadan bu sınıfa kadar geçmi ti. Ailesine destek olmak için elinden geleni yapıyordu. Bir yandan annesine kıydan odun topluyor bir yandan da babasının a larını tamir ediyordu. Bir yandan da derslerine çalı ıyordu.” (K, 2011: 32)

Fedakâr Annem adlı öyküde Aynur’un babası iki yıldır Almanya’dadır. Ancak o zamandan beri kendisinden haber alınamaz. Annesine ve kendisine de yardımcı olacak kimse yoktur. Bu yüzden annesi geçimlerini sa layabilmek için çama ır yıkar. Kimseye muhtaç olmamak için sürekli çama ır yıkamaktan elleri tahri olmasına kar ın o çalı maktan asla usanç duymaz:

“Aynur’un babası iki yıl kadar önce Almanya’ya çalı maya gitmi ti. U urladıkları günü Aynur bugünmi gibi hatırlıyordu. O zaman yedi ya ındaydı. Babasına a layan bebek ısmarlamı tı. Unutmaması için sıkı sıkıya tembihlemi ti kaç kere... ama gidi o gidi oldu. Babası ne mektup yazdı, ne para gönderdi.

....

Anneci i her sabah kom ulara gider, kirli çama ırlarını ta ır ve yıkardı. Ellerini çama ır suyunun yakıcı ından solmu , pürütkenmi ti. Aynur’a belli etmemeye çalı ıyordu ama sık sık a lıyordu.” (FA, 2012: 7)

Can'ın Hatıra Defteri adlı romanda babasına ilaç parası kazanmak için Ahmet A'nın yanında i e giren Murat, kendisine yardım amaçlı verilmek istenen parayı kabul etmez. Emek harcamadan elde edilecek paranın onun için kıymeti yoktur. Bu yüzden de çalı ıp hak ettikten sonra parayı alır:

“-Benden duymu olma bunları, diye devam etti. imdi haline acımıyor de iliz. Murat'a bizim efendi kaç kere para vermek istedi, ama o almadı. Hakkım olmayan parayı alamam diye tutturdu. 'Bari bir i verip çalı tıralım' diye dü ündük. uradaki tarlada ta çekiyor. Sel baskınınında tarlanın her yerine ta dolmu tu da...” (CHD, 2011: 25)

Bizim Can, adlı romanda Can, okul birincisi olmak için sürekli çalı ır. Ba arılı olmak için çalı manın ilk art oldu unu bilir. Öyle ki anne ve babası onun bu kadar çok çalı masından artık kaygı duymaya ba lamı tır:

“Okul birincisi olmak için çok mücadele ettim. Birinci sınıftan itibaren bunun için u ra tı um halde ancak üçüncü sınıfta ba arabildim. Yetersiz oldu um derslerimi ö retmenimden ö renip bütün gücümle çalı tım. Öyle ki, babam ve annem tela a kapıldılar. Annem bir yandan:

-Çok çalı ıyorsun yavrucu um, hastalancağsın, diyordu.

Babam:

-Sınıf birincisi olman art de il Can! Yeter ki sınıfını geç, derslerini iyi bil. Çünkü hayattan alaca ın büyük derslere bunlar basamak olacak, diye ö üt veriyordu.” (BC, 2011: 18-19)

Bizim Can adlı romanda Can'ın sınıf arkada ı Bilâl, maddi imkânsızlıklara ra men sınıfında ikinci olur, sürekli olarak çalı ır:

“Ö retmenimiz onu hep örnek olarak bize gösterir. Her sene sınıfın birincisi olamaz, ama ne yapar yapar, ikincili i kimseye kaptırmaz.” (BC, 2011: 38)

Bizim Can adlı romanda çocuklar dilenerek ve çalı arak para kazanma hakkında tartı ırlar. Kadir, çalı mak isteyen insana hiçbir olumsuzlu un engel olamayaca ını bir örnekle açıklar:

“-Ben ahsen ne kadar olursa olsun, her insanın bir i e yarayaca ına inanırım. Örnek mi istiyorsunuz? te demirci Mahmut Amca: ki baca ı da yok, ama örsün ba na geçti mi de me ustalara ta çıkartıyor. Kazancı da hiç fena de il. ki çocu u gül gibi geçindiriyor.” (BC, 2011: 60)

Heyecanlı Yolculuk adlı romanda kısa yoldan ve az emek harcıyarak zengin olmayı amaç edinen Marko ve Yako adlı iki arkada ın çalı maya ve hayatını emek harcıyarak kazanan insanlara bakı açılarındaki olumsuzluklardan hareketle okuyucuya aksi yönde telkinde bulunulmu tur. Ba kalarının eme inin bulundu u, çalınmı ya da hile ile elde edilmi çok fazla miktarda kazanımdansa, alın teri ile çalı ılarak elde edilmi az miktardaki kazanımın daha temiz ve kutsal olaca ı iletisi romanın genelinden çıkarılır. Kısa yoldan para kazanmak isteyen bu iki karakterin eserin sonunda akıbetleri kötü bitmi , birisi ölmü ken di eri de çalıntı altınlar yüzünden aklını yitirmi tir:

“-Zengin olmak ne kadar güzel ey...

-Elbette güzeldir. Hele ba kasının parasıyla zengin olmak, hepsinden güzeldir. Bana çalı diyorlar. Çalı arak para kazanılsaydı, babam zengin olurdu. Yoksulluk içinde öldü zavallı babam. Ben çalı madan, kendimi hiç yormadan zengin olaca ım.” (HY, 2011:21)

Doktor Olaca ım adlı romanda Adil, babası öldükten sonra annesinin ve kendinin geçimini sa lamak için tüm vaktini çalı arak de erlendirir:

“Köylüler kahvede sohbet ederlerken o ya mur-çamur demez, tarlasının yolunu tutardı. Gül gibi de geçinip gider, kimseye muhtaç olmadan hayatını sürdürürdü.” (DO, 2011: 14)

4.1.7. Dayanı ma

Dayanı ma, sosyal bir varlık olan insanın hayattaki güçlükleri yenebilmesine kar ı ba ka insanlara destek olması ya da di er insanlardan destek almasıdır. Böylelikle insanlar engelleri daha kolay ve hızlı bir ekilde a ma imkânını elde ederler. Dayanı manın insan hayatındaki bu rolünün çocuklara kavratılması da onların sosyal etkile imler kurarak hem çevrelerine faydalı olmalarını hem de çevrelerinden destek almalarını sa layacaktır. Bahadıro lu'nun eserlerinde dayanı maya yönelik on altı adet bulgu tespit edilmi tir:

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç, köpek balığına karşı bir olup dayanımını örneği göstererek bu beladan kurtulacaklarını arkadaşlarına anlatır:

“Durum tehlikeli olmaya başladı arkadaşlar! Bir köpek balığı geldi, rahatımızı kaçırdı. Ona karşı durabilmemiz için birlik ve beraberlik içinde olmamız gerek.” (SABÜ, 2011: 26)

“Köpek balığının ve ahtapotların esiri olmamak için savaşacağız. Hazır mısınız arkadaşlar?” (SABÜ, 2011: 26)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç ve Mini’yi tehlikeli bir göreve yollayan Bakan Amca, onlara iltifatta bulunarak moral verir. Böylelikle balıklar bir aile havası oluşturup dayanımına içine girerler:

-Yolunuz açık olsun çocuklarım! Size güveniyorum ve bu güveni bozmayacağımınıza inanıyorum. Haydi görevim sizi bir haber getirin.” (SABÜ, 2011: 33)

Sarhoşun Pişmanlığı adlı hikâyede Cemil ve annesi alkolik olan babalarına destek olurlar:

“-Sana yardım edeceğiz, diyordu. Hepimiz sana yardım edeceğiz. Çekişi bırakman için ne lazımsa yapacağız. Korkma babam aracak.” (HYS, 2012: 55)

ehzade Murat adlı romanda ehzade Murat, babası ona padişah olmasını teklif etmesine karşın o, en büyük kardeşinin padişah olmasını ve dayanımında ülkeyi idare etmeyi teklif eder:

“-Kardeşlerimden en büyüğü padişah olsun, ben ona yardımcı olurum, diğer kardeşlerim de yardımcı olurlar. Birlikten kuvvet doğar, biz de birlik olur kuvvetleniriz. Böylesi daha iyidir.” (M, 2011: 44)

ehzade Murat adlı romanda padişah ölünce ehzadeler el birliğiyle dayanımında ülkelerini yönetirler:

“Dört ehzade, babalarının sağlığını da o öldükten sonra da hiç ayrılmadılar. Ülkeyi el birliğiyle yönetmeye devam ettiler.” (M, 2011: 44)

Canavar Robot adlı romanda Davut’un bir sıkıntısı vardır; ancak bunu kimseyle paylaşmak istemez. Kendisini yalnız hisseder. Bu sırada arkadaşına destek olmak ve fikir vermek için sorunun ne olduğunu anlatmasını ister:

“Haydi güven bana anlat! Neler oldu? Gözleri ve burnu a lamaktan kızarmı tı, ama artık a lamıyordu. Dertle mek istedi i her halinden belli oluyordu.” (CR, 2011: 13)

Babamın Balıkları adlı öyküde babasının akvaryumdaki balıklarını öldüren Selim zor durumdadır. Babası çok öfkelenmi ve Selim’i neredeyse dövecektir. Üvey karde i Ömer a abeyinin dayak yemesine engel olmak için suçu üzerine alır ve balıkları kendisinin yanlı lıkla öldürdü ünü söyler. Ancak bu sefer de üvey karde inin babasının hı mına u ramasına göz yumamayan Selim, suçu kendisinin i ledi ini itiraf eder. ki karde in dayanı ması ve birbirleri için girdikleri fedakârlık babalarının öfkesini yok eder:

“Selim çok korktu. Ömer’in kendisini hemen ele verece ini dü ündü. Fakat sandı ı çıkmadı. Ömer, kendi kö esinden usulca kalktı ve babasının kar ısına dikildi. Suçlu suçlu boynunu bükerek:

-Ben yaptım babacı ım, dedi. Suyunu de i tirmek istemi tim de...

Selim, babasının çok kızdı ını fark etti. Gözleri çakmak gibi yanıyordu. Ömer’i dövü dövecekti. Do rusu Ömer’den bu fedakârlı ı beklemiyordu. a ırnu kalmı tı. Kendi yerine dayak yemesine göz yumamazdı.

-Hayır babacı ım, diye ba ırdı. Suçlu benim. Karde imin hiçbir suçu yok.

İk defa Ömer’e “Karde im” diyordu.” (K, 2011: 24)

Karıncalar Sava ı adlı romanda karıncalar kı için yiyecek hazırlıkları yaparken bir karıncanın ta ımaya gücünün yetemeyece i bir yiyecek olursa i birli i yaparlar ve birlikte yuvaya ta ırlar. Bu noktadan hareketle biz insanların da hayatta tek ba ımıza üstesinden gelemeyece imiz i ler ve engellerle kar ıla ılmasında i birli i ve dayanı ma ile ba arıya ula abilece imiz iletisi verilmi tir:

“Bazen koca bir mısır tanesini birkaç karınca kuvvet birli i yaparak yuvarlıyordu. Bazen de iki bu day tanesi kuvvetli bir karınca tarafından çekiliyordu.” (KS, 2012: 16)

Balıkçının O lu adlı öyküde Ahmet ve ailesinin evleri çıkan fırtınaya daha fazla direnemez ve yıkılır. Sandalları da fırtınadan zarar görmü kullanılamaz hale gelmi tir. Zaten ekonomik güçleri zayıf olan ailenin bu felaketin yaralarını tek ba larına sarmaları imkânsızdır. Ancak aileye dostları ve Balıkçılar Kooperatifi yardımda bulunur. Bu

yardımla ma ve dayanı ma sayesinde de kısa zamanda eskisinden daha iyi bir kulübe in a edilmi olur:

“Vakit kaybetmeden kulübelerini tekrar kurmak için harekete geçtiler. Kısa zamanda, eskisinden daha sa lam bir kulübe yaptılar. Ahmet’in babası Balıkçılar Kooperartifi’nden ve dostarından borç para aldı. Tekrar sandal aldı. A lar satın aldı. Eskisinden daha güzel bir hayata ba ladılar. Kısa zamanda borçlarını ödeyip para bile biriktirdiler.” (K, 2011: 42)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Murat’ın tarladaki ta ları ta ıdı ını gören Can, arkada ına yardım etmeye ba lar. Murat bu duruma itiraz etse de Can, arkada lı ın bunu gerektirdi ini ve birlikte daha kısa sürede i i bitirip babasının sa lı ı için gerekli olan parayı temin edeceklerdir:

“Beni görünce durdu. Acı bir gülümsemeye yüzüme baktı:

-Çalı ıyorum, dedi.

Hiç cevap vermeden küfeye ta atmaya ba ladım. Bir süre beni seyrettikten sonra hızla koluma yapı tı:

-Bırak, bu benim i im!

-Hayır, dedim. Sen diye bir ey yok, biz varız. ki ki i çalı ırsak daha kısa sürede gerekli parayı biriktirebiliriz. Babanın bekleyecek durumu yok. Hemen doktora götürmeliyiz. Ba ını salladı. Birlikte çalı maya koyulduk. Arkada ım Murat ile birlikte o gün ak ama kadar çalı tım.” (CHD, 2011: 26)

Yaramaz Ayı Zirzop adlı romanda arıların kovanına saldıran Zirzop’a kar ı arılar hep birlikte saldırırlar. Hatta böyle tehlikeler için di er kovanlardaki arılarla daha önceden anla ma yapıp birlikte i birli i yaparak kendilerini koruma kararı almı lardır. Bu sayede de kendilerinden daha büyük olan Zirzop’u kolayca alt ederler. Zirzop’un arıların güç birli i kar ısındaki yenilgisi okuyucuya, kendi ba ımıza alt edemeyece imiz pek çok sorunun dayanı ma sayesinde kolayca üstesinden gelebilece imiz iletisini verir:

“En çok sırtı yanmaya ba ladı. Ba ının ula tı ı yerlere konan arıları bir anda yutuyordu. Ama ba ının ula amadı ı yerler ate gibi yanıyordu. A acın tepesinde yuvalanan arılara da haber gitmi ti kısa zamanda. Yapılan anla maya göre saldırıya u rayan yuvaya yardım edilecekti.” (YAZ, 2011:33)

Bizim Can adlı romanda Çipil Bülent, arkadaşı Bilâl'e çelme takıp dü ürdü ü için ö retmeninden ceza alır. Bunun üzerine Bilâl'i tehdit eder. Can da Bilâl'e arka çıkıp onun yanında oldu unu ve Bülent'in ona herhangi bir zarar vermesine müsaade etmeyece ini söyleyerek arkadaşı nı ve dayanı manın iyi bir örne ini gösterir:

“Bir süre sonra Bülent yüzü kızarmı , gözlerinden alevler saçarak kapıda belirdi. Bakı larını önce bana, sonra Bilâl'e dikti. Parma nı salladı:

-Sana gününü gösterece im, diye tehdit etti. Bilâl'in yanına gittim:

-Korkma, dedim. Sana kimse bir ey yapamaz. Ölünceye kadar seninle beraberim.

Minnetle bana baktı:

-Zaten korkmuyorum, dedi. Ben yine de yanından hiç ayrılmamaya karar verdim. Bilâl'i çok seviyor ve takdir ediyordum.” (BC, 2011:95)

Bayram Hediyesi adlı öyküde yetim olan Samet ile annesi bayrama hüzünlü girerler. Bayramda el öpecek kimseleri yoktur. kimsenin de onları hatırlamadı nı dü ündükleri bir anda mahalle muhtarı kapılarını çalar ve bayram ziyareti için birtakım hediyelerle gelir. Mahalle halkı onların durumuna duyarsız kalmayıp birtakım hediyelerle kapılarını çalmı lardır. Bu da güzel bir dayanı ma örne i olu turmu tur:

“Samet, ko up kapıyı açtı. Önce Muhtar Emmi belirdi. Arkasından Sadık Abi ile Emine Teyze. Elleri, kolları paketlerle doluydu.

-I ık yanıyordu da, dedi. Muhtar Emmi. öyle bir u rayalım dedik.” (ZOD, 2012: 23)

Büyük Yangın adlı öyküde tarlalarını su basan ve mahsülleri zarar gördü ü için zor duruma dü en Mücahit ve ailesinin yardımına kom uları yeti ir. Her ne kadar kendi mahsülleri de az olsa da onlarla bu daylarını olabildi ince payla ırlar:

“Ellerinde ne yiyecek bu dayları kalmı tı, ne ekecek. Kom ulardan borç isteyeceklerdi, ama herkes kıt kanaat geçiniyordu. Fazla bu dayları yoktu. Yine de ellerinden gelen yardımları yaptılar. (M, 2011: 37)

Büyük Yangın adlı öyküde Hilmi Efendi'nin evinde çıkan yangına ba ta kom uları Mücahit'in babası olmak üzere bütün köy halkı ko ar. Köylüler, yangını

söndürmek ve evdekileri sa olarak kurtarabilmek için mücadele ederek güzel bir dayanı ma örne i sergilerler:

“Köylüler de alevleri görüp yeti tiler. Su ta ıdılar, çamur attılar.Sabaha kar ı yangın söndü. Köylü olmasa yangın evi bitirecekti. Hele yakın kom usu Mücahit’in babası yeti meseydi, küçük kızı küll olacaktı.” (M, 43-44)

4.1.8. Di ergamlık

nsanların, sadece kendi sorunlarıyla me gul olup ba kalarının ya adı ı olumsuzluklara kayıtsız kalması da yine toplum içindeki ayrı mayı ve bencille meyi tetikleyecektir. nsanın ya adı ı yeryüzünde kendisinin haricinde ba kalarının da ya adı ını ve herkesin belirli haklara her durumda sahip olması anlayı ını benimsemeleri hem toplumsal sorunları a ma noktasında kolaylık sa layacak hem de dünyayı daha ya anılabilir bir mekân kılacaktır. Bu nedenledir ki Bahadıro lu, okuyucu kitlesinin bencille erek çevresine duyarsız kalmasının önüne geçmek için bu de ere de eserlerine yer vermi , “benlik” anlayı ının de il, “bizlik” anlayı ının hayatı daha anlamlı kılaca ı iletisini dokuz örnekle ifade etmi tir:

Damlaya Damlaya Göl Olur adlı öyküde babasının tavsiyesine uyup harçlıklarını kumbarasında biriktiren Ali, karde i Veli’nin tutumlu davranmayıp parasız kalması üzerine üzülür ve babası ile daha önce konu tukları gibi kumbarasındaki paralarla Necla Teyze’nin o lu Mehmet’in elbisesinden alınmasından vazgeçer. Karde i Veli daha fazla üzülmesin diye elbiseden feragat eden Ali, karde i Veli için iyi bir özveri örne i gösterir:

*“Ali karde inin bu halinden çok duygulandı. Gitti babasına sokuldu.
-Babacı ım, dedi. Ben Necla Teyze’nin o lu Mehmet’in elbiselerinden istemiyorum artık.
-Niçin yavrum?
-Çünkü o elbiseler çok pahalı olsa gerek.
-Senin paranla alınır...
-Olsun, ben yine de istemiyorum.
Babası, Ali’nin birden vazgeçmesini anlayamadı.
-Ama niçin Ali diye sordu.*

Ali, üzgün üzgün pe lerinden gelen karde ini i aret etti. Gözlerine ya lar hücum etmi ti.

-Çünkü babacı m, dedi. Karde im böyle üzülürken ben cici elbiseleri giyemem. Ne olur paramdan ikimize de elbise alın. Zararı yok, cici olmasın elbiselerim. Karde im üzülmesin yeter.” (K, 2011: 51)

Uzay Çocu u adlı romanda Serdar, uzaylılar tarafından kaçırılmasına çok öfkelenir ancak Doktor De'nin o lunun da ba ka bir gezegendeki yaratıklar tarafından kaçırıldı ını ö renince kendini bir kenara bırakıp adamın durumuna üzölmeye ba lar:

“Serdar kendi halini unutmu , kaçırılan çocu a üzölmeye ba lamı tı:

-Çok üzöldüm gerçekten.

Serdar'ın aklına yine babası geldi. Derin bir nefes aldı ve devam etti konu maya:

-O lunuz kaçırıldı diye nasıl da a lıyorsunuz! Oysa siz de beni kaçırdınız. Babamın da sizin gibi üzöldü ünü hiç dü ünüyor musunuz?” (UÇ, 2011: 39)

Can'ın Hatıra Defteri adlı romanda mahallede top oynayan çocuklardan Serdar, Selime Hanım'ın camını yanlışlıkla kırar. Top oynayan bütün çocuklar kaçıp saklanırlar. Can ortada kalır. Selime Hanım, camı onun kırıp kırmadı ını sordu unda da Serdar'ın zayıf, çelimsiz bir çocuk olmasından hem de arkada ını ele vermenin do ru olmayaca ını dü ünen Can, ona acıyıp camı kendisinin kırdı ını söyler. Ancak Selime Hanım onun kırdı ına inanmaz ve Can'ın arkada ını korumak için suçu üstlenmesini takdir eder. Can'ı evine ça ırıp arkada ını korumasının mükâfatı olarak yaptı ı kabak tatlısından ikram eder:

“-Sen böyle eyi özellikle yapmazdın Can, dedi. Herhalde kaza oldu.

- ey, Selime Hanım Teyze, yani ey...

Hiç uzatmadan do rudan sordu:

-Camı sen mi kırdın?

Arkada larımdan kimse etrafta yoktu. Serdar'ı ele vermeye gönüüm razı de ildi. Ufak, tefek, hastalıklı, çelimsiz bir çocuktu. Selime Hanım Teyze o iri cüssesiyle soka a dü üp çocu u kovalamaya kalkarsa korkusundan ölebilirdi zavallıcık.

-Evet, dedim. Özür dilerim.

Galiba inanmadı. Derin derin bana bakarak:

-Emin misin, diye tekrarladı.

-Evet, evet. Ben kırdım, dedim. Yüzümden mi okudu, yoksa utu çekenini gördü mü bilmem, tatlı bir sesle:

-Arkada ını korumana bayıldım, dedi. çeri gel de sana pi irdi im kabak tatlısından vereyim.” (CHD, 2011: 62)

Zengin Olan Dilenci adlı öyküde patronu tarafından terslenip kovulan dilenciye acıyan Ali, patronundan çekinmesine rağmen dayanamaz ve kendisinin de çok ihtiyacı olmasına karşın adama elindeki birkaç kuru u sıkı tırır:

“Ali bir bahane bularak peşinden çıktı. Dilenci henüz kö eyi dönmemi ti. Ardından yeti ti.

-Bir dakika, dedi.

-Adam dönüp çocuğun yüzüne baktı:

-Buyur yavrurum.

Ali avucundaki paraları adamın eline tuttu turdu.

Adam çok sevinmi ti.

-Allah razı olsun evladım. Sen iyi bir çocuğa benziyorsun. Adın nedir?” (ZOD, 2012: 10)

Bizim Can adlı romanda Can, derslerinde başarılı olmuştur, babası da onu daha önce ödüllendirmesine rağmen tatmin olmayıp oğluna bir çanta almıştır. Can, okul döneminde çantası çok eskimiş olmasına rağmen babasını düşünüp eski çantayla idare edip babasına bu ihtiyacını bildirmez. Yani aile bireyleri içinde fertler öncelikle kendilerini düşünmeyip birbirlerini düşünürler:

“Bu ödül babamı tatmin etmemi ti. Ertesi gün büyükçe bir paketle geldi eve. Bana doğru uzatı:

-Bu senin, dedi. Heyecanla paketi açtım. İçinden kocaman bir çanta çıktı. Pırıl pırıl ve yepyenydi. Çantam çok eskimiş ti. Üzülmesin diye ne zamandır babama söylemiyordum.

-Bu senin Can, dedi. Gösterdi in babasının hediyesi...” (BC, 2011: 20)

Babamın Balıkları adlı öyküde babasının akvaryumdaki balıklarını öldüren Selim zor durumdadır. Babası çok öfkelenmiş ve Selim’i neredeyse dövecektir. Üvey kardeşi Ömer ailesinin dayak yemesine engel olmak için suçu üzerine alır ve balıkları kendisinin yanlışlıkla öldürdüğünü söyler. Ancak bu sefer de üvey kardeşinin babasının hımsına ulaşmasına göz yumamayan Selim, suçu kendisinin işlediğini itiraf eder. O zamana kadar üvey olduğu Ömer’e hiç “Kardeşim” demeyen Selim, Ömer’in ailesi için suçu üstlenmesinden etkilenerek ona ilk kez “Kardeşim” der:

“Selim çok korktu. Ömer’in kendisini hemen ele vereceğini düşündü. Fakat sandığı çıkmadı. Ömer, kendi köşesinden usulca kalktı ve babasının karşısına dikildi. Suçlu suçlu boynunu bükerek:

-Ben yaptım babacı m, dedi. Suyunu de i tirmek istemi tim de...

Selim, babasının çok kızdı mı fark etti. Gözleri çakmak gibi yanıyordu. Ömer'i dövdü dövecekti. Do rusu Ömer'den bu fedakârlı ı bekleliyordu. a ırmı kalmı tı. Kendi yerine dayak yemesine göz yumamazdı.

-Hayır babacı m, diye ba ırdı. Suçlu benim. Karde imin hiçbir suçu yok.

İk defa Ömer'e "Karde im" diyordu." (K, 2011: 24)

Karıncalar Sava ı adlı romanda Kerim'i barı a ikna eden Karael, onun sadece kendini dü ünmesine kızar. Sadece kendi canları için de il, bütün karıncaların canı için de kaygılanması gerekir:

"- imdilik zindana kapattılar. Yakında da öldüreceklerine eminim. Yenilgilerinin intikamını bu zavallılardan alacaklardır.

-Onları da kurtarmak lazım. Elini omzuma koyup bastırdı:

-Bana bak küçük karınca, dedi. unu bunu kurtarmayı dü ünürken kendimizi kurtarmayı unutuyoruz. Bizim de kurtulmamız lazım, bunu unutma!

-Unutmuyorum, ama bizim tek ba ımıza kurtulmamız kimsenin i ine yaramaz ki!

-Kendimize faydası dokunur.

Kerim'i azarladım:

-Hâlâ bir Kızıl Karınca gibi dü ünüyorsun. yi bir karınca ba kalarını kendinden çok dü ünmelidir." (KS, 2012: 69)

ehzade Murat adlı romanda ehzade Murat, babası ona padi ah olmasını teklif etmesine kar ın o, en büyük karde inin padi ah olmasını ve dayanı ma içinde ülkeyi idare etmeyi teklif eder:

"-Karde lerimden en büyü ü Padi ah olsun, ben ona yardımcı olurum, di er karde lerim de yardımcı olurlar. Birlikten kuvvet do ar, biz de birlik olur kuvvetleniriz. Böylesi daha iyidir."(M, 2011: 44)

Sünnet Dü ünü adlı öyküde sünnet olmasına karar verilen Ömer, bir çocuk için çok özel olan bu mutlulu u tek ba ına ya amak istemez. Kendisi sünnet kıyafetleri giyecek, onun için akraba ve yakın çevre arasında dü ün yapılacak olması her çocuk gibi onu da mutlu eder ancak o bu mutlulu u ba kalarıyla paylaşmak ister. Yetim olan iki karde in de –Yavuz ve Selim- kendisi ile beraber sünnet olmasını ve sünnet kıyafetleri giymelerini ister. Babası o lunun bu kadar hassas ve ince fikirli yakla masına

olumlu kar ılık verir ve iki yetim çocu un sünneti de Ömer'in dü ünüyle ile beraber yapılır:

“-Ke ke Yavuz ve Selim de sünnet olabilselerdi, dedi. O zaman peygamber onları da severdi. Cici elbiseleri de olurdu.

-Çok mu istiyorsun, diye sordu babası.

Gözleri parıl parıl parladı Ömer'in:

-Evet babacı ım, diye haykırdı. Çok istiyorum. Geçen gün Selim'e eski pantolonumu götürüp verdim. Sevincini görmeliydin babacı ım. Hem onlar benim arkada larım.

yi öyleyse. Madem istiyorsun seninle birlikte onları da sünnet ettiririz olur biter.

Ömer, babasına sarıldı, övünüyordu.

-Sen babaların ahısın ahı!

....

Yavuz ile Selim'i de yanlarına alıp o gün çar ıya çıktılar. Sünnet elbiseleri aldılar. Hepsine de çok yakı mı tı.” (M, 2012: 56)

4.1.9. Dinî De erler

üphesiz din, insanların sosyal, siyasal, ekonomik ya amları ba ta olmak üzere hemen hemen bütün alanlarına etki eden bir kavramdır. nşanın aklında ve kalbinde yer alan birtakım soru i aretleri, insanı inanmaya itmi , böylelikle de anlamlandırıp izah edilemeyen bo lukların doldurulmasını mümkün kılmı tır. Dinî inançlar, de er aktarımı bakımından önemli bir i levde kullanılabilirler. Çünkü günümüzde dünya genelinde inanılan belli ba lı dinler, erdemlerin ço unun bireyler tarafından kazanılmasını bir yükümlülük olarak görür: Bahadıro lu da bu de ere eserlerinde sıklıkla yer vermi tir. Eserlerde yetmi kez dine atıfta bulunulmu tur :

Tuhaf Çocuk adlı romanda, Tuhaf Çocuk'un annesi ölünce mezarı ba nda Kur'an okunur. Tuhaf Çocuk, Kur'an sesinden etkilenir:

“... mam Efendi Kur’an okumaya başladı. Tuhaf Çocuk kendinden geçercesine bu güzel sestem Allah Kelâmı oldu unu bildi i sözleri dinledi.” (TÇ, 2011: 23)

Tuhaf Çocuk adlı romanda, Mahmut Dede, slâm dininin ilme ne kadar önem verdi ini peygamberimizin hadisine atıfta bulunarak vurgular:

“ ‘ lim ö renmek ya lı genç her Müslüman’a farzdır’ diyen bir dinin mensubuyuz.peygamberimiz ‘ lim Çin’de de olsa gidin alın’ demek suretiyle ilmin ne büyük bir kuvvet oldu unu bildirmi tir.” (TÇ, 2011: 27)

“-Alimin mürekkebi, ehidin kanından daha mübarektir. Biliyorsun, vatanımızı Mo ol istilasından korumak için binlerce dındaımız öldü. ehitlik yüksek bir rütbedir. Her kula nasip olmaz. lim de öyledir. ehit kanından da üstün bir rütbedir. üphesiz bu da her kula nasip olmaz. Aramalı, çalı malı ve elde etmek için hiçbir engel tanımamalıdır.” (TÇ, 2011: 29)

Tuhaf Çocuk adlı romanda Mahmut Dede, Cengiz Han’ın askerlerinin köye baskın yapmasından hemen önce köylülerin sürekli dua etmesini ister:

“...Zafer için Allah’a dua etmelerini ö ütle di.” (TÇ, 2011:41)

Tuhaf Çocuk adlı romanda Mahmut Dede, Tuhaf Çocuk’un a ırı derecede çok kuvvetli olmasından dolayı kendisine bu kudreti veren Allah’a ükretmesini telkin eder:

“-Bu kesinlikle Allah vergisi, Allah sana bu kuvveti verdi. Sen de ona bol bol ükret.” (TÇ, 2011: 50)

Tuhaf Çocuk adlı romanda Mahmut Dede, Cengiz Han’ın askerlerini ilk etapta savu turan köylülere Allah’a ükredip yeni bir saldırıya hazırlanmalarını söyler ancak köylüler onun sözlerine kulak asmaz:

“Baksana unların haline! Hiçbirine söz geçiremedim. Sevinçten çılına dönmü gibiler. Oysa zaferi veren Allah’tır... O’na ükretmeleri gerekirdi.” (TÇ, 2011: 50)

“...Allah’tan korkmayan kula, köle olmaktan korkunç bir ey yoktur.” (TÇ, 2011: 51)

Tuhaf Çocuk adlı romanda Tuhaf Çocuk, Cengiz Han’ın eline esir dü ünce aslanlarla sava ması için ortaya atılır. Cengiz Han’ın aslanların elinden Tuhaf Çocuk’u

kimsenin kurtaramayacağı nı söylemesi üzerine Allah'ın isterse onu koruma kudretini göstereceğini söyler:

"-Allah'ım dilerse beni ne güzel korur!" (TÇ, 2011: 68)

Tuhaf Çocuk adlı romanda Celaleddin Harzemah, Cengizhan'ın yaptığı zulümlerin Allah tarafından cezasız bırakılmayacağı nı ifade eder:

"...Haklısın, dedi. Yaptıkları çok feci eylemler. Zulmediyor, yakıyor, yıkıyor. Ama bir gün Allah onun da belasını verecektir. Bu dünyada hiçbir zulüm karlıksız kalmaz." (TÇ, 2011: 86)

Karıncalar Savaşı adlı romanda karıncalar arasındaki savaş başlamadan önce Ba kumandan Allah'a olan inançlarının onları zafere ulaştıracağını söyler:

"...Allah'a güveniyoruz ve bize zafer vereceğimize inanıyoruz." (KS, 2012: 33)

Karıncalar Savaşı adlı romanda Karael, savaş sırasında düman saflarında bir yere sinip esir düman için dua eder:

"...Sabırla bekliyordum. Bir köyeye büzülmü , bir an önce buradan kurtulmak için Allah'a dua ediyordum." (KS, 2012: 65)

Karıncalar Savaşı adlı romanda Karael, diğerkabilede olan Kerim'in dua etmesini bilmesede "amin" diyerek duaya katılacağını söyler:

"-Ama ben dua etmesini bilmem ki! Kral bütün dini kuralları yasakladı. Burada ibadet etmek de yasaktır, dua etmek de..."

-Dua etmesini bilmesende zararı yok, gel otur benimle birlikte tekrarla. Hatta söylediklerime sadece 'Amin' de yeterli. Birlikte diz çöktük ve avuçlarımızı açtık:

-Allah'ım bizi bağırıya ulaştır, diye uzun uzun dua ettim." (KS, 2012: 75)

Küçük Kahraman adlı romanda Musa Efe, yurdun düman iğalinden kurtulması için Allah'a dua eder:

"Musa Efe Namazını bitirmi , ellerini açarak dua ediyordu:

-Allah'ım, yurdumu milletime bağırla. Masum Müslümanları dümana ezdirme. Bize yurdumuzu koruyabilmemiz için kuvvet ver. Mücadele azmi ihсан et. Allah'ım sen Müslümanların nasıl ezildiğini en iyi gören ve en iyi bilensin. Neylersen güzel eylesin. Her iğinde sonsuz hikmetler vardır. Merhametin boldur. u Yunan belasından Türk milletini kurtar. Askerlerimizi bağırlı eyle. Dümana karlı

dövü enlerin kalbini azim ve cesaretle doldur. Yetimlerin, öksüzlerin, nebilerin, velilerin yüzü suyu hürmetine Rabbim...”(KK, 2012: 66)

Küçük Kahraman adlı romanda Musa Efe, Said’in yalan söyleyerek dinamit temin etmesini ö renince i in aslını ö renmek isteyip Müslümanların özellikleri arasında yalan söylemenin olmadığını ifade eder:

“-Dosdo ru anlatın unu! Müslüman’a yalan konu mak yara maz...”(KK, 2012: 138)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Can, yardımla manın dinimiz açısından önemini ö renir:

“Yardımla mak dinimizin emridir, dedi. Bir komunun ba ı dara dü tü ünde yardımına ko mak sevaptır. Cenab-ı Allah, yardım etmeyi sevenleri sever. Kime sorduysam hemen hemen herkes aynı eyi söyledi. Bir kar ılık beklemeden yapılan iyilikler Allah’ın ho una gidermi .” (CHD, 2011: 10)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Cami imamı, Allah’ın varlığını Can’a anlatırken Hz. brahim’e atıfta bulunur:

“Her eyi yaratan Allah, insana dü ünçe; hayvana duygu vermi tir. Öyle ya Hz. brahim (s.a.v.) bile, dü üne dü üne Allah’ı bulmamı mı?” (CHD, 2011: 12)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda arkada ı Murat’a i lerinde yardım eden Can yorgun dü er, dedesinin ona tepki göstermesi üzerine de yardımla manın slâm dinince emredildi ini söyleyerek kendisini savunur:

“- te böyle, diye bitirdim. Siz de il misiniz ‘Yardımla ma dinimizin emridir.’ diyen? Hem dinimizin emrini yerine getirdim, hem de arkada ıma yardım ettim.” (CHD, 2011: 29)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Can, köylüler tarafından sevilmeyen Murat’ın babasının hasta olmasından ötürü dedesinin hasta ziyareti yapmasını ister. Hasta ziyaretinin sevap olduğunu Can’a ö reten ki i dedesidir:

“-Onu ziyaret etmeyi dü ünüyor musun dedeci im? Hasta ziyaretinin sevap oldu unu söylemi tin.

-Do rudur, diye cevap verdi. Bir hastayı ziyaret etmek, ihtiyaçlarını sormak, yardımcı olmak büyük sevaptır.” (CHD, 2011: 30)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Can, Murat’ın babasının sa lı ında ibadet etmemesinden ötürü duydu u pi manlı ın yersiz oldu unu, slâm dininde zararın neresinden dönülürse bunun kâr sayıldı ını ifade eder:

“-Çok pi manım biliyor musun? Sa lıklyken ibadet etmedi im için çok pi manım. Yüzüme baktı, acı acı gülümsedi:

-Benim pi manlı ım, öldükten sonra ‘bizi tekrar dünyaya gönder Allah’ım. O zaman bol bol ibadet edece iz, emrinden dı arı çıkmayaca ız’ diye yalvaran kötü ruhluların pi manlı ına benziyor.” (CHD, 2011: 34)

“-Geçenlerde imam amca ‘ i ten hiçbir zaman geçmez’ diyordu amca. Tövbe kapısının kıyamete kadar açık oldu unu söylüyordu. Siz tövbe edin ve tövbenizi tutun yeter ki... Bundan sonra namazını kılmaya çalı ın.” (CHD, 2011: 34)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda ihtiyar göçmen, bir gazidir ve ölünce vatani ve milleti için yaptıkları sayesinde cennete gitmesi temenni edilir:

“- yi tanımamı ız onu, dedi. Sava ta yaralanmı , sonra esir dü mü bunun kar ılı ını da görür ve in allah cennete gider.” (CHD, 2011: 54)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Can, ihtiyar göçmen öldükten sonra onun ruhuna Kur’an okur. ihtiyar göçmenin, rüyasında kendisine te ekkür etti ini görür:

“Gece rüyamda ihtiyar göçmeni gördüm. Bana te ekkür etti. Gönderdi im hediye bohçasını aldı ını, çok memnun oldu unu söyledi.

-Ne hediyesi, diye sordum. Gülümsedi:

-Kur’an, dedi. O günden beri bütün ölülerimizin ruhuna Kur’an okuyorum.” (CHD, 2011: 55)

Fedakâr Annem adlı hikâyede Aynur, babasının gurbetten dönmesi için Allah’a dua eder:

“Küçücük ellerini açtı, dualar etti.” (FA, 2012: 7)

Fedakâr Annem adlı hikâyede Hatice Hanım, Aynur’un iyile mesine yardımcı olur, Aynur’un annesi de ona minnettar kalır. Hatice Hanım ise müslümanların karde olduklarını ve birbirlerinin sıkıntılarına bu yüzden duyarsız kalamayacaklarını ifade eder:

“-Hadi canım, üsteleme i te. Biz birbirimize yardım etmezsek kim eder? urada aynı mahallede oturuyoruz din karde iyiz her eyden evvel.” (FA, 2012: 18)

Anne Sözü adlı hikâyede Doktor, Sermet’in hayatî tehlikesini atlatması için elinden geleni yapar, sonra Allah’a tevekkül eder:

“- n allah kurtulur. Elimizden geleni yapıyoruz. Gerisi Allah’a kalmı , diyordu.” (FA, 2012: 26)

Anne Sözü adlı hikâyede Sermet’in annesi, o lu geçirdi i trafik kazasından sa olarak kurtuldu u için doktora te ekkür edip Allah’a da ükreder:

“-Bana de il, yavrumuzu kurtaran Allah’a te ekkür ediniz, dedi. Biz sadece görevimizi yaptık. Sermet’in annesi ellerini açtı:

-Allah’ım yavrumu benden ayırmadı in için sana binlerce ükür.” (FA, 2012: 28)

Canım Anneci im adlı hikâyede Rahmi, anneler günü için annesine Fatih arma an edece ini ifade eder:

“-Ben anneci ime bir Fatih arma an edece im, dedi.” (FA, 2012: 34)

Canım Anneci im adlı hikâyede Iyas, arkada ı Rahmi’nin annesinin öldü ünü ö renince sarsılır. Ölüm kavramının çok kötü bir olgu oldu unu dü ünürken dayısı ölümün sâ m dinince bir son olmadı ını açıklar:

“-Sevdiklerimizi bir daha görememek diye bir ey yok. Ahirette hepimiz görü ece iz, dedi dayısı. Iyas a ırmı tı:

-Annelerle çocuklar da mı, diye sordu.” (FA, 2012: 36)

Otobüs Yolculu u adlı hikâyede Said, otobüs oförünün içki içerek günah i ledi ini henüz bir çocuk olmasına kar ın fark eder:

“Said’in küçük kafasında ‘günah’ dü üncesi çoktan yer etmi ti. Mırıldandı.

-Günah!

Babası dikkatle o luna baktı:

-Evet yavrum, günah... Ama bu günahı i leyenler var. Bizim oför de öyle.”

(FA, 2012: 42)

Otobüs Yolculu u adlı hikâyede Said, babasının kendilerini otobüsten indirmesiyle beraber endi eye kapılır. Evlerine nasıl döneceklerini babasına sorar. Babası ise Allah’a güvendiklerini ifade eder:

- imdi ne yapaca ız?

-Allah Kerim'dir. (FA, 2012: 44)

Otobüs Yolculu u adlı hikâyede Said'in babası, e ini ve çocu unu otobüs oförü sarho oldu u için otobüsten indirir, içki içmenin slâm dinince günah oldu una atf yapılır:

“-Otobüsten neden indik babacı m?

-Çünkü yavrum, oför sarho tu.

-O günah i ledi diye mi indik?

-Biraz öyle. Yalnız günahının cezasını yolculara da çektirebilir.” (FA, 2012: 46)

Otobüs Yolculu u adlı hikâyede Said ve ailesinin son anda binmekten vazgeçti i otobüs kaza yapar. Said de otobüste bulunmaları halinde ölüp ölmeyeceklerini babasına sorar:

“Babası, Said'in sarı saçlarını sevgiyle ok adı:

-Bilinmez ki yavrum, dedi. Ölüp ölmeyece imizi ancak Allah bilir.” (FA, 2012: 47)

Tembel Ali adlı hikâyede Tembelli ini yenen Ali, Gazi Dede'ye yardımcı olur, dede de ona dua eder:

“Gazi Dede hem hatıralarını anlatıyor hem de Ali'ye ve bütün çocuklara dua ediyordu.” (FA, 2012: 60)

Bizim Can adlı romanda Can'ın babaannesi zamanının büyük bir kısmını ibadetle geçiren bir kadındır:

“Babaanneme gelince: bu ya lı kadın sanki bir cennet ku udur. Günün yarısını seccadede, yarısını da yatakta geçirir.” (BC, 2011: 16)

Bizim Can adlı romanda Can'ın dedesi ehit olmu tur. Bu yüzden Can'ın babaannesi de e inin ruhuna dua eder ve di er aile fertlerinin de bu dualara e lik etmelerini ister:

Sonra ellerini açıp uzun uzun dua eder. Karde lerime ve bana 'amin' dedirtir. (BC, 2011: 15).

Bizim Can adlı romanda arkada ları, Bilâl'in fakirli iyle alay etmelerinden pi manlık duyarak ondan özür dilemek için ev ziyaretine giderler. Bilâl'in annesinin hasta oldu unu gördüklerinde iyile mesi için dua ederler:

“Kadınca ız çok memnun olmu tı. Bizi sevdi, ok adı:
-Yavrucuklarım, dedi. Benim için dua edin. Allah çocukların duasını geri çevirmez. Üç çocuk, yer yata ının ba ucuna diz çöküp ellerimizi açtık: ‘Büyük Allah’ım, u iyi kalpli kadına ifalar ver’ diye dua ettik.” (BC, 2011: 46)

Bizim Can adlı romanda Bilâl, Can ile birlikte annesinin sa lı ına yeniden kavu ması için dua ederler. Ettikleri dua da annesinin sa lı ına kavu masına çocuklara göre olumlu etki yapmı tır:

“-Çok te ekkür ederim Bilâl, dedim. Annen nasıl oldu?
-Birlikte dua etti imiz gündün beri sapasa lam oldu. Sana arkandan çok dua ediyor. Dua almak çok ho uma gitmi ti:
-Allah kabul etsin.” (BC, 2011: 56)

Doktor Olaca ım adlı romanda Adil, iyile meye ba layan annesi için ve onları maddi manevi destekte bulunan eref Bey için Allah’a dua ve ükürde bulunur:

“Allah’ım, annemi iyile tir. Allah’ım eref amcamı koru. Allah’ım iyi günler göster bize, diye uzun uzun dua ediyordu.” (DO, 2011: 40)

Doktor Olaca ım adlı romanda Doktor, Adil’in annesini muayene ettikten sonra tela lanacak bir durum olmadı ını söylemesine kar ın bu konuda muktedir olan tek gücün “Allah” olaca ını vurgular:

“Allah isterse ya ar, dedi. nsanları ne ya atmak elimizdedir, ne de öldürmek.” (DO, 2011: 62)

Doktor Olaca ım adlı romanda Adil’in annesinin iyile mesi için tedavi masraflarını kendisi kar ılayıp Adil’i de okutmaya karar veren Doktor, bu iyiliklerinin kar ılı ında Adil ve annesinden sadece dua etmelerini ister:

“Benim de sizden bekledi im sadece budur i te. Dua edin yeter. Kiminin parası, kiminin duası derler. Sizden dua bekliyorum yalnız.” (DO, 2011: 70)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç, insanların balıkları yemesinde bir sakınca olmadı ını, çünkü Allah’ın balıkları da di er canlıları da insanlar için yarattı ını söyler:

“Bizi yakalayıp mideye indirirsiniz de il mi? Yok yok, üzülmeyin öyle; elbette yiyeceksiniz! Bizi de Allah bunun için yarattı.” (SABÜ, 2011: 8)

“-Bizim görevimiz insanlara gıda olmak. Allah bunun için bizleri yarattı, der.” (SABÜ, 2011: 10)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç ve Mini, elçi balıkları aramaya gider. Bu sırada Kalkan balı ından bilgi alırlar. Kalkan balı ı da elçi balıkları bulmaları için Allah'a dua eder:

"-Öyleyse Allah kolaylık versin." (SABÜ, 2011: 39)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda balıkların subayı balıklara dua eder:

"Allah hepimize yardım etsin." (SABÜ, 2011: 61)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç, patlayan dinamitin canını almamasından dolayı Allah'a ükredir:

"O günü hatırlayınca hâlâ tepeden turna a titriyorum. Ölmedi im için de Allah'a ükrediyorum." (SABÜ, 2011: 16)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç, karde i Mini'nin köpek balı ına kar ı duydu u korkuyu azaltmak için Allah'a sı ınmalarını telkin eder:

"Karde imin korkusunu yatı tırmak istedim:

-Allah zalimleri sevmez. Biz haklıyız. Memleketimizi i gal etmek isteyen onlar." (SABÜ, 2011: 58)

Canavar Robot adlı romanda Davut, arkada ına ne kadar kötülük yapsa da arkada ı onun için hırslanmak bir yana Davut'un pe ine dü en köylülerin onu linç etmesini engellemek için çalı ır:

"-Elbette Müslümanlar karde tir. Biz bu köyde birlikte büyüdük. Sen benim din karde imsin." (CR, 2011: 69)

ehzade Murat adlı romanda Kıbrıslı Mehmet ile babası Rumlara kar ı ya adıkları zor günlerde Allah'tan medet umarak dua ederler:

"-Allah'ım, bize kuvvet ver, Allah'ım bizi Rumlara ezdirme, Allah'ım zalime fırsat verme, diye dualar mırıldanırdı." (M, 2011: 52)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda Evlerinden kaçan üç çocu un ba ına gelmeyen kalmaz, gemi kaptanı da anne ve babanın evlatlar tarafından üzülmesinin Allah'ın razı gelmedi i bir durum oldu u vurgulanır:

"Kaptan arkalarından baktı baktı ve ba ını sallayarak öyle dedi:

-Hey ya Rabbi! Ana, babayı üzenleri, arkadaşları ve ihanet edenleri ne de güzel cezalandırırsın!” (ÜKY, 2011: 69)

Yetim Çocuk adlı romanda Ay e'nin annesi ve babası namaz konusunda büyük bir hassasiyet içindedirler:

“Annem hep ezanla birlikte kalkardı. Burada da kalkacaktır.namazını hiç geçirmez annem. Babam da kılar, ama bazen yorgunluktan uyuyakalır. Sonra da kızar anneme ‘Niye uyandırmadın beni?’ diye. ‘Çok u ra tım, ama uyanmadın’ der annem de. Babam kılamadı ı namazı kaza eder.” (KÇ, 2012: 108)

Köy Çocu u adlı romanda Evin kedisinin zehirlenmesi üzerine anne, çocuklarına dua etmelerini ister:

“Nasıl da unuttu um, tabii ki dua edelim. Belki Allah bize ba ı lar. Allah hiçbir duayı geri çevirmezmi . Hakkımızda hayırlı ise kabul eder mi .” (KÇ, 2012: 137)

Köy Çocu u adlı romanda “kader” kavramı açıklanarak ö retilmeye çalışılmı tır:

“Biz hakkımızda neyin hayırlı oldu unu bilmedi imizden olur olmaz eyler istermi iz. Ama Allah her eyi bildi i için hayırlısı neyse onu verirmi . Biz de istedi imiz olmadı, öyleyse duamız kabul edilmedi sanır mı ız. akir Hocam köydeyken anlatmı tı.” (KÇ, 2012: 138)

Köy Çocu u adlı romanda kedileri zehirlenen Ay e'ye a abeyi dua ederek kedilerinin hayata dönmesi için Allah'tan yardım istemesini söyler:

“-Haydi Ay e, ellerini aç sen de! Minik ellerini aç Ay e! Allah çocukların duasını daha çok kabul eder mi . Kedimizin kurtulması için yalvaralım. Ya Rabbi, Büyük Allah'ım, her eyi bilen gören Allah'ım, kedimizi bize ba ı la!” (KÇ, 2012: 138)

Balıkçılar Kralı adlı hikâyede Osman'ın balıkçı olan babası, avlanmaya Osman'ı da götürür ve dinimizdeki “rızık” kavramını Osman'a açıklar:

“-Burası iyi Osman, dedi. Rızığımızı aramaya ba layabiliriz.

-Rızığımızı mı baba?

-Tabii rızığımızı. Kismetimizi. Herkes bizim gibi aramalı. Balı a çıkmasak yakalayabilir miyiz?

-Hayır.

- te böyle. Denize açıldık, rızığımızı aramaya çıktık.” (M, 2011: 26)

Sünnet Dü ünü adlı hikâyede sünnet olmaya hazırlanan Ömer'e, babası sünnet olmanın dinimiz açısından önemi çocukça bir üslupla anlatılır:

“-Peygamber Efendimiz’in yaptığı ve yapıldığı ve yapılmasını istediği hareketlere sünnet denir. Sünnet denir. Sünnete uyarsak Peygamberimizi memnun etmiş oluruz. Hem bu sünnet yalnızca bizim Peygamberimizin değil, hemen hemen bütün peygamberlerin sünnetidir. Sünnet olan çocuğu bütün peygamberler sever.” (M, 2011: 53)

Hasta Çocuk adlı hikâyede Kemal’in arkadaşı Orhan, Kemal’in hasta olmasına duyarsız kalmaz ve babasından yardım talep eder. Orhan’ın babası da bir ayete atıfta bulunarak yaptığı iyiliğin dinin bir gereği olduğunu vurgular:

“Sen yardım etmesini bilirsin de biz bilmez miyiz? Cenab-ı Allah ‘Mü’minler kardeşler’ ayetini bize göndermiş tir. Bir kardeşime yardım edebildiğim için mutluyum. Hadi, babana selamımı söyle.” (HYS, 2012: 44)

Sarhoşun Pişmanlığı adlı hikâyede Cemil’in babası sürekli olarak alkol tüketerek hem sağlığını hem de ekonomik gücünü yitirmiş tir. Bu duruma isyan eden Cemil, babasının pişmanlık duyup tövbe etmesini sağlar:

“-Söz, diye devam etti. Allah’uma ve sizlere söz veriyorum. Tövbe ediyorum. Artık içmeyeceğim. Bir daha damlasını ağızıma sürmeyeceğim.” (HYS, 2012: 55)

Balıkçının Olu adlı hikâyede Ahmet, denizde fırtınaya kapılan babasının sağ salım dönebilmesi için dua eder:

“-Anneciğim, babam hâlâ dönmedi mi?

-Dönmedi yavrum. Ahmet baka bir şey sormadı. Dizleri kendiliğinden büküldü. Çıplak dönmeye çöktü. Küçük kollarını kaldırarak avuçlarını açtı:

-Allah’ım babamı koru, diye dua etti.” (K, 2011: 30)

Balıkçının Olu adlı hikâyede Ahmet’in annesi Allah’ın rızasına ve takdirine büyük önem veren bir kadın olarak tanıtılır:

“n allah döner yavrum, dedi. Ah bu kadın! n allah demeden ağızından söz çıktı nı kimse duymamıştı.” (K, 2011: 30)

“-Döner yavrucu um, dedi. Döner kuzucu um. Allah’ın izniyle döner, merak etme.” (K, 2011: 31)

Balıkçının Olu adlı öyküde Ahmet, annesinden “in allah” kelimesinin anlamını öğrenir:

“- n allah ne demek anne?

Annesinin uçuk dudaklarında bir tebessüm belirdi:

-Allah isterse, demek yavrum.

-Yani Allah isterse babam eve dönebilir öyle de il mi?” (K, 2011: 34)

Yetim Çocuk adlı romanda Metin, babasının eve bir üvey anne getirdi ini Lütfi'den duyar ve ona kızarak yalan söyledi ni dü ünür. Yalanın dinimizde günah oldu una atıfta bulunulur:

“Yalan söylemenin günah ve ayıp oldu unu döve döve ezberleyecekti.” (YÇ, 2012: 15)

Yetim Çocuk romanında Metin, annesinin ve ninesinin mezarına gidip dua eder:

“Bir türlü yapamadı. Önce ninesini, sonra annesinin mezarını dü ündü. Her gün mezarını ziyaret eder, bir fatiha okurdu.” (YÇ, 2012: 27)

Zengin Olan Dilenci adlı hikâyede Ali, dilenciye yardım edince adam razılanır:

“-Allah razı olsun evladım. Sen iyi bir çocu a benziyorsun.” (ZOD, 2012: 10)

“Etti sa olsun. Allah ne diledi i varsa versin, kömür tuttu u altın olsun.” . (ZOD, 2012: 16)

ehzade Murat adlı romanda dü mandan çekinen padi ah ve çocukları, sava madan toprak vermeye sıcak bakınca ehzade Murat, dü manın gücünden çekinmenin yanlı oldu unu ve Allah'a güvenmenin gerekti ini ifade eder:

“-Olur mu Sultanım, dediler: Daha sava a girmeden dü mana istediklerini vermek erli in anundan mıdır ki böyle dersiniz? Hele sava a girelim, bakalım Allah nice alın yazımızı yazmı tr.”(M, 2011: 14)

ehzade Murat adlı romanda sava a ba lamadan önce padi ah, askerlerine seslenirken sözünü dua ile bitirir:

“Haydi bakalım Allah zafer nasip etsin.” (M, 2011: 31)

ehzade Murat adlı romanda padi ah, o lu ehzade Murat'ın kahramanlıklarıyla sava ı kazandırmasına kar ılık olarak o lunu övüp dualar eder:

“-Gazan mübarek olsun o ul, dedi. Hepimizi ölümden, memleketimizi esaretten kurtardın, dilerim Allah da seni kötülüklerden kurtarsın.” (M, 2011: 43)

ehzade Murat adlı romanda Mehmet’in köye sıkı an Türk askerlerine yardım eder. Komutan ve Mehmet’in ailesi Mehmet’e dua ederler:

“-Hadi Türk çocuğu, dedi. Dedelerine layık oldu unu göster bakalım. Allah yardımcın olsun.” (M, 2011: 66)

“-Allah yardımcın olsun yavrucuğum, in Allah başını arırsın.” (M, 2011: 67)

4.1.10. Doğa Sevgisi

“İnsanın, bir doğaya varlığı olarak, yaşadığı ortam, doğal ortamdır, onun içinde bütün doğaya varlıkları gibi insanın da özel bir yeri vardır. Onun ürettikleriyle tükettiklerinin kaynağı doğadır. İnsanın bir diri olarak yaşaması, kendini, soyunu sürdürmesi bu ortamda olabilir.” (Eyuboğlu, 2013: s. 23) Dolayısıyla, insanın yeryüzündeki devamlılığını sürdürebilmesi için doğaya ve unsurlarına mutlak bir saygı göstermesiyle beraber kendisinin de doğanın bir parçası olduğunu fark etmesi gerekir.

İnsan ile doğa arasındaki bu döngü insana, doğaya karşı bilinçli olma noktasında bir sorumluluk yükler. Bu sorumlulukların farkında olan birey de hem doğanın insana faydalarını fark eder hem de doğaya sahip çıkar. Bahadıroğlu roman ve hikâyelerinde bu değerleri yer vermeyi de gerekli görmüştür, insanın doğaya unsurlarına sahip çıkması gerektiğini telkin etmiştir. Doğaya karşı okuyucuda bilinç uyandırması beklenen altı adet bulgu tespit edilmiştir:

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Can’ın dedesi ve ninesi köylerini terk edip çocuklarının yanında yaşamak istemezler. Yıllardan beri köyün güzelliklerine ve artlarına alışmışlardır. Bu yüzden köyden ayrılmayı kabul edemezler:

“Babam onları yanımıza almak ister, ama bir türü razı edemez. Dedem ak-pak sakalını sıvazlayarak güler: ‘Köy bizim canımız, hayatımız, ondan ayrılamayız’ der. Ninem ak yazmasını düzelterek dedemi onaylar: ‘Evet o ul, köy etimiz

kemi imiz gibidir. Bunca yıldır biz ona, o bize alı tı ayrılamayız' der.” (CHD, 2011: 7)

Can'ın Hatıra Defteri adlı romanda köydeki arkada ı Murat'tan mektup alan Can, evlerinin önündeki armut a acının kesilmek zorunda kalmasına çok üzülür. Can, o a acın çevreye kattı ı güzellikler ve faydaların haricinde o a açtan mücadele etmeyi hayatta dimdik durmayı da ö renmi tir:

“Dün Murat'tan bir mektup aldım. Köyde her ey yolundaymı . Yalnız kı biraz a ır geçmi . Evin önündeki armut a acını kesip yakmak zorunda kalmı lar. Do rusu buna çok üzıldüm. Bu armut a acını çok seviyordum. Ya lılı mı saklamak ister gibi ye erip çiçeklenmesi ve her dalında yüzlerce meyve vermesi beni hep duygulandırırđı. Sanki bu haliyle yıllara meydan okur gibiydi.” (CHD, 2011: 76)

Sünger Avcısı adlı hikâyede Bekir, denizin ve deniz canlıların güzelli inden bahsederek Ali'ye do ayı ne kadar sevdi ini ifade eder:

“-Uuuvv, dedi. Denizin altında canavarlar var. Öyle mi sanıyorsun sen? Aslında denizlerin altı büyüleyici güzelliktedir. nince çıkmak istemiyorsun. Bir yanda mahzun izmaritler, bir yanda cesur kılıçlar, bir yanda yosunlar, bir yanda sünger bir yanda utangaç ahtapotlar.” (HYS, 2012: 58)

Köy Çocu u adlı romanda köyden kente ta ınma sırasında Orhan babasını a acına zarar vermeme konusunda uyarmak ister. Çünkü köye ait pekçok eyle oldu u gibi Orhan'ın a acıyla da arasında sıcak bir ba vardır. Ancak babası aynı duyarlılıkta de ildir. ehirli olacak olmanın büyüü, onu köye ait her eye kar ı duyarsızla tırmaya yetmi tir. Babasının bu tutumu Orhan'ı çok fazla üzmü tür.

“-Aaay baba, a acıma dikkat et!

-Tamam ederim. A aca falan bo ver canım. Hep beraber ehirli oluyoruz artık.

çimdeki kızgın ya a yüre im atıldı sandım. Neremden geldi o “gız” sesi? Yüre imden gelmi tir kesin. Babam bu sözü söylerken ciddi olamaz. Niyeti aka yapmaktır.Canı sıkkın, ter içinde kalmı biri aka yapar mı? Ne demek “ A acı bo ver?” Nasıl bo verebilirim, Benim a acım o! Ellerimle diktim. Kurak havalarda suladım. Koyun gübresiyle gübreledim. Gözüm gibi baktım ne zamandır. Götürmemek olmaz hem de hiç olmaz!

Seni bırakmayaca ım güzel a acım sakın üzülme, ben nerede, sen orada. ehirse ehir. Ne olmu ehir olmakla? Bir tenekecik toprak bulamam mı? A acıma bu kadarı bile yeter.” (KÇ, 2012: 34)

mparator adlı öyküde Fatma Nine, evine çok uzakta olan me e a acını a ır kuraklıktan susuz kalıp kurumaması için kendisi de ya lı ve hasta olmasına ra men kova ile su ta ıyarak me e a acını kurtarmaya çalı ır. (HYS, 2012: 36)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç, denizi kirleten insanlardan yakınıır:

“Bazen muzipli iniz tutar; üstümüze olmadık eyler atarsınız. Biz de size küseriz tabii. Küstü ümüz için de denizin yedi kat dibine kaçarız.” (SABÜ, 2011: 7)

4.1.11. Dürüstlük

Gerek milli kültürümüzde gerek evrensel kültürde gerekse de pek çok dinî inanı ta dürüstlük insanlarda bulunması gereken ba lıca erdemlerdendir. Dürüstlük ya da di er anlamıyla do ruluk, felsefe alanında da kendisine yer bulmu olup bazı dü ünürler tarafından “güzellik” ile özde le tirilmi bir kavramdır. (Arat, 1996, s. 157) Dürüstlü ü bu oranda önemli kılan ey ise ona sahip olmanın ve onu elde tutmanın güçlü üdür. Birtakım menfaat ya da çekinceler kar ısında insan zor olan dürüstlü ü seçmek yerine, kolay olan yalancılı ı tercih etmektedir. Bu da bireylerarası güvensizli i ve yanılırları ortaya çıkarmaktadır. Her ne kadar dürüst olmak kısa vadede kâr getirmeyen aksine sıkıntılara yol açan bir özellik gibi algılansa da uzun vadede bireylere fayda sa lamaktadır. Bu anlayı ı çocuklara kavratılabilmek bu yönüyle çok önemlidir. Özellikle çocuklar ba ları sıkı tı ı pek çok zamanda bu durumdan sıyrılmak adına dürüstlü ü bir kenara bırakıp yalana kolayca meyleder. Bahadıro lu da bu tercihin insanın ba ına açabilece i olumsuz sonuçlara vurgu yaparak çocukları dürüst olmaya özendirmek istemi tir. Dürüstlü e dair on adet bulgu tespit edilmi tir:

Köy Çocu u adlı romanda Orhan, köyünden ayrılıp stanbul’a gitmeyi hiç istememektedir. Köye ait her ey onun hayatında önemli bir yere sahiptir. Ya adı ı bu zor ikilemi dürüst bir ekilde ifade eder:

“Hayır yalan söylememeliyim, elimden gelse yanınızdan hiç ayrılmazdım.” (KÇ, 2012: 55)

Haram Yemenin Sonu adlı öyküde Yengeç Kemal, o lunun ölümünden dönmesinden sonra yalanlarla ve dolandırıcılıkla elde ettiği mal varlığını asıl sahiplerine teslim eder ve emek harcamadan elde edilen paraya, servete itimat etmez. Yalancılık yerine dürüstlüğü benimser:

“Yengeç Kemal hala Karabayır köyünde oturuyor. Kasap dükkanını kapattı. Yalnızca kahveyi işletiyor, ama artık eski Yengeç Kemal değil. Bütünü de işletti. Yalanla, hile ile edindiği mal-mülk sahiplerine geri verdi. İnsanları kandırıp faydalanmaktan vazgeçti. Bir akıllandı. Bir uslandı. Bu halini görenler:

-Bu adam yakında evliyalara karşı ır, diyorlar.

Yengeç Kemal şimdi her rastladığına

-Haramın sonu yok arkadaş, gün olur harman olur, insanın burnundan gelir, diye nasihat çekiyor.” (HYS, 2012 :22)

Bizim Ükrü adlı öyküde Ükrü, kibirli olma ve yalan söyleme gibi olumsuz özelliklerin başına açtığı felaketlerden pişmanlık duyar ve bu olumsuz tutumların yerine dürüstlüğü ve mütevaziliğini benimser:

“Ükrü birden bire değil. Artık ‘Övünmek gibi olmasın ama’ diye başı koyup saatlerce yalan yanlış kendini övmüyor, hatta kendinden hiç bahsetmiyordu. Bazı baş arılarını bile saklar olmuştum.” (HYS, 2012: 21-32)

Hasta Çocuk adlı öyküde sınıfın camını kıran öğrencileri gören Kemal, öğrenci retmen camı kimin kırdığını sorunca dürüstçe davranıp kıran öğrencilerden korkmasına rağmen söyler:

“-Sınıfın camını kırdılar. Öğretmen kimin kırdığını sorunca adı verdiler. Gerçek söylemesem öğrenci beni döverdi. Camı kırarlarken görmüştüm. Öğretmene gerçek söyledim. Öğretmen de hem camı kırdıkları için hem de yalan söyledikleri için onları cezalandırdı.” (HYS, 2012: 39-40)

Kasabaya Gelen Panayır adlı öyküde Can'ın ya da adı kasabaya panayır gelmiştir. Can, hayatında hiç panayıra gitmemiştir hatta kasabasından dışarı bile pek çıkmıyordur bir çocuk değildir. Her çocuk gibi o da panayıra gidip oyuncaklara binmeye can atar. Bu niyetle babasından para istediğinde ise bunlara ayrılacak paralarının olmadığını yanıtını alınca Can'ın hevesi kursağında kalır. Panayırda bol bol gezen Can, gelen çocukları gördükçe onlara gıptayla bakar. Tam bu sırada yerde para dolu bir cüzdan

bulur. Panayırdaki e lenmek için gereken parayı fazlasıyla buldu u için sevinir. Ancak vicdan muhakemesi yaptığı anda kendisine ait olmayan paraya çok ihtiyacı olmasına rağmen el süremez ve sahibinin bulunması için belediyeye müracaat eder. Bir çocuğun çocuklu a sı nmayıp nefsinin arzularına karşı koyabilmesi örnek bir davranıştır:

“- Hadi küçük, içeri gir. Sadece on lira, duyduk duymadık demeyin, panayıra giri on lira!

Can yüzünü yere e erek oradan ayrıldı. Cebinde tek kuru yoktu. Panayırın etrafında aylak aylak dola maya başladı. Derken, yerde deri bir çanta buldu. Alıp açınca bir sürü para ile karşılaştı.

Can sevinçten çatlak attı:

-Artık panayıra da gidebilirim, gönlümün çektiği gibi de e lenebilirim. Hepsi benim, diye söylendi.

Birden içinde bir ses belirdi: ‘Hayır senin de il’ diyordu. ‘Cüzdanı sahibine vermelisin.’ Yarım saat kadar ne yapacağını düşünüyordu. Bu arada içindeki parayı saydı. Tam elli bin lira vardı. Neler yapılmazdı ki bu parayla, bütün aileyi bir yıl geçindirmeye bile yeterdi. Fakat alamadı. Belediyeye gidip bir cüzdan buldu unu söyledi. Hoparlörle her tarafa duyurdular.” (HYS, 2012: 48)

Kasabaya Gelen Panayır adlı öyküde dürüst davranarak buldu u çantayı sahibine ulatıran Can, çantanın sahibinin panayırın sahibi olduğunu öğrenince a ırır; ancak dürüstlüğü ile o da panayır sahibini a ırttı. Bu iyiliği karşılığında bir jest yapmak isteyen panayır sahibi, Can’dan sadece atlı karıncaya binme talebini duyunca sadece atlı karıncaya de il; bütün oyuncaklara panayır kasabada kaldığı sürece binmesine ve e lenmesine müsaade etmiştir. Buradan da dürüst olduğu umuz takdirinde sonunda hile,yalan dolan ile elde edeceğimiz çok daha fazlasını elde edebileceğimize dolaylı olarak vurgulanmaktadır. Aynı zamanda yaptığı bu dürüslükten haberdar olan Can’ın ailesi de evlatlarıyla gurur duymuşlardır:

“Az sonra nefes nefese bir adam geldi. Kendini tanıttı ve cüzdanın sahibi olduğunu söyledi. Bir güzel de tarif etti. Adam panayırın sahibiydi. Can cüzdanı adama verdi.

-Çok teşekkür ederim, dedi. Dürüstlüğüne hayran oldum. Sende benden ne istiyorsan?

Can sadece atlı karıncaya binmek istediğini söyledi. Adam gülerken Can’ın başını okadı:

-Tabi küçü üm, dedi. Panayı burda kaldı ı müddetçe istedi in zaman gelebilir, istedi in eye binebilirsin.

Can eve gidip olanları annesine ve babasına anlattı. Babası ba ını ok ayarak:

-Aferin o lum, dedi. Çok iyi yapmı sın. Bir çanta yahut cüzdan bulunca mutlaka sahibine vermelisin. Harama el uzatmamalısın. Seninle gurur duyuyorum.” (HYS, 2012: 50)

Kartopu adlı öyküde Ayhan’ın babası gözlerinden rahatsızdır ve sokakta kartopu oynayan çocukları fark etmez. Çocuklar da onu fark etmemi tir. Birbirlerine kartopu attıkları sırada kartoplarından bir tanesi Ayhan’ın babasının gözüne isabet eder. Tesadüfen oradan geçen bekçi de kartopunu kimin attı ını ö renip atanı karakola götürmek ister. Bu sırada her ne kadar çok korkarsa korksun Melih yalan söylemek yerine dürüstçe davranıp kendisinin attı ı kar topunun Ayhan’ın babasına kaza ile isabet etti ini itiraf eder. Melih, yalan söylemek daha kolayken zor olanı seçip ba ına gelebilecek her türlü sıkıntıya göze alıp dürüstlükten ayrılmamı tır:

“Birgün Ayhan arkada larıyla kartopu oynuyordu. yice oyuna dalmı , babasının oradan geçmekte oldu unu görmemi ti. Arkada larının attı ı kartoplarından biri tam babasının sa gözüne geldi. Zavallı kartopunun iddetinden kaydı.

....

Ayhan’ın babası, o luna tutunup kalkmaya çalı ıyordu:Önemi yok, dedi. Bütün çocukları öz çocu um gibi severim. Bir kazadır oldu. Henüz sözleri bitmi ti ki Melih, bekçiye sokuldu:

-Ben yaptım, dedi. Fakat Ayhan’ın babasını görmemi tim.

-Sokak ortasında kartopu oynarsanız böyle olur i te. Yürü bakalım karakola.” (M, 2011: 47-48)

Otobüs Yolculu u adlı öyküde Said’in babası kendilerini stanbul’a götürecek otobüsün oförünün alkol aldı ını fark edince otobüsten ailesiyle beraber iner. Alkol almı bir ki inin direksiyona geçmesi yanlı tır ve kurallara da aykırıdır. O saatte ba ka otobüs olmamasına ra men Said ve ailesi otobüsten inmeyi tercih ederler:

“Said’in babası kızgındı:

-Hareket edebilirsiniz oför efendi, dedi. Biz gelmiyoruz.

-Yolcu de il misiniz?

-Yolcuyuz. Yolcuyuz, ama otobüs i letmesi bizi sarho bir oförün eline teslim edece ini söylememi ti.

oför bu söze kızdı:

-Ne yani, diye ba ırdı. ki tek attıksa kıyamet kopmadı ya. Bu zamanda içki içmeyen mi var?” (FA, 2012: 42)

Zengin Olan Dilenci adlı öyküde Ali, dilenciye para vermek için apar topar çalı tı ı dükkandan çıkar. Dükkana döndü ünde patronu niçin gitti ini sorar. Ali yalan söylemez. Zor duruma dü me pahasına da olsa dürüstlükten ayrılmaz ve do ruyu söyler:

“Osman Bey, nereden anlamı sa anlamı , az sonra Ali’yi ça ırarak dilenciye niçin para verdi ini sormu tu. Ali yalan nedir bilmezdi, her eyi anlattı:

-Yüre ime dokundu, dedi. O aç gezerken benim tok ve rahat oldu umu dü ündüm. çimden geldi i gibi davrandım.” (ZOD, 2012: 21-22)

Doktor Olaca ım adlı romanda köy korucusu Adil’e ve annesine babalarının durumunun oldu unu söylemek istemez. Ancak yalan da söyleyemez. Böyle bir durumda bile yalan söylemek do ru olmaz. Ona da küçük ya lardan itibaren yalan söylemenin kötülükleri telkin edilmi tir:

“Gerçe i söylese kadın oracıkta bayılıp ayılmaya ba lar, ortalı ı velveleye verirdi. Yalan söylese alı ık de ildi. Küçükülü ünden beri yalan söylemenin kötülü ü anlatılmı , dosdo ru olması ö retilmi ti.” (DO, 2011: 16)

Tembel Ali adlı öyküde Ali adlı çocu un parkta oturdu u bir gün ya lı bir adam aya ı takılıp yere dü er. Ali tembelli inden kalkıp yardımcı olmaya tenezzül etmez. Üstelik ya lı adamın gözlü ü de Ali’nin ayak ucuna gelmi tir ancak yine de gözlü ü alıp ya lı adama vermeye erinir. Ya lı adam, Ali’ye gözlü ünü görüp görmedi ini sorunca tembelli inden ötürü sitemkâr ifadelerle maruz kalaca ını bilmesine ra men yalan söylemez:

“Ali tembeldi ama yalancı de ildi.

- urada, dedi. Yanımda.” (FA, 2012: 60)

4.1.12. Hatadan Pi manlık Duymak

nsan yaratılı itibariyle hata yapmaya elverişli bir yapıya sahiptir. Bu yüzden hayatın her alanında pek çok hata ile karşılaşmak söz konusudur. Ancak bu hataların farkına varıp hatalarda ısrarcı olmamak, hatayı telafi yoluna gitmek de bir erdemdir. Bu açıdan çocuklara insanın hata yapmasının anormal bir durum olmadığı, anormal olanın kibre kapılıp hatada ısrarcı davranmak olduğu kavratılması gereken bir anlayıştır. Bahadıroğlu da eserleriyle bu anlayışı okuyuculara kazandırmayı gerekli görmüştür. Roman ve hikâyelerde yapılan hatalardan pişmanlık duyup ders çıkarmaya yönelik otuz sekiz adet tutum ve davranış tespit edilmiştir:

Arkadaşım Fatih adlı öyküde fakirlikten ötürü dalga geçtikleri Fatih'ten özür dileyen arkadaşları yaptıkları büyük hatanın farkına vararak açtıkları yarayı onarmaya çalışırlar. İnsanoğlu fıtratı gereği hata yapmaya meyilli bir varlıktır. Ancak önemli olan ve insana yakışan davranış ise hata telafi edilebilirse telafi etmek ve bu hatadan ders çıkarıp tekrarına yol açmamak olmalıdır:

“Yüzlerindeki gülü birden dondu. Acı bir rüzgâr esti. Neden sonra Cemil:

-Bilmiyorduk, diye mırıldandı. Yoksa alay etmezdik.

Mehmet içini çekti.

-Kötü çocuklarız, dedi. Bilmesek bile alay etmememiz lazımdı. Önce senden özür dileriz Mustafa, kusura bakma.

-Benden de il, dedi. Mustafa. Arkadaşlarının o kadar da kötü olmadıklarını dü ündü. Hiç de ilse hatalarını anlıyor ve kabul ediyorlardı.” (M, 2011: 17-18)

Büyük Yangın adlı öyküde Hilmi Efendi hem cimri hem de kötü bir adamken yaptıklarına karşılık baba Mücahit'in babası olmak üzere bütün köy halkından iyilik görmüştü, evinde çıkan yangına herkes kötu gibi evde kalan kızını için de Mücahit'in babası canını hiçe sayıp eve kömu çocuğu kurtarmış ve de Hilmi Efendi'nin kızını için yaralanmıştır. Bu olay Hilmi Efendi'ye iyi bir ders olmuş hatasını anlayarak insanlara karşı iyi ve cömert olmayı adet edinmiştir:

“ zın isteyip çıktı. Ev ev dola tı. Bütün köylüye te ekkür etti. imdiye kadar yaptıkları için af diledi. Bu day ambarının kapısını ardına kadar açtı.

....

Hilmi Efendi, günahlarına tövbe etti. Ondan sonra köy kahvesine çıkmaya ba ladı. Köylünün derdini kendisine dert edindi. Kimin ba ı sıkı sa ona ko tu.” (M, 2011: 46)

Karınca Sava ı adlı romanda Muhafız kumandanı, Karael’le mücadele içine girer. Sonunda Karael ona galip gelir. Kendisi az önce onu öldürme duyguları beslerken Karael onu öldürmek istemez. Her eyden önce artık savunmasız kalmı tır. Bunun üzerine muhafız kumandanı yaptı ı hatanın farkına varıp kendinden utanır. Hatasını kabul edip pi manlık duyar:

“O an istesem öldürebilirdim. Fakat aldatılmı bir zavallı olarak görüyordum onu. Hem kılıçsız birini öldürmeye gönlüm razı olmuyordu.

-Öldürsene ne bekliyorsun, diye çıktı masına da aldırmadım.

-Silahsız birini öldüremem. Hem sen ne yaptı nı bilmeyen zavallının birisin. Bir akrebin keyfî için karde lerinle vuru uyorsun. Ba nı önüne indirdi. Çok utanmı tı. Bu halini görünce hayret ettim. Demek her eye ra men bütün iyi duyguları ölmü de ildi.

-Yalan mı, diye ba ırdım.

Belli belirsiz bir sesle cevap verdi:

-Haklısın yanlı hareket ettim.

Geç de olsa hatasını anladı ma sevinmi tim.” (KS, 2012: 105-106)

Haram Yemenin Sonu adlı hikâyede Yengeç Kemal, yalan söyleyerek Sülü Dayı’dan aldı ı dana için büyük pi manlık duyar ve dürüst bir insan olur:

“Yalnızca kahveyi i letiyor, ama artık eski Yengeç Kemal de il. Büsbütün de i ti. Yalanla, hile ile edindi i malı- mülkü sahiplerine geri verdi.” (HYS, 2012: 22)

ki Karde adlı öyküde birlikte amcalarının çiftli ine gitmek için yola koyulan Hüsnü ve efik yolculuktaki ihtiyaçları için harcanmak üzere babaları tarafından kendilerine verilen yüzer lira parayla yola koyulurlar. efik savurgan, her gördü ünü elde etmek isteyen ve bunu yaparken de parasının zaruri ihtiyaçlarına yetip yetmeyece ini hesaba katmayan bir çocuktur. En sonunda yüz liradan elinde sadece sekiz lira kalır. Tren bileti ise on liradır. Karde i Hüsnü, onu defalarca uyarmı ama o bunların hiçbirine kulak asmamı tı. O an yaptı ı hatayı anlayarak pi manlık duyar. Karde inin tavsiyelerine uymayıp onu da zor duruma dü ürdü ü için de özür diler:

“-Bir bilet istiyorum.

Gi e memuru elini uzattı:

-Ver on lirayı al bileti.

efik’in yalnız sekiz lirası kalmı tu.

-Sekiz lira olmaz mı?

-Olmaz...

-Ne olur!

-Olmaz, dedim.

O zaman acı acı yaptıklarını hatırladı. Karde i me er ne kadar da haklıydı. Sözlerine kulak tıkamakla çok kötü yapmı tu. Ba ını çevirdi. Hüsnü ile göz göze geldi. A lamaklı olmu tu.” (K, 2011: 11)

....

“ efik çok duygulanmı tu. Kollarını açarak karde inin boynuna sarıldı.

-Her zaman benim gibi bir karde yanında olmayabilir. Bu yüzden daima dikkatli olmalısın. efik bundan sonra söz dinleyece ine, parasını olur olmaz eylere harcamayaca ına söz verdi.” (K, 2011: 12)

Damlaya Damlaya Göl Olur adlı hikâyede Veli, babasının sözünü dinlemeyip tasarruf etmedi i için pi manlık duyar ve hatasını anlar:

“Veli, üzgün üzgün önüne bakıyor, a lamamak için kendini zor tutuyordu.” (K, 2011: 47)

Damlaya Damlaya Göl Olur adlı hikâyede babasının tutumlu ö üdüne uymayan Veli, karde i ile birlikte kumbaraları açıldı ı zaman mahcup dü er. Çünkü karde i Ali’nin kumbarası a zına kadar parayla doluyken kendi kumbarası bombo tur. Babasının ö üdünü dinlemedi i gibi ö üde uyan karde i Ali ile de para biriktirdi i için hep dalga geçmi tir. Ancak yaptı ı hataların farkına varmı tır. Hem babasına kar ı mahcup olmu hem de karde ine kar ı söyledi i sözler için özür dilemi tir:

“-Veli’nin ba ı önünde idi. Ne paralara ne anne-babasına bakabiliyordu. Yava tan gözleri ya armaya ba lamı tu. Babası ona hiçbir ey söylemedi. Azarlamadı da. Sadece kendi kendine söylüyormu gibi:

- nсан ancak kendini aldatır, diye mırıldandı. Sonra:

-Damlaya damlaya göl olur, diye ilave etti. Ertesi sabah hep birden çar ıya gittiler. Babasına yük olmadı ı için Ali çok mutluordu. Ama Veli'nin ba ı bir türlü yerinden kalkmıyordu. Bir ara Ali'ye sokuldu:

-Ben ne fenayım Ali, diye fısıldadı. Babamın ö üdünü tutmu olsaydım imdi boynum bükük kalmayacaktı. Paralarını biriktirdi in için seninle de çok alay ettim. Beni affedecek misin bilmem?" (K, 2011: 50)

Damlaya Damlaya Göl Olur adlı öyküde Ali, karde i Veli'nin hatasını anlayıp özür dilemesinden sonra karde inin üzülmesine dayanamaz. Onu babasına kar ı savunur. Babası, o lunun bu olgun davranı ndan çok etkilenir ve onu affedip Veli'ye de arkada ları Mehmet'inki gibi gösteri li ve pahalı elbiselerden alır. Böylelikle hata yapmayan da hatasından pi manlık duyan da mükâfatlandırılmı olur:

"Ali'nin gözlerinden artık sicim gibi ya lar akıyordu.

-Olsun babacı ım, dedi. O imdi pi man oldu. Bir daha yapmayaca ndan eminim. Ne olur affedin onu. Babası, Ali'yi kucaklayıp ba rına bastı.

-Sen bir harikasın yavrum, dedi. Seninle gurur duyuyorum. Hakkın olan eyden vazgeçmen büyük bir fazilettir. Sonra Veli'nin saçlarını ok adı.

-Gel bakalım yaramaz, dedi. Bu sana iyi bir ders olsun. imdi sınıfınızı geçti iniz için ikinize de Mehmet'inki gibi ciciler alaca ım. Ama unutmayın sakın. Damlaya damlaya göl olur." (K, 2011: 52)

Fedakâr Annem adlı öyküde Aynur'un babası Almanya'ya gittikten sonra onları yüzüstü bıraktı ı için pi manlık duyar. Yaptı ı hatanın farkına varıp memleketine döner ve ailesinden af diler:

" ki gün sonra ana-kız iyile erek aya a kalktılar. Aynur'un annesi, tekrar çalı maya ba lamı tı. Çama ır yıkayarak diki dikerek geçimini sürdürdü. Aradan bir yıl daha geçti. Bir sabah ansızın babası eve geldi. Kom ulara sora sora bulmu tu ailesini. Af diledi. Yaptıklarına pi man olmu ve yuvasına dönmü tü. A layan bebe i Aynur'un kuca ına verirken:

-Benim kızım babasını ba ı layacak mı acaba, dedi.

Aynur bebe ini yanına yatırdı. çi gülen gözlerle babasına baktı:

-Benim tatlı babacı ım, dedi ve boynuna sarıldı. Yılların özlemiyle sıkıca kucakladı babasını." (FA, 2012: 21)

Anne Sözü adlı öyküde evin tek çocu u olan Sermet, anne ve babasını sürekli üzmektedir. Hastalandı nda ise ailesinin ne kadar endi elenip onunla ilgilendiklerini görünce yaptıklarından pi manlık duyar:

“Ara sıra hastalandı ı da oluyordu. O zaman evde bir tela tır gidiyor annesi ile babası ne yapacaklarını, nasıl hizmet edeceklerini a ırıyorlardı. O zaman Sermet: ‘Beni bu kadar seven insanları üzmele hiç iyi yapmıyorum, artık yaramazlı a paydos’ diye dü ünüyordu.” (FA, 2012: 23)

Anne Sözü adlı öyküde yolda giderken annesinin elini bırakan Sermet’e araba çarpar. Hastanede kendine gelen Sermet, annesinin ba ucunda peri an bir hâlde oldu unu görünce yine pi manlık duyar:

“-Canım o lum! Doktor amcalar ellerinden geleni yaptılar. Hiçbir eyci in kalmayacak. Sermet gözya larını daha fazla tutamamı tı.

-Seni çok üzdüm anneci im. Sözüünü tutmadı ım için bunlar geldi. Ama senin rengin neden sapsarı öyle? Yoksa üzüntüden hasta mı oldun?” (FA, 2012: 27)

....

“-Anneci im artık söz veriyorum.

-Niçin yavrurum?

-Seni imdiye kadar çok üzdüm anneci im. Çok yaramazlıklar yapıp seni üzdüm. Beni sevdi ini hep biliyordum, ama bu kadar çok sevdi ini bilmiyordum. Sermet gözlerinden akan ya ları silerken bir yandan da devam etti konu masına:

-Beni, hayatını hiçe sayacak kadar çok sevdi ini imdi ö rendim. Affet anneci im. Kıymetini bilemedim.” (FA, 2012: 29)

Sultanlar Sultanı adlı öyküde Erol yaptı ı bencillikten ve sorumsuzluktan pi manlık duyar:

“-Ke ke Murat’ın dedi ini yapsami ke ke Sultanlar Sultanı’nın emirlerine uysam, yasaklarından kaçsam, diyor, a lıyordu.” (FA, 2012: 55)

Tembel Ali adlı öyküde Ali adlı çocu un parkta oturdu u bir gün ya lı bir adam aya ı takılıp yere dü er. Ali tembelli inden kalkıp yardımcı olmaya tenezzül etmez. Üstelik ya lı adamın gözlü ü de Ali’nin ayak ucuna gelmi tir ancak yine de gözlü ü alıp ya lı adama vermeye erinir. Bunu fark eden ya lı adam, “Bo una sava mı ız!” deyince Ali onun bir gazi oldu unu anlar. Pi manlık duyar ve özür diler:

“Ali tembeldi ama yalancı de ildi.

- urada, dedi. Yanımda.

htiyar, Ali’nin gözlü ü getirip vermesini bir süre bekledi. Kıpırdamadı mı görünce:

-Bo una sava mı ız, diye söylendi. Ali'nin yüre i sızladı. Tembelli ini yenerek do ruldu. htıyara daha dikkatle baktı. te o zaman gö sündeki madalyayı fark etti.

-Özür dilerim Gazi Dede, diye konu tu. Ne olur beni ba ı layın.” (FA, 2012: 60)

Can'ın Hatıra Defteri adlı romanda Murat'a ön yargı ile yaklaşıp arkada lık yapmayan köylü çocuklarından biri olan Necmi, Murat'ı tanıyıp ne kadar iyi bir çocuk oldu unu anladıktan sonra hatasını telafi etmek ister ve kendi için çok kıymetli olan pul koleksiyonunu ona özür mahiyetinde arma an eder:

“Necmi bu albüme çok de er verirdi. Eline geçen pulları itina ile albüme dizer 'benim tek hazinem bu albüm' diye övünürdü. Albümünü getirdi ve Murat'ın yastı na koydu:

-Bu senin, sana arma an ediyorum, dedi.

Murat:

-Fakat, diye mırıldandı. tiraz edecekti, ama Necmi izin vermedi. Eliyle a zını kapatarak:

-Sesini çıkarma arkada ! 'Arma an ettim' dedimse ettim demektir. imdiye kadar hiçbir ey veremedim sana... Üstelik hep hor gördüm. Arma anımı almazsan hayatım boyunca küs kalırım. Yalnız bir artım var. Beni affetti ini söyleyeceksin.” (CHD, 2011: 50)

Bugünün ini Yarına Bırakma adlı öyküde Sadık sorumsuzlu unun, derslerine vaktinde çalı mamanın bedelini ba arısız olarak ödemi tir. Yaptı ı sorumsuzluktan sınav gecesi pi manlık duyar ancak artık i i ten geçmi tir. Sonuç olarak da sınıfta kalan Sadık, yaptı ı sorumsuzluktan büyük bir ders çıkarır ve bir daha sorumsuzluk yapmamak için kendine söz verir:

“Günlerce a ladı. Yemeden içmeden kesildi. Hatta üzüntüden hastalandı. Ama giden günler bir daha geri gelmedi. Kaybolan saatleri tekrar dönmedi. Ertesi yıl karde i Ömer, ortaokula giderken o hâlâ önlü ünü giyip be inci sınıfa gidiyordu. Fakat akli ba na gelmi ti. Artık bugünkü i i yarına bırakmıyordu. Acı bir ders almı tı. Bu ders sayesinde, ömrü boyunca, her i i gününde yapacak hiçbir zaman bugünkü i i yarına bırakmayacaktı.” (ZOD, 2012: 33)

i ko Tekin adlı öyküde Tekin, obur bir çocuk olup önüne gelen her eyi yemenin bedelini sa lı nı tehlikeye atmakla öder. Bir hafta boyunca hastanede tedavi

görüp acı içinde kıvranmı tır. Ancak bu olay ona iyi bir ders olur ve dengesiz beslenme alı kanlı ndan vazgeçer:

“Tekin tam bir hafta yattı. Acı acı ilaçlar yutmak zorunda kaldı. Zayıfladı. Okuldan geri kaldı. Bir hafta sonra halsiz halsiz okula gitmemeye ba layınca arkada ları hayret içinde kaldılar.

-Artık buna i ko Tekin, diyemeyece iz, dediler. ne ipli e döndü çocukça ız. Tekin bundan iyi bir ders almı tı. Artık yemek haricinde abur cuburla midesini doldurmadı. Kendini tuttu. Tıka basa doymadan yemek masasından kalktı. Arkada ları bir daha i ko Tekin diye onunla alay etmediler.” (ZOD, 2012: 44)

ehzade Murat adlı romanda dü mana sava madan teslim olmayı dü ünen padi ah, o lu ehzade Murat’ın itirazı ve konu malarıyla yaptı ı hatayı anlar ve hatasından döner:

“-Susun! Ben ne yapaca umı sizden ö renecek de ilim. Az daha bir hata edip teslim olmaya karar verecektim. Bereket ehzade Murat zamanında yeti ti. Do ru sözleriyle beni ikaz etti.” (M, 2011: 46)

ehzade Murat adlı romanda padi ahın di er üç evladı karde leri ehzade Murat’ı çirkinli inden dolayı dı layıp ona de er vermezler. Ancak sava sırasında karde lerinin gösterdi i kahramanlıklarla insanları dı görünü lerine göre de erlendirmemeleri gerekti ini anlayıp karde lerinden i ledikleri hatadan ötürü özür dilerler:

“-Gazan mübarek olsun, dediler. Onu hakir gördüklerinden, küçümsediklerinden, çeki tirdiklerinden dolayı çok üzüldüler. Bir daha kim senin yüzüne bakıp dı görünü üne göre karar vermemeye kendi kendilerine söz verdiler.” (M, 2011: 46)

Bizim Can adlı romanda Can’ın ailesi dar gelirli bir aile olmasına kar ın kimseye muhtaç olmazlar. Kendi ya larıyla kavrulmaktan da ikâyetçi de illerdir. Bilakis bu onlara mutluluk verir. Sahip oldukları ekonomik artlara kanaat ederler:

“Babam bir fabrikada memur olarak çalı ır. ini önemser. Çok para kazanmaz, ama yine de gül gibi geçinir, gideriz. Allah’a ükür, kimseye el avuç açtı umuz yok.” (BC, 2011: 12)

Bizim Can adlı romanda Çipil Bülent, arkadaşının sırasına i ne koyarak onun sakatlanmasına sebep olur. Okul müdürünün Bülent'i a ır ekilde uyarmasına ve okuldan atılma cezasıyla kar ı kar ıya kalmasına ra men uslanmaz ve hatalarından ders çıkarmaz:

“Müdür onu cezalandırdı. Buna ra men Çipil Bülent hiç de i medi. Gevezeliklerine hâlâ devam ediyor. Bu ekilde devam ederse okuldan kovulaca nı bildirdiler. Ama onun umrunda bile de il.” (BC, 2011: 32)

Bizim Can adlı romanda Mürsel, sınıf arkada ı Bilâl ile fakirli i ile alay edip onu küçümsemi tir. Ancak arkadaşının hastalanması üzerine yaptı ı hatalardan pi manlık duyar ve Bilâl'in kapısına kadar gidip ona hasta ziyareti yaparak dolaylı olarak geçmi teki alay ve küçümseme içeren davranı larından ötürü özür dilemi tir:

“Gözleri birden parladı. Kapıyı ardına kadar açtı:

-Buyurun, dedi. Ama Mürsel'i görmekten hiç de memnun olmu bir hali yoktu do rusu. Çünkü bu çocuk Bilâl'in fakirli i ile hep alay etmi , onu küçümsemi ti. Mürsel de bunun farkına vardı. Gözlerinden ya lar yuvarlanıyordu. Atılıp Bilâl'in boynuna sarıldı.” (BC, 2011: 43)

“- Sana da çok te ekkür ederim Mürsel. Mürsel a lamak üzereydi:

-Çok özür dilerim, dedi. Seninle hep alay ederdim, ama gerçekten fakirli in ne oldu unu bilmiyordum. Elbisen islandı ı için okula gelemedi ini ö renince... hele bunun babana yardım ederken oldu unu duyunca, hatamı anladım. Beni affedebilecek misin Bilâl?” (BC, 2011: 46)

Bizim Can adlı romanda otobüs yolculu u sırasında yasak olmasına kar ın sigara içmeye çalı an bir yolcunun çıkardı ı sorunların ardından Can'ın babası tartı ma üslubu, özür dileme ve hatalardan ders çıkarma gibi konularda Can'a nasihatte bulunur:

“Hayatınız boyunca bir tartı maya hiç meydan vermeyin. Haksız oldu unuzu anlarsanız derhal özür dileyin. Bu insanı küçültmez. Haklı iseniz hiçbir zaman kar ınızda kine uyup ba ırmayın. Kar ılıklı tartı ma sırasında sakın olan daima kazanır. Bir kavgayı elinizden gelirse yatı tırın. Hiçbir ey yapamazsanız kavga yerinden uzakla ın. Ba umuzı ö ne e dik. Uzun uzun babamın söylediklerini dü ündük. Hayata dair bir ders daha almı tık.” (BC, 2011:81)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Mini, ahtapotu arkasından yana arak etkisiz hâle getirir. Bu sırada kibirlenir. Daha sonra gururun kötü bir duygu oldu unu dü ünerek Kılıç'tan özür diler:

“Bizim Mini’yi görmeliydiniz çocuklar! O ne havalı hareketti öyle! Kasım kasım kasılmı tı. Yanından geçerken hafiften bir omuz vurdum.

-Gururlanma Mini, dedim. Gurur ba a büyük bela açar.

Gülümseyerek baktı:

-Özür dilerim, diye fısıldadı.” (SABÜ, 2011:48)

Yetim Çocuk adlı romanda karılıklı olarak haksızlıklarını düünen Metin ve Arif, öfke ve üzümlükleri geçince aralarındaki olayı empati yaparak de erlendirir ve birbirlerine hak verip yaptıkları hatayı anlayıp ve barırlar:

“Arif inceledikten sonra yere çömeldi. Yaptıklarının haksızlık oldu unu ilk defa dü üniyordu. O da Metin’in arkada lı nı özlemi ti. Fakat bunu o ana kadar belli etmemeye çalı tı. yi bir arkada küçük bir hata etti diye böyle cezalandırılmamalıydı.” (YÇ, 2012:111)

Heyecanlı Yolculuk adlı romanda Mehmet’in söylediklerinin yalan oldu unu dü ün kaptan olayların Mehmet’i haklı çıkarmaya ba ladı nı görünce hatasını anlayıp ondan özür diler:

“Kaptan, Ahmet’in sırtını sıvazladı:

- imdi sana inanıyorum delikanlı! Yalancılıkla suçladı m için de özür dilerim.”

(HY, 2011:54)

Yaramaz Ayı Zirzop adlı romanda Zirzop adlı ayı ormanda gördü ü küçük çocu u kaçııp inine götürür. Ancak daha sonra çocu a ve ailesine acır. Zirzop’un insanlardan zarar gördü ü do ruydu ancak ona zarar verenlerle bu çocu un bir ilgisi yoktur. Bu yüzden pi manlık hisseder:

“Bir çocu u anasından babasından ayırmı tı. Kendisinin bir annesi oldu una göre, çocu un da mutlaka annesi vardı. nsanları sevmiyordu. Avını elinden almı lardı. yi ama bu çocuk de ildi ki avını elinden alan... Gittikçe merhamete geliyordu. Çocu a derin derin baktı.” (YAZ, 2011:43)

Yaramaz Ayı Zirzop adlı romanda Zirzop annesinin tavsiyelerine vaktiyle uymadı ı için ba ina gelmeyen kalmamı tır. O da annesini dinlememenin pi manlı nı duyup ondan özür dilemek ister. Ancak artık çok geçtir, insanlar, Zirzop’un özgürlü ünü çoktan elinden almı tır:

“Ormanı, nehirleri, da ları özlemi ti sadece. Annesinin kokusunu arıyordu her yerde. Ona kavu mak, sözünü tutmadı ı için özür dilemek istiyordu.” (YAZ, 2011:43)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda Fazıl, evden kaçmanın pi manlı ını ya ar, hatasını anlar. Önce stanbul’a gitme fikri çok cezbedici olsa da sonrasında anne ve babasının kendisi için duydukları endi eyi tahmin edince böyle bir maceraya kalkı maması gerekti ine kanaat getirir:

“Artık köyleri çok uzaklarda kalmı tı. Yola çıkalı baya zaman geçmi ti. Fazıl’ın içine ince bir pi manlık girdi. Kim bilir annesi babası nasıl üzüliyorlar, dövünüyorlardı. Bıraktı u mektubu görmü olacaktı. Düpedüz kaçmı lardı evden. Bu diürüst bir davranı de ildi. Neden Adil’in aklına uymu tu? Aklına a ıyordu imdi.” (ÜKY, 2011: 33)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda Fazıl, stanbul’a gitmek için evden kaçtı ı için çok pi man olmu tur. Hem ba ını büyük dertlere sokmu hem de anne ve babasını üzmü tür:

“Fazıl bu i e kalkı tı ina belki yüzüncü defa pi man oluyordu. Nasıl olmu tu da geveze Adil’e uymu tu? Annesini, babasını üzmenin cezasını çekiyordu imdi. Sesini çıkarsa bir türlü çıkarmasa bir türlü; ne yapaca nı a ırmı kalmı tı.” (ÜKY, 2011: 58)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda Fazıl, Zeki’nin saflı ını suistimal etmelerinden ve onu gemiye binmek üzereyken yalnız ba ina bırakmalarından ötürü hatasını anlayıp pi manlık duyar:

“Zeki’ye iyi davranmadıkları aklına geldikçe a layacak gibi oluyordu. Bütün bunlar belki bu yüzden ba larına geliyordu. Zeki’yi tek ba ina rıhtımda bırakmamalıydılar. Aslında evden kaçmakla çok kötü etmi lerdı.” (ÜKY, 2011: 64)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda Fazıl, arkada ı Zeki’ye yaptıkları kötülüklerden ve onu aptal yerine koymaktan dolayı hatasını anlayıp üzüntü duyar:

“Fazıl rahatlamı tı. Zeki’nin yanında bulunmasından iyice cesaretleniyordu nedense? Ona aptal dedi i için kendine kızıyordu imdi...” (ÜKY, 2011: 72)

Canavar Robot adlı romanda anlatıcı çocuk, ma arada Davut’un robotunun üstüne gelmesinden sonra kaçacak yer bulamayıp ölece ini dü ünür. Bu sırada annesi

aklına gelir. O ölürse annesi üzülecektir, ancak anlatıcı çocuğun asıl pi manlık duydu u ey o sabah annesini üzmü olması ve hatasını telafi etmek adına ondan özür dilemeye artık fırsatının kalmamasıdır:

“-Durdur artık onu, ne olur Davut, dedim. Kahkahası çın çın ma aran duvarlarında öttü. Bu kahkaha bütün ümitlerimi silip süpürdü. Annemi hatırladım. Kim bilir nasıl üzülecek, ne kadar a layacaktı. Zavallı anneci im, seni bu sabah nasıl da bo yere üzdüm. Hiç de ilse senden özür dileyip kendimi affettirecek kadar zaman tanınması için Allah’a yalvarıyorum. nan ki anneci im bu robot beni öldürmezse bir daha seni asla üzmeyece im.” (CR, 2011: 31)

Canavar Robot adlı romanda anlatıcı, Davut’la robot yapma fikrinden ötürü gerek kendisinin gerek di er arkadaşlarının gerekse de köy halkının alay etmesinin Davut üzerinde ne kadar olumsuz sonuçlar do urdu unu, onu kin ve intikam duygularıyla doldurdu unu görünce yaptı ı hatanın farkına varır ve bu hatadan ders çıkarır:

“ çinde neler biriktirmi ti böyle. Geçmi te ya adıkları onu nasıl kötü etkilemi ti. Bizim aka niyetine söyledi imiz sözler onu ne kadar derinden etkilemi ti. Ailesinin, çevresinin davranı ları onu anla ilan çok üzmü tü.” (CR, 2011: 37)

Haram Yemenin Sonu adlı öyküde Yengeç Kemal, o lunun ölümden dönmesinden sonra yalanlarla ve dolandırıcılıkla elde etti i mal varlı ını asıl sahiplerine teslim eder ve emek harcamadan elde edilen paraya, servete itimat etmez. Yalancılık yerine dürüstlü ü benimser:

“Yengeç Kemal hala Karabayır köyünde oturuyor. Kasap dükkânını kapattı. Yalnızca kahveyi i letiyor, ama artık eski Yengeç Kemal de il. Büsbütün de i ti. Yalanla, hile ile edindi i malı- mülkü sahiplerine geri verdi. nsanları kandırıp faydalanmaktan vazgeçti. Bir akıllandı. Bir uslandı. Bu halini görenler:

-Bu adam yakında evliyalara karı ır, diyorlar.

Yengeç Kemal imdi her rastladı na

-Haramın sonu yok arkada , gün olur harman olur, insanın burnundan gelir, diye nasihat çekiyor.” (HYS, 2012 :22)

Bizim ükrü adlı öyküde ükrü, kibirli olma ve yalan söyleme gibi olumsuz özelliklerin ba ına açtı ı felaketlerden pi manlık duyar ve bu olumsuz tutumların yerine dürüstlü ü ve mütevazılı ı benimser:

“ ükrü birden bire de i ti. Artık ‘Övünmek gibi olmasın ama’ diye ba layıp saatlerce yalan yanlı kendini övmüyor, hatta kendinden hiç bahsetmiyordu. Bazı ba arılarını bile saklar olmu tu.” (HYS, 2012: 21-32)

4.1.13. Hayvan Sevgisi

Sevgi, insandan ayrı dü ünülemeyecek bir kavramdır. nşanın “insan” sıfatını kazanmasını sa layan en temel vasıflardan biridir. nşanlık tarihinden daha eski bir geçmi e sahip olan hayvanlar, insanlı ın her döneminde insano lunun en büyük destekçilerinden olmu lardır. Hatta insanların yeryüzünde var olu unu sürdürebilmesi ba ta hayvanlara ve di er do a unsurlarına ba lıdır. Bu bakımlardan insan her canlıya de er veren onları severek benimseyecek bilince ula malıdır. Bahadıro lu, roman ve öykülerinde onlara da yer vermi bu durumu daha da ileri bir boyuta ta ıyarak bazı eserlerin ana kahramanlarını hayvanlardan seçmi tir. Böylelikle eserlerin ilgi çekicili i artmı , bunun yanı sıra çocu un yakın ve uzak çevresindeki hayvanlar âlemini tanıyıp onlara kar ı duyarlılı ı da artırmayı amaçlamı tır:

Köy Çocu u adlı romanın ba kahramanı Orhan, köyden stanbul’a ta ınacakları sırada hayvanlara ehirdede bakılmadı ını, hatta onların zehirlendi ini ö renir ve bu durum onu çok üzdü ü gibi öfkelenendirir:

“Hayvan beslemek de yasakmı gelip zehirliyorlarmı hayvanları. Do ru olamazdı bu. nşanlar, hayvanları niçin zehirlesin? Hayır, do ru olamaz! Yasemin gerçekten de bir yalancı. Bir görsem fena ba ıraca ım yüzüne. Yalancı diyece im! Ama göremem, birazdan kamyon gidecek.” (KÇ, 2012: 34)

Köy Çocu u adlı romanda Orhan, köydeki hayvanlarına duydu u özlemi kedisi ile teselli bularak gidermeye çalı ır:

“Bu ev bana göre de il ama katlanmak zorundayım. Daha sonra alı ır ve severim belki de. imdi sevmiyorum. Çil Horozum ile Çırpma olsaydı daha kolay alı ırdım. yi ki Kara Kedi var. Pisi pisi, gel dertlerimizikonu alım biraz. Senden ba ka kim anlayabilir beni? Gözlerin nasıl da parlıyor, nasıl da a kın a kın bakınıyorsun öyle! Yadırgadın, be enmedin besbelli.” (KÇ, 2012:79)

Köy Çocu u adlı romanda Orhan İstanbul'a taşındıktan sonra zor bir süreç yaşar. Köyüne karşı büyük bir özlem duyar. Bu günlerden birinde rüyasında kendini köyünde bulur. Köyündeki nehirden su içmek isterken nehrin suyu hızla azalmaya başlar. Bu sırada nehirden balıkların ölme tehlikesiyle karşı karşıya kalması onu çok endişelendirir ancak su tekrar yükselince balıkların ölmeyecek olması onu muazzam bir sevinçle bulur:

“Dere birden kurudu. Balıklar çırpınmıyor, Yazık ölecek zavallular! Bu da ne, derenin suyu akmaya başladı yine! Ya asın balıklar ölmeyecek. Kurtuldu balıklar!” (KÇ, 2012:89)

Köy Çocu u adlı romanda evin kedisinin sokakta yediği bir şeyden dolayı zehirlenmesi Orhan ve Ayşe'yi çok üzer. Baygın yatan hayvanı öldüğü zannederek alırlar. Orhan'ın babası eve geldiğinde kedinin ölmediğini anlar ve onu veterinere götürerek tedavi ettirir. Orhan'ı ve kardeşi için teselli etmek için babalarının “Ölürse ölsün baka kedi alırsınız” demesi Osman'ı çok öfkeliendirir. Çünkü o bir eylemdir ve canlandırmaktadır. Aynı zamanda kedisiyle yaşadığı pek çok güzel an vardır. Onu sadece bir nesne olarak görmek mümkün değildir:

“Baka kedi istemem. Kardeşim de istemez. Baka kediyi ne yapalım? Biz baka kedimizi severiz. Babam niye her şeyi bir eylem gibi bakıyor anlamıyorum. Her acının para gücüyle dindirilebileceğini nasıl inanabiliyor? Babam geldi mi te!” (KÇ, 2012: 89)

Küçük Kahraman adlı romanda Memi çok iyi bir nişancı olduğunu göstermek için bir tahtanın üstüne konmuş serçeye nişan alır ve vurur. Eserin bu bölümünde bir serçe yerine cansız bir hedefe nişan alınabilirdi. Çünkü bu eseri okuyan çocuklar için hayvan sevgisinin aleyhine olumsuz bir örnek teşkil etmektedir:

“- Sıkıca yapıtı omzuna dipçi mi. Kırmızı tüfek de il bu, Allah korusun omzunu kırar. Memi aldırmadı bile. Sevincinden havalarda uçuyordu:

-Baka beyaz tahtanın üstündeki kulağa Musa Emmi, dedi.

Gerçekten tahtanın üstüne bir serçe konmuştu. Kör Musa Efe güldü:

-Tahtamı, üstündeki kulağımı, dedi.

-Kulağın bak, kulağın!

Teti i çekti. Tüfek sarsıldı, bir tepti. Dikkatle izleyen Kör Musa Efe:

-Bravo, diye ba ırdı.” (KK, 2011: 58)

Yetim Çocuk adlı romanda Metin, dere kenarına balık avlamak için gider. Bir süre sonra oltası kıpırdamaya başlar. Bir balık yakalamıştır. Onu heyecanla eline alır. Kısa bir süre içinde içindeki mutluluk acıya dönüşür. Balığın can çeki mesisi onu üzümü tür:

“Eli dürtülünce heyecanlandı. ‘Hah yakaladım galiba!’ diye mırıldandı. Oltayı yukarı doğru kaldırdı ında ‘yakaladım, yakaladım i te!’ diye ba ırdı kendi kendine...”

Çırpınırken sevgi dolu gözlerle baktı balığa. Birden içi burkuldu. Nasıl da çırpınıyordu zavallılık! Tekrar göle atlamak için neler de yapıyordu!

çinden bir ses: ‘Bırak gitsin!’ dedi. Daha sonra ‘Olmaz ki, insan için denizin dibineyse, balık için denizin dibine öyledir’ diye mırıldandı.” (YÇ, 2012: 10)

Balıkçılar Kralı adlı öyküde babası ile balığa çıkan Osman’ın oltasına bir balık vurmuştur. Balığı çekerken çok sevinmiştir ancak içi de burkulmuştur. Balığa kıyamamış, bir an balığın yerine kendini koymuş ve onu ya adını sulardan ve sevdiklerinden ayırmaya içi el vermemiştir. Ancak doğanın kanunu bu ekildedir. Osman’ın babası balığın avlanmaya uygun büyüklükte olmadığına kanaat getirirse hayvanı suya bırakacaktır. Ancak hayvan cinsine göre yeterince büyüktür. Osman’ın bu duyguları içinde hissetmesi okuyucuya hayvan sevgisini ve merhamet duygularını anlatmaktadır:

“ç i içine sı mıyordu. Heyecandan yerinde duramıyor, bir an önce tuttuğu balığı kayı a çekmeye can atıyordu. Sonunda bu da oldu. Balığı yakalamıştı. Oltanın ucunda çırpınıyordu. Birden acıdı.

-Ne oldu, diye sordu babası.

-Zavallı, dedi Osman. Arkadaşlarından ayırıyoruz onu. Belki bizim gibi annesi vardır. Oysa ayırıyoruz. Baba bıraksak bu iş olmaz mı?” (M, 2011: 32)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda kılıç balıklarının balık kanı, balıkçıların dinamitle avlanmasını eleştirir. Balıkların avlanmasına itiraz etmeyen Kılıç, yanlış avlanma tekniklerini eleştirmektedir. Çünkü bu yolla küçük balıklar da ölmektedir:

“Yuvaya döndü ümüzde, balık kanı, genç balıkları etrafına topladı:

-Bakın çocuklar, dedi. Arkada larımızın ölümüne sebep olan o gürültülü eye insanlar 'dinamit' der. Dinamit bizim sayımızın artmasına engeldir. Gördü ünüz gibi yavru balıkları da, ya lularla birlikte öldürdü. Oysa büyüseler, kocaman olsalar insanların i ine daha çok yarayacaklardı.” (SABÜ, 2011:14-15)

“Durumu anlamı tım. Yine de yıldırım gibi ba ımızda patlayan dinamitle içerliyordum.

-Ama o gürleneye yi ba ımızın üstünde patlatıp küçük balıkları da öldürmeye hakları yok!

-Bu insafsızlıktır i te Kılıç, dedi. Rızıklarını kendi elleriyle kesiyorlar.” (SABÜ, 2011:16)

Heyecanlı Yolculuk adlı romanda Ahmet, elinde ve aya ındaki ipleri kemirerek kendisinin hapsoldu u kamaradan kurtulmasına yardımcı olan fareleri sever:

“-Dost fare, iyi yürekli fare, hayatımı kurtardın. Yalnız benim hayatımı de il, gemideki tüm canlıların hayatını kurtardın, dedi.” (HY, 2011:45)

ampiyon adlı hikâyede horozunu hırsı u runa dövü te ölmesine sebep olan Hasan çok pi manlık duyar. Hatasını anlar ama a ır bir bedel ödemi , horozunu kaybetmi tir. Bu olay ona ders olur ve a ır hırslı olmamanın gereklili ini anladı ı gibi hayvanların da bir canı oldu unu ve onların dövü türülmemesi gerekti ini anlar:

“ ampiyon'un ölüsünü ba rına bastı. Evinin ba rına bastı. Evinin bahçesine gömdü. Bir inat u runa, hırs u runa, canı gibi sevdi i ampiyon'unu kaybetti. O günden sonra akli ba ina geldi. Her gün gözleri ampiyon'un yattı ı minik tümse e takılır ve inadın, hırsın, ne kadar zararlı oldu unu dü ünürdü. O günden sonra bir daha horoz dövü lerine katılmadı. Horozların da canı oldu unu, onları gaddarca dövü türmemek gerekti ini anladı.” (ZOD, 2012:64).

Karıncalar Sava ı adlı romanda Karael adlı karınca insanların karıncalara bilerek ya da bilmeyerek zarar vermelerinden yakınır. nsanlar ya dikkatsizlikleri ya da merhametsizlikleri sonucu karıncalara zarar vermektedir. Bu durumdan hareketle okuyucuda ba ta karıncalar olmak üzere çevrelerindeki hayvanlara kar ı bir hassasiyet geli tirilmek istenmi tir:

“- nsano ullarından kendinizi sakınız. Bastıkları yerlere dikkat etmedikleri için hem ba larına türlü kazalar gelir hem de bizi ezerler. Hele insanların çocukları daha da dikkatsizdir. Bazıları gerçekten çok merhametsiz oluyor. u

yanımızdaki bahçeye birgün yanlılıkla girecek oldum, az daha sa çıkamıyordum.” (KS, 2012: 9-10)

Karıncalar Sava 1 adlı romanın son kısmında Karael adlı karınca, karıncalara kar 1 okuyucuların duyarlı olması için uyarıda bulunularak onların çevre bilinçlerine katkı sa lanır:

“Aya ınızı bastı ınız yere de dikkat ediniz! Orada bir sürü karınca olabilir. Hatta ben bile olabilirim. Siz böyle bir hikâye anlatan bu küçük karıncayı ezmek istemezsiniz de il mi çocuklar?” (KS, 2012: 111)

4.1.14. İlim Ö renmek

İlim kavramı, “bilim” sözcü üyle e anlamlıdır. Bilim ise bilmek eyleminden türemi tir. Bilmek, bilineni anlamlı kılar. Yunus Emre’nin de bir iirinde de indi i gibi ilim, ki inin öncelikle kendisini tanımasına yardımcı olan bir süreçtir. Ki i önce kendini anlamlandırır. Sonrasında ise içinde ya adı ı evrene ı ık tutabilme imkânına sahip olur. Özellikle ça ımızda bilimin süratle ilerlemesi, bir yandan bilgilerin hızla ço almasına neden olurken bir yandan ise edinilen yeni bilgiler mevcut bilgilerin geçerlili inin kısa sürmesine sebep olmaktadır. Bu durum da insanın ça ını anlamlandırmasını, yani ça a ayak uydurabilmesini daha güç bir hâle getirmi tir. Bu açıdan çocukların geli im ça larının gerektirdi i bilgi donanımına sahip olmaları ve de i ime açık bir yapıya kavu malarını sa lamak çok önemlidir. Eserlerde okumayı, ö renmeyi destekleyici on dört adet tutum tespit edilmi tir. Yavuz Bahadıro lu, bu de erin önemini çocuklara benimsetmek için u ifadelere yer vermi tir:

Tuhaf Çocuk adlı romanda Mahmut Dede, bilime çok önem veren kendisini sürekli geli tirmi bir insandır. Bu yönüyle Tuhaf Çocuk’a örnek olmaktadır. Tuhaf Çocuk sürekli olarak ondan bir eyler ö renerek kendini geli tirme çabasındadır:

“Artık dedesine daha çok yardım ediyordu. Arta kalan vaktini de ilim ö renerek de erlendiriyordu. Mahmut Dede birçok ilmî kitabı iyi bilen, e i zor bulunur bir bilgindi. Ak amları eve döndü ü zaman Tuhaf Çocuk dedesinin dizini dibine oturuyordu. Dedesinin bilgisinden yararlanmaya çalı ıyordu.” (TÇ, 2011: 26)

“O ul, beni iyi dinle imdi! Artık anlayacak ya tasın. Dünyada ilmin üstünde daha kuvvetli ey yoktur.”

....

“ ‘ ilim ö renmek ya lı genç her Müslümana farzdır’ diyen bir dinin mensubuyuz. Peygamberimiz ‘ ilim Çin’de de olsa gidin alın’ demek suretiyle ilmin ne büyük bir kuvvet oldu unu bildirmi tir.” (TÇ, 2011: 27)

Tuhaf Çocuk adlı romanda Tuhaf Çocuk, hep asker olmak isterken dedesi onun ilim ö renmeden asker olmanın pek bir anlam ifade etmeyece ini ifade eder. ilim ö renmeden yapılan hiçbir i tam anlamıyla fayda sa lamayacaktır. Harzem Devleti’nin kumandanlarından Temür Melik, Tuhaf Çocuk’u evlatlık olarak aldı nda onu asker olarak yeti tirece ini ifade edince söz ilmin önemine gelir:

“-Dedem beni bilgin yapmak isterdi, diye mırıldandı.

Temür Melik, Tuhaf Çocuk’un ne demek istedi ini anlamı tı:

-Elbette, dedi. limsiz askerlik olmaz. Çok kitap okuyacaksın. Her ey ilme dayalıdır.

Tuhaf Çocuk minnetle baktı:

-Dedem hep böyle söylerdi, dedi. Tuhaf Çocuk iyi bir asker, iyi bir bilgin oldu.”
(TÇ, 2011: 95)

Karıncalar Sava ı adlı romanın asıl kahramanı Karael, kendini tanıtırken okudu unu ve daha da üst seviyelerdeki okullarda okuyarak kendini geli tirece inden bahseder. çinde ya adı ı karınca toplulu unun e itim seviyesinin yüksek olmamasından yakınır. E itimli olmanın yararı ise milletine faydalı bir fert olmaktır:

“Yakında diploma alıp daha yüksek okullara gidece im. Büyük ve önemli bir karınca olaca ım ilerde. Milletim çok çalı kan, ama e itim seviyesi pek yüksek de il! E itimli karıncaya çok ihtiyacımız var. Ben de milletime faydalı olmak için okuyaca ım i te!” (KS, 2011: 7-8)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Can’ın babası kendi dönemlerinde okumak isteyen için artların çok zor oldu unu, ancak okumanın çok önemli ve faydalı bir eylem olması sebebiyle bu zorluklara katlandı ı telkin edilir. Babası, günümüzde okumak için artların çok daha elveri li oldu unu söyler ve o lunun okumasını ilim ö renmesini te vik edici sözler söyler:

“Babam sabah namazından sonra yola dü er, ancak ak am karanlı ında eve dönermi . Lise hayatı daha zor geçmi ; ehirden okumu . ehirden çok daha uzak oldu u için birkaç arkada birle ip küçük bir oda tutmu lar. Kendi yemeklerini pi irmi ler, çama ırlarını yıkamı lar, birbir güçlkle okulu bitirmi ler. Babam o günleri anlatırken uzaklara dalar. Bu hareketinden o zor günleri yeniden ya ar gibi oldu unu anlarım. Beni her zaman:

‘Can, bizim zamanımızda okumak imdiki gibi kolay olsaydı bitirmedik okul bırakmazdım’ diye okumaya te vik eder.” (CHD, 2011: 7-8)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda yaz tatilini bitirip evine gelen Can, yeni e itim-ö retim hayatına ba lamayı ipe çeker. Okumak, okudukça da daha çok bilgi ö renip ilmini artırmak ister:

“Yeni kitaplarımı görmek için sabırsızlanıyorum. Biliyorum ki beni yepyeni bilgiler bekliyor. Okuyup hepsini ö renece im. Ö renmek, ilim sahibi olmak dinimizin bize emridir. Allah, Kur’an’da ‘Oku’ diye emretmi . Peygamber Efendimiz ‘ilim Çin’de de olsa gidiniz, alınız’ buyurmu . (CHD, 2011: 60)

ehzade Murat adlı romanda ehzade Murat zamanının ço unu kendini geli tirmeye harcar. Sürekli kitaplar okuyup bilimsel yönden kendini geli tirdi i gibi devlet yönetimi ve askerî konularda da kendini yeti tirir:

“Hocasının ö rettikleriyle kalmayarak ba ka kitaplar edinmi , gece yarısına kadar yata ında oturup bu kitapları okumu tu. Her gün yeni yeni eyler ö renmekten haz duyuyordu. Karde leri sarayın rengarenk çiçeklerle dolu bahçesinde oyunlar oynarken o kitabını açıyor, pencere önüne oturarak okumaya dalıyordu. lmin her çe idine merak sarmı tı. Ama en çok üstünde durdu u ders memleket idaresi ve sava sanatı üzerine idi.” (M, 2011: 11-12)

Heyecanlı Yolculuk adlı romanda Ahmet ile Mehmet, babaları tarafından zaman israfı yapmamaları için uyarılırlar. Bunun için de yolculuk sırasında kitap okuyarak ya da çe itli gözlemler yaparak ilimlerini artırmalarını tavsiye eder:

“-Seyahat eden sıhhat bulur çocuklar! Sonra ufku geni ler, kültürü artar. Vaktinizi iyi de erlendirmeye bakın! nsanın her zaman me gul olaca ı bir i i olmalı. Gemide uzun süre yolculuk yapacaksınız. Bu vakti bo geçirmeyin!

Mehmet:

-Gemide ne yapabiliriz ki baba?

-Kitap okuyabilirsiniz, etraftı seyredebilirsiniz, geminin kaptanı ile konu abilirsiniz, gemi çalı anları ile arkadaş lık kurabilirsiniz. nsan her tanı tı ı ki iden bir eyler ö renebilir.” (HY, 2011:13-14)

Canavar Robot adlı romanda Davut, robot yapma hayaline bilimsel bir anlayı la yakla ır:

“-Bu kâ it robotun emasını gösteriyor, diye cevap verdi. Aslında plân da diyebiliriz. Bir i e ba lamadan önce bir plân çizersin de il mi?” (CR, 2011: 8)

Canavar Robot adlı romanda Davut, teknolojiye çok meraklı bir çocuk olarak ön plâna çıkar. Kendi verdi i komutlara uyacak bir robot yapmaya çalı maktadır:

“-Bak dinle! Öyle bir robot yapaca m ki, bütün emirlerimi yerine getirecek. Dü melerine basıp programladıktan sonra her istedi imi yapacak. Ben gel diyece im gelecek, git diyece im gidecek.” (CR, 2011: 15)

Balıkçının O lu adlı öyküde ailenin tek çocu u olan Ahmet, babasının çekti i zorlukları görür. Zor artlar altında ve çok emek sarfeden babası okumamı tır. Bu yüzden Ahmet böyle sıkıntılar çekmemek adına okumak ister. Ailesi de ona okumanın önemini sürekli vurgular ve onu bu konuda destekler:

“Ahmet sustu. Kendisini dü üncelere kaptırdu. Allah göstermesin, babasına bir ey olursa ne yapardı? Nasıl okula devam eder, yiyecek bir dilim ekme i nereden bulurdu? Oysa okumak istiyordu. Babasının neler çekti ini bildi i için okumak istiyordu. Babasının da arzusuydu bu. Sık sık yana ını ok ar, ‘Oku da adam ol, bak ben neler çekiyorum’ derdi.” (K, 2011: 32)

Otobüs Yolculu u adlı öyküde Said, Bursa’da ya ayan dede ve ninesine okumayı ö renir ö renmez mektup yazaca ına söz vermi , bu yüzden de okula ba lamayı iple çeken bir çocuktur:

“Yumuk yumuk gözlerini ovu turdu. Göz bebeklerine sevgilerin en kocamanını doldurdu.

-Yakında okula ba lıyorum de il mi anneci im, diye sordu.

-Evet yavrurum, çok mu istiyorsun?

- stiyorum. Çünkü ninemle dedeme mektup yazaca m. Söz verdim. Bir an önce okuma, yazma ö renmeliyim.” (FA, 2012: 48).

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Murat, okumanın önemini bilmesine ve okumayı çok istemesine ra men ailevî durumlardan ötürü okuyamamaktadır. Ancak o,

kendi imkânları ölçüsünde kitap okuyarak kendini e itmeye çalı ır. Aynı zamanda da ortaokulu dı ardan bitirmeyi plânlamaktadır:

“-Üzöldü üm tek ey var: Okula gidememek. Ama onun da bir yolunu bulaca ım.

-Nasıl bulacaksın?

Gözleri uzaklara do ru daldı:

- imdilik vakit buldukça kitap okuyorum. Zamanı gelince dı arıdan orta okul bitirme sınavlarına girece ım.” (CHD, 2011: 20).

Bugünün ini Yarına Bırakma adlı öyküde Ömer sürekli okuyan ve ö retmeninin verdi i sorumlulukları zamanında yerine getiren bir çocuktur. Ancak Sadık, karakter olarak onun tam aksi bir çocuktur. Sadık, karde inin okuyarak ö rendi i bilgileri duydukça karde inin ö rendi i bilgilere a ırır:

“Ömer’in elinden kitabını kaptı. Baktı, baktı ve a kınlıkla sordu:

-Kim bu Osman Bey?

-Osmanlı Devleti’nin kurucusu.

-Hangi Osmanlı Devleti?

Ömer, acı acı güldü. Okumamanın sonu a abeyi gibi cahil kalmaktı. Anlatmaya çalı tı:

- imdi bir parçasında Türkiye’nin bulundu u Osmanlı Devleti, bir zamanlar Viyana kapılarına kadar geni letilmi ti.

-Neresi Viyana?

- imdiki Avusturya Devleti’nin ba ehridir...

-Peki bu devlet nerededir?

Ömer, a abeyine acıyarak baktı:

-Bir ak am içinde bütün bunları ö renemeyece ine göre bo una beni me gul ediyorsun a abey, dedi.” (ZOD, 2012: 30)

4.1.15. nsan Sevgisi ve Ho görü

Dünyanın herkes için ya anılabilir bir yer olmasını mümkün kılacak anahtar kavramlardan biri de sevgidir. Sevmek, sevilene kar ı ho görüyü de beraberinde getirir.

Kusursuz olabilmek insanlar için ne kadar imkânsızsa sevgisiz ve hoş görüsz ya ayabilmek de o kadar zordur. Bahadıro lu da bu de eri, çocuklara kazandırılması gereken ba lıca de erler arasında görerek insanın farklılıklarına ve kusurlarına ra men de il, farklılıkları ve kusurlarıyla beraber sevilmesi gerekti ini ifade etmi tir. Eserlerde insan sevgisi ve hoş görüye dair yirmi dört bulguya rastlanmı tır:

Tuhaf Çocuk adlı romanda Tuhaf Çocuk, Mo olların elinden kaçıp nehre atlar. A ır yalanan çocuk Sultan Celaleddin'in askerleri tarafından bulunur. Çocu un tedavisine hemen ba lanır. Temür Melik, onun kim oldu unu, hangi ırka mensup oldu unu bilmez. Ancak bunların bir önemi de yoktur. Önemli olan onun insan olmasıdır. Bu yüzden çocu un ya am mücadelesi vermesi ona kar ı merhamet duymasını sa lar:

“Allah Allah, ne de çok su yutmu zavallı. Tuhaf Çocuk'u tekrar yatırdılar. Kuru elbiseler giydirip sıkı sıkıya çullara sardılar. Sultan Celaleddin acıyarak çocu a bakıyordu. Çıkmak üzere olan hekime sordu:

-Ya ayacak mı?

Ya lı Hekim ba mı salladı:

-Elimizden geleni yaptık, Allah'ın izniyle ya ayacak.

Temür Melik çocu a yakla ıp ıslak saçlarını ok adı:

-Çok da güzel, dedi. Sevdim do rusu.” (TÇ, 2011: 89)

Uzay Çocu u adlı romanda Serdar kaçırıldı ı uzay gemisine ehzade yapılır. Artık onun emretti i her ey yerine getirilecek bir dedi i iki yapılmayacaktır. Etrafındakilerin ona bu kadar sadakatle ba lanması kendisini kaçırdıklarında duydu u öfkeyi silmi , onları affetmesini sa lamı tır:

“- Yani ne demek istiyor?

- ehzade'nin emri ba ımın üstüne, diyor. Serdar çok memnun oldu. Demek bütün emirlerine uyacaklardı. Gerçek bir ehzade olup çıkmı tı:

-Affettim ben de, dedi. Ba ı ladım gitti. Ö retmenimiz hep “Küçüklerden suç, büyüklerden ba ı ” derdi.

Doktor De'nin gözlerinin içi güldü. Sa olun ehzadem, gerçekten bir büyüklük gösterdiniz.” (UÇ, 2011: 55-56)

Uzay Çocu u adlı romanda Serdar, zulmeden Ba vekil ile kar ı kar ıya gelir. Bu zulmün bitmesi için onu yenmesi gerekir. Ancak Serdar elinde silah olan Ba vekil'e kar ı çaresiz kalıp kaderine razı olup gözlerini yumar. Tam o sırada Ba vekil'in oldu u yerden dumanlar yükselmeye ba lamı tır. Ba vekil'i kendi askerleri öldürüp Serdar'ın onları yaptıkları kötülüklerden ötürü affetmesini isterler. Serdar da onların duydukları pi manlıktan dolayı affeder. nsanları kaybetmenin çok kolay, kazanmanın ise türlü zahmetler gerektirdi i günümüzde okuyucuya bu olaydan hareketle affetme, ho görülü olma gibi de erler a ılanmaya çalı ılmı tır:

“Serdar gözlerini yumdu. Yok olmayı bekledi. Hatta ı n tabancasının o çok iyi tanıdı ı sesini bile duydu. Ama kendisine bir ey olmadı nı hayretle gördü. Sapasa lam duruyordu. Gözlerini araladı, kalabalı a baktı. Az önce ba vekilin durdu u yerden hafif bir duman yükseliyordu. Kalabalıktan biri ileri çıktı. Elindeki silahı atarak kollarını kaldırdı:

-Sizi öldürmek istedi i anda onu öldürdüm. Arkada larım ve ben ona uydu umuz için pi manız. Affınızı diliyoruz, Sultanım.

Serdar ölümünden dönmenin verdi i sevinçle:

-Hemen i lerinizin ba ma dönünüz, dedi.

Bir daha da böyle eylere kalkı mayınız. Burada hepimiz karde iz.” (UÇ, 2011:104-105)

Babamın Balıkları adlı öyküde akvaryumdaki balıkları yanlışlıkla öldüren Selim'in ve üvey karde i Ömer'in bu suçtan ötürü babaları tarafından cezalandırılmamaları için suçu kendi üstlerine alma çabalarını gören baba, onların dayanı malarından ve karde liklerinden mutlu olur ve çok sevdi i balıkların neden ve kim tarafından öldürüldü ünü bir kenara bırakır ve çocuklarının hatasını ho görüp affeder:

“-Hayır babacı m, diye ba ırdı. Suçlu benim. Karde imin hiçbir suçu yok. İlk defa Ömer'e “Karde im” diyordu. Ömer, bunu fark etmi olacak ki gözleri dolu dolu oldu. Yanına gidince de Selim'in elini sıkı sıkıya tuttu.

-A abeyci im, diye fısıldadı.

Babaları iki karde in birbirini korumasından ho lanmı olacak ki bir anda öfkesi geçivermi ti. Gülerek:

-Peki çocuklar, dedi. Gelin de yeme imizi yiyelim.” (K, 2011: 24-25)

Fedakâr Annem adlı öyküde çama ırlarını Aynur'un annesine yıkatan Hatice Hanım, Aynur'un annesini bitkin ve rengi solmu bir ekilde görünce tela lanır, ona kar ı duyarsız kalmaz ve onunla ilgilenir:

“Aynur’un annesi zorla birinci kata çıktı. Kapıyı tıkırdattı. Hatice Hanım, kapıyı açtı. O da Hasene Hanım gibi çok a ırdı.

-Aman bacım, bu ne hâl?

....

- çeri gel canım, sıcak çorba var.

Sıcak çorba burnunda tüttü. Ama aç oldu unu belli etmekten çekindi:

-Allah razı olsun Hatice Hanım, dedi. Çama ırları alıp gideyim.

-Bırakmam, dünyada bırakmam! Gel bacım, gel içeri; biz yabancı mıyız?

Kolundan tutup içeri çekti. Önüne sınımsıcak bir tas çorba koydu. Taze ekmek sürdü sofraya.

-Kendi malın gibi yemezsen üzülürüm bak, ananın ak sütü gibi helal olsun.”
(FA, 2012: 17)

Daha sonra da Aynur'un hasta oldu unu ö renip Aynur'a götürmesi için annesine portakal yollar. Parasızlıktan doktor ça ıramadıklarını ö renince de yanına bir doktor alıp hem Aynur'u hem de annesini tedavi ettirir:

“-Aynur’um çok hasta Hatice Hanım, çok hasta yavrucu um.

-Doktora götürdün mü?

Aynur’un annesi ba ını iki yana salladı:

-Niçin götürmedin bacım, niçin?

Elini Aynur’un annesinin alınına koydu. Ate e de mi gibi çekti hemen.

-Yanıyorsun kız, diye ba ırdı. Aman bu ne ate ! Sen de hastasın.

Mutfaka girdi. Bir kese kâ ıdı ile döndü geldi. Eline tuttu turdu hasta kadının .

-Al bunu, eve götür. Portakal var içinde. Yesin yavrucak. Ben imdi bir doktor bulup getirece im. Sana da kızına da bakar.” (FA, 2012: 17-18)

Fedakâr Annem adlı öyküde Aynur'un annesi hasta olan kızına portakal almak isteyince önce manavın ardından da mahalle çocuklarının a a ılamalarına maruz kalır. Çocuklar bununla da yetinmeyip kadını ta lamaya ba larlar. Kadını tanımayan çocuklar manavın olumsuz söylemlerinin etkisinde kalıp kadına kar ı ön yargıyla yakla ırlar.

Oysa kadın, çocukların bu tutumlarına karşı kızmadı gibi onları tatlı bir dille tatlandırmamaya çalışır:

“Çocuklar peşinden bırakıyorlardı. Belki on tanesi bir ağızdan:

-Deli, deli tepeli, diye bırakıyorlardı. Bazıları tabii bile atıyordu. Arkasına dönüp baktı:

-Yavrularım, dedi. Yapmayın!

Hiç birisine kızmadı. Çocuktular. Kabahat onlarda değil, onları yeti tirenlerde idi.

-Tatlandırmayın yavrularım, diye yalvardı. Ben de anneyim.” (FA, 2012: 14)

Tembel Ali adlı hikâyede Ali'nin tembelliğini Gazi Dede hoş görür, ona sahip çıkar:

“-Tembelim. Daha doğrusu sizi tanıyana kadar öyle idim.

-Ya a Ali arkadaşım, dedi ihtiyar. Kusurunu görebilen, kusurunu yenebilir. Artık tembelliğini yendin sayılır.” (FA, 2012: 63)

Can'ın Hatıra Defteri adlı romanda Murat'ın babası geçmişiyle yaptığı fenalıklardan dolayı köylünün duyarsız kaldığı bir insandır; ancak Can, bu duruma razı gelmez ve dedesinin köy halkına örnek olması ve köyün yardım konusunda başı çekmesini ister. Dedesi torunun bu talebini haklı ve yerinde bulur. O yüzden Murat'ın babasına yardımcı olmayı kabul eder:

“-Onu ziyaret etmeyi düşünüyor musun dedeciğim? Hasta ziyaretinin sevap olduğunu söylemiştin.

-Doğrudur, diye cevap verdi. Bir hastayı ziyaret etmek, ihtiyaçlarını sormak, yardımcı olmak büyük sevaptır. Ancak bilmem ki köylü ne der?

-Köylüye örnek olursun dedeciğim, dedim heyecanla. Eskiden kusurluydu diye bir insanı cezalandırmak doğrudur değil. Ninem saçlarımı okadı:

-Merak etme, onu ziyarete gideceğiz, dedi.” (CHD, 2011: 30)

Can'ın Hatıra Defteri adlı romanda Can, köydeki en yakın arkadaşını Murat'ın çok çalışmaktan hasta düşünmesine duyarsız kalmaz. Murat'a yardımcı olacak kimse yoktur. Can da dedesinden yardımcı olmasını ister. Dedesiyle Murat'ı alıp kasabaya götürürler ve Murat'ın tifoya yakalandığını öğrenince ona iyi bakılması için kendi evlerine götürür ve ilgilenirler:

“Hemen dedeme ko tum. Murat’ın durumunu anlattım.

-Geçer, merak etme, dedi.

-Ama kaç gündür iyile miyor dedeci im. Ne olur bir eyleyler yapalım!

Biraz dü ündükten sonra:

-Peki yapalım. Sen arabayı hazırla. Birlikte doktora götürelim Murat’ı.

Ku gibi uçtum. Atları arabaya ko up dedemi ça ırdım. Murat’ı almaya gittik. Gelmek istemedi ama direttim. Sonunda babasının da ısrarıyla razı oldu.” (CHD, 2011: 46)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda mahallede top oynayan çocuklardan Serdar, Selime Hanım’ın camını yanlışlıkla kırar. Top oynayan bütün çocuklar kaçıp saklanırlar. Can ortada kalır. Selime Hanım, camı onun kırıp kırmadığını sorduğunda da Serdar’ın zayıf, çelimsiz bir çocuk olmasından hem de arkadaşını ele vermenin doğru olmayacağını düşünen Can, camı kendisinin kırdığını söyler. Ancak Selime Hanım onun kırdığını inanmaz ve Can’ın arkadaşını korumak için suçu üstlenmesini takdir eder. Can’ı evine çağırıp arkadaşını korumasının mükâfatı olarak yaptığı kabak tatlısından ikram eder. Selime Hanım maddi olarak zarara uğramı olsa da çocukların manevi bir çöküntü yaşamasına özellikle de birbirlerine arka çıkma çabalarını gördükten sonra izin vermez. Aksine bu olayı hoş görüyle karşılar ve suçu üstlenen canı ödüllendirir. Buradan da okuyucuya şu mesaj verilmek istenir: Haklı olduğumuz zamanlarda bile hatalı olanın hatasını yüzüne vurmak yerine yapıcı ve hoşgörülü olup hatasını kapatmaya çalışmalıyız:

“-Sen böyle iyi özellikle yapmazdın Can, dedi. Herhalde kaza oldu.

-ey, Selime Hanım Teyze, yani ey...

Hiç uzatmadan doğrudan sordu:

-Camı sen mi kırdın?

Arkadaşlarımdan kimse etrafta yoktu. Serdar’ı ele vermeye gönlüm razı değildi. Ufak, tefek, hastalıklı, çelimsiz bir çocuktuktu. Selime Hanım Teyze o iri cüssesiyle sokağına düşüp çocuğu kovalamaya kalkarsa korkusundan ölebilirdi zavallıcık.

-Evet, dedim. Özür dilerim.

Galiba inanmadı. Derin derin bana bakarak:

-Emin misin, diye tekrarladı.

-Evet, evet. Ben kırdım, dedim. Yüzümden mi okudu, yoksa utu çekenini gördü mü bilmem, tatlı bir sesle:

-Arkadaşını korumana bayıldım, dedi. Çeri gel de sana pişirdiğim kabak tatlısından vereyim.” (CHD, 2011: 62)

“Selime Hanım Teyze, hiçbir şey olmamı gibi bir tabaka kabak tatlısını tepelere doldurdu. Beni masaya davet edip önüme koydu:

-Haydi afiyet olsun. Yalnız bu camı kırmanızın ödülü de il, arkadaşını korumanın ödülü. Bunu böyle düşünün.” (CHD, 2011: 62-63)

Bizim Can adlı romanda Can, babasının ne kadar hoş görülü bir insan olduğunu bahseder. Babası onun çok kabahatli olduğunu zamanlarda bile iddeta başvurmayıp evladına yaptığı yanlışları uygun bir yolla izah etme yöntemine başvurur:

“Baba hiçbir şey söylemedi. Ne azarladı, ne tokatladı. Zaten babamın beni dövdü üzüne hiç hatırlamıyorum. Çocukluğumda yaptığım büyük yaramazlıkları bile hoş görmüştür. Beni kucağına oturtup kulağıma güzel sözler mırıldanmakla yetinmiştir.” (BC, 2011: 11-12)

Bizim Can adlı romanda Can’ın annesi çocuğunun üstünü kirletmesine kızmayıp onu teselli eder. Çünkü bu, halledilemeyecek ve abartılacak bir durum değildir:

“Birkaç kere düşünüm, hatta dizim soyuldu. Annemin kızacağına sandım. Ama hiç kızmadı. –Olsun, dedi. Küçük bir sıyrıktan hiçbir şey olmaz.” (BC, 2011: 15)

Bizim Can adlı romanda Can, arkadaşını Bülent’ten bahsederken lakabını da söyler. Babası da Can’ın insanların fiziksel kusurlarıyla alay etmeyip hoş görü olması konusunda onu uyarır:

“Babam arkadaşım Çipil Bülent’in ismini ilk duyduğumda:

-Bakalarını kusurlarıyla isimlendirme Can, dedi.” (BC, 2011: 29)

Bizim Can adlı romanda Can ile babası hamallarla karşılaşır. Can’ın okumasını isteyen babası, ona hamalların yaptığı işin zorluğundan bahsederek onu okumaya teşvik etmek ister; ancak bunun yanı sıra hamallığın utanılacak, saygı hak etmeyen bir meslek olmadığını da ona vurgular:

“Sırtlarına dünyanın a ırlı nı vurup, ekmeklerini kazanıyorlar, alın teri döküyorlar. Her meslek sahibine saygı duymak gerekir.” (BC, 2011: 34)

Bizim Can adlı romanda Mürsel, sınıf arkada ı Bilâl’in fakirli i ile alay edip onu küçümsemi tir. Ancak arkada ının hastalanması üzerine yaptı ı hatalardan pi manlık duyar ve Bilâl’in kapısına kadar gidip ona hasta ziyareti yaparak dolaylı olarak geçmi teki alay ve küçümseme içeren davranı larından ötürü özür dilemi tir. Bilâl de arkada ının hatasını anladı ını görünce onu ho görüp affeder:

“- Sana da çok te ekkür ederim Mürsel. Mürsel a lamak üzereydi:

-Çok özür dilerim, dedi. Seninle hep alay ederdim, ama gerçekten fakirli in ne oldu unu bilmiyordum. Elbisen ıslandı ı için okula gelemedi ini ö renince... hele bunun babana yardım ederken oldu unu duyunca, hatamı anladım. Beni affedebilecek misin Bilâl?

Bilâl gözlerini tavana kaldırdı:

-Ben seni çoktan affettim, diye mırıldandı.” (BC, 2011: 46)

Yetim Çocuk adlı romanda Metin, babasının dayaklarına i lemedi i suçlardan maruz kalmasına, babasının kendisine hep ön yargı ile yakla masına ra men babası hatasını anlayınca kin gütmek yerine yaptıklarını ho görür , ne de olsa babasıdır:

“Senin hırsız olmadı nı artık bütün köy biliyor. Baban bile burada. Arif’in i aret etti i tarafa bakınca babasını gördü. Bir ta in üstüne çökmü , ba nı ellerinin arasına almı tı. Çok üzgün oldu u belliydi. Belki de ya ananlardan kendini sorumlu tutuyordu.

-Yanına gitmeliyim, dedi Metin.

Yedi i dayakların acısını çoktan unutmu tı. Ne de olsa babasıydı. Zor gününde yanı ba ında bulunması gerekirdi. Hemen babasının yanına ko tu:” (YÇ, 2012: 98)

Yaramaz Ayı Zirzop adlı romanda yavru ayı, annesinden süt emerken memesini kanatır. Ancak annesi bu durumu anlayı la kar ılar. Onun hatasını affeder:

“Aradan daha bir ay geçmeden yavru ayı annesinin memesini ısırtıp kanatmı tı. Anne ayı her ne kadar kızdıysa da yavrusunu dövmedi. Bir hata etmi ti. Bunu affetmeliydi.” (YAZ, 2011:7)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda Zafer, bindikleri geminin kaptanını üniformasına hayran kalır. Zafer, Kaptanın üniformasının eritlerine dokunmayı ister. Kaptan da onu küçümsemez, büyük adamı gibi dikkate alır ve üniformayı incelemesine müsaade eder:

“Zeki, adamın kolundaki eritlere dalmı gitmi ti. Acaba neydi onlar? Yanına sokuldu:

-Elimi sürebilir miyim? Adam iki kolunu birden Zeki’ye uzattı:

-Tabii sürebilirs, istedi in kadar.” (ÜKY, 2011: 46)

Canavar Robot adlı romanda Davut’la, robot yapma hayalinden dolayı arkadaşları tarafından alay etmişlerdir. Ancak Davut arkadaşına bu tutumundan dolayı kin beslemez ve onun samimiyetine güvenir.

“-Tamam sakin ol dostum. Anlatacağım her şeyi. Ne kadar o çocuklarla birlikte sen de dalga geçsen de sen benim dostumsun. Sana her şeyi anlatacağım.” (CR, 2011: 22)

Uzay Çocu u adlı romanda Serdar karı gezegene karşı tahrip gücü çok yüksek olan bir silahın kullanılmasına masum insanların da öleceğini düşünerek razı gelmez:

“-Demek öyle, ama her şeye rağmen babam haklı görünüyor. Böyle müthiş bir silahı kullanacak olursak birçok masum da ölecek. İyi bir yol de il bu...

-Ho söylüyorsun o lum ama baka çaremiz de yok. Onlar bizden kuvvetli, silahları da çok kuvvetli...” (UÇ, 2011: 96)

Köy Çocu u adlı romanda öğretmenini ile vedalaşamayan Orhan; öğretmeninden, arkadaşlarından ve okulundan ayrılırken çok üzülür:

“Elinizi öpebilir miyim öğretmenim? Niye vermiyor elini, niye sarılıyor? Çim yanıyor, içim kanıyor, kendimi daha fazla tutmama imkan yok. A lamak üzereyim öğretmenim. Öpmeyin yanaklarımdan! Dokunaklı sözler de söylemeyin!

-A lama Orhan, bak ben a lıyor muyum? Erkek adam a lamaz.

-Tıpkı babam gibi konu tunuz öğretmenim. Erkek adam a lamaz mı . A layabilirim öğretmenim. Siz de a lıyorsunuz zaten. Gözlerinizin bu usu içimi dolduruyor.” (KÇ, 2012: 47)

Haram Yemenin Sonu adlı öyküde Yengeç Kemal, yalan söyleyerek Sülo Dayı'nın danasını almı tır. Ancak Sülo Dayı bunu ö rendi inde Yengeç Kemal'in duydu u pi manlıktan dolayı kendisine ne kadar büyük bir kötülük yapmı olursa olsun bu durumu olgunlukla kar ılayıp onun dü tü ü duruma acır ve onu affederek okuyucular için iyi bir örnek olu turur:

“-Herkes günah i ler be Yengeç, dedi. Tövbe ne güne duruyor! Kom uyuz. unun urası. Bir danamı yedinse ne olmu . Daha yapmamaya bak. O zaman hakkımı helal ederim.” (HYS, 2012: 21-22)

4.1.16. yilik, Yardımseverlik

yilik görmek ya da iyilik yapmak noktasında insanlar zaman içinde rol de i ikli ine u rayabilirler. Çevresine yardım edecek kudrete sahip ki iler, artların de i mesiyle yardıma muhtaç duruma dü ebilece i gibi aksi durumlar da söz konusudur. Dolayısıyla insanlar, sadece kendilerini mutlu etmeyi gaye edinmemeli, çevrelerine kar ı da aynı hassasiyeti ta ıyarak duyarlılık geli tirmelidir. Böylelikle mevcut sorunlar el birli iyle daha rahat a ılacak, hayat herkes için daha kolay olacaktır. Çocuklarımızın çevrelerine kar ı duyarlı olup imkânları ölçüsünde yardımseverlik anlayı nı benimsemeleri de toplumumuzun birli i ve sa lı ı açısından önemlidir. Bu do rultuda Bahadıro lu'nun eserlerinde en çok yer verdi i de erlerin ba ında iyilik ve yardımseverlik (74) gelmektedir:

Köy çocu u adlı romanda ehir ya amına alı maya çalı an Orhan'la ehirli çocukların neredeyse hiçbiri arkadaş lık kurmak istemezken Seyfi onun ya adı ı sıkıntılarını çok iyi anlar ve Orhan'la arkadaş lık kurarak bu zorlu süreçte ona yardımcı olmak istemi tir.

*“-Adım Orhan, Osman o lu Orhan.
-Benimki Seyfi.
-Ne güzel isim!
Orhan da çok güzel.*

smime iltifat etmesi ho uma gitti. Bir arkada bulabilmi tim sonunda. Hemen sordum:

-Köylüysen can kurtarmaca oyununu niçin bilmiyorsun?

-Bilmez olur muyum, biliyorum tabii.

-Ö renmek istemi tin.

-Senin yabancılık çekti ini görünce arkada olmanın yolunu aradım. Ne güzel de dü ünümü . Seyfi'yi tanımak okula alı mak konusunda iyi oldu.

-Çok iyisin

-Sen de öylesin eminim.” (KÇ, 2012: 121)

Doktor Olaca im adlı romanda Adil, babası öldükten sonra ya ina uygun i leri tarlada yaparak annesine yardımcı olmaya çalı ır:

“Uslu uslu her sabah annesinin pe inden tarlaya gitmeye ve ancak ak am etraf karardıktan sonra dönmeye alı tı böylece. Ufak tefek i lere de yardım ediyordu. Annesi topra ı kazar ve sebze ekerken o da ahırdaki buza ı için kıyıda kö eden ot yoluyordu.” (DO, 2011: 24)

Küçük Kahraman adlı romanın ba kahramanı Memi , on iki ya ında bir çocuk olmasına ra men çok hareketli ve becerikli bir çocuktur. Kimsenin çıkmaya cesaret edemeyece i a açlara o kolayca çıkabilmektedir. Bu vasfı ile de köy halkına yardımcı olur. Yaptı ı yardımlar da onda büyük bir mutluluk uyandırır. Özellikle ya lıların yardımına ko an Memi , onlara saygıda da kusur etmeyen bir çocuktur. Yardımla ma toplum içinde pek çok güçlü ün kolayca a ılmasını sa layacak aynı zamanda da dayanı ma ba ını güçlendirecek bir faktördür:

“Kimsenin çıkmaya cesaret edemedi i yüksek a açlara, o kolaylıkla tırmanırdı. Köyün ihtiyar kadınları sık sık ondan yardım isterlerdi:

-Memi , haydi u a açtan kiraz topla da geliver o lum! A zımız kuruyuverdi, diyerek yardımını isterlerdi. Memi de ya lı insanların yardımına ko maktan büyük mutluluk duyardı. Onların duasını alır, gözlerinin içi gülererek eve dönerdi.” (KK, 2011: 8)

Tuhaf Çocuk adlı romanda Tuhaf Çocuk'un kom usu olan Saide Nine, Tuhaf Çocuk'un annesi hastalanıp yata a dü ünçe kom ularının yardımına ko ar ve Tuhaf Çocuk ve annesine bakar. Kom uluk ve yardımla ma toplum içinde çok önemlidir ancak günümüzde insanlar etraflarına kar ı duyarsızla ıp bencilli e sürüklenmektedirler. Bu

açıldan bakıldı ında yardımla ma ve çevreye kar ı duyarlı olmak sa lıklı bir toplum yapısı için çok önemlidir. Bu de er çocuklara çok iyi benimsetilmelidir:

“Tuhaf Çocuk’un annesi bir gün hastalandı. Zavallı kadın uzun süre hastalı ını o lundan gizledi. Onun üzülmelerini istemiyordu. Ama bir gün artık yataktan kalkamaz oldu. Tuhaf Çocuk, annesinin hastalı ına o kadar üzüldü ki gözya larını tutamadı. Yata ına sokuldu, ba ını gö süne yasladı:

-Anneci im, anneci im, diyerek yanaklarından defalarca öptü.”

....

“Kom uları arasında Saide Nine diye ya lı bir teyze vardı. Çok iyi bir insandı. Kendi çocuklarını bir yana bırakıp Tuhaf Çocuk’un yemeklerini pi iriyordu. Tuhaf Çocuk’un annesi bunu görünce çok duygulandı:

-Saide Nineci im, seni çok yoruyoruz, dedi. Allah razı olsun senden, hakkını nasıl ödeyece im!

Saide Nine sevgi dolu gözlerle Tuhaf Çocuk’a baktıktan sonra hasta kadına döndü:

-Ahiret hakkım helal olsun kızım, dedi. Sen hastasın, ben yapıyorum. Yarın ben hast aolunca da sen yaparsın.Kom uluk dedi in böyle olur.” (TÇ, 2011: 16)

Tuhaf Çocuk adlı romanda Tuhaf Çocuk dedesi ve ninesine tarlada ve çe itli i lerde yardımcı olur. Onlara faydasının dokunması onu çok mutlu etmektedir. Roman bu bölümde okuyucuya yardımsever olmayı telkin etti i gibi çalı manın ve alınteri ile kazanmanın erdemlerinden de bahsederek okuyucuyu böyle olmaya özendirilmektedir:

“Hendek üstüne hendek açmamak için biraz dikkat yeterliydi. Zaman zaman da tembelle en öküzleri dürtmek gerekiyordu.

Tuhaf Çocuk’a bu i çok zevkli geliyordu. Bir yandan da Mahmut Dede’ye ve Hasret Nine’ye yardım edebildi i için çok mutluydu. Elleri köy erkeklerinin elleri gibi nasır tutmu tu. O bu nasırlarla gurur duyuyordu. Nasırlı el çalı an insanın süsüydü. ‘ nsan ba kasına yük olmamalı; ekme ini elleriyle çıkarmalı’ diye dü ünüyordu.” (TÇ, 2011: 26)

Tuhaf Çocuk adlı romanın sonunda zalimlikleriyle ön plâna çıkmı olan Cengiz Han’a kar ın tam tersi vasıflara sahip olan ve okuyucuya model olacak bir kahraman ortaya çıkar. Bu kahraman Temür Melik’tir. Temür Melik, insana zulüm yerine merhameti, kaypaklık ve namertlik yerine dürüstlü ü, almak yerine de vermeyi benimsemi bir liderdir. Temür Melik’in yardımsever ki ili i ve di er özellikleri u sözlerle ifade edilmektedir:

“Temür Melik uzun boylu, kara gözlü, kara ka lı, yüzü her zaman gülen bir kumandandı. Sava ta büyük bir mücadelecı, barı zamanında da iyi bir dosttu. Kimseyi incitmek istemez, herkesin yardımına ko ardı. Ata binerdi. Kılıçta ve ok kullanmakta üstüne yoktu.” (TÇ, 2011: 82)

Yetim Çocuk adlı romanda üvey annesi ile ilk kez kar ılacak olan Metin, bir yandan annesinin ölümünü hatırlayıp üzülrken di er yandan da annesinin yerine ba ka bir insanın yerini aldı nı göreceğ olmanın verdi i sıkıntı ile eve gitmek istemez. Eve giderken yolda Arif’le kar ıla ır. Arif, Metin’in ya adıklarına duyarsız kalmaz ve ona yürürken e lik edip sıkıntısına ortak olur:

“Arif bir hayli baktı arkasından. Adımları geri gitmek ister gibiydi. Yarım yamalak atıyordu ayaklarını. Durunca Arif arkasından seslendi:

-Geleyim mi seninle?

Ne iyi arkada tı u Arif, Ke ke karde i olsaydı.” (YÇ, 2012: 18)

“Arif olgun bir insan tavrıyla:

-Sen de fazla büyütüyorsun canım. Herkesin anası sa de il ki hayatta. Üstelik üvey anayla ya ayan binlerce çocuk var. Hem sen çocuk da sayılmazsın artık. Büyüdüün artık. Metin birden hıçkırdı. ç i yanıyor, yüre inin alevini dı arı salmak istiyordu. A larsa rahatlayaca nı santiyordu.” (YÇ, 2012: 25)

ehzade Murat adlı romanda Kıbrıslı Türkler, Rumların zulmüne maruz kalır. Bu duruma kayıtsız kalamayan Türkiye, bölgeye çıkarma yaparak soyda larına yardım eder:

“-Kim bunlar anne?Ne oluyor? Babam nerede?

-Bunlar yıllarca beklediklerimiz. Türk karde lerimiz. Bizi kurtarmak için gelen karde lerimiz.” (M, 2011:56)

Uzay Çocu u adlı romanda Serdar’ı kaçıran uzaylıların kom u gezegendeki yaratıklar tarafından sürekli saldırıya u ramalarına çözüm olarak kendi içlerinde birle me ve birlikte mücadele etme fikri Serdar tarafından ortaya atılır ve bütün anla mazlıklar bir kenara bırakılır. birli i yaparak hayatta pek çok sorun a ılabilir. Kitabın bu bölümünde i birli i telkininde bu ekilde bulunulmu tur:

“- Buna çok a ırdım. Ama birle ip, yenemez misin onu?

-Birle erek yeneriz elbette, ama bir türlü birle emiyoruz. Küçük meseleleri büyütip devamlı surette kaçıyoruz. Herkes kendi dünyasında yaıyor. O da bundan yararlanarak bizi tek tek avlıyor." (UÇ, 2011: 64)

Haram Yemenin Sonu adlı öyküde Karabayır köyü sakinlerinin misafirperverliklerinden ve yardımseverliklerinden bahsedilir:

"Köylüler, daha çok hayvancılıkla geçinirlerdi. yi kalpli, yardımseverdiler. Köye misafir gelse yemez yedirir, içmez içirirdiler. (HYS, 2012: 7)

Haram Yemenin Sonu adlı öyküde Sülü Dayı'nın danası hastalanmı tır. Yardım etmesi için ise bu i lerden anlayan biri olan Yengeç Kemal'e haber salar. Yengeç Kemal de haberi alır almaz hemen i ini gücünü bırakıp yardıma ko ar:

"Birgün Sülü Dayı'nın danası hastalanmı tı. O lunu Yengeç Kemal'e ko turarak haber saldı:

-Gelsin, kınalı danaya baksın, dedi.

Yengeç Kemal, kahveyi on ya ındaki o luna bıraktı ı gibi yola dü tü. Seke seke ;Sülü Dayı'nın evine gitti. Sülü Dayı, onu ahır kapısının önünde bekliyordu. Görür görmez ellerine sarıldı:

-Aman Yengeç Kemal yeti !En sevdi im danaya bir hâl oldu, una bir bakıver, kurban oldu um.

Yengeç Kemal:

-Olur dayı, dedi. Bakalım." (HYS, 2012: 8)

mparator adlı öyküde Fatma Nine'yi su kovası ile a acına su götürürken gören bir zengin bir delikanlı Fatma Nine'nin ne yaptı nı merak eder ve kadının a acının kurumasına engel olmaya çalı tı nı ö renince ona yardım için i çilerine talimat verir. Buna göre i çiler her üç günde bir su tankeri ile gelip me e a acını sulayacaklardır. Böylelikle hem me e a acı kurtulacak hem de Fatma Nine onca yolu kovalarla gidip gelmek zorunda kalmayacaktır:

"Ertesi sabah Fatma Nine yine imparatorun yanına gitti. A acın yanında yabancı adamlar vardı. Fatma Nine yabancı adamları görünce çok a ırdı. mparator'un etrafına kanallar kazmı lardı. Koca bir kamyonun deposundan bu kanallara su pompalanıyordu. A acın kökleri su içindeydi. Aylardır ilk defa bol suya kavu mu tu, yaprakları canlanmı tı.

Adamlara yakla tı:

-O benim a acım, dedi. Ne yapıyorsunuz? Ona bir zarar verirsiniz e er ya ayamam,ölürüm.

çilerin amiri, ya lı kadına döndü.

-Merak etme nine, dedi. Sadece suluyoruz. Bizim patron emretti. Bundan sonra üç günde bir su getirip bol bol sulayaca ız. A acın ölmekten kurtulacak. Fatma Nine, bu i i yaparı tahmin etmekte gecikmedi. Dün rastladı ı genç adamdı. Oracı a çömeldi. Ellerini açtı ve uzun uzun dua etti.” (HYS, 2012: 38-39)

Hasta Çocuk adlı öyküde çalı kan bir çocuk olan Kemal, kendisini koruyan ve yardımcı olan Orhan’a iyi bir örnek olur ve Orhan da derslerine çalı maya, özen göstermeye ba lar. Bu sayede ders notları da yükselme tir. Böylelikle bu iki çocuk iyili in ve yardımseverli in çok iyi bir örne ini olu turmu tur:

“Orhan bu olaydan sonra hep Kemal’le ilgilendi. Kemal’i korudu. Di erleri bunu bildikleri için Kemal’e bir ey yapamıyorlardı. Kemal zeki idi. Çalı kandı. Hep iyi not alıyordu. Orhan da ona bakıp derslerine çalı maya ba lamı , notlarını yükseltmi ti.” (HYS, 2012: 41)

Hasta Çocuk, öyküde Kemal okula gelmez olmu , Orhan da onu göremeyince meraklanır ve okuldan Kemal’in adresini alarak ziyaretine gider. Kemal’in çok hasta oldu unu görünce onun doktora gitmemesini hayretle kar ılar ancak daha sonra anlar ki Kemal’in ailesinin ekonomik durumu doktora gitmesine izin vermez. Zaten babası hayatta de ildir ve annesi de çama ır yıkayarak geçimlerini kıt kanaât sa layabilmektedir. Kar ıla tı ı bu manzara kar ısında Orhan’ın aklına kumbarasındaki paralar gelir ve hiç tereddüt etmeden biriktirdi i paraları arkada mın sa lı ı için harcamak ister:

“Demek bu yüzden okula gelmiyorsun. Peki, doktora göründün mü?”

Kemal ba nı yana attı ve zorla:

-Hayır, dedi.

-Ama niçin? Mutlaka doktora görünmelisin. Cevap vermedi Kemal. Fakat Orhan her eyi anlamı tı. Kemal’in babası yoktu. Annesi onun bunun kirlı çama ırlarını yıkayarak birkaç kuru kazanıyordu. Doktor parasını, ilaç parasını nereden bulacaktı? Dü üne dü üne evine döndü. Kimseye bir ey söylemeden kumbarasını açtı. Paraları yata n üstüne yayarak tek tek saydı. Tam yüz yetmi lira vardı. Gülümsedi. Paraları cebine atıp babasının dostu olan bir doktora gitti.” (HYS, 2012: 43)

Arkada m Fatih adlı öyküde ekonomik durumu iyi olmadığı için tatilde gezip e lenemeyen, hatta babasına yardımcı olmak durumunda kalan Fatih ile arkadaşları alay eder ve onu küçümserler. Ancak içlerinden bir tanesi –Mustafa- onu teselli edip üzüntüsünü hafifletmeye çalışır. Bu da iyi bir arkadaşlık ve yardımseverlik örneğidir:

“Mustafa, arkadaşlarının bu tavrına çok üzüldü. Dayanamadı onlara çıktı tı.

-Bu yaptığınız çok ayıptır. İnsanların fakirliği ile alay edilmez. Yeni bir kahkaha daha koptu. Çocuklardan biri Mustafa’yı göstererek:

-Bakın bakın nasıl da savunuyor, çünkü o da Fatih gibi fakirdir.

....

Mustafa, yanına gidip elini Fatih’in omzuna koydu.

-Üzülme Fatih, a lamaya de mez. Onlar, umarık eyleyler. Ne söylediklerinin farkında de iller. (M, 2012: 16-17)

Balıkçılar Kralı adlı öyküde babası balıkçılıkla geçimlerini sağlayan Osman bir an önce büyüyüp babasına balık tutmada yardım etmek ister. Böylelikle aile bütçelerine katkıda bulunacaktır:

“Osman bir an önce büyümeye can atıyordu. ki ki i olurlarsa daha bol balık tutacaklar, daha mutlu olacaklardı. Sekiz yaşına bastığı gün babasının karısına dikildi.” (M, 2012: 25)

Büyük Yangın adlı öyküde tarlalarını su basan ve mahsülleri zarar gördüğü için zor duruma düşen Mücahit ve ailesinin yardımına komşuları yetiştir. Her ne kadar kendi mahsülleri de az olsa da onlarla bu dayılarını olabildiince paylaşırlar:

“Ellerinde ne yiyecek bu dayıları kalmı tı, ne ekecek. Komşulardan borç isteyeceklerdi, ama herkes kıt kanaat geçiniyordu. Fazla bu dayıları yoktu. Yine de ellerinden gelen yardımları yaptılar. (M, 2012: 37)

Kartopu adlı öyküde kaza ile de olsa bir insana zarar vermenin üzüntüsü ile Melih, arkadaşları Ayhan’ın babasına iyilikte bulunmak ister. Ayhan’ın babası gözlerinden ameliyat olmak zorundadır. Ancak ekonomik durumu buna misede etmez. Melih de yanlışlıkla kartopu oynarken oradan geçen Ayhan’ın babasının gözüne kartopu atmıştır. Olayı babası Cemil Bey’e anlatan Melih, babasının bu konuda bir şeyler yapmasını ister.

Hem zengin hem de merhametli bir insan olan Cemil Bey de bir göz doktoru ile Ayhan'ın babasını muayene ettirip gözlerinin görmesi için gerekli olan ameliyatın masraflarını da karşılar. Böylelikle hem insanlara yardımcı olmu hem de o lunun i ledi i masumane bir kusuru telafi etmiştir:

“Melih'in babası Cemil Bey, hem zengin hem de merhametli bir insandı. O lunun hatasını tamir etmek istiyordu. Arabasına atladı ı gibi yanına tanıdı ı bir göz doktoru da alıp Ayhan'ın babasına götürdü. Doktor iyice muayene ettikten sonra:

-Ameliyat olması lazım, dedi.

-O zaman görür mü, diye sordu Melih'in babası.

Doktor ba ını öne do ru birkaç kere salladı:

Ve Ayhan'ın babasını hastaneye götürdüler. Ameliyat ba arı ile sonuölandı. Bütün masrafları Melih'in babası üstlendi. Bir kötü kaza mutlu sonuca ba lanmı , Ayhan'ın babası yeniden görmeye ba lamı tı.” (M, 2012: 51)

Sünnet Dü ünü adlı öyküde sünnet olmasına karar verilen Ömer, bir çocuk için çok özel olan bu mutlulu u tek ba ına ya amak istemez. Kendisi sünnet kıyafetleri giyecek, onun için akraba ve yakın çevre arasında dü ün yapılacak olması her çocuk gibi onu da mutlu eder ancak o bu mutlulu u ba kalarıyla paylaşmak ister. Yetim olan iki karde in de –Yavuz ve Selim- kendisi ile beraber sünnet olmasını ve sünnet kıyafetleri giymelerini ister. Babası o lunun bu kadar hassas ve ince fikirli yakla masına olumlu kar ılıklı verir ve iki yetim çocu un sünneti de Ömer'in dü ünüyle ile beraber yapılır:

“-Ke ke Yavuz ve Selim de sünnet olabilselerdi, dedi. O zaman peygamber onları da severdi. Cici elbiseleri de olurdu.

-Çok mu istiyorsun, diye sordu babası.

Gözleri parıl parıl parladı Ömer'in:

-Evet babacı ım, diye haykırdı. Çok istiyorum. Geçen gün Selim'e eski pantolonumu götürüp verdim. Sevincini görmeliydin babacı ım. Hem onlar benim arkadaşlarım.

yi öyleyse. Madem istiyorsun seninle birlikte onları da sünnet ettiririz olur biter.

Ömer, babasına sarıldı, övünüyordu.

-Sen babaların ahısın ahı!

....

Yavuz ile Selim'i de yanlarına alıp o gün çar ıya çıktılar. Sünnet elbiseleri aldılar. Hepsine de çok yakı mı tı.” (M, 2012: 56)

Sünnet Dü ünü adlı öyküde Ömer, babası ile beraber böyle güzel bir iyilikte bulunmanın mutlulu u ile büyüyünce sünnetçi olmaya karar verir. Sebebi ise çok basittir. Fakir olan çocukları bedava sünnet ederek onlara yardım etmi olacaktır:

“-Anneci im, dedi. Büyüyünce ben de sünnetçi olaca m.

-Niçin, diye gülereksordu annesi. imdiye kadar ö retmen olmak isterdin.

-Ama imdi sünnetçi olmak istiyorum anneci im. Fakir çocukları bedava sünnet etmek istiyorum.” (M, 2012: 57)

Karıncalar Sava ı adlı romanda karıncalar kı için yiyecek hazırlıkları yaparken bir karıncanın ta ımaya gücünün yetemeyece i bir yiyecek olursa i birli i yaparlar ve birlikte yuvaya ta ırlar. Bu noktadan hareketle biz insanların da hayatta tek ba ımıza üstesinden gelemeyece imiz i ler ve engellerle kar ıla ılmasında i birli i ile ba arıya ula abilece imiz iletisi verilmi tir:

“Bazen koca bir mısır tanesini birkaç karınca kuvvet birli i yaparak yuvarlıyordu. Bazen de iki bu day tanesi kuvvetli bir karınca tarafından çekiliyordu.” (KS, 2012: 16)

Karıncalar Sava ı adlı romanda kendisini öldürmeyi dü ünen dü man askerlerine kar ı Karael, onları bilgilendirerek aldatılmı lıklarını fark etmelerini ve zalim krallarının elinden kurtulmalarını dü ünebilecek kadar iyiliksever bir karıncadır:

“-Kralın duymasını beklemeden i ini bitirelim, deyince tüylerimin ürperdi ini hissettim. Ölümden korkmuyordum. Ama bir süre daha ya arsam bu zavallılara bir yardımum dokunabilece ini dü ünüyordum. Belki zalim Kral'ın elinden onları kurtarabilirdim.” (KS, 2012: 57)

ki Karde adlı öyküde birlikte amcalarının çiftli ine gitmek için yola koyulan Hüsnu ve efik yolculuktaki ihtiyaçları için harcanmak üzere babaları tarafından kendilerine verilen yüzer lira parayla yola koyulurlar. efik savurgan, her gördü ünü elde etmek isteyen ve bunu yaparken de parasının zaruri ihtiyaçlarına yetip yetmeyece ini hesaba katmayan bir çocuktur. En sonunda yüz liradan elinde sadece sekiz lira kalır. Tren bileti ise on liradır. Karde i Hüsnu, onu defalarca uyarmı ama o

bunların hiçbirine kulak asmamı tır. O an yaptı ı hatayı anlayarak pi manlık duyar. Hüsnü de karde inin duydu u pi manlıktan efik'in ders çıkardı mı dü ünür ve karde inin durumuna kayıtsız kalamayıp onun biletini de kendi parasıyla alır. efik gereksiz harcamaları her yapı ında Hüsnü onu uyarıp parasız kalırsa kendi parasından vermeyece ini her seferinde dile getirirse de karde ine kar ı kayıtsız kalamaz ve ona yardımcı olur. Hatta olacakları tahmin eden Hüsnü, karde inin biletini de kendi biletini alırken almı ancak ona göstermemi tir.Böylelikle efik'in yaptıklarından pi manlık duyup ders çıkarmasını istemektedir:

“O zaman acı acı yaptıklarını hatırladı. Karde i me er ne kadar da haklıydı. Sözlerine kulak tıkmakla çok kötü yapmı tu. Ba unı çevirdi. Hüsnü ile göz göze geldi. A lamaklı olmu tu. Dudakları titriyordu.

-Artık ne amcama gidebilirim, ne de babamın yanına dönebilirim, dedi.

Fakat Hüsnü çok iyi kalpliydi. Karde inin haline acıdı. Cebinden bir bilet çıkarıp uzattı.

-Bak ben biletini almı tüm senin. Ama tecrübe sahibi olman için sesimi çıkarmadım. imdi anladın mı söz dinlememenin kötülü ünü? E er ben de senin gibi har vurup harman savursam, paramı una-buna harcasam, ikimiz de burada kalacaktık. Neyse cebimdeki parayı bundan sonra hesaplı kullanırsak, ikimizi de idare eder. Sen üzülme.” (K, 2011: 12)

Balıkçının O lu adlı öyküde Ahmet hem derslerine çalı ıp ba arılır olur hem de ailesine ihtiyaç duyulan i lerde yardımcı olur. Çalı kanlı ı ve mütevazılı ıyla örnek bir model olu turur:

“Bu sene ilkokulu bitirecekti. Hiç kalmadan bu sınıfa kadar geçmi ti. Ailesine destek olmak için elinden geleni yapıyordu. Bir yandan annesine kıydan odun topluyor bir yandan da babasının a larını tamir ediyordu. Bir yandan da derslerine çalı ıyordu.” (K, 2011: 32)

Aslan Çocuk adlı hikâyede Mehmet, ülkesinin askerlerine sava ta yardım eder:

“-Arkada lar, dedi. u kırmızı elbiseliler benim milletimdir. Belki babam da onların arasındadır. Görüyorsunuz. Yenilmek üzereler. Hemen yardım etmeliyiz.” (K, 2011: 17)

Balıkçının O lu adlı öyküde Ahmet ve ailesinin evleri çıkan fırtınaya daha fazla direnemez ve yıkılır. Sandalları da fırtınadan zarar görmü kullanılamaz hale gelmiştir. Zaten ekonomik güçleri zayıf olan ailenin bu felaketin yaralarını tek başlarına sarmaları imkânsızdır. Ancak aileye dostları ve Balıkçılar Kooperatifi yardımda bulunur. Bu yardımla sayesinde de kısa zamanda eskisinden daha iyi bir kulübe inşa edilmiş olur:

“Vakit kaybetmeden kulübelerini tekrar kurmak için harekete geçtiler. Kısa zamanda, eskisinden daha sağlam bir kulübe yaptılar. Ahmet’in babası Balıkçılar Kooperatifi’nden ve dostlarından borç para aldı. Tekrar sandal aldı. Aklar satın aldı. Eskisinden daha güzel bir hayata başladılar. Kısa zamanda borçlarını ödeyip para bile biriktirdiler.” (K, 2011: 42)

Fedakâr Annem adlı öyküde mahalle çocuklarının sözlü tacizine ve taahhüt saldırganlığına uğrayan Aynur’un annesine mahalle çocuklarından Tosun duyarsız kalmaz. Akranlarına göre daha güçlü ve iri olduğu için diğer çocuklar ondan çekinir. Aynur’un annesini rahat bırakırlar. Tosun, Aynur hanıma yardımcı olur:

“-Durun çocuklar, diye bağırdı. Uğru kadına takılanın aklını kırarım. Adı Tosun’dur herkesi korkutmuştu. Çocuklar ellerindeki taahhütleri yerlere bıraktılar. Yüzlerini buruşturdular. Artık kadının peşinden gitmediler. Tosun bir köşeye Aynur’un annesine yetti.”

-Size yardım edeyim, dedi.

Aynur’un annesi bitkindi. Düdüğü, düdüğü ecekti. Halsiz kollarıyla çocuğun başını okuydu.

-Sana ol yavrum.” (FA, 2012: 14)

Fedakâr Annem adlı öyküde Tosun, Aynur’un annesinin hâlsizleşmesi üzerine ona yardımcı olur:

“Hasta kadının kapıdan çıktığını görünce, koluna girdi:

-Gel teyze bana dayan.” (FA, 2012: 18)

Tembel Ali adlı öyküde Ali Gazi Dede’nin gözlükünü düdüğü yerden alır ve ona uzatır. Ancak gözlük kırılmıştır. Ali Gazi Dede’ye birlikte yürümeyi teklif eder. Böylelikle ona yardımcı olacaktır:

“Gözlüğü yerden alıp yalın adama uzattı. Gözlük kırılmıştı. Yalın adam onu cebine koydu. Ali, Gazi Dede’nin koluna girdi.

-Birlikte yürüyebilir miyiz, diye sordu.

-Elbette. stersen sana sava hatıralarımı bile anlatırım.

-Çok isterim.

....

Ali ilk defa tembelli ini yenmenin ve bir i e yaramanın mutlulu u içinde idi. Yardıma muhtaç birine yardım etmenin sandı ı gibi zor olmadı ını ö renmi ti.” (FA, 2012: 60)

Tembel Ali adlı hikâyede Gazi Dede’ye yardımcı olmaktan mutluluk duyar:

“Biliyor musunuz, ilk defa birine yardım ediyorum. Bunu sizden ö rendim.” (FA, 2012: 62)

Tembel Ali adlı hikâyede Ali, tembelli i bırakıp yardımsever bir çocuk olur:

“O günden sonra Ali, çalı kan ve yardımsever oldu.” (FA, 2012: 63)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda köy ya amından bahseden Can, köylülerin imece usulünden bahseder. Köyde kimin yardıma ihtiyacı olsa köy ahalisine duyurulur, köylüler de o ki iye yardıma ko ar. Böylelikle insanlar sorunların ya da i lerin üstesinden kolaylıkla gelir:

“Köy insanı daha sıcak, daha cana yakındır. Köyde herkes herkesi tanıyor ve seviyor. Her i lerinde birbirlerine yardım ediyorlar. Bu yardımla maya imece deniyor. Köy hayatını tanımayanlara imeceyi anlatmak pek kolay de il.

....

ehirde herkes i ini ya kendisi yapar ya da i çi tutup yaptırır, öyle de il mi? Oysa köyde imece ile yaparlar. lk gördü ümde a ırımı tım. Dedeme sebebini sordum, güldü:

-Yardımla mak dinimizin emridir, dedi. Bir kom unun ba ı dara dü tü ünde yardımına ko mak sevaptır.” (CHD, 2011: 9-10)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda köy çocuklarıyla beraber oyun oynayan Can’ın aya ı takılır ve Can yere dü er. Arkada ları ona kayıtsız kalarak oyun oynamaya devam eder. Can bu duruma çok bozulur, aya ı da çok acımaktadır. Bu sırada bir el omzuna dokunup canının yanıp yanmadı ını ö renmek ister. Bu ki i Murat’tır. Can’ı hiç tanımamasına ra men ona duyarsız kalmaz ve yardım elini uzatır:

“Birkaçına seslendim ama aldırmadılar. Sinirden a lamaya ba ladım. Ben acı çekerken onlar nasıl oynayabilirlerdi? Bu nebiçim arkadaşlıkta böyle? Nasıl bir dostluktu? Tanımadım birisi yava ça bana do ru sokuldu, yanıma diz çöktü. Dostça bir sesle:

-Çok acıyor mu? diye sordu. Kızgınlıkla ba ırdım:

-Hayır, hiç acımıyor.

Onunla göz göze geldik. Gözlerinde dostluk ve sevgi vardı. Dostlu a ve sevgiye o an öyle susamı tım ki, hıçkırıklarımı tutamadım. Ba ımı omzuna dayayıp uzun süre a ladım.

-Geçecek, dedi inandırıcı bir sesle. Bize gidip yarana bakalım olur mu?”
(CHD, 2011: 16)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Murat’ın tarladaki ta ları ta ıdı ını gören Can, arkadaşına yardım etmeye ba lar. Murat bu duruma itiraz etse de Can, arkadaşlı ın bunu gerektirdi ini ve birlikte daha kısa sürede i i bitirip babasının sa lı ı için gerekli olan parayı temin edeceklerdir:

“Beni görünce durdu. Acı bir gülümsemeyle yüzüme baktı:

-Çalı ıyorum, dedi.

Hiç cevap vermeden küfeye ta atmaya ba ladım. Bir süre beni seyrettikten sonra hızla koluma yapı tı:

-Bırak, bu benim i im!

-Hayır, dedim. Sen diye bir ey yok, biz varız. ki ki i çalı ırsak daha kısa sürede gerekli parayı biriktirebiliriz. Babanın bekleyecek durumu yok. Hemen doktora götürmeliyiz. Ba ını salladı. Birlikte çalı maya koyulduk. Arkada ım Murat ile birlikte o gün ak ama kadar çalı tım.” (CHD, 2011: 26)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Can, arkadaşını Murat’ın tarlada ta çekmesine yardımcı olunca her yeri a rır ve vücudunda yaralar olu ur. Canı çok acımasına ra men çok da mutludur:

“Sırtımı açtım. Ninem görür görmez çı lı ı bastı:

-Aman Allah’ım!

Mutluluktan gülüyordum.

- una bak, hâlâ gülüyor, diye çıkı tı dedem. Bunda gülecek ne var be çocuk! Sırtın acımıyor mu?

-Küfe çekmekten oldu. Acımasına acıyor, elim de acıyor. Ama mutluyum dedeci im, mutluyum nineci im. Çünkü arkada uma yardım ettim. meceye gittim bugün imeceye...” (CHD, 2011: 28)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Murat’ın babası geçmi te yaptığı fenalıklardan dolayı köylünün, duyarsız kaldığı bir insandır; ancak Can bu duruma razı gelmez ve dedesinin köy halkına örnek olması ve köyün yardım konusunda başı çekmesini ister. Dedesi torunun bu talebini haklı ve yerinde bulur. O yüzden Murat’ın babasına yardımcı olmayı kabul eder:

“-Onu ziyaret etmeyi düşünüyor musun dedeci im? Hasta ziyaretinin sevap oldu unu söylemi tin.

-Do rudur, diye cevap verdi. Bir hastayı ziyaret etmek, ihtiyaçlarını sormak, yardımcı olmak büyük sevaptır. Ancak bilmem ki köylü ne der?

-Köylüye örnek olursun dedeci im, dedim heyecanla. Eskiden kusurluydu diye bir insanı cezalandırmak doğru değil. Ninem saçlarımı okadı:

-Merak etme, onu ziyarete gideceğiz, dedi.” (CHD, 2011: 30)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Can, köydeki en yakın arkadaşı Murat’ın çok çalışmaktan hasta düşünmesine duyarsız kalmaz. Murat’a yardımcı olacak kimse yoktur. Can da dedesinden yardımcı olmasını ister. Dedesiyle Murat’ı alıp kasabaya götürürler ve Murat’ın tifoya yakalandığını öğrenince ona iyi bakılması için kendi evlerine götürür ve ilgilenirler:

“Hemen dedeme ko tulum. Murat’ın durumunu anlattım.

-Geçer, merak etme, dedi.

-Ama kaç gündür iyilemiyor dedeci im. Ne olur bir şeyler yapalım!

Biraz düşünmüştükten sonra:

-Peki yapalım. Sen arabayı hazırla. Birlikte doktora götürelim Murat’ı.

Ku gibi uçtum. Atları arabaya ko tulum dedemi çağırdım. Murat’ı almaya gittik. Gelmek istemedi ama direttim. Sonunda babasının da ısrarıyla razı oldu.” (CHD, 2011: 46)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda önceleri Murat’a karşı ön yargı besleyip sorumsuz davranan köy çocukları, Murat hastalanınca Can’ın da yönlendirmesiyle Murat’a olan ön yargılarını kırıp ona hastalığı süresince sürekli yardım eder ve onu bir an olsun yalnız bırakmazlar:

“Murat’ı sevmediklerini söyleyen çocukları hatırlıyor musunuz? Necmi onların ba mı çekiyordu hani... hastalığı sırasında Murat’ı bir an olsun yalnız bırakmadılar. Ne buldularsa bir an önce iyile sin diye yemesi için getirdiler. Aslında hepsi de çok iyiler. Fakat neden bilmem imdiye kadar Murat’ı pek anlayamamı lar.” (CHD, 2011: 49)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda mahallede top oynayan çocuklardan Serdar, Selime Hanım’ın camını yanlışlıkla kırar. Top oynayan bütün çocuklar kaçıp saklanırlar. Can ortada kalır. Selime Hanım, camı onun kırıp kırmadığını sordu unda da Serdar’ın zayıf, çelimsiz bir çocuk olmasından hem de arkadaşını ele vermenin doru olmayacağını düşünen Can, camı kendisinin kırıldığını söyler. Ancak Selime Hanım onun kırıldığını inanmaz ve Can’ın arkadaşını korumak için suçu üstlenmesini takdir eder. Can’ı evine çağırıp arkadaşını korumasının mükâfatı olarak yaptığı kabak tatlısından ikram eder:

“-Sen böyle iyi özellikle yapmazdın Can, dedi. Herhalde kaza oldu.

- ey, Selime Hanım Teyze, yani ey...

Hiç uzatmadan dorudan sordu:

-Camı sen mi kırdın?

Arkada larımdan kimse etrafta yoktu. Serdar’ı ele vermeye gönlüm razı de ildi. Ufak, tefek, hastalıklı, çelimsiz bir çocuktü. Selime Hanım Teyze o iri cüssesiyle soka a dü üp çocu u kovalamaya kalkarsa korkusundan ölebilirdi zavallıcık.

-Evet, dedim. Özür dilerim.

Galiba inanmadı. Derin derin bana bakarak:

-Emin misin, diye tekrarladı.

-Evet, evet. Ben kırdım, dedim. Yüzümden mi okudu, yoksa utu çekenı gördü mü bilmem, tatlı bir sesle:

-Arkada ını korumana bayıldım, dedi. çeri gel de sana pi irdi im kabak tatlısından vereyim.” (CHD, 2011: 62)

“Selime Hanım Teyze, hiçbir ey olmamı gibi bir taba a kabak tatlısını tepeleme doldurdu. Beni masaya davet edip önüme koydu:

-Haydi afiyet olsun. Yalnız bu camı kırmanızın ödülü de il, arkadaşını korumanın ödülü. Bunu böyle dü ün.” (CHD, 2011: 62-63)

Can'ın Hatıra Defteri adlı romanda Can'ın sınıf arkadaşı İlyas, kötü bir arkadaş olan Evket'e uyup derslerini ihmal edip öğrenciye dalmanın bedelini ağır bir şekilde ödemek üzeredir. Bu gidiatı durdurmak için elinde sadece bir sınav fırsatı vardır. Can, onun bu sıkıntısına kayıtsız kalmaz ve birlikte çalışmaya onu teşvik eder:

“ İkinci yarım baktı. Ben yine Evket'in peşinden sinema sinema dolaşmaya devam ettim. Her ders çalışmaya teklifimde 'Yılsonuna dünya kadar vakit var' diyordu. Bir de baktık yılsonu gelip çattı. Dersleri düzeltmedim. Çok üzülüyümü her halinden belliydi. Ama o bunu hak etmişti. İyi olmayan bir arkadaşın peşinde sene boyu böyle gezmenin sonu böyle olurdu. Kolundan çektim:

-Gel bize gidelim. Birlikte ders çalışırız. Gözleri pırıl pırıl bir şekilde sordu:

-Gerçekten mi?

-Son fırsatı değerlendiricez. Bir aksilik olmazsa bayağı araca inanıyorum.”
(CHD, 2011: 67-68)

Can'ın Hatıra Defteri adlı romanda Can ve arkadaşları otobüsle yolculuk etmektedir. Yolda giderken bazı gençlerin ve büyüklere yer vermediğini, onlara kayıtsız kalıp yönlerini otobüs camına doğru çevirdiklerini görür ve bu tutumu eleştirir:

“Eve yorgun döndük. Otobüs çok kalabalıktı. Herkes Pazar gezmesinden dönüyordu. Bana en çok dokunan ne oldu biliyor musunuz? Bazı aileler çocuklarını koltuğa oturtuyorlar. Yaşlılara yer verdirmiyorlar. Bazı gençlere abeyler de otobüsteki yaşlıları görmemek için inadına baka tarafa bakıyorlar. Bu arada sınıf arkadaşlarımdan Kemal, yerinden kalktı ve koltuğumu yaşlı bir teyzeye verdi. 'Tebrikler Kemal' dedim içimden. Okulumuzun yüzünü ak ettin. Yarın onu mutlaka kutlamalıyım.” (CHD, 2011: 75)

Bizim Can adlı romanda sınıf arkadaşları Bilal'in hastalanmasından dolayı ona ekonomik yardımda bulunmak isterler. Arkadaşlarının yaşadığı sıkıntılara kayıtsız kalmayıp ona yardımcı olmak isterler:

“-Ö retmenim bütün elbiselerimi vermeye hazırım.

Ö retmenimiz Mürsel'in yanına yürüdü. Önünde durup baktı. Mürsel dedi. Sonra hepimize döndü:

-Bütün sınıfın Mürsel gibi düzüdüğüünü biliyorum çocuklar, dedi. Ancak Bilâl bunu kabul etmeyecek kadar yüksek ruhludur. En iyisi iki arkadaşımız sınıfın bir

hediyesi ile selamlarını götürsün. Bu onun için en büyük arma an olacaktır.” (BC, 2011: 41-42)

Bizim Can adlı romanda Can ve arkadaşları yardıma muhtaç insanlara yardım etme konusunda tartışır. Mürsel de bu tartışmada yardım isteyen herkesin gerçekten yardıma muhtaç sayılabileceğini ve böyle insanlara yardımcı olmaları gerektiğini ifade eder:

“-Galiba bunu anlamak imkânsız. En iyisi, avuç açan herkesi muhtaç kabul etmek olacak. Dilenmek gibi insana zor gelen bir şeyi yapabiliyorlar. Herhâlde buna bakarak ihtiyacı olduğunu kabullenip yardım etmek en iyisi” (BC, 2011:62)

Bizim Can adlı romanda Can ve ailesi otobüs yolculuğunu yaparlar. Can, kardeşi uyarır ve birlikte oturdukları yerden kalkıp büyüklere yer verirler:

“Otobüs hayli kalabalıktı. Bu durumda kardeşimle benim oturmam doğru olmazdı.” (BC, 2011:76)

“-Kalkalım, büyüklere yer vermemiz lazım, dedim. Hiç itiraz etmeden doğruldu. Önümüzden yaşlı bir teyze ile yaşlı bir amca geçiyordu. Yerimizi onlara verdik.

Yaşlı Amca:

-Teşekkür ederim evladım, dedi. (BC, 2011:78)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda kılıç balıkları savaşta kefallerin kılıcı olmadığını için ahtapotlarla mücadele ederken güçlük çekebileceklerini ancak kendilerinin onların yardımına koşacağını, gerekirse kendi canları pahasına onları koruma fedakârlıklarına gireceklerini söylerler:

“Ahtapotların uzun kollarını da yabana atmayınız. Bizi kolayca avlayabilirler. Hele kefal kardeşlerimiz çok dikkatli olsunlar. Tabii kılıcı olmayan diğer kardeşlerimiz de öyle. Gerçi biz onları korumak için gerekirse hayatımızı da veririz.” (SABÜ, 2011:26)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda elçi balıkların nerede olduğunu öğrenen Kılıç ve Mini, arkadaşları için canlarını tehlikeye atıp onları birçok ahtapotun bulunduğu yerden kurtarmaya çalışırlar:

“-Öyleyse Allah kolaylık versin! Köpek balı mın elinden iki esiri kurtarmak aklın alaca ı i de ildir. Korkarım siz de yakalanırsınız. Umurumda bile de ildi. Tek dü üncem, aldı m görevi yüzümün akıyla yerine getirmektir. Mini’ye dedim ki:

- stersen sen dönebilirsin. Bana gelince, canımı verene kadar arkada larımı kurtarmaya çalı aca ım.” (SABÜ, 2011:39)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda karde i Puma’nın köpek balı na yakalanmak üzere oldu unu gören Kılıç, geri dönüp karde ini kendi canını riske atarak kurtarmaya çalı ır:

“Ne olursa olsun Puma’yı kendi haline bırakamazdım. Köpek balı ı büyük bir hırsla a zını açmı , karde inmi yutmaya hazırlanıyordu.” (SABÜ, 2011:70)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda sava ı kazanan balıklar ahtapotlarla barı yapmalarına kar ın bir grup ahtapot çete olarak balıklara saldırmaya devam eder. Ancak bu ahtapotlar barı çıl ahtapotlardan ayırt edilemez. Bu sırada bir ahtapot balıkların çete üyesi olan ahtapotları nasıl ayırt edebileceklerini göstererek balıklara yardımcı olur:

“Bize yardımcı olmak istemesi beni sevindirmi ti. Ahtapot onları ayırt etmemiz için bize ipucu verdi:” (SABÜ, 2011:86)

ehzade Murat adlı romanda Kıbrıslı Türkler, Rumların zulmüne maruz kalır. Bu duruma kayıtsız kalamayan Türkiye, bölgeye çıkarma yaparak soyda larına yardım eder:

“-Kim bunlar anne?Ne oluyor? Babam nerede?

-Bunlar yıllarca bekledilerimiz. Türk karde lerimiz. Bizi kurtarmak için gelen karde lerimiz.” (M, 2011:56)

Heyecanlı Yolculuk adlı romanda Ahmet ile Mehmet karde ler gemi yolculu u sırasında bir çocu un suya dü mesine son anda engel olarak ona iyilikte bulunurlar:

“Kendi ya larında bir çocukla selamla tılar. Aya ı iplere takılan, altı ya larında bir çocu u son anda yakalayıp, dü mekten kurtardılar. Çocuk onlara te ekkür ederek annesinin yanına ko tu.” (HY, 2011:26)

Heyecanlı Yolculuk adlı romanda Mehmet, karde i Ahmet'i geminin hiçbir yerinde bulamayınca denize dü mesinden korkarak solu u kaptanın yanında alır. Kaptan da onun endi elenip a lamaması için yardımcı olur:

“Haydi canım sen de, koskoca adam a lar mı hiç! Eminim karde in de senin kadar zekidir. Denize dü mesi için bir sebep yok. Kuruntu yapıyorsun sadece. öyle otur bakalım, sana çay koyayım!

Elektrik oca ının üstündeki çaydanlıktan iki barda a çay koydu. Birini Mehmet'e uzattı:” (HY, 2011:43).

Yaramaz Ayı Zirzop adlı romanda arıların kovanına saldıran Zirzop'a kar ı arılar hep birlikte saldırırlar. Hatta böyle tehlikeler için di er kovanlardaki arılarla daha önceden anla ma yapıp birlikte i birli i yaparak kendilerini koruma kararı almı lardır. Bu sayede de kendilerinden daha büyük olan Zirzop'u kolayca alt ederler:

“En çok sırtı yanmaya ba ladı. Ba ının ula tı ı yerlere konan arıları bir anda yutuyordu. Ama ba ının ula amadı ı yerler ate gibi yanıyordu. A acın tepesinde yuvalanan arılara da haber gitmi ti kısa zamanda. Yapılan anla maya göre saldırıya u rayan yuvaya yardım edilecekti.” (YAZ, 2011:33)

Yaramaz Ayı Zirzop adlı romanda sirkte alıkonan Zirzop'u eref'in babası para vererek kurtarır ve özgürlü üne kavu turur:

“Babası o lunun bakı larından her eyi anlamı tı. Elini cebine atıp bir tomar para çıkardı:

-Peki yavrum, dedi. Daha sonra müdüre döndü:

-Hayvanı satın alıyorum Müdür Bey, dedi.” (YAZ, 2011:86)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda yol kenarında bir çocu un acı içinde kıvrandı ını gören bir oför arabasını durdurur ve çocu u hastaneye götürür:

“Ama üçüncü durdu. Bu bir minibüstü. oför ba ını camdan çıkararak sordu:

-Ne oldu çocuklar?

Adil yalancıkta n a lıyordu:

- oför amca, dedi. Arkada ım birden hastalandı. Zavallıcı ın hali kötü, belki de ölecek.

Gözya larını sildi. oför merhametli bir insandı. Çocukların bu haline acıdı.

-Peki, dedi. Eviniz nerede?

Adil tepelerin ardını i aret etti:

-Çok uzak...

-Ne yapacaksınız öyleyse?

-Müsaade etseniz minibüse binsek, arkada ı uzı bir doktora götürsek.

oförün neredeyse gözleri ya aracaktı:

-Arkada lık olunca böyle olacak i te, dedi sessizce. Çocuklara döndü:

-Atlayın minibüse çocuklar!” (ÜKY, 2011: 34)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda gemi kaptanı, Zafer’in çaresizli ine acır ve ona yardımcı olaca ını söyler:

“Kaptan, Zeki’nin haline çok acımı tı. Kucaklayıp alnından öptü:

-Demek stanbul’a gitmek istiyorsun...

Zeki gözya larını elinin tersiyle sildi:

-Evet...

-Peki öyleyse gemide kal...

Zeki’nin kalbi hopladı. Sevinçle Kaptan’ın sırmalı kollarını tuttu. Ellerinden öptü:” (ÜKY, 2011: 50)

Canavar Robot adlı romanda Davut’un a lamasına anlatıcı ki i olan arkada ı duyarsız kalmaz. Onun derdini ö renip ona yardımcı olmak ister:

“-Hayrola Davut, niye a lıyorsun, dedim.

-Babam öyle bir dövü ki sorma!

Ellerimle omuzlarından tuttum. Gözlerini sildim arkada ça:

-A lama tamam, dedim. Bir süre birlikte yürüdük. Sakinle mesini bekledim. Ormana do ru yol aldık. Hâlâ hızlı hızlı yürüyordu. Koluna girdim.” (CR, 2011: 12)

Canavar Robot adlı romanda Davut’un robotunu köy ahalisini korkutmak için kullandı ı ortaya çıkınca bütün köy üstüne yürür ve onu dövmek ister. Davut’un arkada ı olan anlatıcı ki i köy ahalisinin önüne geçip Davut’un zarar görmemesi için köy ahalisinin onu affetmesini sa lamaya çalı arak iyi bir arkadaşlık örne i gösterir:

“-Siz akli ba ında koskoca bir muhtarsınız, emmi. Nasıl böyle konu abiliyorsunuz? Davut küçük zavallı bir çocuk! O kimsenin kendisini sevmedi ini dü ünüyor. Bunun için de herkesten intikam almaya çalı ıyor. imdi istese robotu herkesin üstüne gönderir. Robot bütün köylüyü kırar geçirir. Ama

ben onu ikna ettim. Söylediklerime duyunca yaptıklarına pi man oldu. O size bir ey yapmayaca ina söz verdi. Ne olur Mehmet Emmi, siz de Davut'a bir ey yapmayın! Sizin de ona zarar vermeyece inizi söyledim. Ona söz verdim. Lütfen ona zarar vermeyin!" (CR, 2011: 74)

Doktor Olaca ım adlı romanda Adil'in annesi çok rahatsızlanır. Kasabaya götürülmesi gerekir. Köyden her zaman oldu u gibi bu olayda da yardımlarına sadece korucu ko ar ve kadını kasabaya –doktora- götürür:

"Adil'in annesini hemen kaldırıp bir ka nıya koydu. Do ru kasabaya, doktora götürdü. Kadın veremdi. Hem de hastalık oldukça ilerlemi bulunuyordu. Kurtulu ümidi pek zayıftı." (DO, 2011: 28)

Zengin Olan Dilenci adlı öyküde patronu tarafından terslenip kovulan dilenciye acıyan Ali, patronundan çekinmesine ra men dayanamaz ve kendinin de çok ihtiyacı olmasına kar ın adama elindeki birkaç kuru u sıkı tırır:

"Ali bir bahane bularak pe inden çıktı. Dilenci henüz kö eyi dönmemi ti. Ardından yeti ti.

-Bir dakika,dedi.

-Adam dönüp çocu un yüzüne baktı:

-Buyur yavrum.

Ali avucundaki paraları adamın eline tutu turdu.

Adam çok sevinmi ti.

-Allah razı olsun evladım. Sen iyi bir çocu a benziyorsun. Adın nedir?" (ZOD, 2012: 10)

Zengin Olan Dilenci adlı öyküde Ali, kapısına gelen bir dilencinin karnını doyurur, onun cebine para koyar. Sonradan ö renir ki o ki i kendisini bir dilenciye para verdi i için evire çevire dövüp i inden kovan eski patronur. Ancak o, bunu önceden de bilseydi yine ona yemek yedirip cebine para koyaca ını ifader:

"Bir bahar sabahı dükkkanı yeni açmı , kasanın ba ina yeni oturmu tu. Para sayıyordu. Eli bastonlu, yırtık pırtık kıyafetli, yüzü sapsarı bir dilenci, güçlkle içeri girdi.

....

Ali hiçbir ey sormadan kö edeki lokantaya gitti. Bir sürü yemek ısmarladı. Gelen yemekleri adamın önüne koydu.

....

Ali bununla da kalmadı. Elini cebine attı. Çıkardı ı yüz lirayı adamın eline tuttu turdu.

....

-Yalnız bu kadar de il yavrum, dedi. imdi para verdi in ve yemek yedirdi in adam da eski patronun Osman Bey'dir.

....

-Onun eski patronun oldu unu bilsen yine iyilik eder miydin Ali? Yine karnını doyurur, cebine para koyar mıydın?

Ali ba ını salladı:

-Evet dedi. Yine karnını doyurur, yine cebine para koyardım.” (ZOD, 2012: 17-18)

Bizim Can adlı romanda Çipil Bülent, arkada ı Bilâl'e çelme takıp dü ürdü ü için ö retmeninden ceza alır. Bunun üzerine Bilâl'i tehdit eder. Can da Bilâl'e arka çıkıp onun yanında oldu unu ve Bülent'in ona herhangi bir zarar vermesine müsaade etmeyece ini söyleyerek arkada lı ın iyi bir örne ini gösterir:

“Bir süre sonra Bülent yüzü kızarmı , gözlerinden alevler saçarak kapıda belirdi. Bakı larını önce bana, sonra Bilâl'e dikti. Parma ını salladı:

-Sana gününü gösterece im, diye tehdit etti. Bilâl'in yanına gittim:

-Korkma, dedim. Sana kimse bir ey yapamaz. Ölünceye kadar seninle beraberim.

Minnetle bana baktı:

-Zaten korkmuyorum, dedi. Ben yine de yanından hiç ayrılmamaya karar verdim. Bilâl'ı çok seviyor ve takdir ediyordum.” (BC, 2011:95)

Bayram Hediyesi adlı öyküde yetim olan Samet ile annesi bayrama hüznü girerler. Bayramda el öpecek kimseleri yoktur. kimsenin de onları hatırlamadı ını dü ündükleri bir anda mahalle muhtarı kapılarını çalar ve bayram ziyareti için birtakım hediyelerle gelir. Mahalle halkı onları unutmamı ve onlar için birtakım hediyeler almı lardır:

“Samet, ko up kapıyı açtı. Önce Muhtar Emmi belirdi. Arkasından Sadık Abi ile Emine Teyze. Elleri, kolları paketlerle doluydu.

-İlk yanıyor da, dedi. Muhtar Emmi. öyle bir u rayalım dedik.” (ZOD, 2012: 23)

Fedakâr Annem adlı öyküde Hatice Hanım, Aynur ve annesi için çağırıldı doktorun ve alınması gereken ilaçların ücretini kendisi karşılar. Zaten Aynur’un annesinin parası yoktur. Hatice Hanım bu yardımı yaparken de Aynur’un annesini rencide etmemek için kendisinin bu zamana kadar çağırılırlarını yıkadığını ve hakkını tam olarak ödeyemediklerini söyler. Eğer isterse yine çağırarak borcunu ödeyebileceğini söyleyerek onu rahatlatır. Hatice Hanım yaptığı bu iyiliklerle çevresindeki insanlara karşı duyarlı bir birey örneği olur:

“Doktor uzun uzun ana-kızı muayene etti. Aynur’un annesinin akli fikri doktor parasındaydı. Acaba ne kadar isteyecekti?

Muayene bitti. Doktor reçetesini yazıp çıktı. Aynur’un annesi:

-Para, diye mırıldandı arkasından. Hatice Hanım a zını tuttu:

-para lafı etme yanımda. Bunca zamandır çağırılırlarımızı yıkarsın. Az bile verdik sana. Borçlu sayılırız.

-Olmaz ki Hatice Hanım.

-Öyle bir olur ki imdi ilaçlarımızı alıp geleyim bir ko u. Hiç tasalanma. yi olunca yine çağırılırlarımızı yıkar, borcunu ödersin.” (FA, 2012: 20)

Hasta Çocuk adlı öyküde çocuklar tarafından dayak atılan Kemal’i gören Orhan, Kemal ile hiç samimiyeti olmamasına rağmen kayıtsız kalmaz ve müdahale edip çocukları kaçıır. Ardından da Kemal’in yaralarını temizleyerek onunla ilgilenir:

“ki çocu un Kemal’i evire çevire dövdü ünü görünce kızdı. Aralarına girip çocukları itti. Çocuklar Orhan’ı görür görmez kaçtılar. Kemal yerde yatıyordu. Burnu kanamı tı. Orhan, Kemal’i kaldırdı ve onu niçin dövdüklerini sordu.” (HYS, 2012: 40)

“Korkma! Artık sana bir ey yapamazlar. Orhan bu olaydan sonra Kemal’le hep ilgilendi. Kemal’i korudu. Di erleri bunu bildikleri için Kemal’e bir ey yapamıyorlardı.” (HYS, 2012: 41)

Canavar Robot adlı romanda Davut’un a lamasına anlatıcı ki i olan arkada ı duyarsız kalmaz. Onun derdini ö renip ona yardımcı olmak ister:

“-Hayrola Davut, niye a lıyorsun, dedim.

-Babam öyle bir dövü ki sorma!

Ellerimle omuzlarından tuttum. Gözlerini sildim arkada ça:

-A lama tamam, dedim. Bir süre birlikte yürüdük. Sakinle mesini bekledim. Ormana do ru yol aldık. Hâlâ hızlı hızlı yürüyordu. Koluna girdim.” (CR, 2011: 12)

ehzade Murat adlı romanda sava ta üstün ba arı gösteren ehzade Murat, en küçük çocuk olmasına kar ın babası tarafından veliaht gösterilir. A abeylerinin bu durumu hazmedemediklerini gören ehzade Murat, onların üzülmemesi için tahttan vazgeçmek ister:

“-Padi ahım, dedi. Bu nasıl olur? Benden büyük üç karde im var, taht onların hakkıdır. Ben de onlara yardımcı olurum.” (M, 2011: 44)

Bizim Can adlı romanda Can’ın sınıf arkada ı Bilal’in ailesine dü künlü ü ve onlar için fedakârlıktan kaçınmamasından bahsedilir. Bilal babasına yardım edebilmek için hasta olmu tur:

“-Sen daha küçüksün çocu um, dedi.

Bilâl itiraz etti:

-Hayır babacı um, sana yardım edebilecek kadar kuvvet var kollarımda.” (BC, 2011: 40)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç ve arkada ları sava an karde lerine destek olmak isteyerek dayanı ma yardımseverlik örne i sergilerler:

“-Arkada larımız ölüirken, biz alçaklar gibi, gizlendik. Nedir bu, ne yapıyoruz böyle?

Bir süre sonra Kar da ona katıldı:

-Beklenecek zaman mı imdi? Arkada larımıza yardıma ko alım.”(SABÜ, 2011: 64)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç, sava sırasında ahtapotlarla mücadele eden karde lerinin yardımına ko maları için etraftakileri harekete geçirmek ister:

“-Haydi karde lerim, zafer bizim olacaktır, diye ba ırdım.”(SABÜ, 2011: 76)

4.1.17. Kom uluk

slâm dininde oldu u kadar Türk kültüründe de kom uluk önemli bir yer tutar. Her ikisinde de kom u haklarına saygı ve kom u duyarlılı ı önemli sayılmı tır. Kom uluk ili kilerine verilen önem özellikle millî kültürümüzü di er kültürlerden belirgin ekilde ayıran karakteristik öğelerden bir tanesidir. Eserlerde kom ulu un önemine dikkat çekici dört adet bulgu tespit edilmi tir:

Büyük Yangın adlı öyküde tarlalarını su basan ve mahsülleri zarar gördü ü için zor duruma dü en Mücahit ve ailesinin yardımına kom uları yeti ir. Her ne kadar kendi mahsülleri de az olsa da onlarla bu daylarını olabildi ince payla ırlar:

“Ellerinde ne yiyecek bu dayları kalmı tı, ne ekecek. Kom ulardan borç isteyeceklerdi, ama herkes kıt kanaat geçiniyordu. Fazla bu dayları yoktu. Yine de ellerinden gelen yardımları yaptılar. (M, 2011: 37)

Büyük Yangın adlı öyküde Hilmi Efendi'nin evinde çıkan yangına ba ta kom uları Mücahit'in babası olmak üzere bütün köy halkı ko ar. Yangını söndürmek ve evdekileri sa olarak kurtarabilmek için mücadele ederler:

“- Babacı ım! Babacı ım, uyan!

Babası gözlerini açtı.

-Ne var, ne oluyor?

-Yanıyor, baba, Hilmi Efendi'nin evi yanıyor!

....

Köylüler de alevleri görüp yeti tiler. Su ta ıdılar, çamur attılar.Sabaha kar ı yangın söndü. Köylü olmasa yangın evi bitirecekti. Hele yakın kom usu Mücahit'in babası yeti meseydi, küçük kızı kül olacaktı.” (M, 43-44)

Haram Yemenin Sonu adlı öyküde Yengeç Kemal, yalan söyleyerek Sülo Dayı'nın danasını almı tır. Ancak Sülo Dayı bunu ö rendi inde Yengeç Kemal'in duydu u pi manlıktan dolayı kendisine ne kadar büyük bir kötülük yapmı olursa olsun

bu durumu olgunlukla karşılayıp onun düştüğü duruma acır ve onu affederek okuyucular için iyi bir örnek olur:

“Yengeç Kemal, dolu gözlerle Sülü Dayı’nın yüzüne bir süre baktı. Sonra birden hiçkırarak a lamaya başladı. Kendini kaldırdı ı gibi Sülü Dayı’nın ayaklarına attı. Sülü Dayı’nın olanlardan haberi yoktu.Fena halde a ırmı tı:

-Ne oluyor yahu kendine gel be Kemal. unun urası kom uyuz. Bir ilaç verdik diye ayaklarıma kapanman neyin nesi canım?

....

-Sülü Dayı ben ettim sen etme, ben ettim sen etme!

-Yahu ne ettin sen ki ben etmeyeyim? unun urası verdi im birkaç kuru luk i ne, lafı mı olur?

....

Pe inden gittiler. Hep birlikte içi et dolu tencerenin önüne geldiler. Yengeç Kemal kapa ını açtı.

-Sülü Dayı bu et senin dananın.

Sülü Dayı iyiden iyiye afallamı tı:

-Benim kınalı dananın mı?

-Kınalı dananın.

-Onu kesip gömmedin miydi?

Yengeç Kemal yeniden bir a lama tutturdu.

-Ben ettim sen etme Sülü Dayı, ben ettim sen etme!

Sülü Dayı olan biteni ancak anladı. Görmü geçirmi bir adamdı. Yengeç Kemal’in pi man oldu unu görünce sırtını sıvazladı:

-Herkes günah i ler be Yengeç, dedi. Tövbe ne güne duruyor! Kom uyuz unun urası. Bir danamı yedinse ne olmu . Daha yapmamaya bak. O zaman hakkımı helal ederim.” (HYS, 2012: 21-22)

Tuhaf Çocuk adlı romanda Tuhaf Çocuk’un kom usu olan Saide Nine, Tuhaf Çocuk’un annesi hastalanıp yata a dü ünce kom ularının yardımına ko ar ve Tuhaf Çocuk ve annesine bakar. Kom uluk ve yardımla ma toplum içinde çok önemlidir, ancak günümüzde insanlar etraflarına kar ı duyarsızla ıp bencilli e sürüklenmektedirler. Bu açıdan bakıldı ında yardımla ma ve çevreye kar ı duyarlı olmak sa lıklı bir toplum yapısı için çok önemlidir. Bu de er çocuklara çok iyi benimsetilmelidir:

“Tuhaf Çocuk’un annesi bir gün hastalandı. Zavallı kadın uzun süre hastalığına o lundan gizledi. Onun üzülmelerini istemiyordu. Ama bir gün artık yataktan kalkamaz oldu. Tuhaf Çocuk, annesinin hastalığına o kadar üzüldü ki gözyaşlarını tutamadı. Yatağına sokuldu, başını göğsüne yasladı:

-Anneci im, anneci im, diyerek yanaklarından defalarca öptü.”

....

“Komşuları arasında Saide Nine diye yağı bir teyze vardı. Çok iyi bir insandı. Kendi çocuklarını bir yana bırakıp Tuhaf Çocuk’un yemeklerini pişiriyordu. Tuhaf Çocuk’un annesi bunu görünce çok duygulandı:

-Saide Nineci im, seni çok yoruyoruz, dedi. Allah razı olsun senden, hakkını nasıl ödeyeceğimi!

Saide Nine sevgi dolu gözlerle Tuhaf Çocuk’a baktıktan sonra hasta kadına döndü:

-Ahiret hakkım helal olsun kızım, dedi. Sen hastasın, ben yapıyorum. Yarın ben hastayınca da sen yaparsın. Komşuluk dediğinin böyle olur.” (TÇ, 2011: 16)

4.1.18. Özverili Olmak

Gerek sosyal ilişkilerimizde insanlara karşı, gerekse de hayat içerisinde sorumluluğumuzun olduğu alanlara karşı özveri göstermemiz içimizde iç huzuru duymamızı sağlayacak önemli bir etkidir. Bahadır o lu da bu değerli kahramanların arkadaşlarına, aile fertlerine ya da çevresine karşı hissettiği kısımlarla okuyucusuna kazandırmayı amaçlamıştır. Roman ve hikâyelerde özveri değerini anlaması beklenen yirmi altı adet bulguya rastlanmıştır:

Köy Çocu u adlı romanda Orhan köyün en değerli man çocuğu Ali ile güreşini ve onu yendiğini hatırlar. Orhan bu galibiyetinden sonra kibirlenmek ve arkadaşının gururunu kırmak yerine bu zaferi gözünde pek büyütmediği gibi arkadaşını incitmek için de özverili bir tutum takınır:

“Ali köyün en değerli man çocuğu. Dokuz yaşında ama kırk kilo geliyor. Benim kilom yirmi beş. Hemen hemen yarısı kadar. Ama geçen gün güreştiğini, onu yendim. Bizimki kavga da il bir yarı tı sadece. Bazı çocuklar bir yarı mayı kazanınca kibirlenirler. Arkadaşlarını küçümsemeye başlarlar hemen. Ben öyle yapmam.” (KÇ, 2012: 43-44)

Bizim Can adlı romanda Mürsel, hastalanan arkadaşını Bilâl’in evine gittiğinde gösterdiği bir hediye almaktan kaçınır. Çünkü Mürsel, gösterdiği değerli üyle tanınan

bir ki idir. Ancak fakir insanları küçümseyen tavırlardan kurtulup hatasını anladıktan sonra hem arkada larının hem de Bilâl'in onu gösteri için de il de gerçekten yardımcı olabilme niyetiyle ziyarete katıldı mı görmelerini ister. Bilâl fakir bir çocuk oldu u için çok büyük bir hediye nin onu rencide edebilece ini dü ünür ve çok mütevazi bir hediye getirir:

“-Ne zahmeti, diye güldü. Böyle bir toplantıya katılabilmek için daha neler veririm. Paketin küçük olu u dikkatimi çekmi ti. imdiye kadar hep gösteri ten ho lanan Mürsel acaba bunu da mı gösteri için yapmı tı? i daha sonra anlayarak meraktan kurtuldum. Mürsel artık gösteri i bırakmı tı. Fakir arkada ları mahcup olmasın diye kendi paketinin hepsinden küçük olmasına dikkat etmi ti.” (BC, 2011: 58)

Uzay Çocu u adlı romanda ak am yeme ine geç kalan Serdar'a annesi kızmaz, üstelik yemekten sonra ba layacak olan uzay filmi ni de Serdar'ın izlemesine bir ey demez. Çocuklara benimsetmeyi amaçladı mız davranı ları sevdirerek a ılamak yerine onları yererek verirsek söz konusu davranı lara kar ı çocukta ön yargı geli ebilir. Serdar'ın annesi de çocu unu ceza ile de il olumlu peki tireçlerle e itmeye çalı maktadır:

*“- Serdar!
Hemen cevap verdi:
-Evet anneci im.
Sofra hazır yavrum, yemek vakti geldi.
Hemen elini yüzünü yıka!
Annesi ne azarladı ne de kızdı. Yine yavrusunu dü ündü her zamanki gibi.
Ko ar adım basamakları indi Serdar, gitti annesini öptü:
-Sen annelerin en iyisisin.
Ak am yeme i tam bir ziyafetti do rusu.
Yemekten sonra babası:
-Bir uzay filmi var, dedi. stersen onu seyret, sonra birlikte ödevini yaparız.”* (UÇ, 2011: 8)

Karıncalar Sava ı adlı romanda Parlakgöz ve Karael'e küçük olduklarından dolayı sava ta yaralanan karıncaları sedye ile ta ımaları görevi verilir. Ancak onlar sava mak ve dü man öldürmek isterler. Bu arada tartı arak ortak bir fikre varırlar. O da önce kendilerine verilen i i layıkıyla yapmaktır. Kendi sorumluluklarına özveriyle yakla ıp layıkıyla yerine getiremedikten sonra ba ka i leri ba armaya çalı manın da anlamı yoktur:

“-Kimi inandırabilirsin cesurlu una? Büyüklerimiz cesaret için ille de ya lanmayı beklerler. Oysa biz gerçekten cesuruz.

-Aralarına karı sak?

Parlakgöz itiraz etti:

-Olmaz, bize verilmi bir görev vardır. Bunu yapmaya çalı alım. Ba ka eylere kafamız takılırsa iyi bir i göremeyiz. Arkada ım haklıydı. Onaylamaktan ba ka çare bulamadım:

-Do ru söylüyorsun, dedim.

-Herkes kendine verilen görevi en iyi ekilde yaparsa sava ın kazanılmaması için sebep kalmaz.” (KS, 2012: 27-28)

Damlaya Damlaya Göl Olur adlı hikâyede babasının tavsiyesine uyup harçlıklarını kumbarasında biriktiren Ali, karde i Veli'nin tutumlu davranmayıp parasız kalması üzerine üzülür ve babası ile daha önce konu tukları gibi kumbarasındaki paralarla Necla Teyze'nin o lu Mehmet'in elbisesinden alınmasından vazgeçer. Karde i Veli daha fazla üzülmesin diye elbiseden feragat eden Ali, karde i Veli için iyi bir özveri örne i gösterir:

“Ali karde inin bu halinden çok duygulandı. Gitti babasına sokuldu.

-Babacı ım, dedi. Ben Necla Teyze'nin o lu Mehmet'in elbiselerinden istemiyorum artık.

-Niçin yavrum?

-Çünkü o elbiseler çok pahalı olsa gerek.

-Senin paranla alınır...

-Olsun, ben yine de istemiyorum.

Babası, Ali'nin birden vazgeçmesini anlayamadı.

-Ama niçin Ali diye sordu.

Ali, üzgün üzgün pe lerinden gelen karde ini i aret etti. Gözlerine ya lar hücum etmi ti.

-Çünkü babacı ım, dedi. Karde im böyle üzülürken ben cici elbiseleri giyemem. Ne olur paramdan ikimize de elbise alın. Zararı yok, cici olmasın elbiselerim. Karde im üzülmesin yeter.” (K, 2011: 51)

Otobüs Yolculu u adlı öyküde Said'in babası kendilerini stanbul'a götürecek otobüsün oförünün alkol aldı ını fark edince otobüsten ailesiyle beraber iner. Alkol almı bir ki inin direksiyona geçmesi yanlı tır ve kurallara da aykırıdır. O saatte ba ka otobüs olmamasına ra men Said ve ailesi otobüsten inmeyi tercih ederler. Babası böyle bir karar alarak ailesinin can güvenli ini koruma konusunda hassasiyet göstermi ve özverili davranmı tır:

“Said'in babası kızgındı:

-Hareket edebilirsiniz oför efendi, dedi. Biz gelmiyoruz.
-Yolcu de il misiniz?
-Yolcuyuz. Yolcuyuz, ama otobüs i letmesi bizi sarho bir oförün eline teslim edece ini söylememi ti.
oför bu söze kızdı:
-Ne yani, diye ba ırdı. ki tek attıksa kıyamet kopmadı ya. Bu zamanda içki içmeyen mi var?” (FA, 2012 :42)
“-Otobüsten niye indik babacı ım?
-Çünkü yavrum, oför sarho tu.
-O günah i ledi diye mi indik?
-Biraz öyle. Yalnız günahının cezasını yolculara da çektirebilir.
Said küçücük kafasına bunları sı dıramıyordu. Çaresiz yine sordu:
-Onun günahını yolcular nasıl çekecek ki?
Çünkü çocu um, sarho adam ne yaptı ını bilmez. Gözleri do ru dürüst görmez. Arabayı bir kayadan yuvarlayabilir veya ba ka bir arabaya çarpabilir.
-Onun için mi indik?
-Evet, bilerek ölüme gitmemek için indik.” (FA, 2012: 46)

Fedakâr Annem adlı öyküde Aynur, annesinden portakal ister; ancak annesinin portakal alacak parası yoktur. Aynur da annesinin üzmemek için canının portakal istmedi ini söyler:

“Annesi hastaydı. De il portakal almaya, kuru ekmek almaya bile parası olmadı ını biliyordu. Boynunu büktü:

-Yiyemeyece im anneci im, istemez, dedi.” (FA, 2012: 10)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Can, köydeki en yakın arkada ı Murat’ın çok çalı maktan hasta dü mesine duyarsız kalmaz. Murat’a yardımcı olacak kimse yoktur. Can da dedesinden yardımcı olmasını ister. Dedesiyle Murat’ı alıp kasabaya götürürler ve Murat’ın tifoya yakalandı ını ö renince ona iyi bakılması için kendi evlerine götürür ve ilgilenirler:

“Hemen dedeme ko tum. Murat’ın durumunu anlattım.
-Geçer, merak etme, dedi.
-Ama kaç gündür iyile miyor dedeci im. Ne olur bir eyler yapalım!
Biraz dü ündükten sonra:
-Peki yapalım. Sen arabayı hazırla. Birlikte doktora götürelim Murat’ı.
Ku gibi uçtum. Atları arabaya ko up dedemi ça ırdım. Murat’ı almaya gittik. Gelmek istemedi ama direttim. Sonunda babasının da ısrarıyla razı oldu.” (CHD, 2011: 46)

Can'ın Hatıra Defteri adlı romanda Can ve arkadaşları otobüsle yolculuk etmektedir. Yolda giderken bazı gençlerin büyüklere yer vermediğini ve onlara kayıtsız kalıp yönlerini otobüs camına doğru çevirdiklerini görür ve bu tutumu eleştirir:

“Eve yorgun döndük. Otobüs çok kalabalıktı. Herkes Pazar gezmesinden dönüyordu. Bana en çok dokunan ne oldu biliyor musunuz? Bazı aileler çocuklarını koltuğa oturtuyorlar. Ya lılara yer verdirmiyorlar. Bazı genç aileler de otobüsteki ya lıları görmemek için inadına başka tarafa bakıyorlar. Bu arada sınıf arkadaşlarımdan Kemal, yerinden kalktı ve koltuğu ya lı bir teyzeye verdi. ‘Tebrikler Kemal’ dedim içimden. Okulumuzun yüzünü ak ettin. Yarın onu mutlaka kutlamalıyım.” (CHD, 2011: 75)

Bayram Hediyesi adlı öyküde Samet'in annesi geçimlerini terzilikle sağlar. Bayramlık bir kıyafeti sipariş veren mütericiye yeti tirmeye söz vermiştir. Ancak vakit çok kısıtlıdır. Samet'in annesi uykusundan feragat ederek verdiği söze sadık kalmaya, özveriyle olmaya çalışmaktadır:

*“-Anne!
Başını kaldırdı. Gülümsemeye çalıştı.
-Ne var Samet?
-Artık uyusan anne, çok yoruldu.
-Yok Samet, uykuyu yeti tirmek zorundayım. Biliyorsun söz verdim.”* (ZOD, 2012: 20)

Bizim Can adlı romanda Can ve ailesi otobüs yolculuğunu yaparlar. Can, kardeşi uyarır ve birlikte oturdukları yerden kalkıp büyüklere yer verirler:

“-Kalkalım, büyüklere yer vermemiz lazım, dedim. Hiç itiraz etmeden doğruldu. Önümüzden ya lı bir teyze ile ya lı bir amca geçiyordu. Yerimizi onlara verdik.

Ya lı Amca:

-Te ekkür ederim evladım, dedi. (BC, 2011:78)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç, denizi kirleten insanlardan yakını ve insanların çevrelerine karşı özveriyle olmalarını önerir:

“Bazen muziplikiniz tutar; üstümüze olmadık şeyler atarsınız. Biz de size küseriz tabii. Küstü ümüz için de denizin yedi kat dibine kaçarız.” (SABÜ, 2011: 7)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda haber alınamayan elçi balıklar hakkında bilgi toplamak için görevlendirilen Kılıç ve Mini, bu tehlikeli görev boyunca çok korkup geri dönmeyi defalarca akıllarından geçirseler bile aldıkları sorumluluğu yerine getirmek

ve Ba kan'a verdikleri sözü yerine getirebilmek için görevlerini yarıda bırakmayarak özveride bulunurlar:

“-Dönsek mi acaba, dedi. iddetle kar ı çıktım:

-Öyle ey olmaz! Sonra Ba kan Amca'nın yüzüne nasıl bakarız? Arkada larımız hep alay etmezler mi bizimle? Biz görev aldık üzerimize. Bunu en iyi ekilde ba armamız gerek. Söz verdik Ba kan Amca'ya bir kere. Ölse de burada ölece iz.” (SABÜ, 2011: 37)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda elçi balıkların nerede oldu unu ö renen Kılıç ve Mini, arkada ları için canlarını tehlikeye atıp onları birçok ahtapotun bulundu u yerden kurtarmaya çalı ırlar:

“-Öyleyse Allah kolaylık versin! Köpek balı mın elinden iki esiri kurtarmak aklın alaca ı i de ildir. Korkarım siz de yakalanırsınız. Umurumda bile de ildi. Tek dü üncem, aldı m görevi yüzümün akıyla yerine getirmektir. Mini'ye dedim ki:

- stersen sen dönebilirsin. Bana gelince, canımı verene kadar arkada larımı kurtarmaya çalı aca m.” (SABÜ, 2011:39)

ehzade Murat adlı romanda Mehmet, annesine sürekli olarak Rumlarla mücadele etmek için müsaade ister ancak; annesi ya ı küçük oldu u için böyle bir eyin mümkün olmayaca mını ve Mehmet'in daha fazla ısrarcı olmamasını ister. Mehmet, annesini daha fazla yormamak için itaat ederek özveri gösterir:

“-Ben Rumlarla dövü mek isterim.

-Söz dinle Mehmet.

-Peki anneci im, i te dinliyorum. Seni kırmaktan korkmasam çoktan evden kaçardım.” (M, 2011:60)

Heyecanlı Yolculuk adlı romanda Ahmet ve Mehmet'in babası derslerinde ba arılı olmaları halinde ödül olarak onları amcalarının çiftli ine gönderecektir. Tek ba larına yolculu a çıkmalarından çekince duyan babaları buna ra men sözünde durmak adına onların yolculu a yalnız çıkmalarına izin vererek sözünü tutar:

“Ali Bey söz vermi oldu unu anımsadı. Sözünden dönmesi imkânsızdı. Böyle bir ey yaparsa çocuklarının saygısını ve güvenini kaybederdi. Ahmet ile Mehmet babalarının kendilerini kandırdı mını dü ünürdü.” (HY, 2011:8)

“Söz verdik çocuklara bir kere. Mert insanlar sözünde durur. Mademki biz gidemiyoruz., varsın ikisi gitsin amcalarının yanına, dedi.” (HY, 2011:11)

Heyecanlı Yolculuk adlı romanda Ahmet ve Mehmet, devlete ait olan altınların kaybolmasında kendilerinin bir suçu olmamasına, aksine altınların bulunup kurtarılmasına katkı sa lamalarına ra men vicdanen kendilerini sorumlu hissederler. Altınlar eksiksiz olarak devletin kasasına girene kadar da içleri rahat etmez:

“Mehmet:

-Artık rahatladım, dedi. u altınlar sanki bizim yüzümüzden kaybolmu gibi geliyordu bana.

-Bana da, dedi Ahmet. Devletin malını devlete teslim ettik. Böylece görevimizi yapmı olduk. Acaba hepsi tamam mıydı?” (HY, 2011:78)

Canavar Robot adlı romanda Davut, robot yapma hayalinden dolayı arkada larının alaycı tavırlarına maruz kalmı tır. Ancak arkada larından biri, o günü hatırlayıp pi manlık duymaktadır ve Davut’un yanına gitti inde onu utandırıp tekrar mahcup edece ini dü ünerek özverili davranır:

“Aynı babasının dövdü ü gün gibi sessiz sessiz yürüdük bir süre. ‘Hatırlamaz in allah’ dedim kendi kendime. ‘O günü hatırlarsa yine kendiyle dalga geçece imi dü ünebilir’ diye endi elendim.” (CR, 2011: 16).

Vatan çin adlı romanda Sö ütlü Memi Efe, Yunan askerlerinin makineli tüfekle efelere çok zayıat vermesinden dolayı makineli tüfe i imha etmek ister. Bunun için de dü mana iyice yakla ması gerekecektir. Çok riskli bir görev olmasına ra men vatani ve silah arkada ları için özveride bulunur ve ehit dü er:

“Artık ben de ne yapmaya çalı tı ını anlamı tım. İlk önce makineli tüfe in bulundu u yere varacaktı. Bomba hedefini bulursa makineli tüfe i susturmu olacaktı. Çok tehlikeli bir yol seçmi ti. Yüzde yüz ölüme gidiyordu. Aslında o da i in ucunda ölüm bile oldu unu biliyordu. Ama birinin bu fedakârlı ı yapması gerekti ini dü ünümü tü.” (V , 2011: 57)

Vatan çin adlı romanda anlatıcı ki i Sö ütlü Memi Efe’nin ba arısızlıkla sonuçlanan makineli tüfe i imha etme plânının ardından kendisi tüfe i imha etmeye koyulur. Bu sırada iki a ır yara alır. Ancak amacına ula mı ve dü mana a ır bir darbe indirmi tir. Bu yüzden yaralarını hatta ölmeyi dahi umursamaz:

“Yaralarım dayanılmaz bir acı veriyordu. Çok kan kaybediyordum. Ama hiçbir şey umurumda değildi artık. Sözütlü Memi Efe canını ortaya koymtu. Ama babamın yarım kalmıtı. Onun adına bu işi tamamlamıtm. En önemlisi dümanın yenildiğini görmütm. te bunlar bütün acılarımı unutturuyordu.” (V , 2011: 62)

Doktor Olaca ım adlı romanda Adil, annesiyle köy korucusunun konu malarını merak etmesine rağmen onların haberi olmadan konu ulanları dinlemenin saygısızlık olaca ımı dü ünerek özveride bulunur ve yanlarına yakla maz:

“Adil söylenenleri duymak için yanlarına yana mayı saygısızlık saydı. Oldu u yerde kaldı. Dikkatle annesine bakıyor, bir şeyler anlamaya çalı ıyordu.” (DO, 2011: 8)

Bugünün İni Yarına Bırakma adlı hikâyede Ömer sorumlularını bilen ve zamanında yerine getiren bir çocuk karakteri çizer:

“Karde i Ömer ise çok çalı kan bir çocuktu. Ödevlerini eksiksiz yapardı. Derslerini hiç aksatmazdı. Ö retmenlerinin her fırsatta tekrarladı ı:

-Bugünün i ni yarına bırakmayın, atasözünü aklında hiç çıkarmazdı. (ZOD, 2012: 25)

Damlaya Damlaya Göl Olur adlı öyküde babasının tavsiyesine uyup harçlıklarını kumbarasında biriktiren Ali, karde i Veli'nin tutumlu davranmayıp parasız kalması üzerine üzülür ve babası ile daha önce konu tukları gibi kumbarasındaki paralarla Necla Teyze'nin o lu Mehmet'in elbisesinden alınmasından vazgeçer. Karde i Veli daha fazla üzülmesin diye elbiseden feragat eden Ali, karde i Veli için iyi bir özveri örne i gösterir. Hem çok ho landı ı elbiselerden vazgeçer hem de kumbarasındaki para ile alınacakları karde i ile payla mak ister:

*“Ali karde inin bu halinden çok duygulandı. Gitti babasına sokuldu.
-Babacı ım, dedi. Ben Necla Teyze'nin o lu Mehmet'in elbiselerinden istemiyorum artık.
-Niçin yavrum?
-Çünkü o elbiseler çok pahalı olsa gerek.
-Senin paranla alınır...
-Olsun, ben yine de istemiyorum.
Babası, Ali'nin birden vazgeçmesini anlayamadı.
-Ama niçin Ali diye sordu.*

Ali, üzgün üzgün pe lerinden gelen karde ini i aret etti. Gözlerine ya lar hücum etmi ti.

-Çünkü babacı m, dedi. Karde im böyle üzülürken ben cici elbiseleri giyemem. Ne olur paramdan ikimize de elbise alın. Zararı yok, cici olmasın elbiselerim. Karde im üzülmesin yeter.” (K, 2011: 51)

4.1.19. Mertlik

“Mertlik ve do ruluk üzerine geli en ve insani ili kilerde en çok takdir toplayan huylardan biri; sözüne sadık olmak! Milletimizin bu vasfı da batılların en çok dikkatlerini çekmi ve gözlemlerini hayranlıkla dile getirmi oldukları bir konu.” (Kalyoncu, 2010, s. 49) Özellikle millî de erlerimiz arasında gösterebilece imiz bir de er olan mertlik, çocuklarımızın karakter geli imlerinde kendisine muhakkak yer edinmesi gereken bir niteliktir. Eserlerde çok sık olmasa da dört kez bu de ere atıf yapılmı tır:

Bizim Can adlı romanda Can’ın babası, o luyla daha önce bir konuda sözle ip anla malarına ra men Can’ın eski alı kanlı ndan vazgeçemeyip bir an verdi i sözü unutmamasından ötürü babası, sözünde durmanın ne kadar önemli bir ey oldu unu o luna tekrar hatırlatma ihtiyacı duyar:

“Babam hiç sesini çıkarmadı. Ancak yere indi im zaman verdi im sözü hatırladım. Yüzüm sapsarı oldu. Ba mı önüme indirdim. Babam gazetesini okur gibi yapıyor bir yandan da bana bakıyordu. Bana seneler kadar uzun gelen birkaç dakika böyle geçti. Daha sonra babam:

-Can, insan verdi i sözü hiç ama hiçbir zaman unutmamalı. Sevinçli günlerinde de, kederli günlerinde de hareketlerini kontrol etmesini bilmeli, dedi. Ba ka hiçbir ey söylemedi.” (BC, 2011: 11)

Canavar Robot adlı romanda Davut, robot yapma sözünü gerçekle tirir. Gerçekten de hayalindeki robotu yapmayı ba armı , kendisine “Yapamazsın” diyen arkada larına verdi i yapma sözünü tutmu tur:

“- imdi de alay etme sırası bende, dedi. Hiçbiriniz inanmadınız bana. Size ‘Robot yaptım’ dedim. Oralı bile olmadınız, dinlemediniz bile beni. te imdi kar ında

benim robotum duruyor. imdi kendi gözlerinle görünce inanmı sındır herhalde.” (CR, 2011: 20)

Heyecanlı Yolculuk adlı romanda Ahmet ve Mehmet’in babası derslerinde ba arılı olmaları halinde ödül olarak onları amcalarının çiftli ine gönderecektir. Tek ba larına yolculu a çıkmalarından çekince duyan babaları buna ra men sözünde durmak adına onların yolculu a yalnız çıkmalarına izin vererek sözünü tutar:

“Ali Bey söz vermi oldu unu anımsadı. Sözünden dönmesi imkânsızdı. Böyle bir ey yaparsa çocuklarının saygısını ve güvenini kaybederdi. Ahmet ile Mehmet babalarının kendilerini kandırdı mı dü ünürdü.” (HY, 2011:8)

“Söz verdik çocuklara bir kere. Mert insanlar sözünde durur. Mademki biz gidemiyoruz., varsın ikisi gitsin amcalarının yanına, dedi.” (HY, 2011:11)

4.1.20. ükretme ve Kanaatkârlık

Çocukların hayatta mutlu olabilmeleri için gereken artların çok fazla eye sahip olmaktan ziyade sahip olduklarının kıymetini bilebilmek oldu u anlayı mı benimsetmek onların daha kanaatkâr ve de er bilen bireyler olmasını sa layacaktır. Aksi takdirde mutlulu un yolunun açgözlülükten geçti i anlayı ı kanaatkârlı ın yerini alacak, ardından da bencillik ve di er olumsuz e ilimler ki i karakterinde yer edinmeye ba layacaktır. Bahadıro lu’nun eserlerinde de olumlu karakterler kar ıla tıkları güçlülere bu anlayı la gö üs germektedirler. ükretme ve kanaatkârlı ı destekleyici on altı adet tutum tespit edilmi tir:

Küçük Kahraman adlı romanda ana karakter Memi ve ailesi köylerinde kıt kanaât geçinirler. Pek çok eyin yoklu uyla ya amlarını sürdürseler de bu durumdan hiçbir zaman ikayetçi olmadıkları gibi yokluklarla da mutlu olmayı ö renmi lerdir. Hayatta her eyi elde edebilmek çok zordur. Her eyin elde edildi ini varsaysak bile insan yine de mutlu olamayabilir. Çünkü mutluluk, varsılıkla do rudan alakalı bir

durum de ildir. Eser bu yönden çocuklara kanaatkâr olmayı ve ükretmeyi telkin etmektedir:

“Memi ’in evi bütün köy evleri gibi tek katlıydı. ki penceresi vardı. Babası köy koruyucusuydu. Ellerine geçen birkaç kuru la idare eder, geçinip giderlerdi. Hiçbirinin a zından bir defa bile ikayet çıkmı de ildi. Bazen aç yatarlardı, ama yine de ükretmekten geri kalmazlardı. Memi ’in babası Hamdi A a böyle zamanlarda ba nı sallar:

- ükür Allah’a, biz bir ö ün aç yatıyoruz! Üç ö ünü aç geçiren garibanlar var, derdi.” (KK, 2011: 17)

Tuhaf Çocuk romanında Tuhaf Çocuk’un annesi çok a ır bir rahatsızlık geçirse de durumundan hiç ikayetçi olmaz ve a zından “ ükür” kelimesini dü ürmez:

“Annesi, o lunun üzülmemesi için acılarını içine gömüyordu. Her taraftı testere ile kesilirmi gibi hissettiren acılara ra men yüzünü bile buru turmuyordu. Sadece sessiz sessiz haline ükrediyordu. A rılarından kurtarması için Allah’a her zaman dua ediyordu.” (TÇ, 2011: 16)

Büyük Yangın adlı öyküde Mücahit ve ailesi geçimlerini sadece on dönümlük bir tarladan sa larlar. Kıt kanaat geçinirler, ancak bu durumdan hiç ikayetçi de ildirler. Zenginlere bakıp imrenmek yerine kendilerinden daha fakir olanlara bakıp ükreden bir anlayı tadırlar:

“Toprakları azdı. Topu topu on dönüm kadar. Dere kıyısındadımdüz bir tarla. Her yıl bu day eker, bir dahaki yıla kadar yerlerdi. Hayatlarından memnundular.

-Fakirlik de zenginlik de insanlar için, deyip geçinip gidiyorlardı. O yıl ya mur çok ya dt.” (M, 2011: 36)

Kartopu adlı öyküde Ayhan’ın babası gözlerinden rahatsızdır. Görmekte güçlük çeker. Ameliyat olması gerekmektedir. Ancak bunun için ekonomik durumları elveri sizdir. Henüz o lunu bile görememi olmasına ra men gayet metin olan Ayhan’ın babası haline ükredip elinde olmayanlara üzölmek yerine olanlara kanaat eden bir insandır:

“-Seni açık seçik görebilmek için ameliyat olmaya hazırım, diyordu.ne yazık ki o kadar paramız yok. Zar zor geçiniyorlardı. Ama ikayetçi de illerdi. Elbet birgün talih onlara da gülerdi. Babası öyle diyor ve o lunu teselli ediyordu.” (M, 2011: 47)

Balıkçının O lu adlı öyküde Ahmet bir balıkçı çocuğudur. Geçimlerini denizden sağlayan aile kıt kanaat geçinir. Denizde ilerlerin rast gittiği gün herkes mutludur ancak çoğu zaman geçim sıkıntısı içinde yaşarlar. Bu durum ise onlarda en ufak bir sıkıntıya serzeniye neden olmaz. Onlardan sahip olduklarıyla ve aile huzurları ile mutlu olmayı bilirler:

“Zar-zor geçinirlerdi de hiç biri buna isyan etmezdi. Aşırılarından ikâyet yollu bis sözün çıktı onu kimse duymazdı. Evlerinde ne koltuk vardı, ne televizyon. Ama bunların hepsinden çok ama çok mühim iki şey vardı: Huzur ve mutluluk...” (K, 2011: 26)

Canım Anneci im adlı öyküde anne ve babası Almanya’da olan İlyas dayısıyla beraber Türkiye’de yaşar ve sürekli anne- baba özlemi duymaktadır. Anneler günü geldiğinde sınıf öğretmenleri herkese annesine ne hediye aldığını sormaya başlar. Sınıftan bir öğrencinin hediyesi çok ilginçtir. Rahmi adındaki öğrenci annesine bir “Fatiha” hediye edecektir. Rahmi’nin annesinin öldüğü anlaşılanca İlyas haline şükreder. En azından anne ve babası sağdır ve onları görüp hasret giderme imkânı vardır:

“-Ben anneci ime, bir Fatiha armağan edeceğim, dedi.

Sınıftakiler birden susmuşlardı. Adeta çıt çıkmıyordu. Herkes Rahmi’ye bakıyordu. Fatiha armağan edilir miydi? Gevezeli İlyas ile tanışmış İker ön sıradan Rahmi’ye doğru baktı:

-Daha uygun bir şey bulamadın mı Rahmi?

Rahmi, İker’e baktı, dudakları titriyor, ağlamak için kendini zor tutuyordu:

-Baka hiçbir şey ihtiyacı yok anneci imin, diye cevap verdi. Çünkü annem öldü benim.

....

İlyas çok üzülmüştü. ‘Çok ükür annem sağ. Sadece Almanya’da kısa bir süre için ayrılmıştık’ diye düşünmüştü. ‘Anneler Günü’nde onu kucaklamayacaktım, ama sonra bol bol kucakladım.’ (FA, 2012: 34-35)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Can kendini tanıtırken orta gelirli bir ailenin çocuğu olduğunu ve tatillerini Avrupa’da geçiremediğini de bu tarz şeylerde pek gözünün olmadığını, yaşam standartlarının kendisi için yeterli olduğunu ifade eder ve elindeki imkânlara sahip olmaktan dolayı mutludur:

“Üniversiteyi İstanbul’da okumu babam. Sonra da bir iş bulup çalı maya ba lamı . Allah’a şükür geçinip gidiyoruz. Tatilimizi bazıları gibi Avrupa’da falan geçiremiyoruz. Bu benim için hiç de önemli de il. Memleketimin her tarafı Avrupa’dan bin kat daha güzel. Hele köyüm, hele köyüm; adeta cennetten bir kö e” (CHD, 2011: 8)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Can, okula arabalarla getirilip götürülen çocuklara zaman zaman imrense de Murat’ı ve onun içinde bulundu u artların ne kadar vahim oldu unu görünce ailesinin ve sahip olduklarının kıymetini tam olarak bilmedi ini idrak eder. Sonra da elindekiler için şükredip kendini çok şanslı bir çocuk olarak niteler:

“ ‘Felaket aniden gelir’ derler. Murat’ın babasına da aniden gelmi . Babasını yata a çivilemi , annesini alıp götürmü . Murat’ın sırtına daha o ya ta geçim derdini yüklemi . Onu tanıdıktan sonra ne kadar şanslı bir çocuk oldu umu dü ündüm. Babam, annem, ninem, dedem, karde im var. Me er bunların kıymetini bilmiyormu um. Okula özel araçlarla gelen bazı çocuklara gıpta ile baktı umu dü ünüyorum da, kendimden utanıyorum.” (CHD, 2011: 18)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Murat, annesi ölmesine, babası yatalak kalmasına ve aileden ona yardımcı olacak kimse kalmamasına rağmen bu sıkıntıları küçük ya taki bir çocuktan beklenmeyecek kadar olgunlukla karşılayıp haline şükretmektedir:

“- yiyim, sende ne var ne yok, dedim.

-Eh, dedi. Allah’a şükür.

Bunca felaketten sonra şükretmesine şaşırdım . Bu şaşırtıcı umu ona söyleyince gülümsedi:

-Beterin beteri var Can karde , dedi. Evimize yıldırım dü ebilir. Elimizde kalan bir avuç topra ı sel götürebilir. Ben hastalanabilirim. Babam ölebilir ve ben büsbütün kimsesiz yapayalnız kalabilirim.

-Bunları dü ünme bile ürktüüyor, dedim.

-Evet ama dünyada milyonlarca çocuk benim sahip olduklarıma bile sahip de il.” (CHD, 2011: 19)

Zengin Olan Dilenci adlı hikâyede Küçük Ali, nerdeyse karın toklu una çalı aca ı bir iş bulur ancak bununla yetinir. Daha fazlasında gözü yoktur. halinden ikâyet etmez:

“Çok geçmeden zengin bir adamın ma azasında bir çıraklık buldu. Kazandı ı para bo azına ancak yetiyordu. Ama ikâyetçi de ildi. Yiyecek ekmek bulmak, Ali’ye yetip artıyordu bile.” (ZOD, 2012:6)

Bizim Can adlı romanda Can, ba ına gelen bir kaza sonrası kazayı hafif yaralarla atlatmasına ükreder:

“Tamam tamam, a açtan dü tü üm günü anlatıyordum size. Her tarafım öylesine acımı tı ki, tam bir hafta yataktan çıkamamı tum. Kolum davul gibi i mi ti. Omzumun kırılmamı olmasına annem hep ükreder. Ben de dü tü üm anı hatırladıkça o kadarı ile kurtuldu um için seviniyordum.” (BC, 2011:25)

Bizim Can adlı romanda Can’ın babası Can’ı karde ini her istedi ini elde etmeye alı tırmaması konuusnda uyarır. Çünkü hayatta her istedi ini elde etmek gibi bir durum söz konusu de ildir. Can’ın karde i de bu yüzden kanaatkâr olmalıdır:

“-Dikkat et Can, Cem’i kötü alı tırıyorsun!

-Neden babacı ım?

Babam sesini daha da ciddile tirir:

-Çünkü her istedi ini elde etmeye alı ırsa hayatta çok zorluk çeker. Büyüyünce bazı güçlüklerle kar ılaacaktır. Onları yenmeyi ö renmesi gerek.” (BC, 2011:18)

Bizim Can adlı romanda Can, arkada ı Bilâllerin ya adı ı evi görünce kendi evleri ona saray gibi gelir ve öyle bir eve sahip oldukları için ükreder:

“Gecekonduların arasında en küçü ü Bilâl ve ailesinin oturdu u evdi. Buraya da kira veriyorlardı. Bu evi görünce benim dedemden kalma evim gözümde saray olup çıkmı tı.” (BC, 2011:42)

Yaramaz Ayı Zirzop adlı romanda bayku , kibirlenen Zirzop’a iyi bir ders verir ve herkesin kendisine verilen özelliklere kanaat etmesi ve bunları en iyi ekilde kullanmasının hayatta kalabilmek ve mutlu olabilmek için yeterli olaca ını ifade eder:

“Bana bak dostum. Allah herkese ayrı ayrı kabiliyetler vermi tir. Mesela sen kuvvetlisin. Hatta kolaylıkla a açlara bile tırmanabiliyorsun. Ama benim gibi uçamazsın. Bunun için de üzölmene gerek yok. Sana verilenle yetinmesini bil! Yerde bir sürü av dururken göklere göz dikme! Herkesin rızık ba ka yerlerdedir.” (YAZ, 2011:22)

Balıkçının O lu adlı hikâyede Ahmet'in annesi, e inin fırtınadan sa dönü ü üzerine Allah'a ükreder:

“-Allah’ım, sana sonsuz ükürler, diye iç çekti, gözleri parlayarak aya a kalktı.”
(K, 2011: 42)

4.1.21. Tarih Bilinci, Yurt Sevgisi

Tarihin insanın geçmi i bilerek içinde bulundu u durumlar arasındaki sebep, amaç ve sonuç ba ları kurmasını sa lamasının yanı sıra gelece i yordama kabiliyetini artırma gibi bir i levi de vardır. Geçmi ini bilen ve iyi analiz eden toplumların geleceklerine de daha uzun menzilli ık tutarak o do rultuda adımlar atabilmeleri mümkün olacaktır. Bu yüzden tarihini bilen bireyler yeti tirmenin ülke istikbali için önemi yadsınamaz. Bahadıro lu da roman ve hikâyelerinde hem tarihî olaylara hem de ki ilere yer vererek bu öğeleri millî tarihimize kar ı merak uyandırmanın yanı sıra vermek istedi i erdemleri aktarmak için de bir araç olarak kullanmı , roman ve hikâyelerinde otuz be adet davranı ve tutum tespit edilmi tir:

Küçük Kahraman adlı romandaki olaylar Anadolu'nun i gal edildi i yıllarda geçer. Romanın ana karakteri Memi de memleket topra ının dü man askerlerince çi nenmesine tahammül edemez. Öyle ki çok mutlu olan bu çocuk i gal haberlerini duyunca adeta hayata küsmü , durgunla mı tır. Bu ruh halinin sebebi de onun vatanına gönülden bir ba ile ba lanmı olmasıdır:

“Anadolu’nun her kö esinden bıyıkları yeni çıkmı yi itler kopuyordu. Bu yi itler yurdu kurtarmaya ko uyorlardı. Her tarafta iddetli çarpı malar oluyor, ırmaklar günlerce kanlı akıyordu. Çukurlara ya mur birikintisi yerine kan dolmu tu. Yürekler acı ile da lanmı , analar o ullarının yasını ba lamı tı. Memi , yüre inde bir sızı hissediyordu. Dü manın vatan toprakları içinde ilerledi ini her duydu unda yüzü bir kat daha asılıyordu. Artık eski güler yüzü gitmi ; yerine ta tan, asık bir çehre oturmu tu. Kara gözleri eskisi gibi pırıl pırıl de ildi. htiyar ninelerin yardım isteklerine de öyle candan ko muyordu. Vücudu gibi akli da erken geli mi ti Memi ’in. Kendi ya undaki çocuklarda nadir olan hisler ta ıyordu. Vatan sevgisini çok küçükkken ö renmi ti o. Dedesinin Balkan Sava ı’na

gitti ini ve bir daha geri dönemedi ini hatırlıyordu. Dedesini oraya atan kuvvetin vatan sevgisi oldu unu da tahmin edebiliyordu.” (KK, 2011: 8-9)

Küçük Kahraman adlı romanda Memi 'in annesi memleketin i gal edilmesi kar ısında o luna vatan sevgisini iyice a ıllar. Çünkü memleket i gal edilir ve elden giderse artık hiçbir eyin önemi kalmayacaktır. Ya amanın bile... Zaten i gal altında ya amaktansa ölmek ye dir onurlu milletler için. Bu yüzden vatan u runa fedakârlık etme sırası Memi 'e de gelebilirdi:

“Annesi ise gözleri ya lı, kalbi acı içinde bir süre baktı o luna. Onu çok iyi anlıyordu. Yıllarca vatan sevgisiyle o luna beslemi büyütmü tü. imdi o sevginin aksini görüyordu. Bir gün vatansız kalmanın acılarından bahsetmi ti hep. Ölümünden de beter bir azap oldu unu söyleyip durmu tu o luna. Bir gün o luna ‘ya vatanın, ya canın’ diye sorarlarsa o lum, hiç dü ünmeden ‘canım’ deyiverir. Vatanın tehlikeye girerse küçük de olsan eline bir silah geçirip kurtarmaya ko yavrum!” diye tembihlemi ti. “Vatan seni yıllarca besleyeceki, bazen de hizmet bekleyecek. Bu hizmetten sakın dönme çocu um!” diye ö üt vermi ti. (KK, 2011: 15)

Küçük Kahraman adlı romanda yurdun i gal edildi i günlerden birinde Yunan askerleri köylüleri bir meydanda toplayıp onları tartaklamaya ba lamı tır. Bütün olana ahitlik eden Memi çaresizlik içinde kıvrınmaktadır. Yunan kumandanının halktan yirmi be ba inek istemesi kar ılı nda muhtarın bu talebi cevaplayamayacakları ifade etmesi kumandanı iyice kızdırır ve halka yapılan zulmün dozu da artar. Daha fazla kayıtsız kalamayan Memi saparıyla bir Yunan askerini kafasına ni an alır ve vurur. Onu tetikleyen, güçsüzlü ünden sinmek yerine gücü yetti ince direnme felsefesini ise benli ini boylu boyunca saran vatan sevgisinden almaktadır:

“Bir armut a acının gölgesine gizlendi. Yerde buldu u bir ta ı sapana yerle tirdi. Kolunda rütbe bulunan Yunan askerini hedefledi. Dikkatle ni an alıp lasti i gerdi. Daha sonra da hızla bıraktı.

-Aaah, diye ba ırdı asker.

Sapandan fırlayan ta alnuna yerle mi ti. Yalpaladı ve elini beline attı. Hemen tabancasını çıkardı. Memi isabet ettirdi ini anlar anlamaz bütün gücüyle ko maya ba ladı. Ardından üç el silah sesi patladı. Kur unlar vinlayarak yanından geçti. Memi aldırmandan ko maya devam etti. Dü manın kafasını kırımı tı ya, bu da bir eydi. Çok seviniyordu. Dudaklarından kaç aydır eksik etti i tebessüm yeniden belirmi ti:

Aklından neler geçirmiyordu ki: “Oh oldu askere! Ta ı altına bir güzel oturttum. htiyar adamları dövmenin ne demek oldu unu anlar imdi... Çok iyi anlasınlar ki; bir Türk gerekirse yurdunu sapanıyla da korur...” (KK, 2011: 34-35)

Küçük Kahraman adlı romanda namaz sonrasında ana karakter Memi ile birlikte namaz kılan Musa Efe, memleketin dü man i galinden kurtulmasından ba ka hiçbir eyi Allah’tan dilemezler. Bu da onların yurtlarını her eyden aziz kıldıklarının göstergesidir:

“Elini yüzüne sürdü. Memi ’in içi yine alev alev yanmaya ba lamı tı. Musa Efe kendisi için hiçbir dilekte bulunmamı , sırf ordusunun zafer kazanmasını istmei ti. Ne para istiyordu, ne rahatlık. stedi i tek ey hür ya amak ve hür ölmekti. Allah’ına bunun için yalvarıyordu.” (KK, 2011: 66-67)

Tuhaf Çocuk romanında ba kahraman Tuhaf Çocuk, Mo ol zulmü altında ezilen halkının refahı için ya ına bakmadan sava mak ve memleketine kar ı borcunu ödemeyi istemektedir. Ya ıtlarına göre çok farklı özellikleri olan bu çocu a bu sıradı ı özelliklerinden ötürü “Tuhaf Çocuk” adı takılmı tır. Babası da bir asker olan Tuhaf Çocuk, askerli in zorluklarını çok iyi bilir ama vatan için insan babasından ayrı da kalabilir. Tuhaf Çocuk vatanına duydu u sevgiyi u sözlerle ifade ederek vatan sevgisini okuyucuya a ılamak ister:

“- yi ya anneci im, ben de memleketim için sava mak istiyorum.

Annesi güldü:

-O zaman da yanımdan ayrılman gerekiyor i te...

Tuhaf Çocuk, uzun kirpikli gözlerini hafifçe kırptı tırarak ba ını iki yana salladı:

-Anneci im, dedi. E er vatan babamdan hizmet bekliyorsa, zaten onu yanımızda tutmaya hakkımız helal olmaz ki! Gitsin vatanını korusun.

Annesinin gözleri ya ardı:

-Tabi yavrum, zaten babanın da yaptı ı bu i te.

-Ben de bunu yapmak istiyorum ama...” (TÇ, 2011: 12)

Tuhaf Çocuk adlı romanda Buhara’ya Mo ollarca saldırılaca ını ö renen Türk halkı seferber olmu kendilerini savunmak için hazırlık yapmaya ba lamı lardır. Nasıl bir yol izleyecekleri konusunda çe itli fikirler söylense de fikir birli i yaptıkları tek ey

vardır: O da her eyden daha kutsal sayılan toprakların ne pahasına olursa olsun savunulaca ıdır:

“Köylüler korku içinde ne yapacaklarıkonu uyorlardı. Mo ol atlılarının köyelerine de girece ini biliyor, kaygılanıyorlardı.”

....

“-Ancak biz yine de her eye hazır olmalıyız. Topraklarımızı kanımız pahasına korumamız lazım. Kadınları ve çocukları da ların ardına götürüp saklayın.” (TÇ, 2011: 30-31)

Tuhaf Çocuk adlı romanda Mo ol baskınına savmak için örgütlenen halk canları pahasına vatan topra ı için mücadele edecektir:

“-Kısa konu aca ım. Topraklarımızı korumak için ölmeye hazır mısınız?

-Hazırız, diye ba ırdılar.

-Bu yolun ucu ehitli e bile çıkar. Bu yolda yürümeye hazır mısınız?

-Hazırız...” (TÇ, 2011: 35)

“Yıllarca üstünde gezindikleri, kadıkları, ettikleri bu topraklar, birden bamba ka bir de er kazanmı tı. Kıraç yerler, a aç bitmeyen çller bile bir de erdi artık. Bir karı ını dü mana terk etmeyeceklerdi. Çünkü burası vatanlarıydı. Kanlarıyla her karı ını sulayacaklardı.” (TÇ, 2011: 41)

Memleketim adlı öyküde Nesrin’in babası Almanya’da i çi olarak çalı maktadır. Nesrin’i ve annesini de Almanya’ya getirmeyi planlamaktadır. Her ne kadar Almanya ya am ko ulları açısından Türkiye’ye göre daha iyi konumda olsa da Nesrin, babasının Almanya hakkında anlattı ı birçok olumlu bilgiye ra men memleketindeki ya am onun için daha ye dir. Bu yüzden de Almanya’ya gitmeyi istemez. Vatanından ayrı kaldıktan sonra ya am standartları ne kadar yükselmi olursa olsun onun için bir ey ifade etmeyecektir:

“-Bilsen burası ne kadar güzel, bayılacaksın, demi ti. Oysa Nesrin hiç de öyle dü ünmüyordu. O memleketinin her tarafına bayılırdı. Almanların memleketine niçin bayılsın ki? Vatanım diyemedikten sonra bir memleket nasıl sevebilirdi?” (M, 2011: 10)

Memleketim adlı öyküde Nesrin ve annesi vatanlarından ayrılıp Almanya’da ya amaya razı olmayınca Nesrin’in babası Almanya’dan dönmeye karar verir. Nesrin

vatanına derin bir sevgiyle bağlıdır. Bu sevgi o kadar büyüktür ki baba sevgisine bile üstün gelmi, babasına kavu ma arzusu bile vatan sevgisini yenememi tir. Bunun üzerine de Nesrin'in babası memlekete dönmeye karar verir:

“Nesrin sevinçten çıldırmı gibiydi. Sürekli babasının boynuna sarılıyor, yanaklarından öpüyordu. Sonunda istedi i olmu tu. Ne memleketinden ayrılmu tı, ne de babasından. Babası da çok mutluydu. Gülümseyerek:

-Memleketimi ben de çok özlemi tim, dedi. Mademki ikiniz de dönmemi istediniz, i te geldim...

Bir okulun bayrak dire inde nazlı nazlı sallanan ay yıldızlı bayra a sevgi dolu bir bakı gönderdi.

-Memleketim, diye mırıldandı. Sen, dünyaya bedelsin.” (M, 2011: 12)

Karıncalar Sava ı adlı romanın kahramanı Karael'in kabilesine Kızıl Karınca Kabilesi tarafından sürekli saldırıda bulunulur ve keyfi olarak vatanda ları öldürülür. Bu eylemlerinin altında ise siyah karıncaları bezdirip vatanlarından etme gayesi yatmaktadır. Bu noktada vatana duyulan sevginin her sevgiden daha kutsal oldu unu ve vatan için her türlü bedelin gerekti i takdirde ödenece ine vurgu yapılır:

“Bugün önemli bir konu üzerinde konu mak için toplanmı bulunuyoruz. Kızıl Karıncalar Kabilesi i i büyüttü. Üç masum arkada ımızı hiç sebep yokken öldürdüler. Daha önce i ledikleri cinayetlere bir yenisini daha böylece eklemi oldular. Çevreden “Kahrolsunlar” sesleri yükseldi. Reisimiz elini havaya kaldırarak hepimizi susturduktan sonra devam etti:

-Biliyoruz, maksatları bizi korkutup yurdumuzu elimizden almaktır. Buna seyieci kalamayız. Ne isterlerse veririz belki, ama yurdumuzu kimseye veremeyiz. Biz hürüz, hür do duk, hür ölece iz...” (KS, 2012: 12)

Karıncalar Sava ı adlı romanın kahramanlarından Parlakgöz, kabilesinin dü man kabileyle sava yapacak olmasından ötürü sava a gidip kabilesine destek olmak ister. Kendisi sava a katılmak için henüz küçüktür ancak içindeki vatan ve yurt sevgisi onu kabilesini yalnız ba ına bırakmamaya iter:

“-Karael, dedi inler gibi. ster misin biz de müracaat edip büyüklerle birlikte cepheye gidelim? ster misin? Ne dersin ha?

Derin bir nefes aldım:

-Kim istemez, dedim. Alev Karınca Kabilesi'nin her üyesi vatanını korumak için sava a gitmek ister. Elbet ben de isterim, ama almazlar.” (KS, 2012: 18)

Karıncalar Sava 1 adlı romanda Parlakgöz sava a katılabilmek için ailesinden izin alır. Baba ve anne karıncalar çocuklarının vatanlarına duydu u sevgiden dolayı ölümü göze almasına memnun olurlar ve gerekirse “Vatanıma bir de il, bin evlat verebilirim!” diyerek vatan sevgisinin evlat sevgisinden daha a ır bastı ını ifade ederler:

“- Sana nasıl izin verdiler, diye sordum bir fikir almak için. Parlakgöz güldü:

-Babam çok iyi kar ıladı teklifimi, hatta sevindi. Ama annem bir parça mızımızlandı do rusu. Sonunda o da razı oldu. Vatanıma bir de il bin evlat verebilirim, dedi.” (KS, 2012: 20)

Karıncalar Sava 1 adlı romanda ailesinden sava a katılmak için izin alan Parlakgöz’den sonra Karael de ailesinin rızasını almak için izin ister. Onun bu talebi de ailesi tarafından gururla ve olumlu bir ekilde kar ılanır. Bu noktada vatan sevgisinin kutsiyetine dair vurgu yapılır:

“Bir süre dü ündükten sonra Parlakgöz’e döndü:

-Peki, sana izin verdiler mi?

Parlakgöz sevinerek:

-Verdiler amca, dedi.

-Verdiler demek! Hay Allah, ne desem bilmem ki! Daha çok küçük sayılırsınız. Ne i e yararsınız sava ta?

....

-Aferin yavrularım, dedi. Çok cesursunuz, sizinle gurur duyuyorum. Ama annenin de rızasını alalım de il mi Karael?

Me er annem bizi mutfaktan dinlemiyor muymu ? Hemen içeri girdi. Tek söz söylemeden do ruca bana geldi. Babamın kolları arasından beni alıp kucakladı, uzun uzun sevdi:

-Yavrum, seni imdi daha çok seviyorum. Git çocu um, dü manlarınla dövü , gerekirse öl! Esir olmaktansa ölmek yüz kere iyidir.

....

Demek yurdumuz annem ve babam için çok kıymetliydi. Artık hangi kıymet için dövü ece imi iyi biliyordum. Vatanı u runa ölmeye de ecek bir emanet olarak görmeye o günden sonra ba ladım.” (KS, 2012: 22-23)

Karıncalar Sava 1 adlı romanda yaralı karıncaları sedye ile güvenli bir yere ta ıyan Karael ile Parlakgöz baca ı kopmak üzere olan bir karıncaya rast gelirler.

Karınca acılar içinde kıvrırır ancak bu haldeyken bile onun için canının kurtulmasından öte vatanını kurtulması önemlidir:

“ ncecik tüylerini aralayıp baca ına baktım. Neredeyse koptu, kopacaktı. Sadece bir deri tutuyordu. Yüzümün buru tu unu o da fark etti:

-Baca ım koptu de il mi, dedi.

Bunu ona söylemenin çok acı olaca ını dü ündüm:

-Kurtulursunuz in allah, dedim.

Gülümsedi:

-Baca ımın kurtulması önemli de il, vatan kurtulsun yeter...

Bu cesur karınca acı içindeyken bile neler söylüyordu. Vatan sevgisinin bu türlü sü ilk olarak kalbime i lemeye ba lamı tı. Gözlerimden ya lar bo anırken yarasını sarmaya ba ladım. O durmadan konu uyordu:

-Üzüntüm yaralandı ım için de il! Bu durumda artık sava amayaca ım.i in en acı yanı da bu benim için.” (KS, 2012: 42-43)

Karıncalar Sava ı adlı romanda Karael, ölmek üzere olan karıncaların vatanları için canlarını vermenin huzurunu duymalarından etkilenir:

“Sessizli imden kendine göre bir mana çıkarmı olacak ki:

-Bo una u ra ma benimle küçük karınca, dedi. Ölece imi hissediyorum ben. Fakat korkmuyorum. Ölüm vatan için olunca tatlı oluyor. ehitlidir bu. Onun için korkmuyorum. Sana te ekkür ederim, çok u ra tın. Bana bir iyilik daha yapar mısın küçük karınca?” (KS, 2012: 45)

Otobüs Yolculu u adlı öyküde Said, annesi ve babasıyla Bursa'dan stanbul'a otobüs yolculu una çıkmaya hazırlanırlar. Bu sırada babası Osman Gazi ve Orhan Gazi'nin türbelerini görür ve o lunun da görüp Osmanlı tarihi hakkında bilgi sahibi olmasını ister:

“Bak çocu ım, u a açlar arasında görünen kubbeli bina var ya hani stanbul'daki camilere benziyor.

-Evet babacı ım.

- te ona türbe denir. çinde devletimizin kurucusu Osman Gazi yatıyor. Yanındaki türbede ise o lu Orhan Gazi yatıyor.

-Orhan Gazi kimdir babacı ım?

O da devletimizin kurucusu sayılır. Osman Gazi'nin o ludur. Onların kurdu u Osmanlı Devleti sonraları çok geni ledi. Dünyanın en büyük devleti oldu. Altı yüz yıl ya adı. Said, babasının anlattıklarını merakla dinliyordu.

-Biliyor musun, dedelerimiz çok büyük insanlardı. Hem çocukları da çok severlerdi. Çocuklar da büyüklerine saygı duyardı, onların bir dediklerini iki etmezlerdi. Anne, baba sözünden dı arı çıkmazlardı.” (FA, 2012: 40)

Can'ın Hatıra Defteri adlı romanda Can'ın dede ve ninesi köylerini terk edip çocuklarının yanında ya amak istemezler. Yıllardan beri köyün güzelliklerine ve artlarına alı mı lardır. Bu yüzden köyden –yurtlarından- ayrılmayı kabul edemezler:

“Babam onları yanımıza almak ister, ama bir türü razı edemez. Dedem ak-pak sakalını sıvazlayarak güler: ‘Köy bizim canımız, hayatımız, ondan ayrılamayız’ der. Ninem ak yazmasını düzelterek dedemi onaylar: ‘Evet o ul, köy etimiz kemi imiz gibidir. Bunca yıldır biz ona, o bize alı tı ayrılamayız’ der.” (CHD, 2011: 7)

Can'ın Hatıra Defteri adlı romanda Can kendini tanıtırken orta gelirli bir ailenin çocu u oldu unu ve tatillerini Avrupa'da geçireme de bu tarz eylerde pek gözünün olmadığını, ya am standartlarının kendisi için yeterli oldu unu ifade eder ve kendi yurdunu, özellikle de köyünü Avrupa'dan kat be kat daha güzel bir yer olarak tanımlar:

“Üniversiteyi stanbul'da okumu babam. Sonra da bir i bulup çalı maya ba lamı . Allah'a ükür geçinip gidiyoruz. Tatilimizi bazıları gibi Avrupa'da falan geçiremiyoruz. Bu benim için hiç de önemli de il. Memleketimin her tarafı Avrupa'dan bin kat daha güzel. Hele köyüm, hele köyüm; adeta cennetten bir kö e” (CHD, 2011: 8)

Bizim Can adlı romanda Can, dedesinin vatanına ba lılı ından ve vatan u runa canından olmasını ninesinden duydu u kadarıyla ifade eder. Dedesi sava ta yaralanıp sava amayacak hale gelmemesine ra men sava meydanından alınıp tedaviye götürülmesini kabul etmek istemez, sava maya devam etmek ister:

“Ate emri verildi inde dedem bütün hırsıyla top ate ine ba lamı . Aradan uzun bir zaman geçmi . Dedemin bulundu u yere bir top mermisi isabet etmi . Dedem yaralanmı . Ama bir türlü hastaneye gitmek istemiyor, ba ırıyor mu :

-Bırakın beni, dü manın bütün gemilerini batırmadan bir yere gitmek istemiyorum. Bırakın, sava ayım! Oysa aya a kalkacak hali kalmamı .” (BC, 2011: 17)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç ve di er balıklar ülkelerinin özgürlü ü için yemin ederler:

“Gerekirse bütün Deniz Altı Ülkesi’nin özgürlü ü için canımızı verece iz, öyle mi arkadaş lar?”

-Öyle, öyle!”(SABÜ, 2011: 27)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda ahtapotlarla balıklar arasında sava ba ladı nda balıklar vatanları için ölüme gitmekten bir an için tereddüt etmeyip sava ırlar:

“Öncüleri yola ko tuk. Kahraman arkadaş larımız mutlak bir ölüme bile bile gidiyorlardı. Hem de güle oynaya canlarını ortaya koymu lardı. Yüreklerinde vatanlarını kurtarma azmi vardı. Biliyorlardı ki dü man ma lup olmadıkça rahat ya ama imkânları yoktu.” (SABÜ, 2011:56)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Kılıç, karde i Simli’nin ehit olmasını hatırlar:

“Ah sa olsaydı Simli de aramızda olacaktı i te. Ama o hepimizden önce vatan için ölmeyi bilmi ti.”(SABÜ, 2011: 62)

Sular Altında Bir Ülke Adlı romanda Kılıç’ın karde i Mini, vatani için ehit olur. Ancak sava ın sonunda vatanlarını da dü manlardan arındırılmı lardır:

“-Sen de mi Simli gibi vatan u runa öldün Mini! Sen de mi bizi bırakıp gittin! Sen de mi vatan u runa ehit oldun!

Artık ne köpek balı ı vardı, ne de kötü kalpli ahtapot çetesi. Özgür bir vatana kavu mu tuk. Bütün balıklar huzur ve güven içinde ya ayabilirdik bundan sonra.” (SABÜ, 2011: 94)

Romanın sonunda okuyucuya hürriyet ve saygı bilinci a ılamak için do rudan mesaj verilir:

“Sevgili Çocuklar, Özgürlük ihtiyaçların en büyü üdür. Herkes özgür olmak ister. Bunun için kanunların izin verdi i her eyi yapmak gerekir. Özgürlük için gerekirse sava lar yapılır, çileler çekilir. Hiçbir sava , hürriyet sava ı kadar kutsal de ildir. Çünkü inanç ve inancın gere ini yapmak hürriyet içinde mümkün olur. Hürriyetler sınırsız de ildir. Bizim hürriyetimiz ancak ba kalarının hürriyetleriyle sınırlıdır. ‘Ben hürüm’ diye a zına geleni söylemek, kom u hakkına tecavüz etmek, ba kalarına zarar vermek olsa olsa terör olur. Kendi hürriyetimizi

korudu umuz gibi ba kalarının hürriyetine de saygı duymasını bilmeliyiz. Hürriyet engin bir duygudur. İnsanların kafasından bunu söküüp atmak mümkün de ildir. Hepinize derin sevgiler; hür vatanın, hür çocukları!” (SABÜ, 2011:95)

ehzade Murat adlı romanda Küçük Murat, Türk askerinin Rumlara müdahale etmesinin ardından babası gibi kendi de asker olup vatanını kurtarmak için çaba sarf etmek ister. Kendini vatanına karşı borçlu hisseder:

“-On bir ya umu bitiriyorum; babam anlatmaz mıydı, Sultan Murat dedemiz on bir ya unda padi ah olmu tu, diye? On bir ya unda padi ah olunur da aynı ya ta dü man kar ısına çıkılamaz mı?” (M, 2011:58)

ehzade Murat adlı romanda yirmi ki ilik Türk birli i Rumlar tarafından kısırılınca destek istemek için bir kilometre mesafeyi bir ki inin geçip haber ula tırması gerekir. Ancak Rumların haber ula tırmaya gidecek olan ki iyi görmemeleri için kısa boylu olması gerekmektedir. Çünkü bu sayede otların arasından gidecek ve yakalanma riski daha da dü ecektir. Bu göreve hem uygun olan hem de gönüllü olan ki i ise Mehmet'tir. Bu görevi de vatanına olan sevgisinden dolayı canını riske atarak alır. Annesi de bu göreve gitmesini onaylar. Çünkü vatan sevgisi evlat sevgisinden hem daha büyük hem de daha yücedir:

“-Gitsin benim o lum Te benim, dedi. Babası dü manla vuru maya gitti, mehmet'im de gitsin. Biz vatan acısı çekmi insanlarız. Evlat acısına da koca acısına da dayanırız. Ama vatansızlık acısı var ya i te ona dayanılmıyor. İnsanların içini yakıyor ate gibi. Mehmet'im gitsin. Feda olsun vatan için.” (M, 2011:65)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda gemi kaptanı Zafer'e denizcilik tarihimizden ve önemli ahsiyetlerinden bahseder:

“-Ne güzel büyük kaptan okulunda okudunuz demek!

-Okudum ya, çok eskiden.

-Eskiden de o okul var mıymı ?

-Tabii vardı, dedelerimizin denizcili i çok ileri ydi. Koca Akdeniz'i Barbaros Hayrettin Pa a isimli büyük denizci Türk gölü haline getirmi ti.” (ÜKY, 2011: 47)

Vatan için adlı romanda anlatıcı, dedesinin Kurtulu Sava ı'nda ya adıklarını ve vatanın ne kadar çetin artlar altında kurtarıldı nı duydukça vatanına olan sevgisi artar:

“Anlattıklarını büyük bir heyecan ve merakla dinleriz. Her anlatı ında bu vatanın ne zahmetlerle kazanıldı nı bir kere daha anlarız. Ya adı ımız topra a saygımız ve ba lılı ımız br kat daha artar. Zaten dedem bunu her zaman söyler:

-Yavrularım, bu vatan binlerce insanın kanı, binlerce insanın canı pahasına kazanılmı tır. Sizi özgür ya atmak için ölenleri hayırla anın! Onların ruhuna her zaman dua edin! Nice kanlar dökülerek kazanılan bu toprakların de erini bilin! Siz de vatanınızı canınız u runa koruyun, der.” (V , 2011: 7-8)

Vatan çin adlı romanda anlatıcı ki inin dedesi yurdun Yunan i galine u ramasından ötürü yurtsever çetelere katılarak Yunanlılara kar ı mücadele etmek ister:

“-Anne, dedim. Haklısın, vatan kurtarılmaya muhtaç. Dü man çizmesi altında ezilen bir memleketin evladı rahatça oturmamalı! Kararımı verdim anne, izin verirsen arkada larım gibi da a çıkaca um. Vatanım için, dinim için, milletim için vuru aca um. Belki ölece im, ama hiçbir zaman esir olmayaca um. Sana söz veriyorum anne.” (V , 2011: 13)

Vatan çin adlı romanda anlatıcı ki inin annesi kocasını vatana feda etmi bir e tir. Ancak vatanın dü mandan arındırılması için evladını vermekten de çekince duymaz. Türk kadının vatan sevgisi e ya da evlat sevgisinden daha büyük ve daha kutsaldır:

“-Baban sava a gitti inde hiç üzülmemi tim yavrum. ehit oldu unu duyunca a lamamı tim bile. Dü manla mücadele etmeden geri gelseydi ya da yakalansaydı i te o zaman üzülürdüm. Senin için de aynı ey geçerli. ehit ol gerekirse, ama davandan vazgeçme. Vatan için canını koydun ortaya. Vatanını kurtarmadan gelme!” (V , 2011: 14)

Vatan çin adlı romanda anlatıcı ki inin da da Türk çetelerince sorgulanmasında da a çıkıp dü manla mücadele etmenin ko ullarının çok a ır oldu u ve i in sonunda ölümün oldu u söylenir. Ancak o özgürce ya amak için ölümü göze aldı nı söyleyerek vatanın kurtulması için katkıda bulunmakta ısrarcı olur:

“-Demek da a çıktyorsun. Bu i in sonunda ölüm de var biliyorsun de il mi? Bu ya ında ölümü göze alabilecek misin?

-Hür ya amak u runa ölümü göze alanlardanım. Ya um genç olabilir, ama vatan sevgim büyük, dedim.” (V , 2011: 20)

Vatan çin adlı romanda Sö ütlü Memi Efe, Yunan askerlerinin makineli tüfekle efelere çok zayıat vermesinden dolayı makineli tüfe i imha etmek ister. Bunun

için de dü mana iyice yaklaşması gerekecektir. Çok riskli bir görev olmasına rağmen vatanı ve silah arkadaşları için bu riski göze alır ve ehil olur:

“Artık ben de ne yapmaya çalıştığını anlamı tım. İlk önce makineli tüfeğin bulunduğu yere varacaktı. Bomba hedefini bulursa makineli tüfeği susturmuş olacaktı. Çok tehlikeli bir yol seçmişti. Yüzde yüz ölüme gidiyordu. Aslında o da iğninin ucunda ölüm bile olduğunu biliyordu. Ama birinin bu fedakârlığı yapması gerektiğini düşünmüştü.” (V , 2011: 57)

ehzade Murat adlı romanda padişahın dümana savaş madan toprak vermek istemesini gururuna yediremeyen ehzade Murat, babasına çok saygılı olmasına rağmen alınan kararın milletine ihanet olduğunu düşünerek kararı çıkar:

“-Milleti için savaşacağı yerde, millet malını dümana peşkeş çekmeye kalkmış bir padişaha isyan caizdir.” (M, 2011: 20)

Küçük Kahraman adlı romanda ana karakter Memi , vatan için savaşan savaşçı koçunun ömrünü vatanı için cephelerde geçirmiş , hatta bir kolunu da o cephelerde vatanı için feda etmiş olan Memi Dayı ile memleketin geleceği hakkında konuşurlar. Zaten Memi 'nin içindeki yurt sevgisinin tohumlarını atan köylülerin başında Ali Dayı gelir. Ona anlattığı millî ve manevî değerlerimiz açısından zengin olan hikâyelerle çocukluğundan itibaren ona bu değerleri aşılamıştır:

“Ali Dayı, doksan yaşını geçmişti , yalnız başına yaşayan biriydi. Çeşitli savaşları görmüş , bir kolunu da Arabistan çöllerinde bırakarak dönmüştü. Vücudunun çeşitli yerlerinde mermi yaraları vardı. Kendisini ziyaret eden Memi 'e bu yaraları gösterir, uzun savaş yıllarını anlatırdı. Memi vatan sevgisinin bir kısmını da onun anlattığı hikâyelerden almıştı. O hikâyelerde Müslümanlığı ve Türklüğü yok etmek isteyen dümanlar bulunuyordu. O hikâyelerde, gözünü budaktan sakınmayan yiğitler, severek ölüme atlıyordu. O hikâyelerde, çoğunlukla bir iman küfrü için neyere geçtiğini görüyordu.” (KK, 2011: 88)

4.1.22. Temizlik

Çocukların bilinçlendirilmesi gereken konulardan bir tanesi de kişisel temizliğin ve bakımın önemidir. Bahadıroğlu bu konuya da bir eserinde değinerek çocuklarda bu

konuya dair farkındalık uyandırmaya çalışılmı tır. Eserlerin yalnızca ikisinde temizli in önemine yönelik bilinçlendirme yapılmı tır:

Heyecanlı Yolculuk adlı romanda Ahmet ile Mehmet'in babaları onları di temizli i ve bakımı konusunda hassasiyet göstermeleri için uyarır. Bu konuda özverili davranmazlarsa tıpkı kendisinin di siz kalması gibi onların da böyle olumsuzluklar ya ayabileceklerini dile getirerek uyarır:

“Son olarak di fırçalarını da valize koydular. Babaları bu konuda çok titizdi. ‘Çocuklar imdiden di lerinize dikkat etmezseniz, benim ya umda di siz kalırsınız” diye ö üt verirdi hep.” (HY, 2011:12)

Damlaya Damlaya Göl Olur hikâyesinde Ali, çevresiyle uyumlu, barı çıl bir çocuktur. Aynı zamanda temizli ine de çok dikkat eder:

“Ali kavgadan nefret ederdi. Üstü ba ı kirlenir korkusuyla kimseyle dövü mez, okul arkada larıyla iti ip kakı mazdı.” (K, 2011: 46)

4.1.23. Tutumlu Olmak

Günümüzde etkin olan ekonomik sistemler ki ilerin ihtiyacı olsun ya da olmasın sürekli olarak elde edip hızla tüketmesine dayanmaktadır. Sistemlerin sa lıklı bir biçimde i leyebilmesi için de her ya grubunun ihtiyaç duydu u ya da duyabilece i ürün ve hizmetleri almalarına yönelik bilinçli bir ekilde algı uyandırılmaktadır. Bu durum kar ısında ise özellikle çocuklar savunmasız bir hâldedir. Bu nedenle çocukların ekonomi ve tasarruf bilinçlerinin geli tirilmesi, ihtiyaç dı ındaki ürünlere harcama yapmanın israf oldu unun küçük ya lardan itibaren idrak ettirilmesi çok önemlidir. Böylelikle ba ta ailelerin, bunun sonucu olarak da toplumların kaynaklarını dikkatli kullanması sa lanıp sa lam bir ekonomik alt yapının tesis edilmesinin temelleri atılmı olacaktır. Bahadıro lu, bu de eri a ı larken de okuyucusuna olumlu ve olumsuz karakterler aracılı ıyla iki zıt yol çizmi ve onların gerçek ya amlarında tutumlu

olabilmelerine katkı sa lamaya çalı mı tır. Eserlerde tutumluluk de erine yönelik altı adet örnek tespit edilmi tir:

ki Karde adlı öyküde birlikte dayılarının çiftli ine gitmek için yola koyulan Hüsnü ve efik yolculuktaki ihtiyaçları için harcanmak üzere babaları tarafından kendilerine verilen yüzer lira parayla yola koyulurlar. efik savurgan, her gördü ünü elde etmek isteyen ve bunu yaparken de parasının zaruri ihtiyaçlarına yetip yetmeyece ini hesaba katmayan bir çocuktur. Hüsnü ise karde inin tam aksine tutumlu bir çocuktur. Gereksiz harcamalar yapmaz. Kendisi de çocuk olmasına ra men karde i gibi bir çocuk için çekici gelen eylere kanmaz ve önceliklerini iyi bilir:

“ u simitçiden iki er simit alıp karnımızı doyuralım. Lokantaya girersek çok para harcamı olaca ız.” (K, 2011:7)

“ stasyona vardıkları zaman efik'in cebinde yalnızca on lirası kalmı tı. Bu da ancak tren biletine yetiyordu. Hüsnü ise babasının verdi i yüz liranın ancak on lirasını harcamı tı.” (K, 2011: 10)

Damlaya Damlaya Göl Olur adlı öyküde Ali, babasının okul harçlı ı olarak verdi i bir liralardan yarısını harcarken yarısını biriktirir. Biriktirdi i harçlıkları o kadar ço almı tır ki paraları koymak için babasından bir kumbara istedi inde babası Ali'nin bu kadar parayı ancak çalarak elde edebilece ini dü ünerek endi elenmi tir. Günümüzde de ailelerin ve ülkelerin en büyük sorunlarından biri tüketim çılgınlı ıdır. Hatta bu yüzden devletler vatanda larını tasarrufa sevk etmek için tedbirler alıp tasarrufu te vik edici yasalar çıkarmaktadırlar. Toplumlarda bir malın ya da hizmetin ucuz oldu u algısının oluşması onun satın alınması için yeterli bir sebep hâline gelmi tir. İnsanlar ihtiyaçları olmasa bile ucuz gördükleri için bir malı almaktadırlar. Bu da tüketim çılgınlı ı sonucunda öz varlıklarını hızla eritip ahus ve kurumlara borçlu hale gelmi çok sayıda bireylerin ortaya çıkmasına ve toplumda ekonomik sorunların yanında sosyal sorunlara da yol açmaktadır. bu yönlerden baktı ımız zaman tutumlu olabilmek çocuklara a lanması gereken çok önemli bir de er olarak ön plâna çıkar:

“Babaları küçük bir memurdu. Karde ler sabahleyin okula giderlerken ikisine de birer lira verir:

-Harçlık yaparsınız, derdi. Bir gün Ali, babasına bir avuç dolusu para uzattı.

-Babacı ım bu paradan bana bir kumbara al, dedi. Ali'nin babası iyice a ırdı. Ali o kadar parayı nereden bulmu tu. Yoksa hırsızlık mı yapmı tı? Kızgınlıkla sordu:

-Nereden buldun bu paraları?

Ali boynunu büktü.

-Okula giderken bana her gün verdi in bir liraları biriktirdim babacı ım.

Ali'nin babası a ırdı.

-Ne yedin peki?

-50 kuru u yiyip 50 kuru unu da biriktirdim.

Babası çok sevindi. Ali'yi kucakladı.

-Aferin o lum, dedi. Atalarımız 'Damlaya damlaya göl olur' demi ler. Sen bunu uygulamı sın. O paralar kalsın. Ben sana ödül olarak bir kumbara alaca ım. Onları oraya koyarsın." (K, 2011: 44)

Damlaya Damlaya Göl Olur adlı öyküde iki karde olan Ali ve Veli'ye babaları tarafından birer kumbara alınır. Babası kumbaraları çocuklara teslim ederken tutumlu olmanın önemine vurgu yapar:

"Bakın çocuklar iktisatlı olmak geçimin yarısıdır. Bugün bizden kat kat fazla paralar alanlar geçimden ikâyet ederken biz az bir maa la dört ki i gül gibi geçinip gidiyoruz. iz de imdiden tutumlu olmaya alı ırsanız ileride bunun çok faydasını görürsünüz." (K, 2011: 44)

Bizim Can adlı romanda Can, ihtiyacı olmasına ra men eski çantasıyla idare eder ve babasın bir süre masraf çıkarmaz. Babası da ona ekonomik olarak uygun oldu u bir zamanda çanta hediye eder:

"-Babacı ım masrafa girdin ama...

Babam yanıma oturdu:

-Hayır Can, ne zamandır sana bir çanta almak istiyordum zaten. Böylece hem hediyeni vermi hem de ihtiyacını gidermi oldum." (BC, 2011: 11)

Bizim Can adlı romanda evlerinin panjurları eski olan Can'ın ailesi babalarının maa ının zamlanmasını beklerler. Bu süre için de eski panjurlarıyla idare etmesini bilirler:

“Gelecek yıl babamın maaşı artacak mı . O zaman panjurları değiştirmeyi düşünüyorum.” (BC, 2011: 27)

4.1.24. Vefalı Olmak

Vefa sözcüğü *Türkçe Sözlük*'te “Sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bakiyesi” şeklinde tanımlanır. İnsanların çevreleriyle olumlu ilişkileri geliştirmeleri kadar bunları zamana, mekâna ya da diğer şartlara baki kalmadan sürdürebilmeleri de çok önemlidir. Vefa ile ilgili roman ve hikâyelerde sadece bir bulguya rastlanmıştır.

Köy Çocuğu romanında Orhan Köyden tanımadan önce hem arkadaşlarıyla hem de öğretmenleriyle vedalaşmak ister. “*En iyisi gidip okuldaki arkadaşlarımla vedalaşayım. Beni dört yıldır okutan öğretmenimin elini öpeyim.*” (KÇ, 2012: 42)

4.2. OLUMSUZ ÖRNEKLER ÇERÇEVESİNDE DEĞERLER

Olumlu değerlerin bireylere kazandırılmasında olumlu telkinlerin yanı sıra çocukların edelim gösterebilecekleri olumsuz davranış ve tutumlara da yer verilip bu davranışların önüne geçilmesi, değerler edinimine katkı sağlayacak bir yöntemdir. Bahadırlu, çocuk roman ve hikâyelerinde bu yöntemden yararlanarak bencilliğe yer vererek cömertliği, paylaşmayı ve yardımlaşmayı; açgözlülükle küretmeyi ve kanaatkâr olmayı; yalan ve aldatmayla dürüst olmanın gerekliliğini ön plâna çıkarmıştır. Bunların yanı sıra acele ve telaş, büyük sözü dinlememe, kıskançlık ve kibir, küçüme ve alay, ön yargı tutumları ve çocukların edelim gösterebileceği birtakım zararlı alışkanlıklara da eserlerinde yer vererek okuyucularda bilinç uyandırmayı amaçlamıştır:

4.2.1. Acelecilik

Hayatın içinde yer alan olumsuz tutumlardan biri de aceleciliktir. Zaman zaman aceleden kaynaklanan sorunların bedelleri de çok a ır olabilmektedir. Özellikle çocukların tabiatları gere i tez canlı olmaları onların bu konuda bilinçlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu tutuma yönelik üç adet örnek tespit edilmiştir:

Hızlı Sami'nin Yıldırım adlı öyküde Osman Bey torunu ile stanbul'a gitmek için bir otobüse biner. Otobüs kalkması gereken saatten tam iki saat sonra hareket eder. "Hızlı Sami" lakaplı oför daha sonra da kaybolan vakti telafi etmek için a ır hız yapar. Yolcuların türlü uyarılarına rağmen ne muavin ne de oför hızlı gitmekte tereddüt etmez. Acele etmenin nihayetinde de kaza yaparlar:

"Bizim oför bölgenin en hızlı oförüdür. Otobüsümüz ise adı üstünde bir Yıldırım'dır. Bu oförün elinde bu otobüs daha yavaş gidemez. oförümüze Hızlı Sami, derler. Kime sorsan tanır. Parmakla gösterilir kendisi.

...

Osman Bey, kendine geldi inde çayırların üstünde yatıyordu. Az ötesinde ise Hakan yatıyordu. Yanına gitti ve onu kucakladı. Bereket hiçbir ey olmamı tı. Kendisiyle alay eden muavin ise çömelmi a lıyordu. Gitti, elini omzuna koydu.

- te böyle evlat, diye konu tu. Sizin Yıldırım uçtu, uçtu ama en sonunda dü tü. Umarım Hızlı Sami de uslanmı tır. Kimse ölmedi ama bir oförün hız merakı ve dikkatsizli i yüzünden sekiz ki i yaralandı." (M, 2011: 63)

Yaramaz Ayı Zirzop adlı romanda Zirzop annesi ile birlikte avlanırken hep acele eder ve bu yüzden avları kaçıır:

"Annesi ile zaman zaman ava çıkmaya ba lamı tı bile. Ba lamı tı, ama kısa bir süre sonra ba ina gelmedik i kalmamı tı. Gevezeli i yüzünden zamansız dalı lar yapıyordu. Bir keresinde suyun içindeki yaban örde inin üstüne atılmı tı. Ku uçmu kurtulmu , fakat kendisi buz gibi suya boylu boyunca gömülmü tü. Annesi yeti mese az daha bo ulacaktı." (YAZ, 2011:8-9)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda Adil, aceleci bir çocuktur. Bu özelli i de onun sürekli sorun ya amasına neden olur:

"Bu ehri görmek arzusuyla yanıyordu. Büyüyünce belki görecekti, ama o zamana kadar beklemesi imkânsızdı. O her dü ündü ünü hemen yapmak isterdi." (ÜKY, 2011: 10)

4.2.2. Agözlölük

Çocuklara kazandırılması gereken de erlerden biri olan kanaatkârlı ın a ılanmasında yazar, bu de erin aksi olan agözlölü e de yer vererek bu e ilimin do uraca ı olumsuz sonuçlara dikkat çekilmesi amaçlamı tır. Eserlerde agözlölü e dair altı adet tutum tespit edilmi tir:

Aslan Çocuk adlı öyküde Mehmet, elindekilerle yetinmeyi bilmeyen, her eye sahip olma çabası içinde bir çocuktur. Bu agözlölü ü de ba ına türlü sıkıntılar açar:

“Mehmet, iyi bir ailenin tek çocu udu. Her eyi vardı. Fakat o elindekileri yeterli görmeyerek hep fazlasını istiyordu. Bu yüzden ba ına olmadık olaylar gelmi ti. Ama uslanmamı tı ki. Nerede bilmedi i tanımadı ı bir ey görse merak eder, mutlaka elde etmeye çalı ırdı.” (K, 2011: 13)

ampiyon adlı öyküde hırsı yüzünden çok sevdi i horozunu, horoz dövü ünde kaybeden Hasan'ın hikâyesi anlatılır. Hasan horozu ampiyon'u horoz dövü lerinde dövü türür. Horozların yeni emedi i bir dövü te Hasan beraberli e razı olmaz ve hırs yapıp hırpalanmı horozunu dövü türmeye devam eder. Daha sonra horoz dövü ü kazanır ama çok geçmeden ölür. Hasan yaptı ı hatadan pi manlık duyar ama artık i i ten geçmi tir. Çok sevdi i horozunu kaybetmi tir:

“Hasan sevinçten çıldırmı gibiydi. ampiyon yine kazanmı tı. Sevmek kucaklayıp ok amak için yanına gitti. ampiyon, Hasan'ın yüzüne bir daha baktı. A zından hazin bir hıçkırık çıktı. Bununla sanki ‘Elveda arkadaş ım’ dedi ve yı ıldı kaldı. Hasan'ın horozu ölmü tü. Hırsı yüzünden ölmü tü. nadı yüzünden ölmü tü. Hasan için ölmü tü.”

“ ampiyon'un ölüsünü ba rına bastı. Evinin ba rına bastı. Evinin bahçesine gömdü. Bir inat u runa, hırs u runa, canı gibi sevdi i ampiyon'unu kaybetti. O günden sonra akli ba ına geldi. Her gün gözleri ampiyon'un yattı ı minik tümse e takılır ve inadın, hırsın, ne kadar zararlı oldu unu dü ünürdü. O günden sonra bir daha horoz dövü lerine katılmadı. Horozların da canı oldu unu, onları gaddarca dövü türmemek gerekti ini anladı.” (ZOD, 2012: 64)

Heyecanlı Yolculuk adlı romanda Marko, denize dü en arkada ı Yako'yu kurtarmaktan vazgeçer. Böylelikle çaldıkları altınların hepsi kendisine kalacak daha zengin olacaktır:

“Yeti Marko, kurtar beni!

Marko önce arkada ını kurtarmak için birkaç kulaç attı. Daha sonra oldu u yerde durdu. Dudaklarında sinsi bir gülümseme belirdi. “Kurtarmamak daha iyi” diye dü ündü. Hem altınlara tek ba ına konacak, hem de Yako’nun u ursuz çenesinden kurtulmu olacaktı. Zengin olmak tutkusu gözlerini öylesine bürümü tü ki, o an ba ka ey dü ünemez olmu tu.” (HY, 2011:58)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda Adil, Zafer’in evden getirdi i yiyeceklerin ço unu yalanla ve Zafer’in saflı ından istifade ederek yemi tir. Ancak gözü doymaz, yiyecekleri payla ırken kendisine daha az yiyecek verdi i Zafer’in yiyeceklerini de yemeyi amaçlar:

“Zeki, ba ını çevirip arkada ına baktı:

-Ne var?

-Arkada lıkta her ey ortak, yiyeceklerini üçe bölece iz. Zeki ba ını iki yana salladı:

-Siz payınıza dü eni yediniz.

Adil itiraz etti:

-Yemedik.

-Yemedinizse ne yaptınız?

-Karnını i aret etti:

-Burada...

Zeki güldü:

-Oradan yiysin öyleyse.

Bu sözle arkada ını ma lup etti ini sanıyordu. Ama umdu u gibi olmadı. Adil çok kurnazdı:

-Bak, dedi. Biz bunu midemizde saklıyoruz. Çok acıkınca bölü ece iz yine. Önce meydanda olanı yemek gerek. Sen hiç vatanda lık bilgisi okumadın mı?” (ÜKY, 2011: 20)

Sultanlar Sultanı adlı öyküde Erol gördü ü enfes yiyecekler kar ısında açgözlülük yapar ve birini bitirmeden öbürüne el uzatır:

“Meyvelerin tadına doyamıyordu. Birini ısırırken öbürüne el uzattıyordu.

Arsızlı ı üstündeydi. (FA, 2012: 52)

Uzay Çocu u adlı romanda kom u gezegenin imparatoru kendi gezegeniyle yetinmeyip Serdar’ı kaçırarak uzaylıların gezegenini de ele geçirmeye çalı ır. Bu amaç do rultusunda birçok fenalık yapmaktan geri kalmayan imparator kendi halkına da sürekli zulmeder. Bu olayla okuyucuda insana ve çevreye kar ı merhamet duygusu uyandırılmaya çalı ılmı tır:

“-Dördüncü Galaksi mparatorlu u’nda ya ayan uzaylılar eskiden bizimle dosttular. Sonra ba ka yıldızdan biri gidip ülkede ihtilal yaptı. Herkesin malını mülkünü elinden aldı. Bunları birle tirerek devlet elinde topladı. “Allah” demeyi yasakladı. “Dindarım” diyenin boynunu vurdurdu. Hayvanlarla insanlara aynı ölçüde de er vererek akli sırada bir e itlik getirdi. Ülke halkını ölesiye çalı tırıyor. Ancak ölmeyecekleri kadar yieyecek veriyor. Oysa kendisi ve yakınları diledikleri gibi ya ayıp e leniyorlar. Bunun da adına e itlik diyorlar.” (UÇ, 2011: 96)

4.2.3. Bencillik

Bencillik, özellikle ya adı ımız ça ın hastalıklarından biridir. nşanın sadece kendi dü ünmesi ve kendi menfaatleri için birçok ki inin ma duriyet ya ayacak olmasını hiçe sayması, gerçek mana da insan sıfatı ta ıyan bir canlının meyledemeyece i bir tutumdur. Ya amının pek çok anında kendine çıkar sa lama ile insanlara zarar vermeme, payla ma gibi tutumlar arasında ikilemde kalacak olan çocu un do ru yolu tercih edebilmesi adına eserler vasıtasıyla bilinçlendirilmesi, karakterine ekil verilmesi hayati önem arz eder. Bencilli in okuyucular tarafından benimsenmesini engelleyici dokuz adet tutum tespit edilmi tir:

Canavar Robot adlı romanda Davut, robotunun nasıl çalı tı ını denemek için Musa Emmi’yi robota kovalatır. Ya lı adam, ne oldu una akıl erdiremedi i bir varlık tarafından kovalanmasından dolayı çok korkmu ve hayatı Davut tarafından büyük bir riske sokulmu tur. Bu yaptı ı ele tirildi inde ise bilimsel çalı malarını bir insanın hayatından daha üstün tutan sözler sarfeder:

-Ama az daha koca adamı korkudan öldürecektin. Neredeyse senin robotun çoban Musa Emmi’nin ölümüne sebep olacaktı. Adam ak am karanlı nda ormanda oradan oraya kaçmı durmu . Çamura dü mü bir de. Eli yüzü, üstü ba ı çamur içinde kalmı .

Davut bu anlattıklarından hiç üzülmiyordu. ‘Duyguları bu kadar körelmi olabilir mi?’ diye dü ündüm. Umursamaz tavırla yine konu maya ba ladı:

-Ödlekli ine doymasın! Hem Çoban Musa Emmi’nin hayatından ne olacak? Bilim kurban ister. Ay’a ilk çıkan insanlar sa lam dönebileceklerini umuyorlar mıydı santyorsun?’ (CR, 2011: 51)

Heyecanlı Yolculuk adlı romanda Marko, denize dü en arkada ı Yako’yu kurtarmaktan vazgeçer. Böylelikle çaldıkları altınların hepsi kendisine kalacak daha zengin olacaktır:

“Yeti Marko, kurtar beni!

Marko önce arkada ını kurtarmak için birkaç kulaç attı. Daha sonra oldu u yerde durdu. Dudaklarında sinsi bir gülümseme belirdi. “Kurtarmamak daha iyi” diye dü ündü. Hem altınlara tek ba ına konacak, hem de Yako’nun u ursuz çenesinden kurtulmu olacaktı. Zengin olmak tutkusu gözlerini öylesine bürümü tü ki, o an ba ka ey dü ünemez olmu tu.” (HY, 2011:58)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda Fazıl, arkada ı Zeki’nin dı arda kalıp gemiye girememesine duyarsız kalır. Sonuç olarak kendisi gemiye girmeyi ba armı tır. Oysaki yola Zeki’yle birlikte çıkmı lardır. Zeki’nin ya adı ı bir soruna Fazıl’ın kayıtsız kalması onun bencilli inin bir göstergesidir:

“Aslında o da üzgündü, ama üzüntüsünü hafifletmek için kabahati Zeki’ye yüklemeye çalı ıyordu. Vicdanı sızlıyordu. çinden gelen bir ses sürekli: ‘Arkada lık böyle olmaz, bu arkada lık de ildir.’ diye fısıldıyordu. (ÜKY, 2011: 54)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Can ve arkada ları otobüsle yolculuk etmektedir. Yolda giderken bazı gençlerin ve büyüklere yer vermedi ini, onlara kayıtsız kalıp yönlerini otobüs camına do ru çevirdiklerini görür ve bu tutumu ele tirir:

“Eve yorgun döndük. Otobüs çok kalabalıktı. Herkes Pazar gezmesinden dönüyordu. Bana en çok dokunan ne oldu biliyor musunuz? Bazı aileler çocuklarını koltu a oturtuyorlar. Ya lılara yer verdirmiyorlar. Bazı genç a abeyler de otobüsteki ya lıları görmemek için inadına ba ka tarafa bakıyorlar. Bu arada sınıf arkadaş larımdan Kemal, yerinden kalktı ve koltu u ya lı bir teyzeye verdi. ‘Tebrikler Kemal’ dedim içimden. Okulumuzun yüzünü ak ettin. Yarın onu mutlaka kutlamalıyım.” (CHD, 2011: 75)

Bizim Can adlı romanda Çipil Bülent, keyiflenmek ve canının sıkıntısını giderebilmek için bir arkada ının sırasına i ne koyar. Arkada ının canını acıtıp sa lı ını tehlikeye atmaktan çekinmez:

“O, sanki her eyden habersizmi gibi önündeki kâ ıda resim çizmekle me gul görünür.

....

Zavallı çocuk her eyden habersiz, ö retmenin sordu u soruya cevap vermeye çalı ıyordu. Sözüünü tamamlayıp yerine otururken acı bir feryatla tekrar sıçradı.” (BC, 2011: 30)

Bizim Can adlı romanda Can'ın babasının alkolik arkada ı e ini ve çocuklarını umursamaz. Tek önceli i alkol temin etmek olan adamın kızının ve e inin hayatlarını nasıl idame ettirecekleri umrunda bile olmaz:

“-Ben içmeden duramam, dedi. Ba larının çaresine baksınlar. Artık kimseyi geçindirmek istemiyorum.” (BC, 2011: 74)

Sultanlar Sultanı adlı öyküde Erol bencillik yaparak bilmedi i bir yerde ölçüsüzce e lenir, ba nının belaya girece ini ise umursamaz:

“-Ben keyfimi bozamam, dedi. Yedi, içti, canının istedi ini yaptı.” (FA, 2012: 54).

Karıncalar Sava ı adlı romanda Kerim'i barı a ikna eden Karael, onun sadece kendini dü ünmesine kızar. Sadece kendi canları için de il, bütün karıncaların canı için de kaygılanması gerekir:

“- imdilik zindana kapattılar. Yakında da öldüreceklerine eminim. Yenilgilerinin intikamını bu zavallılardan alacaklardır.

-Onları da kurtarmak lazım. Elini omzuma koyup bastırdı:

-Bana bak küçük karınca, dedi. unu bunu kurtarmayı dü ünürken kendimizi kurtarmayı unutuyoruz. Bizim de kurtulmamız lazım, bunu unutma!

_unutmuyorum, ama bizim tek ba umıza kurtulmamız kimsenin i ine yaramaz ki!

-Kendimize faydası dokunur.

Kerim'i azarladım:

-Hâlâ bir Kızıl Karınca gibi dü ünüyorsun. yi bir karınca ba kalarını kendinden çok dü ünmelidir.” (KS, 2012: 69)

4.2.4. Büyük Sözü Dinlememek

Ya ları itibariyle çocuklar, hayatı geni ölçüde tanıma hususunda yetersiz ya antılara sahiplerdir. Her ne kadar büyüklerin her konuda do ru tespitlerde bulunarak sa lam adımlar atmaları söz konusu olmasa da onların hayat tecrübelerinden ve bilgilerinden yararlanmanın, tavsiyelerini dikkate almanın herhangi bir sakıncası olmayacaktır. Dahası geli im evresi olarak içinde bulunan ça da çocukların pek çok hususta ebeveyn kararlarına tabi olmasını gerektirir. Bu nedenle çocuklara büyüklerinin tavsiyelerinden çıkmamalarının telkin edilmesi gereklidir. Eserlerde büyük sözü dinlememeye ait altı tutum tespit edilmiştir:

Fedakâr Annem adlı öyküde Aynur'un annesi hasta olan kızına portakal almak isteyince önce manavın ardından da mahalle çocuklarının a a ılamalarına maruz kalır. Çocuklar bununla da yetinmeyip kadını ta lamaya ba larlar. Kadını tanımayan çocuklar manavın olumsuz söylemlerinin etkisinde kalıp kadına kar ı ön yargıyla yakla ırlar. Oysa kadın, çocukların bu tutumlarına kar ı kızmadı ı gibi onları tatlı bir dille ta atmamaya ikna etmeye çalı ır:

“Çocuklar pe inden ba rı ıyorlardı. Belki on tanesi bir a ızdan:

-Deli, deli tepeli, diye ba ırıyorlardı. Bazıları ta bile atıyordu. Arkasına dönüp baktı:

-Yavrularım, dedi. Yapmayın!

Hiç birisine kızmadı. Çocuktular. Kabahat onlarda de il, onları yeti tirenlerde idi.

-Ta atmayın yavrularım, diye yalvardı. Ben de anneyim.” (FA, 2012: 14)

Fedakâr Annem adlı öyküde Sermet, anne ve babasının sözlerine kulak asmayan bir çocuktur:

Büyüdükçe uslanır diye dü ünüyorlardı. Yedi ya ına geldi i zaman, anne ve babası bo yere, uslanaca ını beklemi lerdı. Ama Sermet'te bir de i iklik olmamı tı.” (FA, 2012: 22)

“Caddede kou maz. Bak ne kadar çok araba gelip geçiyor, ezilirsin Allah göstermesin!

-Ezilmem anne, hiç merak etme.” (FA, 2012: 24)

Tembel Ali adlı hikâyede Ali, tembellik hastalığı yüzünden büyüklerinin sözlerine kulak asmaz:

“-Hadi bakalım tembel o lum, kalk artık, dedi. Ali, gözlerini açmadan cevap verdi: Biraz daha uyumak istiyorum anne.

-Okula geç kalacaksın ama.

-Olsun.” (FA, 2012:58)

Yaramaz Ayı Zirzop adlı romanda annesi Zirzop’u insanlara karşı dikkatli olması konusunda uyarır. Ancak o kulak asmaz. Kibre kapılıp insanlardan daha akıllı olduğunu ve onların kendisine zarar veremeyeceğini düşünür:

“Ama kafaları çok iyi i ler; çok kurnazlardır. Zirzop çok a ırmı tı:

-Tilki kadar mı, diye sordu.

-Hatta daha çok. Öyle akla gelmedik tuzaklar kurarlar ki, farkına varmadan içine dü ebilirsin. Zirzop yine de umursamadı bu durumu. Pençesi ile kafasını i aret ederek:

-Ben onlardan daha akıllıyım, dedi.

-Böyle dü ünme yavrum! Kendine çok güvenir ve gurura kapılırsan daha çok ba arısız olursun.” (YAZ, 2011:10)

ki Karde adlı hikâyede efik, babasının tasarruflu olmak konusundaki öğütlerini dinlemeyerek parasını ihtiyacı olmayan şeyler için harcar:

“ efik evden çıkar çıkmaz, babasının öğütlerini unuttu.” (K, 2011:7)

ki Karde adlı hikâyede Mehmet, babasının sözünü dinlemeyerek ormana kaçar:

“Babasına fark ettirmeden ormanın içlerine daldı.” (K, 2011:13)

4.2.5. Küçümseme ve Alaycılık

“ nsanı küçük dü ürmeye çalı mak, onun hatasından ya da zayıf tarafından istifade ederek alaya almak basitliktir. Ve kötü duyguların sonucudur.” (Kalyoncu, 2010, s. 55) Çocuklar da asıl erdemini insanları küçümsemenin ya da zaafiyetlerini if a ederek alay konusu yapılmalarından ziyade kusurlarının örtülmesinin ve ki ileri de erli görmenin altında yattı nı bilmeli ve bu anlayı la hareket etmelidir. Eserlerde küçümsemenin ve alaycı tavırlar sergilemenin yol açtı ı olumsuz sonuçlar açıkça ele tirilmi ve okuyucuların bu tür tutumları benimsememesi için çaba sarfedilmi tir. Bu de erle ilgili on sekiz adet bulgu tespit edilmi tir:

Bizim Can adlı romanda Can'ın sınıfındaki bir arkada na sınıftaki herkes lakabıyla hitap eder. Çocu un gözlerinde bozukluk vardır. Bu rahatsızlı ndan dolayı kendisine “Çipil Bülent” olarak seslenilir. nsanların kusurlarından ya da olumsuz durumlarından yola çıkarak onları rencide edecek lakaplardan kaçınılmalıdır:

“Ne bileyim? Gözleri bir parça a ı bu çocu un, bir parça da ya lı durur hep. Herhalde bunun için ‘Çipil Bülent’ diyorlar. Zaten okulda iki Bülent var. Birbirlerinden ayırmak için bunu kullanmam gerekiyor.” (BC, 2011: 29)

Bizim Can adlı romanda Mürsel, sınıf arkada ı Bilâl ile fakirli i ile alay edip onu küçümsemi tir:

*“Gözleri birden parladı. Kapıyı ardına kadar açtı:
-Buyurun, dedi. Ama Mürsel’i görmekten hiç de memnun olmu bir hali yoktu do rusu. Çünkü bu çocuk Bilâl’in fakirli i ile hep alay etmi , onu küçümsemi ti.”* (BC, 2011: 43)

“Bazı kötü kalpli çocuklar alay etmi , zavallıcı n daha beter üzülmesine sebep olmu lardı. Fakir olmak insanlar için bir kusur de ildi ki! Kabahat olan çalı mayıp hırsızlık yapmaktır.” (BC, 2011: 36)

Yaramaz Ayı Zirzop adlı romanda Zirzop arkada larını küçümser. Her konuda kendisinin üstün oldu unu zanneder:

“Arkada larından da ayrılmu tı. Onları küçümsüyordu: ‘Ben hem yakı ıklıyım, hem de çok kuvvetliyim. Bana arkada olmak onların haddine mi dü mü ?’ diye dü ünüyordu.” (YAZ, 2011:15)

Yaramaz Ayı Zirzop adlı romanda Zirzop, bayku la atı maya ba lar. Kibri yine ba ina i açmı tır. Bayku da ona ders vermek için onunla alay etmeye ba lar:

*“Zirzop artık burnundan solumaya ba lamı tı:
-Bana küçü üm dedin ha!
-Ya, öyle dedim.
-Bunu hayatınla ödeyeceksin. Tüylerinle birlikte yutaca ım seni.
Bayku hiç geri adım atmıyordu. Sözleri ile Zirzop’u kızdırmaya devam ediyordu:
-Yava ol, tüylerimin hazmı zordur, dedi.”* (YAZ, 2011:20)

Canavar Robot adlı romanda Davut yaptı ı robottan bahsedince arkada ları onu hayalcilikle suçlayıp onunla alay ederler:

*“Necmi:
-Amma da atıyorsun, diye alay etti. Robot yapmak kim sen kim!
Hüseyin:
-Git ba kasını kandır, diye tersledi.
Cemal:
-Yalancı sahtekâr ne olacak sen de, dedi.
Ömer:
-Tabii tabii, okula bile gitmiyorsun ama büyük bir bilim adamı oldun bu ya ta, diye dalga geçti. (CR, 2011: 7)*

“Haydi oradan sen de! Bizi kandırabilece ini sanıyorsun. Biz bu hikâyelere inanacak kadar saf mıyız? Bizde o göz yok tamam mı? Sen git bu yalanlara be ya ındaki çocukları, dedem ya ındaki ya lıları inandır. Onlar seni bizden daha dikkatli dinler.” (CR, 2011: 10)

Canavar Robot adlı romanda Davut, arkada ını götürdü ü ma arada robotuyla korkutur. Sonra da arkada ıyla alay eder.

“Öylece ne kadar kaldı ımı bilmiyorum. Bir ara Davut’un alaycı sesi kulaklarımda çınladı:

-Amma korkaksın be! Haydi aç u gözlerini. Bir ey yok merak etme.” (CR, 2011: 32)

Vatan çin adlı romanda Yunan Kuvvetleri Kumandanı kibre kapılarak Osman Gazi'nin türbesini tekmeleyerek kurdu u devleti ve torunlarını kendi elinden kurtarması için aya a kalkmasını isteyerek hem Osman Bey ile hem de Türk halkı ile alay eder:

“Yunan Kuvvetleri Kumandanı, Osman Gazi'nin türbesini tekmeliyor, öyle ba ırıyor: ‘Kalk bakalım Osman! Senin kurdu un devleti ben yıkıyorum. Kalk da milletini kurtar, ben de göreyim!’ (V , 2011: 10-11)

Doktor Olaca ım adlı romanda Adil'in babası öldükten sonra ekonomik durumları gitgide kötüle ir. Onların kimsesiz ve yoksul olu ları köy çocukları tarafından alay konusu olup Adil'e “Yetim Adil” diye ba ırırlar:

“Bazen köy çocuklarının, arkasından ‘Yetim Adil, Yetim Adil’ diye ba ırdıklarını duyarak içi yana yana evine dönerdi. Bu sözler onu biraz daha eritti, biraz daha tüketti. Çok sevdi i okulunu da bırakmak zorunda kaldı.” (DO, 2011: 25-26)

Damlaya Damlaya Göl Olur adlı öyküde Veli, karde i Ali'nin tasarruf etmesini küçümseyerek onunla alay eder:

“-Vay küçük beyim var. Damlaya damlaya göl olacakmı . Bir lirayı kumbarayı atıp para biriktireceksin de elbise alacaklar sana ha!” (K, 2011: 47)

Bizim ükrü adlı hikâyede ükrü, köydeki di er çocukları küçümseyip onlarla alay eder:

“ ükrü on iki ya ında idi. Köydeki çocukları küçümserdi. Onları üzer, onlarla alay ederdi.” (HYS, 2012: 24)

Bizim ükrü adlı hikâyede ükrü, çok iyi yüzme bildi ini iddia eder. Çocuklar da ona oyun oynayıp suya girmesini sa larlar. Yüzme bilmedi i ortaya çıkan ükrü ile köyün di er çocukları alay etmeye ba lar:

“Bu sefer beline kadar girdi suya. Tüm çocuklar hep bir a ızdan ba ladılar ça ırmaya:

-Gelsene!

Bir taraftan tempo tutuyorlardı:

-Gelemez, gelemez, gelemez!” (HYS, 2012: 30)

Fedakâr Annem adlı öyküde Aynur’un annesi ona portakal almak ister. Ancak manavdan hiç beklemedi i bir tavır görür. Manav onu küçümseyip kibre kapılmış tır. Portakalın Aynur ve annesi için lüks sayılabilecek bir gıda oldu unu dü ünmektedir. Bunu da acımasızca dile getirmektedir. Bu tavır sadece manavla sınırlı kalmayıp onu gözlemleyen mahallenin çocukları tarafından da sürdürülmü tür:

“Manavda sıra sıra portakallar, sanki gülümseyerek ona bakıyordu.

-Sulu, sulu, diye mırıldandı. Aynurcuk bunlardan bir tanesini yese iyile irdi. Yakla tı!

-Kaça portakal?

i man manav umursamaz bir tavırla fiyatını söyledi:

-Kilosu üç lira...

Aynur’un annesi kendi kendine söylendi:

-Benim be kuru um bile yok. Sessizce ba nı e ip oradan uzakla maya çalı tı. Manav ardından söylenmeye ba ladı:

-Senin nene gerek portakal? Kuru ekmek buldu una ükret. Nene gerek portakal? Duymamak için ko mak istedi Aynur’un annesi. Aya ı kaldırıma takıldı. Boylu boyunca yere uzandı. Birkaç çocuk güldü haline. Birkaçı:

-Deliye bakın, tepeliye bakın, diye ba ırdı.” (FA, 2012: 12-13)

Sular Altında Bir Ülke adlı romanda Mini, ahtapotu arkasından yana arak etkisiz hâle getirir. Bu sırada kibirlenir:

“Bizim Mini’yi görmeliydiniz çocuklar! O ne havalı hareketti öyle! Kasım kasım kasılmı tı. Yanından geçerken hafiften bir omuz vurdum.

-Gururlanma Mini, dedim. Gurur ba a büyük bela açar.

Gülümseyerek baktı:

-Özür dilerim, diye fısıldadı.” (SABÜ, 2011:48)

Yaramaz Ayı Zirzop adlı romanda annesi Zirzop’u insanlara kar ı dikkatli olması konusunda uyarır. Ancak o kulak asmaz. Kibre kapılıp insanlardan daha akıllı oldu unu ve onların kendisine zarar veremeyece ini dü ünür:

“Ama kafaları çok iyi i ler; çok kurnazlardır. Zirzop çok a ırmı tı:

-Tilki kadar mı, diye sordu.

-Hatta daha çok. Öyle akla gelmedik tuzaklar kurarlar ki, farkına varmadan içine dü ebilirsin. Zirzop yine de umursamadı bu durumu. Pençesi ile kafasını i aret ederek:

-Ben onlardan daha akıllıyım, dedi.

-Böyle dü ünme yavrum! Kendine çok güvenir ve gurura kapılırsan daha çok ba arısız olursun.” (YAZ, 2011:10)

Yaramaz Ayı Zirzop Adlı romanda Zirzop güçlü olu una güvenerek kendini her konuda herkesten üstün görerek kibre kapılır:

“Arkada ları ile güre e tutu uyor, hepsinin sırtını yere getiriyordu. Alabildi ine imarmı , kendi kuvvetinden ba ka hiçbir ey tanımaz hale gelmi ti. Kendi aklından ba ka hiçbir akli be enmiyordu.” (YAZ, 2011:12)

Yaramaz Ayı Zirzop adlı romanda insanların tüfikle bir geyi i ne kadar kolay alt ettiklerini gören Zirzop, korkusundan insanlara görünmeyip geyi i onlara bırakır ancak kibrimi o kadar büyüktür ki bu duruma inanmak istemez:

“Daha sonra böyle dü ündü ü için utandı. Gururuna yediremedi. ‘Yok canım. Onların delikli demiri bana bir ey yapamaz. Ama karnum da aç de il zaten. Geyi i onlara hediye edebilirim’ diye dü ündü.” (YAZ, 2011:26)

Vatan çin adlı romanda Yunan Kuvvetleri Kumandanı kibre kapılarak Osman Gazi'nin türbesini tekmeleyerek kurdu u devleti ve torunlarını kendi elinden kurtarması için aya a kalkmasını ister:

“Yunan Kuvvetleri Kumandanı, Osman Gazi'nin türbesini tekmeliyor, öyle ba ırıyor: ‘Kalk bakalım Osman! Senin kurdu un devleti ben yıkıyorum. Kalk da milletini kurtar, ben de göreyim!’ (V , 2011: 10-11)

Arkada ım Fatih adlı öyküde ekonomik durumu iyi olmadı ı için tatilde gezip e lenemeyen, hatta babasına yardımcı olmak durumunda kalan Fatih ile arkada ları alay eder ve onu küçümserler:

“Mustafa, arkada larının bu tavrına çok üzüldü. Dayanamadı onlara çıktı tı.

-Bu yaptı ınız çok ayıptır. nsanların fakirli i ile alay edilmez. Yeni bir kahkaha daha koptu. Çocuklardan biri Mustafa'yı göstererek:

-Bakın bakın nasıl da savunuyor, çünkü o da Fatih gibi fakirdir. (M, 2012: 16-17)

4.2.6. Ön yargılı Olmak

Ça ımızdaki en yaygın sosyal problemlerden biri de ön yargıdır. Ki ilere, varlıklara, olay ve durumlara kar ı beslenebilen bu tutum insanlar arasında sa lıklı bir ileti im kurulması adına sorun te kil eder. Nesnellikten yola çıkmak yerine, zihnimizde belirledi imiz kesin ancak temelsiz yargılara kapılarak yanlı tespitlerde bulunuruz ki bu da pek çok yanlı lı ı beraberinde getirir. Çocukların bu gibi tutumlar takınmanın yol açaca ı sorunları okuyarak tecrübe etmeleri, onların bu tutuma kar ı bilinç geli tirmeleri açısından faydalı olacaktır. Eserlerde ön yargının olumsuz bir tutum oldu una yönelik on dokuz adet bulguya rastlanmı tır:

Köy Çocu u adlı romanda stanbul'a göç eden Orhan ve ailesi yeni evlerine ta ınacakları sırada kom uları onlara kar ı ön yargılı yakla ırlar. Onların sorun çıkarıcı ve u ra ılması gereken insanlar olarak gördüklerini ifade etmekten çekinmezler. Mahalle çocukları da Orhan'ı ve karde i Ay e'yi hem konu malarındaki hem de giysilerindeki farklılıklardan ötürü onlarla alay edip onları küçümsemektedirler. nsanlar arasındaki farklılıklar saymakla bitmez. Çe itli özelliklere göre insanları iyi-kötü i e yarar ya da yaramaz olarak sınıflandırmak çok büyük bir hatadır:

“- Baksana köylüler geldi!

-Yine u ra dur bunlarla!

Babam duymu tur söylenenleri. Hiç böyle söylenir mi? Gülümseyip “Ho geldin” diyeceklerine alay ediyorlar. Köyliümü üz, tabii köyliüyüz ne sandınız? Elbiselerimiz sizinkinden daha mı kötü sanki?” (KÇ, 2012: 113)

“- Köylülere bakın çocuklar!

Bir kötü çocuk daha çıktı. Hepsi aynı mı bunların? Köye ehirden bir çocuk gelecek olsa böyle mi kar ıldık? Güzel güzel yanına gider “Ho geldin” derdik. Bunlar kötü çocuklar, kahretsin babamı da kızdırdılar.” (KÇ, 2012: 114)

“Çocuk ‘köylü oldu un konu mandan anla ılıyor’ dedi. Sonra kıkırdadı ‘Giyiminden de anla ılıyor’ dedi. imdi zor anla ılır herhalde. Ben ve Ay e ehirliler gibi giyindik. Buradakiler gibi konu amıyorsam konu amıyorum, ne olmu ? Onlar benim gibi konu abiliyorlar mı?” (KÇ, 2012: 116)

Fedakâr Annem adlı öyküde Aynur'un annesi hasta olan kızına portakal almak isteyince önce manavın ardından da mahalle çocuklarının a a ılamalarına maruz kalır. Çocuklar bununla da yetinmeyip kadını ta lamaya ba larlar. Kadını tanımayan çocuklar manavın olumsuz söylemlerinin etkisinde kalıp kadına kar ı ön yargıyla yakla ırlar. Oysa kadın, çocukların bu tutumlarına kar ı kızmadı ı gibi onları tatlı bir dille ta atmamaya ikna etmeye çalı ır:

*“Çocuklar pe inden ba rı ıyorlardı. Belki on tanesi bir a ızdan:
-Deli, deli tepeli, diye ba ırıyorlardı. Bazıları ta bile atıyordu. Arkasına dönüp baktı:
-Yavrularım, dedi. Yapmayın!
Hiç birisine kızmadı. Çocuktular. Kabahat onlarda de il, onları yeti tirenlerde idi.
-Ta atmayın yavrularım, diye yalvardı. Ben de anneyim.”* (FA, 2012: 14)

Can'ın Hatıra Defteri adlı romanda Murat, di er köylü çocuklarının kendisine kar ı ön yargı duymalarından ikâyetçidir. Çocuklar onu pek tanımadıkları için onunla bir ey payla mak istemezler. Hatta bencil, kendini be enmi birisi olarak görürler. Oysa Murat'ın böyle özellikleri yoktur. Aksine candan, samimi ve mütevazı bir dosttur:

*“Bana ne verdi ini biliyor musun? Köy çocuklarının esirgedi i eyi sen bana veriyorsun.
-Ama onlar seni tanımıyor ki...
Yüzünde alaycı bir gülümseme gezindi:
-Hayır Can, ço uyla birlikte büyüdük.
-Olsun yine de seni tanımıyorlar. Tanımadıkları için de bencil, kendini be enmi biri sanıyorlar.”* (CHD, 2011: 20)

Can'ın Hatıra Defteri adlı romanda Can, Murat'ın babasından ba ka köylülerin ön yargıyla yakla ıp duyarsız kaldı ı bir ki i daha vardır. Hatta insanların duydu u ön yargı bu ki inin korkulacak birisi oldu u imajını yaratmı tır. Can merak edip bu ki iyle tanı ır. Onun korkulacak bir insan olmadığını aksine çok sıcakkanlı ve iyi bir insan olduğunu görür. Köy halkı onun cinlerle perilerle içli dılı bir ya amının olduğunu düşünürler. Can bunun çok komik bir sebebinin olduğunu onunla tanı tıktan sonra ö renir. Adam sadece korku filmlerine ilgi duyan bir insandır:

“-Hemen hemen Türkiye’nin her tarafını gezdim. Yıllarca çekti im hasreti dindirmeye çalı tım. Bu arada yerle e bilece im bir yer arıyordum. Sonunda burasını buldum. Mendiliyle alnunda biriken teri sildi:

-Buldum ve yerle tim. Ama köylüler beni sevmiyor. Bana sihirbaz, hatta eytan bile diyenler var. Oysa ben de onlar gibi insanım, Müslümanım. Buna ra men çok yalnızım.

Hüzünlü bir ekilde içini çekti. Konu masına ara vermesinden faydalanıp sordum:

-Peki ama evinizde cinler, periler, canavarlar gördüklerini iddia edenler var.

-Sen ehir çocu usun. Sinema nedir bilirsın de il mi?

-Köylülerin gördükleri gerçek de il mi yani?

Yüzüne farklı bir gülümseme yayıldı:

-Ben korku filmlerini çok severim. ngiltere’den gelirken yanuma bir sinema makinesiyle birkaç korku filmi almı tım. Fırsat buldukça oynatırım. Böylece biraz olsun yalnızlı ımı unuturum. Köylüler de perdedeki filmi yarım yamalak görüp o tip eyleri uydurmu lar.” (CHD, 2011: 42-44)

Zengin Olan Dilenci adlı öyküde dükkanına dilenmeye gelen bir adamı patron kovar. Dilenciyi ihtiyacı olmadı ı halde dilenen bir ki i olarak görerek ona ön yargıyla yakla ır. Ancak adam gerçekten dü kündür:

“-Defol git buradan! Gelen para, giden para. Biz parayı sokaktan mı topluyoruz be adam? Adam iyice büzüldü:

-Dü tük bir kere beyim, dedi. Dü mez kalkmaz bir Allah.

-Çalı sana dilenece ine; alı tınız bedava ya amaya, alı tınız.

Adam yalvarır gibi sordu:

- verir misiniz beyim?

-Bende i yok.

Boynunu e ip zoraki gülümsedi:

-Herkes böyle diyor beyim. Ben nereden i bulup çalı ayım.

-Bana ne? Nereden bulursan bul.” (ZOD, 2012: 8)

ehzade Murat adlı romanda padi ahın dördüncü çocu u ehzade Murat, do du unda çirkinli inden dolayı babası tarafından dı lanır. O, di er karde leri gibi güzel yüzlü bir çocuk de ildir. Babası da onun dı görünü üne aldanıp onu evladı olarak benimsemez. Oysaki ehzade Murat, evlatlar içinde hem babasına hem de vatanına en çok fayda sa layacak çocuktur. Babasının, onun fiziksel özelliklerine bakarak besledi i ön yargı kendisini yanıltacaktır:

“Günlerden bir gün Allah ona bir çocuk daha verdi. Bebe i padi ahın huzuruna götüren ebe kadın, bekledi i ihsanı bile alamadı. Padi ah, bebe in yüzüne baktı baktı ve:

-Aman ya Rabbi! Bu kadar çirkin bir bebek hayatımda görmedim, diyerek kucağından indirdi.

....
Büyüdü ama bir türlü saraylıların sevgisini kazanamadı. Öbür karde leri gibi güzel olmaması bir kabahat sayıldı. Babası ba ta olmak üzere hiç kimse di er ehzadelere gösterdi i sevgiyi ve saygıyı ona göstermedi.” (M, 2011: 9-10)

ehzade Murat adlı romanda ehzade Murat’ın çirkin bir yüze sahip olması onun kalp güzelliğinin saray e rafı tarafından görülmemesine sebep olur. Herkes onu di görünüşüne göre de erlendirir:

“Ama saraylılar di görünüşüne bakıp karar vermeye alı mı lardı bir kere. Kimse onun pırlanta gibi kalbini fark etmiyor, üstün kabiliyetlerini görmüyordu.” (M, 2011: 10)

ehzade Murat adlı romanda sava meydanında görünmeyen ehzade Murat’ın a abeyleri babalarını dolduru a getirerek padi ahın ehzade Murat’a kar ı ön yargı beslemesini sa larlar:

“-Siz onun kof cesaretine kandınız babacı ım, dedi. Bakın i te sava tan kaçır. Biz i ate e atar da kendisi gelmez. Kim bilir belki de diü manla birlik olmu tur.” (M, 2011: 10)

Yetim Çocuk adlı romanda babası öz o lu Metin’e kar ı ön yargı beslemektedir. O lunu tanıyıp neleri yapaca mı, neleri yapmayaca mı tahmin edebilmesi gerekirken ikinci e inin dolduru larına hemen gelerek Metin’e kendini savunma hakkı dahi vermeden iddete ba vurarak o lunu cezalandırır:

*“Sözün burasında babası çıkageldi:
-Ne oluyor bakalım, diye sordu kalın sesiyle.
-Ne olacak, dedi sarı kadın. O lun bize yalancı diyor.
Metin’in babası çok sinirlenmi ti:
-Öyle ha!
-Hem de yüzümüze kar ı, diye perçinledi Lütfi’nin annesi. O luma ettikleri yetmemi gibi bana da yalancı diyor.
-Ne etti o luna?
-Daha ne edecek, göle attı.”
Kula ında müthi bir acı hissetti. Babasının eli kula ındaydı. Kula ı kopacak gibi acıyordu. (YÇ, 2012:47)*

Yetim Çocuk adlı romanda Arif, Metin'e suçlunun yakalanmasında kendisinin yaptığı katkılarından gazetecilere bahsetmediğini dü ünerek sitem eder. Bu konuda Metin'in açıklama yapmasına izin vermeyecek kadar ön yargılıdır. Oysa Metin, gazetecilere Arif'ten de bahsetmi ancak gazeteci Arif'e haberinde yer vermemi tir:

“-Tabii yapmadım. Üstelik ben arkadaşlarımdan da söz etmi tim. Gazeteci kendi bildi i, istedi i gibi yazdı. Suç benim de il ki...

Mevlüt Hoca gülümsedi:

-Buna sevindim. Peki, ama Arif'e bunu niçin anlatmadın?

-Anlatmak istedim, fakat dinlemedi bile.” (YÇ, 2012:106)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda yamaklardan patates çuvallarını satın alan adam çuvalların içinden Adil ile Fazıl çıkınca gemi görevlileri tarafından çocuklarını gizlice gemiye sokmakla suçlanır. Oysa çocuklar onun de ildir. Gemi görevlileri çıkan bu manzara kar ısında adama ön yargı ile yakla ıp çocukların kendisi ile bir alakası olmadı nı söyleyen adamı yalancılıkla suçlamaya devam ederler:

“-Utanmıyor musun, çocuklarını patates çuvalları içinde kaçak yolculuk ettirmeye?

Adam neredeyse bayılmak üzereydi. nler gibi cevap verdi:

-Bunlar çocuklarım de il benim!

-Vay, bir de inkâr ediyorsun demek! Yalancı, düzenbaz! Sana gösteririm.” (ÜKY, 2011: 67)

Canavar Robot adlı romanda Davut'un robot yaptığı nı iddia etmesi arkadaşları tarafından ön yargı ile kar ılanır:

“Necmi:

-Amma da atıyorsun, diye alay etti. Robot yapmak kim sen kim!

Hüseyin:

-Git ba kasını kandır, diye tersledi.

Cemal:

-Yalancı sahtekâr ne olacak sen de, dedi.

Ömer:

-Tabii tabii, okula bile gitmiyorsun ama büyük bir bilim adamı oldun bu ya ta, diye dalga geçti. (CR, 2011: 7)

“Haydi oradan sen de! Bizi kandırabilece ini sanıyorsun. Biz bu hikâyelere inanacak kadar saf mıyız? Bizde o göz yok tamam mı? Sen git bu yalanlara be

ya undaki çocukları, dedem ya undaki ya lıları inandır. Onlar seni bizden daha dikkatli dinler.” (CR, 2011: 10)

Canavar Robot adlı romanda Davut’un robot yaptığı na anlatıcı da inanmaz. Ancak Davut bir robot yapmayı ba armı tır:

“Kesin yalan söylüyordu. Çünkü bu konuda hiçbir e itim almamı tı. Benimle birlikte ilkokula ba lamı , ama dördüncü sınıftan ayrılmı tı. (CR, 2011: 11)

Canavar Robot adlı romanda Davut, okulu bırakmı tır ve okulun gerekli olmadığını dü ünmektedir. Bu konuda geli tirdi i ön yargıyı ö retmeninin onu ikna etme çabaları da yok etmeye yetmez:

“Okulda bir ey ö retilmedi ini iddia ediyordu. Zaman kaybı oldu unu dü ünüyordu derslerin. Ö retmenimiz dayanmamı okula tekrar dönmesi için evlerine gitmi ti. Annesi ve babasıyla tek tek görü mü tü. Davut’u ikna etmek için ne diller dökmü tü. Ama bizim ısrarlarımız da ö retmenimizin sözleri de i e yaramamı tı.” (CR, 2011: 11)

Doktor Olaca ım adlı romanda Adil, annesinin verem olmasına ra men hastanede yatmasına müsaade etmez. Çünkü babası hastanede vefat etmi tir. Bu nedenle hastanelere kar ı hatta beyaz önlüklere kar ı içinde bir ön yargı olu mu tur. Annesini de babası gibi hastanede kaybetmekten korkar:

“-Anneni hastaneye yatırsak ne dersin küçü üm?
-Hayır, istemiyorum. Ölürsa yanımda ölsün.
Adil buna razı olmuyordu. Hastanede ölen babasını gördükten sonra hastanelere kar ı bir nefret uyanmı tı içinde. Sade hastanelere de il, bütüün beyaz boyalı binalara dü man olmu tu.” (DO, 2011: 30)

4.2.7. Yalancılık ve Sahtekârlık

“Yalancılık, kısa süre için ki iyi rahatlatıcı gibi görünse de uzun vadede zararlı olaca ı ve bu sebeple mutlaka kaçınılması gereken zararlı bir davranı tır. Bu yanı alı kanlık daha çok çocukluk ça ında ba lar. Çocuklar genellikle ebeveynleri tarafından azarlanacakları cezalandırılacakları endisi ile hata yaptıklarında ya da bir suç i lediklerinde gerçe i söylemekten korkar yalan söylerler. Yalan söyleyerek bir an için

kurtulacaklarını dü ünürler. Aslında bu onları birkaç ekilde olumsuz etkiler;” (Kalyoncu, 2010, s. 57)

Her eyden önce çocuklara, sonuçları ne olursa olsun dürüstlükten ayrılmamanın hayati öneme sahip oldu u benimsetilmelidir. Bunun da gerçeikle mesi çocukların masum bir yalanla ba layan bir olayın giderek daha sarmal bir yapıya kavu abilece inin, sürecin sonunda da bir yalanın birden çok yalanı do urarak artları kendileri açısından daha tehlikeli ve içinden çıkılmaz bir hâle sokaca ını kavratmaktan geçmektedir. Dürüstlü ün sonunda belki kar ıla mak istemedi imiz sonuç ve yaptırımları görebiliriz. Ancak ba ta çevremizin güven duygusunda bir sarsıntıya yol açma ve yalan söyleyerek olayın boyutunu ve güçlü ünü daha da zirveye tırmandırma gibi durumlar en ba ta maruz kalaca ımız cezalardan daha a ır olabilir. Çocu un özellikle yalan söyleme alı kanlı ından uzak durup dürüstlü ü tercih edebilmesinde aile ve di er otorite merkezlerinin önemi büyüktür. Çocuk tarafından yapılan hata ya da i lenilen suç ne olursa olsun çocu un dürüst davranması kesinlikle gözardı edilmeyerek hatanın tekrarına sebep olmadan peki tirilmelidir. Bu de erin çocukların karakterine a ılanabilmesi ya am içerisindeki bireysel ve sosyal pek çok sorunun da kendili inden çözülmesini sa layacaktır. Roman ve hikâyeler içerisinde yalan ile ilgili yirmi altı de er tespit edilmi tir:

Köy Çocu u adlı romanda Orhan’ın babası Orhan’ın ehre ta ınma konusundaki tepkilerini azaltmak için ona yalan söyleyerek Orhan’ın kuzusu Çırpma’nın kamyonda oldu unu ve kendileriyle stanbul’a geldi i yalanını söyler. Ancak Orhan, gerçe i ö rendi inde büyük bir hayal kırıklı ı ya adı ı gibi babasına kar ı da bir güven travması ya ar:

“O da ne? Bizim avluya koyunlar dolu mu . Yanlarında çoban kılıklı biri var. Köyümüzün çobanı Mustafa Emmi’ye ne kadar benziyor. Yanılmıyorum o! Kamyona do ru ko an koyun yoksa!

-Çırpma!

Tanıdım, Çırpma bu, ama olamaz! Onun kamyonda bulunması lazım. Babam oyun etmi olamaz. Bütün koyunları kamyona yükledi ini söylemi ti. Aldatmı olamaz!

....

Çırpmaaa!
Melemesi imdi daha iyi duyuluyor. Babam aldattı beni! Bütün koyunları ve tavukları yükledi ini söyleyip aldattı.” (KÇ, 2012: 58)

Küçük Kahraman adlı romanda Memi rum cephanesini havaya uçurmak için ihtiyaç duydu u dinamiti tedarik edebilmek için Ali Dayı’ya yalan söyler. Dinamiti Musa Emmi’nin istedi ini ve kendisiyle haber yolladı ı yalanını söyler. Yalan söylemek sonuçları iyi olacaksa bile ba vurulmaması gereken bir yoldur. Küçük bir yalan ile ba layan bir olay daha büyük yalanların söylenmesi mecburiyetini do urabilece i gibi bu yalan vahim sonuçlar da do urabilir. Bu açıdan yalan söylememek çocuklara erken ya ta telkin edilmesi gereken bir de erdir:

“-Bana yardım etmek, bu vesile ile de memleketine hizmet etmek ister misin Ali Dayı?

Ali Dayı bu soruldan bir ey anlamamı tı. a kın bir ekilde:

-Elbette, deyiverdi.

-Öyleyse bana bir miktar dinamit bul!

Ali Dayı a ırmı tı:

-Ne yapacaksın dinamiti evlat?

- te onu sorma Ali Dayı. Ama ne olur dedi imi bul!

Ali Dayı a kın bir ekilde:

-Bulurum ama ne yapaca ını bilmek isterim. Çünkü sen daha küçüksün, dedi. Memi iyi biliyordu ki, ne yapmak istedi ini söyledi inde Ali Dayı tereddüt edecekti. Bu yüzden ba kabir yol seçti:

-Kör Musa Emmi’ye verece im, dedi.

Ali Dayı hala tereddüt ediyordu:

-Musa Efe ne yapacakmı ?

Memi hiç dü ünmeden ilk aklına geleni söyleyiverdi:

-Dü man cephane kolunu basacak.

-Onların el bombaları var. Dedi Ali Dayı.

Memi biraz takıldı. Ne diyece ini dü ündü:

-Yetmiyor Ali Dayı benden dinamit bulmamı istedi. Seni hatırladı ım için söz verdim. Bulamazsam rezil olaca ım. Ne olur, hiç de ilse vatanıma bu yolla hizmet etmeme engel olma! Haydi, bulaca ını söyle!

htiyar adam elini sakalına götürüp bir süre dü ündü. Uzun uzun Memi ’e baktı. Sonra inanmı olacak ki:

-Peki, dedi. Bulaca ım. (KK, 2011: 123-124)

Tuhaf Çocuk adlı romanda Cengiz Han tarafından aslanların önüne atılan Tuhaf Çocuk, aslanları öldürmesi halinde özgürlü üne kavu aca ına dair Cengiz Han’dan söz alır. Girdi i mücadelede aslanları öldürmeyi ba arır ancak Cengiz Han sözünde durmak

istemez ve Tuhaf Çocuk'u serbest bırakır bırakmaz canını almaları için askerlerini pe ine takar. Dürüst olmak insanın karakterinde olmazsa olmaz bir yere sahiptir. Söz konusu büyük bir ordunun komutanı ise bu de er daha da büyük bir önem kazanır. Okuyucu bu olayla dürüst olmanın ve verilen sözlerin yerine getirilmesinin önemini ve gereklili ini idrak edebilir:

“Gördüklerine inanmakta güçlük çeken Cengiz Han’ın tahtı önüne kadar ilerledi. Kollarını havaya kaldırarak ba ırdı:

-Galip geldim Cengiz Han!

Cengiz Han iyice hiddetlenmi ti. Yanında hazır bekleyen Subutay Noyan’ın kula ına fısıldadı:

-Subutay Noyan, ben serbest bırakaca ıma dair söz verdim. Sözümü yerine getirmek mecburiyetindeyim. Ama senin böyle bir sözün yok, anlıyorsun ya!

Subutay Noyan çirkin bir gülü le anladı ını belirtti. Cengiz Han aya a kalktı. ki elini havaya kaldırarak ba ı rı anları susturdu. Yüzünde zoraki bir gülümseme vardı.” (TÇ, 2011: 72)

...

“Kendisini serbest bırakmalarında zaten bir hile oldu unu sezmi ti. Cengiz Han güya verdi i sözü tutmu tu. Ama pe ine de Subutay Noyan’ı takmı tı. Mo ol da olsa bir hakanın verdi i sözü tutması gerekirdi aslında.” (TÇ, 2011: 75)

Haram Yemenin Sonu adlı öyküde Yengeç Kemal hasta olan danayı kontrol edip dananın ya ayamayaca ı yalanını sahibi Sülü Dayı’ya söyler. Oysa dana iyile ebilecek durumdadır. Böyle bir yalan söyleyerek danayı Sülü Dayı’dan almak ister. Çünkü Yengeç Kemal’in aynı zamanda kasap dükkânı vardır ve dananın etlerini burada satarak kendisine kâr sa lamayı hedeflemektedir:

“Birlikte ahıra girdiler. Zavallı danacık kıvranıp duruyordu. Yengeç Kemal kollarını sıvadı önce. Hayvana yakla tı. Gözünden ba layarak her tarafını muayene etti. Sonra ciddi ciddi ba ını iki yana salladı:

- yok be Sülü Dayı, dedi.

Sülü Dayı yıldırım çarpmı gibi sendeledi:

Yengeç Kemal, sözünü tekrarladı:

- yok... (HYS, 2012: 8)

...

Evlad gibi büyütmü tüm onu, Yengeç Kemal, sen ne söylersin?

-Bir kötü haber daha Sülü Dayı, bu hayvanın eti bile yenmez, kesip gömmek gerek.

Sülü Dayı yıkılacaktı neredeyse.

-Etme gözünü sevdi im!

Yengeç Kemal omuzlarını silkti:

-Kitapta öyle yazar, ben ne yapayım. (HYS, 2012: 10)

....

-Ba ka yol yok, böyle saklarsan öbür hayvanlara da geçer hastalık, benden söylemesi.

Sülü Dayı acı ile yüzünü buru turdu:

-Bu koca danayı keseyim ha!

-Kes ya, kes ve topra a göm.

-Ben bunu yapamam, dünyada yapamam!

....

-Mademki kesip gömmeye gönlün el vermez, götürüp o i i ben yapayım sevabıma, ha ne dersin?" (HYS, 2012: 10-11).

Bizim ükrü adlı hikâyede ükrü yapamadı ı eylemleri arkadaşlarını yapıyor mu gibi anlatarak yalan söyler:

"-Bir keresinde hiç unutmam pe ime bir aslan dü mü tü. Bir ko u tutturdum, aslan ta geride kaldı." (HYS, 2012: 24)

Bizim ükrü adlı öyküde kendini çok övmek ve kendinde bulunmayan vasıfları da varmış çasına çevresine anlatan ükrü adlı karakter yalan söylemeyi ve kibirlenmeyi alı kanlık haline getirmi tir. Öykünün sonunda da bu tarz tutumlar içine girmenin ve yalan söylemenin cezasını başına gelen kötü olaylarla öder. Okuyucuya bu olumsuz model aracılığıyla yalan söylememek telkin edilmiştir:

" ükrü kendisini çok överdi. O kadar çok överdi ki onu ilk defa dinleyenler hayretle mırıldanırlardı:

-Amma, müthi çocuk ha!

Oysa köydeki çocuklar, ükrü'nün palavralarına iyiden iyiye alı mı lardı. Ondan bahsederken hep Bizim ükrü yine ba ladı sallamaya" derlerdi." (HYS, 2012: 23)

Bizim ükrü adlı hikâyede ükrü, yalan söylemeyi alı kanlık haline getirir, çevresindekilere sürekli olarak inanılması güç olayları başından geçmi gibi anlatmaktadır:

"Övünmek gibi olmasın ama bütün denizciler parmak ısırımı . Yahu bu o lan da tıpkı balık gibi yüzüyor diye hayran kalmı lardı." (HYS, 2012: 27)

Hasta Çocuk adlı öyküde sınıf camını kıran çocuklar suçsuz, zayıf ve fakir bir çocuk olan Kemal'in üstüne atmak ister. Ö retmen camı kıranları sorunca da

Kemal'in yaptı ı yalanını söylerler. Sonucu bizim için kötü olacaksa bile yalana bir can simidi gibi sarılmak do ru de ildir. Yalan Bizi daha iyi noktaya getirmek bir yana daha da mü kül bir konuma dü ürecektir. Söz konusu olayda oldu u gibi yalan ile suçba kasının üzerine yıkmak suçun ve vebalin derecesini kat be kat artırır:

“-Sınıfın camını kırdılar. Ö retmen kimin kırdı ını sorunca adımı verdiler. Gerçe i söylemesem ö retmen beni döverdi. Camı kırarlarken görmü tüm. Ö retmene gerçe i söyledim. Ö retmen de hem camı kırdıkları için hem de yalan söyledikleri için onları cezalandırdı.” (HYS, 2012: 39-40)

Karınca Sava ı adlı romanda dü man bir asker tarafından esir alınan Karael, askerle konu unca dü man kabile liderinin yalan söyleyerek kabilesini aldattı ı ortaya çıkar. Karael'in kabilesinin liderinin çok gaddar ve halkına eziyet eden biri olarak tanıtılmı tır:

“-Ben sizin reisinizin bizim Kral'dan daha kötü oldu unu biliyorum sadece. Lüks içinde yüzyörmü . Halk aç ve sefilmi . Tuttu una ölüm cezası verirmi . Bazılarının çalı madan servet yapmasına ses çıkarmazmı . Ama bazılarını zenginlere hizmetçi diye verirmi . Hayretle dinledim. Reisimizi bunlara ne kötü tanıtmı lardı! Zavallı ihtiyara ne kadar iftira etmi lerdı!” (KS, 2012: 52-53)

Karınca Sava ı adlı romanda Karael, nöbetçi askerlere kendisini o kabilenin bir mensubu gibi tanıtarak yalan söyler. Çok geçmeden de söyledi i yalan aya ına dolanır ve kendini zor bir duruma dü mü bulur:

*“-Bir karınca nasıl bu kadar zalim olabilir!
Hayretle yüzüme baktı:
-Bir karınca mı?
-Tabii karınca, Kralınız yani...
-Kralınızın karınca oldu unu sana kim söyledi?
Hayret sırası bana gelmi ti:
-Peki karınca de il de nedir?
-Bilmiyor musun?
Acemili im meydana çıkmı tı i te:
- ey, ben uzun süredir buralarda de ildim de...
te imdi fena sıkılmı tım. 'Yalancının mumu yatsıya kadar yanar' derler.
Benim mumum yatsıya kadar bile yanmamı tı. imdi durumu nasıl açıklayacaktım?”* (KS, 2012: 89-90)

Babamın Balıkları adlı öyküde Selim, babasının balıklarının suyunu de i tirmek ister. Balıkları bir tencereye koyduktan sonra akvaryumun suyunu de i tirecektir. Bu sırada arkada ı Asım onu dı arda oyun oynamaya ça ırır. Selim balıkları tencere unuttur. Oyundan döndü ünde ise balıklar çoktan ölmü tür. Babasının kendisine kızaca ından korkan Selim, balıkları akvaryuma bırakıp onların kendili inden öldü ü yalanını babasına söylemeyi planlar:

“-Balıklar Selim A abey, balıklar!

Selim balıkların yanına ko tu. Tencereyi aldı. Balıklardan biri hiç kıılmıdamıyordu. Çoktan ölmü tü. Selim hırsından a lamaya ba ladı. Babasının eve dönüp her zamanki gibi balıklarıyla akala mak isteyece ini dü ündü. O zaman ne olacaktı. Ne cevap verecekti? Dü ünme bile istemiyordu.

Üç balı ı da akvaryuma attı. Kendi kendine öldü ünü söyleyecekti. Ömer’i de sıkı sıkıya tembihledi.” (K, 2011: 22)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda mahallede top oynayan çocuklardan Serdar, Selime Hanım’ın camını yanlışlıkla kırar. Top oynayan bütün çocuklar kaçı ıp saklanırlar. Can ortada kalır. Selime Hanım, camı onun kırıp kırmadı ını sordu unda da Serdar’ın zayıf, çelimsiz bir çocuk olmasından hem de arkada ını ele vermenin do ru olmayaca ını dü ünen Can, camı kendisinin kırdı ını söyler. Ancak Selime Hanım onun kırdı ına inanmaz ve Can’ın arkada ını korumak için suçu üstlenmesini takdir eder. Can’ı evine ça ırıp arkada ını korumasının mükâfatı olarak yaptı ı kabak tatlısından ikram eder. Bu olayda Can, her ne kadar arkada ını korumak için, yani tamamen iyi niyetle yalana ba vurmu olsa da dürüstlükten ayrılması do ru kar ılanamaz. Can, camı kendisinin kırmadı ını söyleyip kıranı da söylemesinin do ru olamayaca ını Selime Hanım’a ifade etseydi, Selime Hanım onun arkada ını korumak için isim vermedi ini bilerek yine kızmazdı. Çünkü Selime Hanımın takdir etti i davranı Can’ın yalan söylemesi de il, arkada ını korumaya ça lı masıdır:

“-Sen böyle eyi özellikle yapmazdın Can, dedi. Herhalde kaza oldu.

- ey, Selime Hanım Teyze, yani ey...

Hiç uzatmadan do rudan sordu:

-Camı sen mi kırdın?

Arkada larımdan kimse etrafta yoktu. Serdar’ı ele vermeye gönlüm razı de ildi. Ufak, tefek, hastalıklı, çelimsiz bir çocuktu. Selime Hanım Teyze o iri cüssesiyle soka a dü üp çocu u kovalamaya kalkarsa korkusundan ölebilirdi zavallıcık.

-Evet, dedim. Özür dilerim.
Galiba inanmadı. Derin derin bana bakarak:
-Emin misin, diye tekrarladı.
-Evet, evet. Ben kırdım, dedim. Yüzümden mi okudu, yoksa utu çekenini gördü mü bilmem, tatlı bir sesle:
-Arkadaşını korumana bayıldım, dedi. çeri gel de sana pi iridi im kabak tatlısından vereyim.” (CHD, 2011: 62)

“Selime Hanım Teyze, hiçbir şey olmamı gibi bir taba a kabak tatlısını tepelime doldurdu. Beni masaya davet edip önüme koydu:
-Haydi afiyet olsun. Yalnız bu camı kırmanızın ödülü de il, arkadaşını korumanın ödülü. Bunu böyle düşünün.” (CHD, 2011: 62-63)

Can’ın Hatıra Defteri adlı romanda Can’ın arkadaşını Kerim, çok iyi yüzmeye bildiğini iddia eder. Sandalla denize açıldıkları bir vakit oltasına balık takılan Kerim, heyecanlanır ve dengesini kaybedip suya düşünce onun yüzmeye bilmediğini ve yalan söylediğini ortaya çıkar:

“Sandal devrildi, ama oltasına balık takılınca heyecanlanan Kerim devrildi. Denize öyle bir yuvarlandı ki görmeyin gitsin! Birkaç kere batıp çıktı. Çırpınıyor, fakat su üstünde durmayı ba aramıyordu. Allah’tan lhami yüzmeyi çok iyi biliyordu. Hemen denize atlayıp Kerim’i kurtardı.” (CHD, 2011: 70)

Bizim Can adlı romanda Can, arkadaşını Bilâl’e Çipil Bülent’in çelme takarak düşmesine sebep olduğunu tahmin eder. Ancak Çipil Bülent, bunu kabahati kabul etmemektedir. Öretmeninin bu suçu kendisinin söylemediğini sormasına rağmen her defasında suçunu inkâr ettiğini gibi Can’ın yalan söylediğini iddia etmektedir:

“-Yalan söylüyor dedin, diyerek ayağına yere vurdu. Öretmenimiz Bülent’in kulağına tuttu:
-Doğru söylersen seni affedebilirim, dedi. Çipil Bülent sözünden vazgeçmiyor, göz göre göre yalan söylüyordu:
-Doğru söylüyorum.
-Yalan söylediğini biliyorum. Bir suç söyle. İmdi de bu suçu örtmek için yalan söyleyerek ikinci bir suç söylüyorsun.” (BC, 2011:93)

Bizim Can adlı romanda Bülent, arkadaşının sırasına ne koyar; ancak suçu kendisinin söylemediğini inkâr eder:

“-Söyle ne yaptın arkadaşına?
Bülent:
-Hiçbir şey yapmadım ki, dedi.” (BC, 2011: 31)

Yetim Çocuk adlı romanda Metin, üvey annesi tarafından iftiraya u rayarak babası tarafından daya a maruz bırakılmak istenmi tir. Kadın, Metin'in üvey karde ini göle dü ürdü ü yalanıyla babasının, Metin'e öfkelenip iddet uygulamasını amaçlamı tır. Bir ba ka gün ise altınlarını Metin'in çaldı nı iddia ederek Metin'i güç durumda bırakmak istemi tir:

*“-Babamın beni dövmedi i de yalan. Bazen öyle bir döver ki...
Söziün burasında babası çıkageldi:
-Ne oluyor bakalım, diye sordu kalın sesiyle.
-Ne olacak, dedi sarı kadın. O lun bize yalancı diyor.
Metin'in babası çok sinirlenmi ti:
-Öyle ha!
-Hem de yüzümüze kar ı, diye perçinledi Lütfi'nin annesi. O luma ettikleri yetmemi gibi bana da yalancı diyor.
-Ne etti o luna?
-Daha ne edecek, göle attı.” (YÇ, 2012:47)*

*“Metin uyku sersemiydi. Ne olup bitti ini anlayamamı tı:
-Ne altını, diye inledi.*

-Analı ından çaldı ın altınları diyorum, çabuk geri ver!” (YÇ, 2012:64)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda Adil, arkada ı Fazıl'ın makinelere dü künlü ünü bilir. Onu stanbul'a kaçmaya ikna edebilmek için de bu zafiyetinden yararlanarak yalana ba vurur:

*“-Orada bol bol makine var mı . Sokaklar dolusu... steyen istedi ini alır, evine götürebilirmi . Fazıl ba nı kaldırıp inanamaz gözlerle baktı:
-Nereden biliyorsun?
Adil güldü, elini salladı:
-Amcam askerli ini orada yapmadı mı?
-Yaptı...
-O anlattı i te. Öyle çok makine var mı ki vermek için adam arıyorlarmı da bulamıyorlarmı .” (ÜKY, 2011: 11)*

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda Adil, arkada ı Zeki'nin saflı ından yararlanarak onun yol için getirdi i yiyecekleri midesine indirir. Bunu yaparken de e it payla maktan bahsetmesine ra men kendisini kayırıp daha fazla yiyecek almı tır:

“-Hey, diye ba ırdı. Ne yapıyorsunuz öyle? Adil a zındakileri çarçabuk yutarak cevap verdi:

-Yiyoruz...

-Hani ta ıyacaktık?

- yi ya i te, midemizde ta ıyaca ız. Daha kolay olur böyle.” (ÜKY, 2011: 20)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda yürüyerek stanbul’a gidemeyeceklerini anlayan üç genç yalana ba vurur. çlerinden birisi yol kenarında acı içinde kıvranır ve yoldan geçen arabaların sürücülerinin iyi niyetlerini suiistimal ederek kendilerini araçlarını amaçlarlar:

“-Adil yanlarına gelmi ti zaten. Gözlerinin içi parlıyordu. Cin gibi bakıyordu:

-Buldum i te, dedi. Bedava yolculuk etmenin yolunu buldum. çimizden biri hastalanmı gibi yapaca ız. Yolun kenarına yatıp kıvranaca ız. Elbette bir merhamet sahibi oför çıkar.

Zeki itiraz etti:

-Ama bu yanlış bir ey! Koca adamları kandırmak ayıptır.” (ÜKY, 2011: 33)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda gemi yemekhanesinde çalı an iki a çı yama 1 geminin yemek malzemelerini gizlice satarlar:

“Me er iki a çı yama ının kalpleri fesat doluymu . Depodan aldıkları patates çuvallarını, pirinç torbalarını, ekerleri yolculara satıp haram yoldan para kazanıyorlarmı ...” (ÜKY, 2011: 59)

Otobüs Yolculu u adlı öyküde sarho olan oför yalan söyleyerek sarho olmadı nı iddia eder:

“Fakat inan ki sadece iki tek attım. çtim, ama sarho de ilim.” (FA, 2012: 41)

4.2.8. Kötü Huy ve Alı kanlıklar

“Önce sigara, sonra da alkol ve uyu turucu gibi kötü alı kanlıklar, sa lıklı bir aile ortamında yeti mi ki ilerde nispeten daha az görülürken, özellikle alkol ve uyu turucu alı kanlıklarını, stres ortamı kolayla tırır. Ayrıca evden so uyan çocu un ya da gencin benzeri problemlerle sokaklarda olan di er ya ıtları ile de madde kullanımına yönelten önemli bir sebeptir” (Kalyoncu, 2010, s. 95) Çocukların bu tarz zararlı maddelerin tehlikelerine kar ı bilinçlendirilmeleri bu maddelere olan yönelimi azaltacak önemli bir faktördür. Bahadıro lu, ba ta bu kötü alı kanlıklar olmaz üzere insanlara ve

çevreye zarar verecek pek çok davranı hakkında çocukları bilinçlendirmeyi amaçlamı tır. Kötü huy ve alı kanlıklarla ili kili on yedi de er tespit edilmi tir:

Bizim Can adlı romanda Can'ın okulundaki bir ö renci okul kooperatifinde görevlendirilir; ancak hırsızlık yapar:

“Dördüncü sınıfa giden Cafer isimli ö renci, satı memuru olarak görevlendirilmi ti. Kooperatif odasının anahtarı onda bulunurdu. ...

Akla gelmeyen ba a gelmi ti. Cafer kooperatifi soymu tu bir kere.” (BC, 2011: 37)

Bizim Can adlı romanda Ersin'e babası tarafından içki aldırılır. Ersin sürekli alkolün bulundu u ortamlarda ya amayı kanıksamı tır:

“-Eskiden içkiye mey derlerdi. Bugün de kullanılan argo bir kelimedir. Ersin'e, içki i eleri ta imanın bir ö renciye yakı madı ını söyledim. ‘Ak am misafirler var. Ben almazsam kim alacak?’ dedi.” (BC, 2011: 65)

“Babam sık sık arkada larını eve davet eder. Onlarla içki içer, kahkahalar atarak konu urlar. Ben de bir kö ede seyredirim.” (BC, 2011: 66)

Bizim Can adlı romanda Can'ın sınıf arkada ı Ersin, sınıfta efendili iyle ve büyüklerine kar ı saygılı olması ile bilinen bir çocukken davranı larında olumsuzluklar gözlenmeye ba lanmı tır. Ö retmenlerinin Ersin'in aile ya antısına dair yaptı ı ara tırma onun bu davranı larının sebebini ortaya koyar. Ersin'in babası arkada ları ile birlikte evlerinde sürekli alkol ve sigara tüketip Ersin' olumsuz örnek te kil edebilecek davranı lar sergilemektedir. Bu da Ersin'in hem davranı larına hem de diline olumsuz yansımaktadır:

“ ‘Babam sık sık arkada larını eve davet eder. Onlarla içki içer. Kahkahalar atarak konu urlar. Ben de bir kö eden seyredirim.’ Ö retmenimiz oturdu u yerden aya a kalktı. Sıraların arasına do ru yürüdü:

-Zavallı Ersin, böyle çirkin manzaralara sık sık ahit oluyormu . çkinin girdi i yerde nezaket kalmaz çocuklar! Ayık zamanda çok dikkatli ve ölçülü olanlar bile sarho olunca ne dediklerini bilmezler.” (BC, 2011:66)

Okulda ya anılan bu olayı babasına anlatan Can, bu konuda babasından da nasihatler alır:

“-Bilsen Can, bilsen ne kadar üzüldüm! Gerçekten içkinin kötülü ünü bile bile yine de içenler vardır. Gece sabahlara kadar içkili yerlerde kalanlar vardır. Babamın ses tonu biraz daha sertle mi ti:

-Sigara dumanı, toz, gürültü ve bir de her damlası insanın aklını biraz daha alan içki... Verem hastalının en büyük sebebi içkili e lencelerdir. Sonra, sarho adam ba kalarına da zarar verir. Toplumun düzenini bozar.” (BC, 2011 : 68)

“Babam bir süre sustu. Duvardaki levhayı gösterdi:

-Bak o lum, orada ne yazıyor? ‘ çki her kötülü ün anasıdır...’ bunu hayatta hiçbir zaman unutma, olur mu Can?

Babamın konu maları ve verdi i örnek çok ho uma gitmi ti:

-Söz baba, dedim. Bunu hiç unutmayaca m ve hiçbir zaman a zıma içkinin damlasını koymayaca m. (BC, 2011: 69)

Bizim Can adlı romanda Can’ın babası Can’a ibret verici bir örnek olması için çalı ma arkada larından birinin ba ına gelen olayları anlatır. arkada ı çalı kan, dürüst ailesine ba lı örnek bir ya am sürerken kumar oynamaya ve içki içmeye alı ıp hem ailesini hem de i ini ihmal eden itibarını ve kendisine duyulan saygı ve sevgiyi kısa zamanda tüketmi bir ki idir:

“-Bir ay öncesine kadar müdürümüze aramızda en çok saygı gösteren sendin Cihan, imdi ne oldu? çkiye, kumara neden ba ladın? Bunun bir sebebi olmalı. Derdin varsa söyle, derman olalım. Bu sabah müdür i ten kovaca ını söyledi. Yalvardık, rica ettik, vazgeçirdik. Ne olur, yarın i e gel, yine eskisi gibi ol! Çocuklarına acı, zavallılar peri an oldular.

-Söyleyecekleriniz bittiyse hemen evimi terk edin. Akla ihtiyacım yok benim, paraya ihtiyacım var, diye ba ırdı. A za alınmayacak sözler sarf etti. Sonra da eline ne geçtiyse üstümüze fırlatmaya koyuldu. Çaresi bir ekilde yanından ayrıldık. Tabii ki i ten atıldı. Daha beter bir duruma dü tü. Karısını ve çocuklarını evden attı. Sonra da bir içki sofrasında arkada ını bıçaklayarak cezaevini boyladı. ki yıl önce cezaevinde öldü ünü duydum.” (BC, 2011:75)

Bizim Can adlı romanda Can, ailesiyle otobüse biner. Yolculardan biri sigara yakıp içmeye ba lar. Bunu gören oför ve biletçi yolcuyu otobüsteki insanları rahatsız etti i gerekçesiyle uyarır ancak yolcu kulak asmaz:

“-Sigaranızı mutlaka söndürünüz!

Adam sanki bir ba kasına söyleniyormu gibi, aldırmadı. Biletçi tekrar:

-Sigaranızı söndürür müsünüz, dedi. Adam bu sefer hı u mla döndü, hiddetle ba ırdı:

-Söndürmezsem ne olacak?” (BC, 2011:78-79)

Bizim Can adlı romanda Can'ın babaannesi dedikodunun insana ve çevresine ne kadar büyük zararlara yol açabilecek bir alı kanlık oldu unu anlatan ufak bir hikâye anlatarak torunun bu konuda bilinçlenmesini amaçlar:

“Daha sonra da dedikodunun kötülü ü hakkında bir hikâye anlattı. Dedikoduyu huy edinen bir kadın bütün mahalleyi birbirine dü man yapmı . Oysa o gelmeden önce mahalleliler gül gibi ya ayıp gidiyormu . nсанlar ölmü , ocaklar sönmü . Sonunda kadının da ba ına olmadık i ler gelmi . Bu hikâye bana dedikoduculu un fenalı ını daha iyi anlattı.” (BC, 2011:89)

Üç Kaçak Yolcu adlı romanda Zafer, geminin makine dairesini görünce dayanamayıp ıslık çalar:

“Makine dairesine indiler. Makine o kadar büyüktü ki Zeki, uzun bir ıslık öttürmekten kendini alamadı. Kaptan Zeki'nin kula ına e ilerek öyle fısıldadı:

-Islık çalmak ayıptır yavrum, kendini tutmayı bilmelisin.” (ÜKY, 2011: 53)

Otobüs Yolculu u adlı öyküde oför alkol almasının yanı sıra pi kinlik yaparak alkol almanın çok sıradan bir eylem oldu unu iddia ederek zararlı bir alı kanlı ı masumla tırmaya çalı ır:

“-Ne yani, diye ba ırdı. ki tek attıksa kıyamet kopmadı ya. Bu zamanda içki içmeyen mi var?” (FA, 2012: 42)

Bizim ükrü adlı hikâyede ükrü, sigara içmeyi adet edinmi bir çocuktur. Sigara içmeyi bir marifet sanmaktadır:

“Hele arada sırada bir sigara fosurdatması vardı ki dumanı çocukların yüzüne üfürür, havalı tavırlar takınırdı”(HYS, 2012: 24)

Sarho un Pi manlı ı adlı hikâyede Cemil babası alkolik bir adam oldu u için kimse ona güvenip i vermek istemez. Alkol, adamın sa lı ına zarar verdi i gibi insanlara kar ı haysiyetini de kaybetmesine neden olur:

“Onun bu hâlimden herkes bıkmı usanmı tı. Nerede uyuyaca ı belli olmadı ı için kimse ona i vermiyordu. Herkesin i i acele idi. Önemliydi. Uykucu bir sarho a emanet edilemezdi.” (HYS, 2012: 51)

i ko Tekin adlı öyküde Tekin, obur bir çocuk olup önüne gelen her eyi yemenin bedelini sa lı nı tehlikeye atmakla öder. Bir hafta boyunca hastanede tedavi görüp acı içinde kıvranmı tır:

“Tekin tam bir hafta yattı. Acı acı ilaçlar yutmak zorunda kaldı. Zayıfladı. Okuldan geri kaldı. Bir hafta sonra halsiz halsiz okula gitmemeye ba layınca arkada ları hayret içinde kaldılar.

-Artık buna i ko Tekin, diyemeyece iz, dediler. ne ipli e döndü çocukça iz. Tekin bundan iyi bir ders almı tı. Artık yemek haricinde abur cuburla midelerini doldurmadı. Kendini tuttu. Tıka basa doymadan yemek masasından kalktı. Arkada ları bir daha i ko Tekin diye onunla alay etmediler.” (ZOD, 2012: 44)

Küçük Kahraman adlı romanda Memi çok iyi bir ni ancı oldu unu göstermek için bir ta ın üstüne konmu serçeye ni an alır ve vurur. Eserin bu bölümünde bir serçe yerine cansız bir hedefe ni an alınabilirdi. Çünkü bu eseri okuyan çocuklar için hayvan sevgisinin aleyhine olumsuz bir örnek te kil etmektedir:

“- Sıkıca yapı tır omzuna dipçi i. Kıрма tüfek de il bu, Allah korusun omzunu kırar. Memi aldırmadı bile. Sevincinden havalarda uçuyordu:

-Bak u beyaz ta ın üstündeki ku a Musa Emmi, dedi.

Gerçekten ta ın üstüne bir serçe konmu tu. Kör Musa Efe güldü:

-Ta a mı, üstündeki ku a mı, dedi.

-Ku a bak, ku a!

Teti i çekti. Tüfek sarsıldı, bir tepti. Dikkatle izleyen Kör Musa Efe:

-Bravo, diye ba ırdı.” (KK, 2011: 58)

ampiyon adlı hikâyede horozunun dövü te ölmesine sebep olan Hasan a ır ı hırslı olmamanın gereklili ini anladı ı gibi hayvanların da bir canı oldu unu ve onların dövü türülmemesi gerekti ini anlar:

“ ampiyon’un ölüsünü ba rına bastı. Evinin ba rına bastı. Evinin bahçesine gömdü. Bir inat u runa, hırs u runa, canı gibi sevdi i ampiyon’unu kaybetti. O

günden sonra aklı baına geldi. Her gün gözleri ampıyon'un yattı ı minik tımse e takılır ve inadın, hırsın, ne kadar zararlı oldu unu dü ünirdü. O günden sonra bir daha horoz dövü lerine katılmadı. Horozların da canı oldu unu, onları gaddarca dövü türmemek gerekti ini anladı.” (ZOD, 2012:64)

SONUÇ VE ÖNER LER

Çocuk edebiyatı alanında çalı malar meydana getirebilmek için üzerinde durulması gereken en temel kavramlar titizlik ve özveridir. Hangi türde kaleme alınırsa alınsın, hangi ya düzeyindeki çocuklara hitap ederse etsin eserlerin mutlak surette hem biçimsel hem de içerik özelliklerine dikkat edilmelidir. Çocuklar için yazılacak olan eserlerde, genellikle u temalar üzerinde durulmaktadır: Karde , anne-baba ve arkadaşlık; aile ve de erlerine, inançlarına ba lılık; do ayı sevmek, korumak ve geli tirmek; ba kalarına kar ı nazik, dürüst ve saygılı davranmak; giri imci, atılımcı ve yaratıcı olmak; ba ta evcil hayvanlar olmak üzere canlı varlıkların korunmasına, beslenmesine ve bakımına ilgi göstermek (irin, 1998: 211).

Çocuk kitaplarında konuların ele alımı nda onların güvenlerini artırıcı, gelece e ümitle bakmalarını sa layan, insan ve do a sevgisi gibi de erleri geli tiren inançlar yerle tirilmelidir. Millî de erlere önem verilmeli, çocukların demokratik bir anlayı a ve saygın bir ki ili e sahip olmasına özen gösterilmelidir (Yalçın, Ayta , 2002: 32). Bu noktalarda çok dikkatli incelemeler yapılmadan sadece görsellerle ilgi çekicili i artırılmı ; ancak uursuzca vücut bulmu eserlerin; çocuklarımızın bili sel, duyu sal, dilsel ve devini sel geli imlerinde olumlu katkılar sa lamasını beklerken onların ki iliklerinde olumsuz etkiler yapması söz konusu olabilir. Bu gerçeklerden hareketle Yavuz Bahadıro lu da çocuk edebiyatı alanına çocu u için okutacak nitelikli eserleri temin edememesi ikâyetiyle girmi , çocuk geli imini olumlu yönde destekleyecek; özellikle de millî, ahlâki, dinî ve evrensel de erleri çocuklara a ılayabilecek nitelikte eserler ortaya koymayı amaçlamı tır.

Bahadıro lu'nun yazdı ı on altı roman ve be öykü kitabında yer alan otuz iki hikâyenin de erler açısından incelenmesi sonucunda elde edilen sonuçlar u ekildedir:

Yavuz Bahadıro lu edebiyatı, karakter e itimi için bir vasita olarak görmü , roman ve hikâye türlerinde kaleme aldı ı eserlerle çocukların karakter geli imine olumlu katkı sa layıp onların millî ruh ve millî kültür bilincine sahip bireyler olmalarını

amaçlamı tır. Bu amaçla da eserlerinde a ırlıklı olarak tarih, tarihî kahramanlar ve çocukların ilgisini çekebilecek fantastik öğelerden yararlanmı tır. Türk tarihinde önemli yer edinmi ki iler ve onların sahip oldukları erdemler hakkında çocuklar bilgilendirilmi tir. Böylelikle çocuklarımızın hem tarihimiz hakkında bilgilenmeleri hem de karakter geli imleri için olumlu modellerle tanı maları sa lanmı tır. Bunun yanı sıra eserlerde tarihte bencillik, zalimlik, açgözlülük gibi sıfatlarıyla ön plâna çıkmı ki iliklere de yer verilerek benzer olumsuz tutumlara çocukların e ilim göstermemesi amaçlanmı tır. Ancak olumlu ve olumsuz karakterler sadece tarih sahnesinden seçilmemi aynı zamanda ehir, köy, kasaba gibi yerle im bölgelerinde çok çe itli sosyal çevrelerden insanlar olumlu veya olumsuz modeller olarak çocuklara sunulmu tur.

Eserlerde 24'ü olumlu, 8'i olumsuz olmak üzere 32 adet de er ba lı ı tespit edilmi tir. Olumlu örneklerle de er geli imini destekleyebilecek örnekler acımak, aile sevgisi, arkada lık, azim ve kararlılık, barı ve karde lik, çalı mak ve üretmek, dayanı ma, di ergamlık, dinî de erler, do a sevgisi, dürüstlük, hatadan pi manlık duymak, hayvan sevgisi, ilim ö renmek, insan sevgisi ve ho görü, iyilik-yardımseverlik, kom uluk, özverili olmak, mertlik, ükretme ve kanaatkârlık, tarih bilinci- yurt sevgisi, temizlik, tutumlu olmak ve vefalı olmaktır. Olumsuz örneklerle de er geli imini destekleyebilecek örnekler ise acelecilik, açgözlülük, bencillik, büyük sözü dinlememek, küçümseme- alaycılık, ön yargılı olmak, yalancılık ve sahtekârlık, kötü huy ve alı kanlıklar ba lıkları altında toplanmı tır. Eserlerde bu olumsuz tutumları benimsemi ki iler cezalandırılmı böylelikle olumsuz tutumlar aracılı ıyla okuyucunun müspet hâlleri benimsemeleri ve bu olumsuzluklar hakkında bilinçlenmeleri amaçlanmı tır.

De erlerin nitelikleri ve çe itlili i kadar bu de erlerin aktarılı ekli de çok önemlidir. Bahadıro lu'nun eserlerinde verilmesi amaçlanan de erler okuyucuya genellikle do rudan verilmemi tir. De erler, olayların do al akı ı sırasında sezdirilmeye ve telkin edilmeye çalı ılmı tır. Olaylar genellikle çok iyi karakterli bir ana kahraman etrafında ya da ço unlukla karde ve zıt karakterlere sahip olan iki kahraman etrafında geçmektedir. yi olan kahraman olayların sonunda ödüllendirilirken kötü özellikleri karakterinde ta ıyan kahramanı üzülece i ve yaptıklarından pi manlık duyaca ı bir son

beklemektedir. Eserlerdeki mekânlar da çok çe itlilik göstermektedir. Genellikle roman ve hikâye türlerinin özelliklerine uygun olarak günlük hayatta kar ıla abilece imiz mekânlara, ki ilere ve olaylara yer verilse de bazı eserlerde sıra dı ı mekânlara, olaylara ve ki ilere rastlanmaktadır. Bir eserde ana kahramanlar karıncalar, ayılar ya da balıklardan olu abilmektedir. Kimi roman ve öykülerde bir sava sahnesi içinde dayanı ma, iyilik- yardımseverlik, vatan sevgisi gibi de erler verilirken bir sınıf ortamında çalı kanlık, dürüstlük, sorumluluk sahibi olma gibi de erleri, bir köy ortamında da ho görülü olma, iyilik yapma, yardımla ma, kibirlenmeme gibi de erleri a ılayabilmektedir. Bazı eserler, fantastik kurgularla kaleme alınmı , böylelikle de çocukların hayal gücüne daha fazla katkıda bulunulmasına olanak sa lanmı tur.

Roman ve hikâyelerde 565 adet de er geli imini destekleyecek olumlu örnek, 104 adet de de er geli imini destekleyecek olumsuz örnek tespit edilmi tir. Yavuz Bahadıro lu'nun roman türünde en çok de er barındıran eseri Bizim Can (65) adlı romanı olurken hikâye türünde Fedakâr Annem (51) adlı hikâye kitabı de er içeri i açısından en zengin eser olmu tur. En az de er bulunduran roman Uzay Çocu u (7), öyküler ise Zengin Olan Dilenci (21) hikâye kitabıdır. De er bazında bakıldı ında ise en çok kar ıla ılan de erler sırasıyla yilik- yardımseverlik (75), dinî (70), hatadan pi manlık duyma (38), tarih bilinci, yurt sevgisi(36), acımak (35), de erleriyken eserlerde en az kar ıla ılan de erler vefa (1), temizlik (2), kom uluk (4) ve mertlik (4) de erleri olmu tur.

Tablo 2: Yavuz Bahadıro lu'nun Çocuk Roman ve Hikayelerinde De erler Açısından Olumlu Örnekler

Olumlu Örnekler	ESERLER																				DTPM	
	DO	BC	CHD	HY	M	SABÜ	ÜKY	YAZ	V	CR	YÇ	KS	KK	TÇ	UÇ	KÇ	HYS	M	K	ZOD		FA
Acımak	1	3	3	-	-	6	3	1	-	3	2	-	-	1	1	-	1	3	1	2	4	35
Aile Sevgisi	-	9	1	-	-	5	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	2	-	1	-	2	24
Arkada lık ve Paylaşma	-	3	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	8
Azim ve Kararlılık	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Barış ve Kardeşlik	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	3	-	-	10
İlim Öğrenme	-	-	3	1	1	-	-	-	-	2	-	1	-	3	-	-	-	-	1	1	1	14
Çalışma ve Üretme	1	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-	1	11
Dayanışma	-	2	-	-	2	3	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	2	2	1	-	16
Dişergamlık	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	2	1	-	9
Dini Değerler	3	4	8	-	6	6	1	-	-	1	2	3	2	9	-	4	2	2	4	2	11	70
Doğru Sevgisi	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	6
Dürüstlük	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	1	-	1	2	11
Hatadan Pismanlık Duyma	-	5	1	1	2	1	4	2	-	2	1	1	-	-	-	-	3	2	5	2	6	38
Hayvan Sevgisi	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	1	2	1	-	-	4	-	1	-	1	-	13
İnsan Sevgisi ve Hoşgörüsü	-	5	4	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	1	2	1	1	-	1	-	4	23
Yükseklik, Yardımseverlik	2	6	11	2	3	6	2	2	-	4	2	2	1	3	-	2	7	6	5	3	6	75
Komünizm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	-	-	-	4
Özveri Olmak	1	2	2	3	1	3	-	-	2	1	-	1	-	-	1	1	-	-	2	2	3	25
Mertlik	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
İnkâr etme ve Kanaatkârlık	-	3	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	2	1	1	15
Tarih Bilinci, Yurt Sevgisi	-	1	2	-	3	5	1	-	6	-	-	6	5	4	-	-	-	2	-	-	1	36
Temizlik	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
Tutumlu Olma	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	6
Vefa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
TOPLAM	9	50	45	12	19	43	13	8	9	19	10	20	12	25	6	15	25	26	36	17	42	461

Tablo 3: Yavuz Bahadıro lu'nun Çocuk Roman ve Hikayelerinde De erler Açısından Olumsuz Örnekler

Olumsuz Örnekler	ESERLER																					
	DO	BC	CHD	HY	M	SABÜ	ÜKY	YAZ	V	CR	YÇ	KS	KK	TÇ	UÇ	KÇ	HYS	M	K	ZOD	FA	DİPM
Acecelik	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3
Açgözlülük	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	6
Bencilik	-	2	1	1	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	8
Büyük Sözü Dinlememe	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	6
Kıskançlık ve Kibir	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Küçümseme ve Alaycılık	1	3	-	-	-	1	-	5	2	3	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	1	20
Ön yargı	1	-	2	-	3	-	1	-	-	4	2	-	-	-	-	3	-	-	-	1	1	18
Yalancılık ve Sahtekârlık	2	-	3	-	-	-	4	-	-	-	2	2	1	2	-	1	7	-	1	-	1	26
Kötü Huy ve Ahı kanlıklar	-	10	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	2	1	17
TOPLAM	4	15	6	2	3	1	9	7	2	8	4	3	2	2	1	4	11	2	5	4	9	104
GENEL TOPLAM	13	65	51	14	22	44	22	15	11	27	14	23	14	27	7	19	36	28	41	21	51	565

Bahadıro lu, eserlerinde sevgi konusunu; aile, insan, do a ve hayvan sevgisi olarak ele almı , okuyucunun çevresine ve bireylere kar ı duyarlılık geli tirmesini amaçlamı tır. (Yalnızca “Küçük Kahraman” adlı romanda ana kahramanın tüfekte bir ku a ni an alarak vurması hayvan sevgisine dair çocuklara olumsuz örnek te kil etmektedir.) Eserlerde en çok rastlanan iyilik, yardımseverlik de eri ise bireyin çevresine kar ı sadece duyarlılık geli tirmekle kalmamasını onlar için bir eyler yapma duygusunu tetiklemektedir. yilik ve yardımseverlik de erinden sonra en çok rastlanan de er olan dinî de erler ise okuyucunun olaylara dinî perspektiften bakmasına imkân sa lamı tır. Böylelikle söz konusu olaylara slâm dininin bakı açısı da verilerek okuyucunun slâm dini hakkında bilgi edinmesi amaçlanmı tır. Roman ve hikâyelerdeki olumlu nitelik ta ıyan kahramanlar genellikle dinine ba lı olan ve olay örgüsü içinde güçlüklerle ve kötü karaktere kar ı verdikleri mücadelede dinden de güç alan ki ilerdir. Eserlerde yo un olarak kar ıla ılan bir ba ka de er ise tarih bilinci ve yurt sevgisidir. Roman ve hikâyelerde tarihî unsurlara yer verilmesi ve bazı tarihî ki ilere atıfta bulunulması da özellikle eserlerin hitap etti i geli im evresinin bir özelli i olarak çocukların bu tarihî ki iliklerle özde im kurarak hem onları model almaktan zevk duymalarını hem de tarih bilimine dair bilgi birikimlerini artırmalarını sa layacaktır. Kısacası, eserlerde tarihsel öğelere yer verilmesi de er aktarımına olumlu katkılar sa lamı tır.

Çocuk edebiyatı yazarları, cümle ve paragraf kurgusu sırasında sözcük ve deyimleri seçerken çocukların okuma yeteneklerini, kavrayı güçlerini ve sözcük hazinelerini dikkate almalıdır (O uzkan, 2000: 370). Eserlerde kullanılan dil çok sade olup hitap edilen ya grubunun üzerindeki sözcüklere yer verilmemi tır. Bahadıro lu'nun üslubu da okuyucuyu sıkmamakta, roman ve öykülerdeki olaylar, heyecanı ve ilgiyi sürekli olarak diri tutmaktadır. Eserle birlikte okuyucuda hakim olan merak duygusu eserin ilgi çekicili ini artırmaktadır. Eserlerin yazı puntosu da hitap etti i ya grubuna uygun büyüklükte ayarlanmı tır. Roman ve hikâyelerde tanrı tipi anlatıcı kullanılmı tır.

Eserler, resimlerle ve canlı ve farklı kapak rengi tercihleriyle görsel olarak da zenginleştirilmiştir. Olaylar yer yer resmedilmi, ki ilerin ve mekânların tasviri somutlaştırılmıştır. Resimlere çok sık yer verilmemesi okuyucunun eserdeki olayları, mekânları ve kahramanları kendi zihninde canlandırarak hayal gücünü geliştirmesine de imkân sağlamıştır.

Çocuk edebiyatı, çocuğun dil gelişimine katkıda bulunan, onların edebî ihtiyaçlarını karşılayan, çocuklara özgü yaratılmış edebiyattır. (Dursunolu, 2007: 32) Çocuk edebiyatının bu tanımından da yola çıkarak Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk roman ve hikâyelerinin çocuk edebiyatı ve değerlerinin ilkelerine uyarak okuyucu kitlesi olan çocukların bilimsel, duyuşsal, ve dilsel gelişimlerine katkıda bulunacak, başta millî değerlerimiz olmak üzere dinî, ahlâkî ve evrensel nitelik taşıyan pek çok değerleri de çocuklara kazandırabilecek niteliklere sahip olduğu görülmüştür.

Çocuk edebiyatı eserleri hitap ettikleri gelişim dönemi bakımından bireylerin karakter gelişimlerine önemli katkılar yapmaya elverişli eserlerdir. Özellikle millî, evrensel değerler başta olmak üzere ahlâkî, ekonomik, dinî pek çok değerlerin bu dönemde çocuklarla tanışılarak karakterlerinin millî kültürümüz çerçevesinde şekillendirilmesi, hem kültür devamlılığı hem de sağlıklı bir toplum yapısı açısından hayati önem arz etmektedir. Öyle ki bireyin ileriki gelişim dönemlerinde karakterinde ve değer yargılarında birtakım değişiklikler yapabilmek çocukluk evresinden sonra çok güç hâle gelecektir. Bir nevi çocukluk çağı, karakter gelişimi için “kritik dönem” olarak da nitelendirilebilir.

Gelişen teknolojinin artırdığı iletişim çeşitliliği ve sınırsızlığı pek çok faydası sağlamanın yanı sıra kültürler arası etkileşimin artmasına, buna bağlı olarak da millî kültürün korunmasına ve toplum fertleri arasında yaygınlaştırılmasına yönelik politikalar benimsemeyen toplumlarda kültürel yozlaşmaya sebep olmaktadır. Öz kültürü tam olarak benimsetilememiş bireylerin; çağın ekonomik, sosyal ve siyasal yönden güçlü ülkelerin yaygın kültürlerinin egemenliğine girerek kendi kültürlerinden uzaklaşmaları bu yozlaşmanın en temel sebebidir. Söz konusu durum, bitki örtüsü çeşitli nedenlerle yok edilerek çıplak kalmış topraktan farksızdır. Kendisini sağlam köklere bağlayamayan

toprak nasıl ki su, rüzgâr ve di er dı etkenler tarafından denize taınarak yok olmaktaysa, millî ve manevi de erlerimiz de kültürümüzü muhafaza eden en temel köklerdenir ve bu köklerin akıbeti, kültürümüzü de do rudan etkilemektedir. Dolayısıyla de erler e itimi geli iğüzel bir akıntıya, bireysel çabalara bırakılamayacak kadar hayatıyet ta ınmakta, bu da, bir millî de erler politikasının devletin sorumlu organları tarafından olu turularak e itim- ö retim faaliyetlerinde önemle ve titizlikle uygulamaya konulmasını zorunlu kılmaktadır. Günümüzde MEB'in Türkçe, Sosyal Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi gibi derslerin ö retim programlarında kazandırılmasını hedefledi i birtakım de erler vardır. Ancak de erler e itiminin disiplinler arasında bütünlü ün oldu u ve de er içerikleri daha da zenginle tirilmi bir yapıya kavu turulması gerekmektedir. Söz konusu de erlerin yalnızca ö retim programlarında yer almaması, aynı zamanda bunların bireylere ne oranda kazandırıldı ının takip edilerek gerekli önlemlerin de alınması gerekmektedir. Ülkemizde kültürel de erlerimizin bireylere aktarımında bariz aksaklıkların oldu unu görebilmek için ülkemizde yazılı ve görsel basında meydana gelen bireysel ve sosyal çaplı adli olayları takip etmek bile yeterince ipucu verecektir.

İk ö retim dönemi boyunca bireylere kazandırılması dü ünülen de erlerimizin kültürümüze uygun olarak tespiti, bu de erlerin geli im dönemlerine göre belirli bir sıraya konulması, bunun yanı sıra da okulların gerek fiziksel, gerek niteliksel özelliklerinin bu çerçevede düzenlenmesi millî de erler politikasının ayaklarını olu turmalıdır. Okullar, ö retim boyutundan ziyade e itim boyutuyla ön plâna çıkarılmalı; öncelikli hedefleri milletine, dinine, bayra ına, toplumuna, vatanına ba lı ve benli i ahlâkî erdemlerle donatılmı bireylerin yeti tilmesini birinci derecede görev edinmi kurumlar hâline getirilmelidir.

E itimin belki de en önemli unsurları olan ö retmenlerin belirlenen de erler politikası ı ında gerekli e itimleri almaları, bireylere de er aktarımının sa lanması için yeterli donanıma sahip olabilmeleri de ba ka bir zorunluluktur. Ba ta ö retmenlerin ve di er e itim personellerinin okul içinde ve dı ında çocuklara erdem a ılamada örnek modeller olmaları sa lanmalıdır. Aynı zamanda çocuk edebiyatı ve de erler e itimi

konularına hakim olan öğretmenlerin, çocukların genel ya da özel olarak ihtiyaç duyabilecek eserleri bulmalarına rehberlik edebilmeleri de daha kolay olacaktır. Örneğin; yalancılık noktasında olumsuz bir tavır sergileyen bir öğrenciyi öğretmenin, yalan söylemenin toplumda tasvip edilmeyen kötü bir davranış olduğunu ve dürüstlüğü çok önemli bir erdem olduğunu telkin edici bir eserle buluşturması, bu davranışın ortadan kaldırılması için kuşkusuz fayda sağlayacaktır. Yalnızca öğretmenlerin değil, öğrenci adaylarının da dersler ve itimi konusunda donanımlı hâle gelebilmesi için YÖK'ün dersler ve itimi ile ilgili bölümlerinin öğretmen programlarında düzenlemeler yapılmalı, öğretmen yetiştirme bütün ana bilim dallarında dersler ve dersler ve itimine yönelik zorunlu dersler eklenmelidir.

Çocuğun okul çağına başlamadan önce temel ders ve itimini genellikle model alma yoluyla anne ve babasından aldığı da önemli bir gerçektir. Bu nedenle dersler ve itimi üzerinde anne ve babanın da belirli bir bilince ve bilgi donanımına ulaştırılması bir zorunluluktur. Her şeyden önce anne ve babası okuma alışkanlığı kazanmış ve düzenli olarak okuma faaliyeti yapan bir ailede yetişen çocuk da ebeveynlerini model alarak okuma eylemine ve kitaplara karşı sempati duyacaktır. Bunun yanı sıra çocuk, pek çok ders ve itimi de anne ve babasından hem görmekte hem de onların dönütleri sayesinde benimsemekte ya da terk etmektedir. Dolayısıyla dersler ve itiminin kapsamına veliler de alınmalı ve onların bu konuda belirli bir seviyeye getirilmesi, formal ders ve itimin hedefleri arasında yer bulmalıdır.

Dersler ve itiminin eserler vasıtasıyla gerçekleştirilebilmesi, nitelikli çocuk edebiyatı eserleri ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu durum da gerek devlet organlarına gerekse de bu alanda çalışmaları yaparak eserler ortaya koyan çocuk edebiyatçılarının büyük bir sorumluluk yüklemektedir. Çocuklarımız bir yandan kitap okumanın getirdiği estetik hazları, bir yandan da bilgi birikimlerini ve karakter olgunluklarını geliştirmek için ihtiyaç duydukları nitelikleri kendilerine sunulan kitaplarda bulabilmelidir. Kaçınılmaz olarak bu sahanın da diğer sahalar gibi ekonomik bir boyutu vardır. Bu yüzden gerek yayınevleri gerekse çocuk edebiyatı yazarları, ekonomik kaygıları ön plânda tutarak asli öncelikleri olan ders ve itimi ikinci plâna atmamalıdır. Çocuk edebiyatı

yazarları hitap ettikleri ya grubunun pek çok açıdan ne denli hassas yapıya sahip oldu unun bilincinde olarak her ifadeye bu uurla ekil vermelilerdir. Hitap etmek istedi i kitlenin sorunlarını, beklentilerini, ilgi alanlarını do ru tespit edip iyi anlayan bir yazarın amacına ula ması daha kolay olacaktır. Kaleme alaca ı eserlerde okuyucusuna belli de erleri a ılamayı amaçlayan yazarların sosyolojik ara tırma ve gözlemler ı ı ında toplumda en çok yozla an de erlerimizi tespit ederek yola ıkması eserlerin i levsellili ini artıracaktır. Aynı zamanda ö retmenler, e itim- ö retim sürecinin içinde olmaları bakımından e itimde aksayan birçok sorunu ve bunların çözümüne dair yol gösterici konumundadırlar. Bu bakımından de erler e itimi hususunda gerek Millî E itim Bakanlı ının gerekse de eserleri vasıtasıyla okuyucusuna de er aktarmayı amaçlayan yazarların ö retmenlerden dönütler alarak konuyla ilgili atacıkları adımlara bu veriler do rultusunda ekil vermeleri de yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- Milli Eğitim Temel Kanunu*. (1973, Haziran 14). A gustos 21, 2013 tarihinde [www.meb.gov.tr: http://www.meb.gov.tr/html/88.html](http://www.meb.gov.tr/html/88.html) adresinden alındı
- Türkçe Sözlük*. (2005). Ankara: Akademi Sanat Okulu Matbaası.
- Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Kurultayı. (2006, Kasım 11-12). *Bildiriler*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Yayınları.
- Türkçe Sözlük*. (2011). Ankara: Akademi Sanat Okulu Matbaası.
- Türkçe Sözlük*. (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Nesil Yayınları Yazarları*. (2014). 21 Aralık, 2014 tarihinde Nesil Yayınları Web Sitesi: <http://www.nesilyayinlari.com/yazar.php?id=54> adresinden alındı
- Adler, A. (2013). *Understanding Human Nature*. New York: Roudledge.
- Akkaya, K. (tarih yok). Mustafa Ruhi İbrahim: Çocukları ve Çocuku Gözardı Etmeyen Bir Aydın. *DERGÂH Edebiyat Sanat Kültür Dergisi*, 5-6.
- Alpöge, G. (2011). *Okul Öncesinde Değerler Eğitimi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Anderson, D. R. (2000). Who is responsible? *Journal of Instructional Psychology. Character Education*, 139-142.
- Arat, N. (1996). *Etik ve Estetik Değerler*. İstanbul: Say Yayınları.
- Arıkan, A., Ersoy, A. F., Çengelci, T., Dinç, B., İnan, H. Z., Kocaman, M., et al. (2011). *Okulöncesi Dönemde Değerler Eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Arseven, T. (2005). Mesaj Açısından Çocuk Kitapları. *Hece Aylık Edebiyat Dergisi*, Sayı 104-105, 42.
- Aslan, M. (2011). İlköğretimde Karakter Eğitimi ve Öğrencilere Kazandırılması Gereken Değerler. 53.
- Aslan, M. (2011). Yeni Bir Değer Sınıflaması ve Bu Sınıflamaya Bağlı Olarak Öğrencilere Kazandırılması Gereken Değerler. *EDAM*, 1462.
- Aspin, D. N., & Chapman, J. D. (2007). *Values Education And Lifelong Learning*. Dordrecht: Springer.

- Aydın, M. Z. (2008). *Ailede Çocu un Ahlâk E itimi*. Ankara: Nobel Yayın Da ıtım.
- Bahadıro lu, Y. (2011). *Bizim Can*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2011). *Canavar Robot*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2011). *Can'ın Hatıra Defteri*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2011). *Doktor Olaca ım*. stanbul : Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2011). *Heyecanlı Yolculuk*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2011). *ki Karde* . stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2011). *Küçük Kahraman*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2011). *Memleketim*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2011). *Sular Altında Bir Ülke*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2011). *ehzade Murat*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2011). *Tuhaf Çocuk*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2011). *Uzay Çocu u*. STANBUL: NES L ÇOCUK.
- Bahadıro lu, Y. (2011). *Üç Kaçak Yolcu*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2011). *Vatan çin*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2011). *Yaramaz Ayı Zirzop*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2012). *Fedakâr Annem*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2012). *Haram Yemenin Sonu*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2012). *Karıncalar Sava ı*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2012). *Köy Çocu u*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2012). *Yetim Çocuk*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Bahadıro lu, Y. (2012). *Zengin Olan Dilenci*. stanbul: Nesil Çocuk.
- Balat, G. U. (2011). *Okul Öncesi Dönemde De erler E itimi Etkinlikleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.

- Bilgin, N. (1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Budak, S. (2003). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim Sanat Yayınları.
- Ceylan, F. (2000). *Romancının Romanı*. İstanbul: Nesil Yayıncılık.
- Cheng, R. H., Lee, J. C., & Lo, N. (2006). *Values Education For Citizens in The New Century*. Hong Kong: The Chinese University Press.
- Ciravolu, Ö. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Çepni, S., & Gökdere, M. (2003). Üstün Yetenekli Çocuklara Verilen Değerler Eğitiminde Öğretmenin Rolü. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 93-107.
- Çepni, S., & Gökdere, M. (2003). Üstün Yetenekli Çocuklara Verilen Değerler Eğitiminde Öğretmenin Rolü. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 93-107.
- Çetin, N. (2005). *Roman Çözümleme Yöntemi*. Ankara: Öncü Kitap Yayınları.
- Çiftçi, O. (1999). *Sosyolojiye Giriş Temel Kavramlar*. Trabzon: Akademi Kitabevi.
- Dayıoğlu, G., Günaydın, A., Arkın, R. G., Koçulu, M., Atatu, F., Sarıyüce, H. L., et al. (1981). Çocuk Yayınları Sempozyumu "Bildiriler". Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Demircioğlu, H., & Tokdemir, M. (2008). Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İlev ve Çerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15.
- Demirel, Ö. (1999). *Türkçe Öğretimi*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Demirel, Ö., Çeçen, M. A., Seven, S., Tozlu, N., & Uludağ, M. E. (2010). *Edebî Metinlerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2003). *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Dilmaç, B. (2002). *İnsanca Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Doğan, İ. (2004). *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Dursunolu, H., Şahin, A., Arıcı, A. F., & Celepulu, A. (2007). *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Ek i, H., & Katılmı , A. (2011). *Karakter E itimi El Kitabı*. Ankara: Nobel Yayın Da itim.
- Ek i, H., DüNDAR, S., & Yıldız, A. (2008). Aksiyonda De erler Ölçe i Dilsel E de erlik Geçerlik ve Güvenirlik Çalı ması. *De erler E itimi Dergisi*, 106.
- Elbir, B., & Ba cı, C. (2013). *De erler E itimi Üzerine Yapılmı Lisansüstü Düzeyindeki Çalı maların De erlendirilmesi*. ANKARA.
- Emberley, P. C. (1995). *Values Education and Teknology: The Ideology Of Dispossession*. Toronto: Universty Of Toronto Press.
- Er ahin, C. (2011). *Hayatı De i tiren 1001 Söz*. Ankara : Tutku Yayınevi.
- Eyubo lu, . Z. (2013). *nsanın Boyutları*. stanbul: Payel Yayınevi.
- Gardner, R., Cairns, J., & Lawton, D. (2000). *Education For Values*. London: Kogan Page.
- Genç, . (2006). *Edebiyat Bilimi*. stanbul: Merdiven Kitapları.
- Gökdere, M., & Çepni, S. (2003). Üstün Yetenekli Çocuklara Verilen De erler E itiminde Ö retmenin Rolü. *E itim Dergisi*, 2(1), 93-105.
- Güleç, H. Ç., & Geçgel, H. (2006). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Gülyüz, H. (2006). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Güngör, E. (1993). *De erler Psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birli i Vakfı Yayınları.
- Güngör, E. (2000). *De erler Psikolojisi Üzerine Ara tırmalar*. stanbul: 2000.
- Haktanır, G. (2012). *Okul Öncesi E itime Giri* . Ankara: Anı Yayıncılık.
- Haldane, J. (2004). *Values, Education and The Human World*. mprint Academic.
- Kalyoncu, H. (2010). *Mutluluk Duygu E itimi*. stanbul: Yediveren Yayınları.
- Kantarcıo lu, S. (2004). *Türk ve Dünya Romanlarında Romantizm*. Ankara: Akça Yayınları.
- Kaplan, M. (2004). *Kültür ve Dil*. stanbul: Dergâh Yayınları.

- Kavcar, C., O uzkan, F., & Aksoy, Ö. (2002). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaya, . (2000). *Çocuk Kitabı Resimlerinde Kli e Yakla ımlar*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kıbrıs, . (2000). *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi.
- Kıbrıs, . (2006). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Teka aç Eylül Yayınları.
- Lickona, T. (1991). *Educating For Character: How School Can Teach Respect And Responsibility*. New York: Bantam Books.
- Neydim, N. (2003). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Bu Yayınevi.
- O uzkan, A. F. (1979). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kadio lu Matbaası.
- O uzkan, A. F. (1987). *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara.
- O uzkan, F. (1999). “ yi Bir Kitabın Çocu un Ruhsal ve Dü ünsel Geli mesine Katkısı Var mıdır?” *İkö retim Güzel Konu ma ve Yazma*. . İstanbul: Okyay Yayınları.
- O uzkan, F. (2010). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbay, M. (2002). *Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Ö retimi*.
- Özenel, E. (2003). Sosyolojik Bir Olgu Olarak De er. *De er E itimi Dergisi* , 220.
- Rokeach, M. (1979). *Understanding Human Values-Individual ve Societal-*. New York: Simon and Schuster Inc.
- Sanatı, R. (2004). *Mehmet Tekin*. İstanbul: Ötüken Ne riyat.
- Schwartz, S. H. (1994). Are There Universal Aspects in the Structure and Contents of Human Values? *Journal of Social Issues*, 50(4), 19-45.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat* . Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2006). Çocukla Yazınsal İletim. *Çocuk ve İlgençlik Edebiyatı Kurultayı*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Yayınları.
- Sinan, M. A. (2008, Haziran 14). <http://yavuzbahadiroglu.blogspot.com/>. 11 19, 2013 tarihinde <http://yavuzbahadiroglu.blogspot.com/>: <http://yavuzbahadiroglu.blogspot.com/> adresinden alındı

- Sönmez, V. (1986). *Program Geliştirme Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Yargı Yayınları.
- en, Ü. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- im ek, T. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. Konya: Suna Yayınları.
- irin, M. R. (1998). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- irin, M. R. (1998). *Çocuk Adanmış Konular*. İstanbul: z Yayıncılık.
- irin, M. R. (2007). *Çocuk Edebiyatı Kültürü*. İstanbul: Kök Yayıncılık.
- irin, M. R. (2007). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*. Ankara : Kök Yayıncılık.
- irin, M. R. (tarih yok). *Televizyon Çocuk ve Aile*. İstanbul : z Yayıncılık.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2005). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6,7,8. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Temizyürek, F. (2003). 'Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatının Önemi'. *Türklük Bilim Araştırmaları, Türkçe'nin Öğretimi Özel Sayısı, Sayı. 13*, 161-167.
- Tepe, H. (2002). *Değerler ve Değer Bilgisi*. İstanbul : Vadi Yayınları.
- Turgut, T. (1998). *Örgütsel Davranışta Değerlerin Yeri" Endüstri ve Örgüt Psikolojisi*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Uçan, H. (2005). Çocuklar Kadar Saf, Temiz Olabilmek/Kalabilmek. *Hece Aylık Dergisi (Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı)*, 104-105.
- Uçan, H. (2006). Edebiyat Eğitimi, Estetik Bir Hazzın Edinimi, Okumanın Alışkanlığına Dönüştürülmesi ve Yazınsal Kuramlar. *Milli Eğitim Dergisi*, 25-40.
- Uçan, H. (2008). *Dilbilim, Göstergibilim ve Edebiyat Eğitimi*. Ankara: Hece Yayınları.
- Winter, P., Newton, R., & Kirkpatrick, R. (1998). *The Influence of Work Values On Teacher Selection Decisions: The Effects Of Principal Values*. Teacher Teaching & Teacher Education.
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe Öğretim Yöntemleri Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Akça Yayınları.
- Yalçın, A., & Aytaç, G. (2002). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akça Yayınları.

- Yardımcı, M., & Tuncer, H. (2002). *E itim Fakülteleri için Çocuk Edebiyatı. Ürün Yayınları.*
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuk Psikolojisi.* İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ye ilyaprak, B. (2002). *Geli im ve Ö renme Psikolojisi.* Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yıldırım, M. (2009). *Yazınsal Türler.* Konya: Çizgi Kitabevi.
- Yılmaz, M. (2007). Ö renme Stilleri ve De erler E itimi. *De erler E itim Merkezi Dergisi*, 120-121.

EK

EK: YAVUZ BAHADIRO LU LE GÖRÜ ME

A a ıda Yazar Yavuz Bahadıro lu ile 31.01.2014 tarihinde çocuk edebiyatı ve de erler e itimi hakkında gerçekte tirilen görü meye yer verilmi tir. Yazarın gönderdi i metne ba lı kalınmı tır:

Bahadır Gülden : Çocuklar hakkındaki dü üncelerinizi alabilir miyim? Size göre çocuk kimdir? Çocu u nasıl tarif edersiniz?

Yavuz Bahadıro lu: Çocuk, iç dünyama, derin bir sorumluluk ekinde yansıyor. Çalı malarım bu sorumlulu un bir gere i olarak vücut buldu.

Aslında önce yeti kinler için yazdım. Kızım okuma ça ına gelene kadar bu böyle devam etti. Kızımın okuma ça ına gelmesi, ki isel dünyamda bir dönüm noktası olu turdu. stedi im tarzda çocuk kitabı bulamadı m için, oturup yazmak zorunda kaldım.

Bahadır Gülden: Çocuk edebiyatı var mıdır? Çocuk edebiyatının i levi size göre nasıl olmalıdır?

Yavuz Bahadıro lu: Edebiyatın her türü insanın iç dünyasını renklendirir, ufkunu açar, güzelle tirir, anlam katar, hayata farkındalık kazandırır.

Tabii bu çocuk için de geçerlidir. Mesela kendi kızıma yazdı m kitabın etkisini bizzat gözlemlene fırsatı bulmu tum. Daha sonra torunlarıma da aynı eyi yaptım, ama bu kez yazılmı kitaplar vardı, bu yüzden özel kitap yazmam gerekmedi, sözlü masallarla onlara ula tım.

Fark ettim ki, çocuk hikâyenin içinde bizzat yer almak istiyor. Ba kalarının ya adıklarını izlemek de ho larına gidiyor, ama tanıdıkları ve ismen içinde yer aldıkları hayat, onlara daha yakın, daha candan geliyor. Bu yüzden anne ve babaların çocuklarına kitap almakla yetinmemeleri gerekti ini savunuyorum. Bir hikâyeden ba ka hikâyeler üretebileceklerini, üretecekleri hikâyelere kendilerini ve çocuklarını katabileceklerini, bu takdirde farklı ve önemli payla ımlarda bulunabileceklerini söylüyorum.

Hatta çocuk kitaplarındaki resimlerden bile yeni hikâyeler, masallar üretilebilir ve farklı biçimlerde yansıtılabilir. O zaman bir kitap yüz kitaba dönüür ve bitmez, tükenmez bir masal dünyası olur.

Bahadır Gülden : Çocuk edebiyatı eserlerinde de er aktarımı yapılırken kötü çocuk tipleri de kullanılmalı mıdır? Çocukların, söz konusu bu kötü tipleri model almaları gibi bir risk olur mu?

Yavuz Bahadıro lu: Hayatta “kötülük” de, “kötü çocuk” da var. Çocu un bunu fark etmesini salamak gerekiyor. Ancak küçük ya taki çocuklara sadece “iyilik” telkin edilmeli, özenece i “iyi çocuk” örnekleri verilmelidir.

On ya ndan sonra “kötü” ve “kötülük”le tanı tırılabilir. Çünkü artık “iyi” ve “kötü”yü kavrayacak seviyeye gelmiştir. Yine de hiçbir risk ta imadını söylemek güçtür. Bunun getirece i risk, anne-babanın müdahalesiyle bertaraf edilebilece ini dü ünüyorum. Demek istedi im hiçbir kitap çocu u terbiye etmez, sadece anne-babaya yardımcı olur.

Bahadır Gülden : Tarihî romanlarınız daha çok ön plâna çıkmaktadır. Özellikle 7-12 ya grubu için de erlerimizi a ılayıcı nitelikte çocuk öykü ve romanları yazmayı tercih etme sebepleriniz nelerdir?

Yavuz Bahadıro lu: Çocu a vermek istediklerimi tarih üzerinden vermenin daha etkili ve kalıcı oldu unu dü ünüyorum. Ayrıca da tarihle buluşmalarını, tarihi merak etmelerini salamaya çalışıyorum.

Bahadır Gülden : De erler a ılanırken sizce türlerine göre belirli bir sıra takip edilmeli midir? Yani belli konulardaki de erlerimiz a ılandıktan sonra di er de erler bunların üzerine mi bina edilmelidir? Yoksa bu konuda herhangi bir sıra takip etmeye gerek yok mudur?

Yavuz Bahadıro lu: Belli bir sıra takip eden yazarlarımız var, ama benim böyle bir derdim olmadı. Olması da gerekmez sanırım. Vermek istedi iniz de erleri biliyorsanız, bunları numaralamanın anlamı yok. Zaten çocuk istedi i kitaptan okumaya başlıyor. Sizin sıralamanız onları fazla ilgilendirmiyor.

Bahadır Gülden : Eserlerinizde millî ve dinî değerler daha fazla ön plâna çıkmaktadır. Bu değerlerin size göre önemi ne boyuttadır? Bu önemi nasıl tarif ederdingiz? Değerlerin aklanmasında da millî ve ahlakî duygularımızın izleri var mıdır?

Yavuz Bahadırolu: Kuşkusuz bu değerlere olan bağlılımdan kaynaklanıyor. “Değerler” dediklerimize gerçek “değer” ise zaten dinî ve millî değerler içinde mevcuttur. Geriye “yönlendirme” ve “eğlendirme” amacı kalıyor ki, böyle bir derdim hiç olmadı. Buna inanıyorum: Çocuk belli bir yaşa gelene kadar toplumsal değerleri kavarsa, sonraki yaşlarda “sapma”lar yaşasa bile, zaman içinde aslına dönmesi daha kolay olur.

Bahadır Gülden : Özellikle yaşadığımız dönem içerisinde Türk toplumunun ve özellikle çocuklarımızın değer yargılarında ne gibi değişiklikler gözlemliyorsunuz? Yozlaşmadan yakındığımız değerlerimiz varsa bunlar nelerdir?

Yavuz Bahadırolu: Kendi çocukluğumu imdiki çocuklarla karşılaştırdığımda, çocuk dünyasında önemli değişiklikler olduğunu görebiliyorum. Biz hayallerimizi iki basit takozla buluşturur, sonsuza kadar oynayabilirdik.

İmdiki çocuklarda sınırsız bir doyumsuzluk var. Büyüklere özenip her şeyi çabucak tüketiyorlar. Oyuncak piyasasında öyle cazip ve çeşitli oyuncaklar var ki, hayalleri zorluyor. Doğal olarak çocuğun hayal dünyası gelişmiyor. Verilenden de çabucak bıktığı için doymuyor. Çocukluğundan bile keyif alamıyor.

Bence kaybedilen değerlerden biri hayal dünyasıdır...

İkincisi: Sohbet/ muhabbet: Yani aile içi iletişim (Hemen hemen her eve televizyon, internet ve cep telefonu hâkim)...

Üçüncüsü: “Mahalleli” kavramı ve mahalle içi iletişim...

Dördüncüsü: Oyun. İmdiki çocukların hayatından “çocuk oyunu” kavramı çoktan çıkmış, bakalarının ticari amaçlarla ve kendi zevkine göre imal ettiği oyuncaklarla oynamayı “oyun” zannediyorlar.

Biz kendi oyunca ımızı, bin emekle üretirdik. Üretirken müthi zevk alır, “Hangimizinki daha güzel olacak?” türünden yarı ır, üretti imiz oyuncakla oynarken mest olurduk. “Yapma”nın gururunu, yaptı ımızla oynamanın huzuruyla bulu tururduk.

Dü ünün ki benim çocuklu umda cam misket bile yoktu. Kendi misketimizi killi topraktan kendimiz yapar, kızgın külde pi irir, uygun aletlerle ekil verir, sonra boyar, zeytinya ıyla parlatır ve oynardık.

Kendi imalâtımızla oynamanın keyfi bir ba ka olurdu...

imdiki çocuklar, ne yazık ki, bu keyfi hiç ya ayamadan büyüyor.

Bahadır Gülden : Bu yıl içerisinde e itim sisteminde köklü de i iklikler yapıldı. Son günlerde de ba ta okullarda kıyafet serbestli i olmak üzere tartı ılan birçok husus var. Devlet politikalarının çocu a bakı açısının de i ti ini söylemek mümkün mü? Varsa bu de i iklikleri nasıl de erlendiriyorsunuz ve sistem içerisinde “Ke ke u hususlarda da öyle adımlar atılsaydı !” diyebilece iniz noktalar var mı?

Yavuz Bahadıro lu: Hiç sormayın. Milli E itim sistemimiz tam anlamıyla yaz-boz tahtası. Teknoloji geli tikçe saçmalama alanı da geni liyor. Kara tahta yerine “akıllı tahta”, yazıp çizme yerine “tablet”, dü ünmeyi ö retme yerine “a-b-c-d ıkları” arasında tercih...

Batı sisteminden Anglosakson sistemine kadar denemedik sistem kalmadı, ama kendi özgün sistemimize bir kez olsun dönüp bakılmadı.

Selçuklu-Osmanlı e itimi bunca insan yeti tirmi . Bunun alt yapısında medrese var, tekke var, zaviye var, dergâh var ve o sistem içinde yeti en de erli isimler var. nsan “Bunlar nasıl yeti ti?” diye bir merak eder, ama bizim devletlüler bu konuda pek meraklı de il! Zaten e itim sistemimiz, merak a ılama üzerine de il, taklit üzerine temellenmi .

Ben ilkokul öncesinden itibaren ilkokulu da kapsayacak biçimde çocukların masal ve hikâyelerle e itilmesinden yanayım. Çünkü o ya lardaki çocu un dünyası masal gibidir. Daha kavrayıcı, kalıcı ve etkili olabilir.

Ke ke ders kitaplarını (özellikle de tarihi) de i tirebilseler. Daha da önemlisi, Milli Eğitim sistemine yön verenlerin kafası de i se ke ke...

Bahadır Gülden : Ö retmenler ve ülkemizde ö retmenlerin yeri hakkında neler dü ünüyorsunuz?

Yavuz Bahadıro lu: Özellikle ilkokul ve ortaokul ö retmenlerimin üzerimde büyük etkisi var. İlkokul ö retmenimin, “Yolda buldu unuz yazılı her kâ ıdı okuyun, buldu unuz her bo sayfayı doldurun” ekindeki ö üdü beni edebiyatla buldu turdu. Bana tarihi sevdirdi. Ortaokulda Türkçe ö retmenimin verdi i kitapları okuya okuya besledim çocuklu umu. yi kompozisyon yazmaya çalı a çalı a “yazı adamı” oldum.

Ö retmenlerimiz elbette ki çok büyük kıymet. Ama “kıymet”in ölçüsü “hikmet”tir. Mesle e bence biraz da “hikmet” katmalıdırlar. Yani ders kitaplarındaki ablonun dı na çıkıp ö rencilerine olabildi i kadar hayatı sunmalıdırlar.

Bahadır Gülden : Size göre ideal ö retmenin ta iması gereken ba lıca vasıflar nelerdir?

Yavuz Bahadıro lu: Kendi öz çocu u kar ısında hissetti i sorumlulu u, tüm ö rencileri için de hissedeni ö retmen, bence, “ideal ö retmen”dir.

Bahadır Gülden : Ba mıza gelen bir olay ya da dü tü ünüz bir durumun yazmı oldu unuz roman veya hikâyelerinize ilham kayna ı oldu mu?

Yavuz Bahadıro lu: Birinci soruda bunun cevabı var: Kızıma kar ı dü tü üm çaresizlik beni çocuk kitapları yazmaya itti. Yani çocuk kitaplarım, aslında sorumlulu umun çocuklarıdır.